Aan College van Burgemeester en Schepenen van de gemeente Tongeren-Borgloon
Maastrichterstraat 10 – 3700 Tongeren-Borgloon.
En aan de Vlaamse Regering als vergunningverlenende overheid

BEZWAARSCHRIFT tegen Project Ventori (14 windturbines Tongeren-Riemst)
Zone 4: OMV nummer 2023153115

Gebaseerd op de Project-MER V4 voor Windpark Ventori te Tongeren-Riemst, samenwerking van Luminus, Elicio, Limburg Win(d)t en Eneco Belgium, van 29 augustus 2025, opgenomen in de MER-databank onder nummer: PR3412, opgesteld door o.a. de MER-coördinator Ann Himpens, Arcadis Belgium, Gaston Crommenlaan 8, bus 101, 9050 Gent, ann.himpens@arcadis.com , tel: 0479-834538.

Dit project tussen Riemst en Tongeren betreft een onderdeel/onderdelen van het mogelijk 60-80 windturbines tellende Windpark Tongeren-Riemst-Bassenge-Juprelle-Oupeye, een 'milieutechnische eenheid' zich situerend binnen een cirkel met een straal van 7 km.

Dit deelproject onder de naam 'Ventori' (slechts een website en mailadres?) is opgedeeld in artificiële zones. Uit zowel het vergunningsdossier als de Project-MER blijkt niet welke van de energiebedrijven die deel uitmaken van het Project Ventori; Luminus, Elicio, Limburg Win(d)t en Eneco Belgium, eigenaar/exploitant zullen zijn van welke van de geplande 14 windturbines, noch welke maatschappij als aanvrager/eigenaar of potentieel vergunningshouder/exploitant verantwoordelijk zal zijn voor de bouw/exploitatie/afbraak en dus voor de impact/schade aan mens en milieu.

Het is om die reden dat dit bezwaar inhoudelijk uitdrukkelijk zowel tegen het gehele Project Ventori gericht is als hier concreet tegen zone 4 met het bovenstaande nummer. Voor de overige zones worden afzonderlijke bezwaren ingediend. De 4 vergunningsaanvragen zelf werden niet teruggevonden op het omgevingsloket, het is daarmee onduidelijk tegen welke specifieke 'aanvragers' bezwaren geuit konden worden betreffende bepaalde windturbines.

Het openbaar onderzoek loopt tot 11 oktober 2025, dit bezwaar werd tijdig ingediend:
Digitaal via het Omgevingsloket

Dit bezwaar gericht aan: De Gemeente Tongeren-Borgloon, Maastrichterstraat 10, 3700 Tongeren-Borgloon, info@tongerenborgloon.be , tel: 012-800000

Betreft:	Windpark Ventori, Tongeren-Borgloon – Riemst, Zone 4
Nr:	OMV nummer 2023153115
Gericht aan:	College van Burgemeester en Schepenen van de gemeente Tongeren-Borgloon Tevens gericht aan de Vlaamse Regering als vergunningverlenende overheid
Datum:	9/10/2025
Opsteller:	Tijs Posen/Françoise Hertigers
Indiener:	Zie onderaan dit bezwaarschrift

Geachte,

Naar aanleiding van de gewijzigde projectinhoudversie PIV5 voor het Ventori-windturbineproject en naar aanleiding van het openbaar onderzoek van 12 september 2025 tot en met 11 oktober 2025 willen wij nogmaals uitdrukkelijk ons gegrond bezwaar herbevestigen en aanscherpen tegen de bouw en exploitatie van windturbines met ligging te Tongeren-Borgloon/Riemst om de bezwarende redenen, opgenomen in dit bezwaarschrift.

Na kennisname van de voorgestelde wijzigingen, zijn wij immers van mening dat deze fundamentele aanpassingen bijkomende, principiële bezwaren oproepen die de geloofwaardigheid en maatschappelijke waarde van het gehele project in twijfel trekken.

Dit bezwaarschrift stemt in zekere mate overeen met het in juli 2025 ingediende exemplaar, maar werd bijgewerkt in een reactie op de wijzigingen in de wijzigingslus.

Wij vragen u nadrukkelijk om ons schriftelijk op de hoogte te houden van elke stap/vordering binnen de behandeling van dit dossier.

Tevens vragen wij u beleefd om gehoord te worden vooraleer u als vergunningverlenende instantie zou besluiten de omgevingsvergunning toch te gaan verlenen.

Naast de hierna uiteengezette bezwaren, sluiten wij ons bovendien volledig aan bij het bezwaarschrift dat als bijlage (vanaf pagina 47) bij dit document is gevoegd en als integralerend onderdeel van dit bezwaar dient te worden beschouwd.

Wij onderschrijven de kern van het LIJVIG bezwaar van de opsteller(s) van het bezwaarschrift in bijlage tegen de vergunning, maar behouden ons het recht voor om op specifieke punten een eigen nadruk te leggen.

Belangrijk: We vernemen dat samenvattingen worden gemaakt, en verzoeken ervoor zorg te dragen dat dit bezwaar in zijn geheel aan de Vlaamse Regering en het Departement Omgeving incl. de GOVC en MER-diensten wordt overhandigd ter bestudering, conform de grond van o.a. het Verdrag van Aarhus.

INHOUDSTAFEL BEZWAARSCHRIFT VAN OPSTELLERS POSEN/HERTIGERS, GEDATEERD OP 9/10/2025

INHOUDSTAFEL:…… 3

TOEGEVOEGDE BEZWAREN:…… 5

TB 1 Het project als lappendeken: een fundamenteel gebrek aan visie en integriteit……..….. 5
TB 2 Falende actualisatie MER na cruciale projectwijziging…… 6
TB 2.1 Misbruik 'worst-case'-principe als excuus gebrekkige informatievoorziening..… 6
TB 2.2 Negeren kansen en verplichtingen die gewijzigde ontwerpparameters bieden..… 6
TB 2.3 Het creëren van niet transparante en ongelijkwaardige beslissingsruimte…..… 6
TB 2.4 Onbewezen en kritieke aanname dat verminderde impact = aanvaardbare impact7
TB 3 Structurele slordigheid: een algemeen gebrek aan degelijk voorwerk…….. 7
TB 4 Herhaaldelijk weigeren van een voorzorgsprincipe…….. 8

BEZWAREN:…..……..…… 9

1. Het ontbreken van een PLAN-MER…… 9
2. Het ontbreken van een wettelijk kader i.v.m. geluidsnormen…… 11
3. Geluidstudie of geluidsfraude? ……..……..… 11
3.1. Verouderde geluidsmetingen……...……... 11
3.2. Structurele overschrijdingen van geluidsnormen ..……. 12
3.3. Onrealistische en onbetrouwbare mitigerende maatregelen leiden tot kapitaalvernietiging …….……...… 13
3.4. Minimale versus maximale rotordiameter leiden tot een theoretisch verzinsel…..… 14
3.5. Bridage tot 98 dB(A): een wettelijk onhoudbare papieren werkelijkheid…….. 14
3.6. Gebrek aan aandacht voor laagfrequent geluid en infrageluid…….. 15
3.7. Gebrek aan aandacht voor impulsgeluid…….… 16
3.8. Geen oog voor uitbreiding van de luchthaven Liège Airport…….… 17
4. Verboden verlegging van de milieubeoordeling naar exploitatiefase: leidt tot stilstand…..… 18
5. Ontoereikende alternatievenstudie zonder onderbouwing……...…. 18
5.1. Nulalternatief wordt ten onrechte gediskwalificeerd…….… 19
5.2. Clustering langs E313 maximaliseert cumulatieve geluidshinder……..… 20
5.3. Micro-siting is fictief bij onmogelijke bridage…….. 20
5.4. Gebrek aan échte uitvoeringsalternatieven…….… 20
6. Radarhinder …… 21
7. Seismische trillingen hypothekeren de komst van de Einstein Telescope ...……..…….. 22
8. Verouderde data en structurele onderschatting ecologische risico's……..…… 24
8.1. Verouderde data diskwalificeert biodiversiteitsanalyse……..… 24
8.2. Schade aan Natura 2000-gebieden onvoldoende onderzocht……. 25
8.3. Inconsistente methodologie en selectieve onderbouwing ondermijnen vogelstudie.. 25
8.4. Verouderde normen en inconsistente data bagatelliseren vleermuisrisico's……... 26
8.5. Willekeur regeert: onwetenschappelijke aannames ondermijnen effectberekeningen 27
8.6. Gemiste kans: beheersgebieden als biodiversiteitshotspots genegeerd in mitigatie.. 27
9. Blinde vlek in de biodiversiteit……..…… 28
9.1. Doet dit project de dassen de das om?…….....…… 28
9.2. Windturbines als verwaarloosde factor in insectensterfte……..…… 30
9.3. Trekvogels: windturbines negeren trekroute en regelgeving……..…… 30
9.4. Project-MER negeert rechterlijke veroordeling hamsterbescherming……... 32
10. Discipline Biodiversiteit: een gefragmenteerde blik op een samenhangende realiteit…… 33
11. Slagschaduw en stilstand: een dure paradox voor groene energie……..….. 34
12. Beeldvervorming: hoe een selectieve lens de werkelijkheid maskeert……..... 35

13. Horizonvervuiling, erfgoedverstoring en woonhinder: de erfenis van Windpark Ventori….. 35
14. Uitzicht en aantasting landelijk en historisch karakter…… 36
15. Kritische tekortkomingen in ontmanteling en repowering…….. 37
15.1. Windmolen van retoriek: ontmanteling zonder daadkracht……. 37
15.2. Windturbinewieken: van groene belofte naar toxisch afval……. 37
15.3. Windkracht zonder toekomst: repowering in het duister……. 38
16. Grensmanipulatie om afstandsnormen te omzeilen…….. 39
17. Planschade / schadevergoeding …… 40
18. Structureel overaanbod van energie : economische en ecologische gevolgen ……. 41
19. Een opeenstapeling van onverantwoorde en onaanvaardbare risico's…..……. 42
19.1. Windturbines te dicht bij Seveso-bedrijven……..…….…… 42
19.2. Nabijheid ernstig verontreinigde industriële zone…… 43
19.3. Bedreigde zuurstofleiding…….. 44
19.4. Toevalstreffer i.v.m. bescherming NATO-pijpleiding…….. 44

VRAAG OM GEHOORD TE WORDEN……...… 45
AFWEGING …… 46
BIJLAGE……...……...vanaf 47

TOEGEVOEGDE BEZWAREN (TB):

TB 1 Het project als lappendeken: een fundamenteel gebrek aan visie en integriteit

Uit de vergelijking van de drie gewijzigde dossiers blijkt dat het Ventori-project geen samenhangend geheel is, maar een opportunistische lappendeken. In zone 4 wordt de oorspronkelijke ambitie volledig losgelaten en worden turbines met meer dan 50 meter ingekrompen om aan nieuwe wetgeving te voldoen. In de zones 2, 3 en 6 daarentegen, waar de nieuwe wetgeving niet tot afwijzing leidt, worden de oorspronkelijk voorziene, zeer hoge turbines gewoon gehandhaafd.

Een hoogtereductie van meer dan 50 meter (een vijfde van de oorspronkelijke hoogte) is geen marginale optimalisatie, maar een fundamentele herziening van het projectconcept. Het is geen teken van flexibiliteit, maar een symptoom van een fundamenteel probleem: een gebrek aan een consistent, goed onderbouwd en maatschappelijk verantwoord projectidee.

Het oorspronkelijke ontwerp van 250 meter werd gepresenteerd als de technologisch en economisch optimale keuze voor maximale energie-opbrengst. Het nieuwe ontwerp van 199,5 meter is nu het enige dat vergunbaar is binnen het juridische kader. Welk van beide ontwerpen vertegenwoordigt werkelijk de visie en het nut van dit project? De wisselende ontwerphoogte suggereert zeer sterk dat dit project niet gedreven wordt door een zorgvuldig afgewogen visie, maar door het zoeken naar de uiterste grenzen van wat juridisch nog net mogelijk is en bevestigt het vermoeden dat het project primair door financiële overwegingen wordt gedreven, ten koste van een consistent en eerlijk verhaal naar de omgeving toe.

Het "nut" is immers ondergeschikt gemaakt aan de “haalbaarheid”. Indien turbines van 250 meter noodzakelijk werden geacht voor een rendabel en energetisch significant project, welk maatschappelijk nut dient deze ingekrompen versie dan nog? De initiatiefnemer is kennelijk bereid het energetisch rendement en de oorspronkelijke ambitie drastisch in te perken, zolang er maar turbines gerealiseerd worden. Dit impliceert dat de inkomsten uit subsidies en stroomverkoop een zwaarder wegende rol spelen dan de daadwerkelijke, optimale bijdrage aan de energie-transitie.

Deze wijziging creëert de schijn dat het project wordt "geplooid" om toch maar aan een vergunning te kunnen komen. Een dergelijke opportunistische benadering ondermijnt het vertrouwen in de initiatiefnemer en in het gehele vergunningsproces. Het wekt zeer sterk de indruk dat elk ontwerp welkom is, zolang het maar goedgekeurd wordt.

Bovendien moet hier worden opgemerkt dat de nieuwe normen, voorgesteld na maatschappelijke onrust over slagschaduw en geluidshinder, in eerste instantie door het project-MER willens en wetens werden genegeerd. Zie ook bezwaar 16. Dit werd onder andere duidelijk tijdens het digitale info-moment op 17 juni 2025, waarbij verwijzingen naar deze nieuwe normen met enkele woorden zonder enige omhaal en resoluut van de tafel werden geveegd, wegens ‘niet relevant’.

Dit toont aan dat hoewel de initiatiefnemers op de hoogte waren van de komende wijzigingen, toch bewust kozen voor een minimale, juridische interpretatie in plaats van een transparante en vooruitkijkende communicatie.

Deze houding getuigt van een gebrek aan transparantie en een grenzeloos gebrek aan respect naar de omgeving toe. Het bevestigt het beeld van een initiatiefnemer die niet in dialoog gaat, maar een louter juridische, opportunistische koers vaart: eerst het maximale aanvragen wat net kan, en pas onder dwang van nieuwe wetgeving het plan fundamenteel aanpassen.

Dat een project van deze omvang op een consistent en principieel fundament dient te rusten in plaats van op een calculerende en opportunistische aanpak, is wel het minste wat we in deze kunnen verwachten.

TB 2 Falende actualisatie MER na cruciale projectwijziging

Het gewijzigde project-MER, inclusief bijlage 16.11 bieden onvoldoende onderbouwing en transparantie betreffende de gewijzigde milieu-impact na verlaging tiphoogte windturbines zone 4. De stellingname dat de oorspronkelijke effectbeoordeling ongewijzigd blijft, is misleidend, procedureel incorrect en belemmert een transparante en degelijke besluitvorming over het daadwerkelijke project. Een project-MER dient een instrument voor optimale ruimtelijke ordening te zijn, niet een procedureel obstakel dat met minimale inspanning wordt genomen.

Deze aanpak manifesteert zich in vier ernstige tekortkomingen:

TB 2.1 Misbruik 'worst-case'-principe als excuus voor gebrekkige informatievoorziening

Het 'worst-case'-scenario is een instrument om de maximaal denkbare impact af te bakenen en te mitigeren, geen vrijbrief om de werkelijke, gewijzigde impact van het project onbelicht te laten. Door vast te houden aan de oude berekeningen, wordt voorbijgegaan aan de kern van een project-MER: het informeren van overheid en publiek over de specifieke effecten van het feitelijk voorgestelde project. De bewering dat de lagere turbines minder hinder veroorzaken, blijft een ongefundeerde stelling zolang deze niet wordt gekwantificeerd met nieuwe kaarten, contouren en berekeningen. Dit is een fundamentele tekortkoming in de informatiefunctie van een project-MER.

TB 2.2 Negeren kansen en verplichtingen die gewijzigde ontwerpparameters bieden

De verlaging van de turbines biedt een unieke kans om de cumulatieve hinder van het gehele park concreet in kaart te brengen en te her-evalueren. Cruciale vragen blijven onbeantwoord:

- In welke specifieke mate neemt de slagschaduwhinder op de representatieve receptoren af?
- Leidt de verminderde hinder van de drie turbines in zone 4 tot minder vereiste stilstandtijden voor het gehele park, en wat is de impact hiervan op de energieopbrengst en de bedrijfsvoering?

Het simpelweg afdoen van deze wijziging met de constatering dat de conclusies behouden kunnen blijven getuigt van een minimalistische, juridische houding die het streven naar een optimale inpassing en minimale hinder ondermijnt.

TB 2.3 Het creëren van niet transparante en ongelijkwaardige beslissingsruimte

Deze werkwijze plaatst de vergunningverlener en het publiek voor een voldongen feit. Door de werkelijke impact niet te presenteren, wordt een inhoudelijke discussie over de vermeende voordelen en de al dan niet verbeterde inpasbaarheid van het gewijzigde ontwerp onmogelijk gemaakt. Dit is in strijd met het voorzorgsbeginsel en het beginsel van transparante besluitvorming.

TB 2.4 Onbewezen en kritieke aanname dat verminderde impact = aanvaardbare impact

De bijlage impliceert ten onrechte dat een vermindering van de hinder automatisch betekent dat de nieuwe situatie binnen de aanvaardbare normen valt. Dit is een logische denkfout. Zonder gedetailleerde herberekening is het volstrekt onduidelijk:

- Of de resterende cumulatieve hinder van alle turbines, in de nieuwe configuratie, wel of niet binnen wettelijke grenswaarden valt.
- Hoe de vereiste mitigerende maatregelen (zoals het automatisch stilstandsprotocol) zullen worden aangepast. Of weggelaten? Moeten de lagere turbines minder vaak stilstaan? En zo ja, wat is het effect daarvan op de geluidsproductie, slagschaduw en de totale energieopbrengst?

De onderbouwing van het volledige pakket aan mitigerende maatregelen is door deze wijziging komen te vervallen en het is onduidelijk of de mitigerende maatregelen gehandhaafd zullen worden, of aangepast of weggelaten.

TB 3 Structurele slordigheid: een algemeen gebrek aan degelijk voorwerk

Naast de principiële bezwaren tegen de hoogtevermindering, tonen de talrijke correcties in het gewijzigde dossier een patroon van slordigheid en gebrek aan degelijk voorwerk. Dit is het meest zorgwekkend zichtbaar in de veiligheidsstudie, die de basis hoort te vormen voor een verantwoorde vergunningverlening.

Of het nu gaat om fundamentele fouten in de veiligheidsafstanden, het vergeten van een snelweg in de risicoanalyse, het constant herrekenen van de stikstofimpact, of het gebruik van onrealistische trillingsmodellen: het gehele dossier is reactief. Het wordt niet gedreven door een rotsvast, zorgvuldig onderbouwd plan, maar door het continu plooien en repareren van een gebrekkige aanvraag om deze toch goedgekeurd te krijgen. Een project van deze omvang vereist stabiliteit, betrouwbaarheid en zorgvuldige planning vanaf het begin. Dit dossier voldoet daar op geen enkel vlak aan.

Een alarmerend patroon dat zich in alle drie de zones voordoet, is de stuitende hoeveelheid fundamentele fouten en omissies in de veiligheidsstudie: foutieve maximale effectafstanden, het aanvankelijk vergeten van de E313-snelweg in de risicoanalyse, gebrekkige berekeningen van cumulatieve effecten,…

Zo wordt in de wijzigingsnota's toegegeven dat er een significant verschil bestond tussen cruciale kerngegevens: de maximale effectafstand in een tabel (706 m) week immers fundamenteel af van de waarde in de tekst (648 m). Hoe kan een dergelijke basisparameter, die de veiligheid van omwonenden moet waarborgen, zo foutief zijn? Helaas bleek dit geen alleenstaand geval. Het aanvankelijk vergeten van de E313-snelweg in de groepsrisicoberekening en de gebrekkige analyse van cumulatieve effecten – die pas na kritiek als een sluitstuk werd toegevoegd – tonen aan dat de risicobenadering reactief is. Men wacht op opmerkingen in plaats van zelf proactief en volledig te werk te gaan.

Wanneer de basisveiligheidsparameters al onbetrouwbaar blijken, is het onmogelijk nog vertrouwen te hebben in de conclusie dat het project veilig is. Het gehele dossier wordt niet gedragen door een rotsvast, zorgvuldig plan, maar door het continu plooien en repareren van een gebrekkige aanvraag. Voor een project van deze omvang is dat onaanvaardbaar.

TB 4 Herhaaldelijk weigeren van een voorzorgsprincipe

Ondanks specifieke bezorgdheden van experten over de impact op mergelgrotten op lange(re) termijn en het ontbreken van gegevens hieromtrent, wordt geweigerd om een monitoringsplan op te stellen. De initiatiefnemer hanteert steevast dezelfde redenering: 'onze (inmiddels meermaals gecorrigeerde) theoretische modellen tonen aan dat het risico verwaarloosbaar is, dus monitoring is overbodig'.

Dit is de houding van een partij die elke additionele verantwoordelijkheid uit de weg gaat. Het weigeren van een eenvoudige nulmeting is een nonchalant signaal naar de omgeving en de bescherming van ons unieke ondergrondse erfgoed.

BEZWAREN:

1. Het ontbreken van een PLAN-MER

Het Verdrag van Aarhus en EU-milieurecht worden geschonden door geen plan-MER uit te voeren voor het grensoverschrijdende windpark, dat als één milieutechnische eenheid moet worden beoordeeld. Het opknippen van het project ("salami-techniek") is een ontwijkingsstrategie die strijdig is met Europese richtlijnen en jurisprudentie, waardoor de vergunning onwettig is.

De overheid schendt o.a. artikel 7 van het Verdrag van Aarhus, de Europese milieuregels en het Unierecht. Bovengenoemd project is immers een opgesplitst onderdeel van het grotere, inter-gewestelijke windpark Tongeren-Riemst-Bassenge-Juprelle-Oupeye, dat een milieutechnische eenheid is en in totaal meer dan 70 windturbines omvat. Omdat het één samenhangend geheel vormt, één operationele eenheid met een duidelijk omlijnde geografische concentratie, was een voorafgaande, strategische en planmatige milieubeoordeling noodzakelijk: een plan-MER. Dit is niet gebeurd, wat in strijd is met het Unierecht inzake milieubeoordeling.

Die strijd is met name te vinden in het SMB-vereiste (2001/42/EG)[1]. Die richtlijn zegt dat vergunningen pas dan mogen worden verstrekt wanneer vooraf de aanzienlijke milieugevolgen van een plan of programma plan-MER zijn getoetst.

Die bepalingen zien materieel vooral op integrale bescherming of verbetering van de menselijke gezondheid en het milieu toe. Er mag geen sprake zijn van verslechtering.

Die bescherming is zodanig fundamenteel van aard dat deze onder andere ook is opgenomen in het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie (2000/C 364/01)[2] en in het Verdrag van Lissabon[3].

Voortdurende schending van die waarborging kwalificeert als onrechtmatig en vormt een evidente ontoelaatbare belemmering van de effectieve, integrale en nuttige doorwerking van die beschermingsbepalingen, omdat dergelijke nationale procedureregels de uitoefening van het Unierecht onmogelijk of uiterst moeilijk maken. Er kan dan ook geen beroep worden gedaan op de leer van de formele rechtskracht om te ontkomen aan die dwingendrechtelijke gevolgen van het Unierecht.

De internationale klimaatafspraken van Parijs uit 2015 zijn een plan of programma met aanzienlijke milieugevolgen. Die zijn echter ook niet conform de SMB-richtlijn vooraf plan-MER getoetst. Dat betekent dat deelplannen en uitvoering daarvan eveneens in strijd zijn met de SMB-richtlijn en onverbindend, althans buiten toepassing dienen te blijven en niet mogen worden uitgevoerd. Er is anders met dit 'opknippen' of 'saucissoneren' sprake van ontwijkingsstrategieën om aan integrale milieubeoordeling te ontkomen. Dat nu is uitdrukkelijk in strijd met het Unierecht.

Het Europese Hof van Justitie heeft eerder geoordeeld dat het opknippen van milieubeoordelingen (de 'salami-techniek' of het saucissoneren) niet is toegestaan om zo de totale impact te minimaliseren. Dit is exact wat hier wel gebeurt.
Advocaat Generaal Kokott van het Europese Hof van Justitie concludeerde in punt 55 in de zaak C-290/15, en het Hof heeft in punt 48 van het arrest D'Oultremont besloten, dat een opdeling of fragmentering van de milieubeoordeling als ontwijkingsstrategie om aan de globale milieubeoordeling te ontsnappen verboden is.

---

[1] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32001L0042&from=NL
[2] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=OJ:C:2000:364:FULL&from=en
[3] https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2012:326:FULL:NL:PDF

Een Europees verbod dus. Maar die opsplitsing van de beoordeling is exact wat hier door de aanvragers geambieerd wordt, maar is ondemocratisch en in strijd met die EU wetgeving.
De rechtsoverwegingen 83 en 84[4] van het Nevele-arrest[5] maken ook genoegzaam duidelijk dat overheden en rechters verplicht zijn de onwettige gevolgen van de onderhavige schendingen ongedaan te maken. Daar is dus geen enkele ruimte om die onrechtmatige gevolgen in stand te laten. Bovendien blijkt uit rechtsoverweging 89 van het Nevele-arrest dat die nietigverklaring ook moet worden uitgesproken indien blijkt dat de uitvoering van het windturbineparkproject al is gestart of zelfs al is afgerond. Dat betekent dat ook bestaande parken rechtstreeks door het Nevele-arrest worden geraakt en dat ook tegen die vergunningen met succes opgekomen moet kunnen worden.

Zo werd op 12 november 2019 Ierland door het Europese Hof in beroep veroordeeld tot een boete van 5 miljoen euro en kreeg een dwangsom van 15.000 euro per dag opgelegd wegens het structureel negeren van de milieurichtlijn ten aanzien van de oprichting van een windpark van 29 windturbines, dus zonder passende milieueffectrapportage, als semi-overheidsproject (C-2019/955/EU)[6].

Het Europese Hof van Justitie wijst in dit arrest met nadruk op het fundamentele belang van een volledige en juiste milieueffectrapportage. Het structureel weglaten van een plan-MER bij de totstandkoming van windparken is onaanvaardbaar en leidt tot zware sancties, net omdat die beoordeling een fundamenteel mechanisme is ter voorkoming van toekomstige milieuschade. De rechten van de ondernemers zijn ondergeschikt aan het milieu. Dit arrest laat zien dat lidstaten alle nodige maatregelen moeten treffen om de verplichtingen uit de EU-milieurichtlijnen na te komen en toekomstige milieuschade te voorkomen.

Eerdere aanvragen voor windturbines in hetzelfde gebied zijn door de Deputatie van Limburg onontvankelijk verklaard omdat er voorafgaand geen globale milieubeoordeling (plan-MER) is uitgevoerd, inclusief die voor de Waalse turbines.

Nu een openbaar onderzoek uitvoeren voor Luminus, Elicio, Limburg Win(d)t en Eneco Belgium, voor weer drie windturbines en gelijktijdig voor nog elf andere windturbines binnen dit VENTORI-project, van dit grensoverschrijdende windpark zonder die voorafgaande passende milieubeoordeling, is niet alleen in strijd met het recente beleid ven de Deputatie zelf maar vooral ook met de plan-MER richtlijn 2001/42/EU, het Verdrag van Espoo, art. 7 van het Verdrag van Aarhus, maar ook met de beginselen betreffende goed bestuur, doelend op de Deputatie die de aanvraag onontvankelijk had moeten verklaren en het bestuur van de Gemeente Tongeren-Borgloon en Riemst die de opdracht voor het openbaar onderzoek om evidente formele en milieuredenen, hadden moeten weigeren.

Daarnaast veroorzaakt de gevoerde werkwijze via facilitering een ongecontroleerde wildgroei van windturbines, ruimtelijke en bestuurlijke chaos en ernstige schade aan het milieu, het landschap, de biodiversiteit en de lokale economie. Het algemeen belang wordt dus manifest geschaad, de rechtszekerheid van burgers, het betrokken publiek, wordt door het verantwoordelijk bestuur, niet gewaarborgd.

Dit openbaar onderzoek is in strijd met zowel Vlaamse als Europese milieuregels. De aanvraag maakt deel uit van een groter windpark, waarvoor een globale milieubeoordeling (plan-MER) verplicht is. Dit is niet gebeurd, wat in strijd is met het Verdrag van Aarhus, de Europese rechtspraak die het opknippen van beoordelingen ('salami-techniek') verbiedt en het Unierecht.

Daarnaast zijn de Vlaamse milieuregels voor windturbines in 2020 door het Europese Hof ongeldig verklaard wegens het ontbreken van een voorafgaande milieubeoordeling. De Vlaamse overheid heeft

[4] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX:62019CJ0024&from=nl
[5] https://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?language=nl&td=ALL&num=C-24/19
[6] https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2019-11/cp190142nl.pdf

dit tijdelijk proberen te omzeilen, maar de wet blijft strijdig met het EU-recht. Hierdoor is er geen garantie dat de turbines geen schade aanrichten aan mens en milieu.
Volgens Europees recht mag er geen enkele wetenschappelijke twijfel bestaan over de milieueffecten. Omdat er geen correcte milieubeoordeling is uitgevoerd, kan deze aanvraag niet worden goedgekeurd. De overheid moet nu het voorzorgsprincipe hanteren en een vergunning weigeren.

2. Het ontbreken van een wettelijk kader i.v.m. geluidsnormen

Vlaanderen heeft geen geldig wettelijk kader voor geluidsnormen van windturbines met een as-hoogte hoger dan 64 meter, omdat Vlarem II en ISO 9613-2 ontoepasbaar zijn voor deze hoogtes.

Vlaanderen kent géén wettelijk kader (Vlarem II), dat geschikt is om omgevingsvergunningen op te kunnen baseren voor windturbines met een as-hoogte hoger dan 64 meter, omdat de geluidsnormen binnen Vlarem worden berekend voorafgaand aan vergunning, gebaseerd op de ISO-Standaard 9613-2 die louter voor horizontale geluidsvoortplanting in de open lucht geschikt is.

Voor geluidsbronnen hoger dan 64 meter zijn berekeningen vooraf en metingen achteraf, niet mogelijk binnen de wettelijke maximale foutenmarge van plus of min 3dB(A).

De geplande windturbines in bovenstaand project hebben een as-hoogte van minimaal 115 tot maximaal 183 meter.

(De ontoepasbaarheid van Vlarem voor windturbines groter dan as-hoogte 64 meter werd bevestigd door de politiek in het debat voorafgaand aan de stemming van het validatiedecreet, op de website van deelstaatsenator en parlementslid, ook lid Commissie Leefmilieu en Energie, ing. Andries Gryffroy. En dat de norm ongeschikt is wanneer er sprake is van dergelijke hoogteverschillen tussen bron en ontvanger, tevens door LNE, de overheid zelf dus in de TWOL-studies 1 en 2 reeds in 2016. De Duitse Uppenkamp-studie vormt de basis van die bewustwording.)

3. Geluidstudie of geluidsfraude?

Los van het ontbreken van het in punt 2 aangehaalde wettelijk kader i.v.m. geluidsnormen, zijn de geluidsmetingen en berekeningen waarvan gebruik gemaakt wordt binnen hoofdstuk 9.1 “geluid en trillingen” in het project-MER eveneens onbruikbaar, en wel om diverse onderstaande redenen.

3.1. Verouderde geluidsmetingen

Het project-MER baseert de geluidstudie op metingen van meer dan drie jaar oud, in flagrante tegenstrijdigheid met het richtlijnenboek voor geluid- en trillingen, waarnaar ze nota bene zelf verwijzen. Deze verouderde referentie leidt tot een onderschatting van de turbine-impact, mede door mogelijke wijzigingen in landgebruik en verkeer sindsdien.

De geluidsmetingen die als basis dienen voor het referentiescenario in de discipline geluid van het project-MER zijn uitgevoerd in het voorjaar van 2022 (feb/mrt), wat reeds meer dan 3 jaar geleden is.

In punt 9.1.2.1 op pagina 98 van het project-MER lezen we in verband met geluidsmetingen die dateren van 2018 dat deze niet meer hergebruikt mogen worden omdat het richtlijnenboek voor geluid- en trillingen voorschrijft dat de meetresultaten maximaal 3 jaar oud mogen zijn.

Desondanks wordt de geluidstudie in dit dossier wel degelijk gebaseerd op metingen die meer dan 3 jaar oud zijn. Het richtlijnenboek voor geluid- en trillingen wordt dus niet gevolgd.

Daarnaast kunnen zich sinds het voorjaar van 2022 bovendien ook diverse en/of aanzienlijke veranderingen hebben voorgedaan in bijvoorbeeld landgebruik, of toegenomen verkeersvolumes. Zulke wijzigingen kunnen het achtergrondgeluid eveneens sterk beïnvloeden, waardoor de referentiesituatie niet meer actueel is.

Een toename van het achtergrondgeluid, leidt tot een onderschatting van de geluidsimpact van de nieuwe turbines, waardoor de voorspelde geluidsniveaus niet meer accuraat zijn.

3.2. Structurele overschrijdingen van geluidsnormen

De referentiesituatie vertoont reeds onwettige overschrijdingen, waardoor elke ruimte voor bijkomend turbinegeluid ontbreekt. Desondanks hanteert de cumulatieve studie (Tabel 9-15) een kunstmatig gecorrigeerd uitgangsniveau (39,5 dB(A) voor Elst-BP1), wat de feitelijke 4 dB-overschrijding bagatelliseert en tot een onwettige onderschatting van de cumulatieve impact leidt.

Er wordt in dit dossier vertrokken van een referentiesituatie die reeds onaanvaardbare tekortkomingen vertoont: meetresultaten (p. 103 e.v.) tonen aan dat het oorspronkelijk omgevingsgeluid (O.O.G.) op meerdere locaties nu al structureel (vaak en hoog tot zeer hoog) boven de VLAREM-richtwaarden ligt, nog vóór ingebruikname van de windturbines in aanvraag.

Zo registreerde Meetpunt 2 (Oude Steenstraat) bijvoorbeeld een daggemiddelde van 50,6 dB(A) bij zuidenwind – ruim boven de richtwaarde van 44 dB(A) (pag. 107), terwijl Meetpunt 1 (Elsterweg) nachtelijke pieken tot 43 dB(A) noteerde bij noordwestenwind, tegen een norm van 39 dB(A) (pag. 105-106).

Deze permanente overschrijdingen halen elke ruimte voor bijkomende geluidsbelasting onderuit.

In de exploitatiefase leiden de windturbines in aanvraag bij vollast (106,1 dB(A)) tot onwettelijke cumulatieve overschrijdingen, zoals blijkt uit de berekeningen op pag. 122–125.

Te Elst (BP1/BP2) worden de dag-, avond- en nachtnormen overschreden, met name 's nachts tot 44,9 dB(A) waar 39 dB(A) is toegestaan (pag. 125). Evenzo worden aan de Millerweg 95 avond- en nachtwaarden van 43–44 dB(A) geprojecteerd, terwijl de richtwaarde hier 43 dB(A) bedraagt (pag. 131).

De cumulatieve studie hanteert daarenboven een methodologisch onwettige uitgangspositie, waaraan we onmogelijk voorbij kunnen gaan.

In eerste instantie is vastgesteld dat Meetpunt 1 (Elsterweg; coördinaten 51°07'18.5"N 5°34'02.1"E) reeds een feitelijke nachtoverschrijding van 43 dB(A) vertoont (pag. 103), 4 dB boven de norm. Vervolgens blijkt uit Tabel 9-15 (pag. 120) dat voor ditzelfde punt (Elst-BP1) in de cumulatieve berekening een uitgangswaarde van slechts 39,5 dB(A) wordt gehanteerd.

Dit impliceert dat 3,5 dB aan bestaande geluidsbelasting kunstmatig is weggecorrigeerd – een flagrante schending van het voorzorgsbeginsel en VLAREM-artikel 5.1.2.

Hieruit kan geconcludeerd worden dat de cumulatieve impact systematisch is onderschat. Een herberekening vertrekkend van de feitelijke referentieniveaus (inclusief overschrijdingen) is absoluut noodzakelijk.

3.3. Onrealistische en onbetrouwbare mitigerende maatregelen leiden tot kapitaalvernietiging

Het reeds bestaande energie-overschot maakt de plaatsing en exploitatie van nieuwe windturbines overbodig terwijl de geluidsoverlast die ze met zich meebrengen ze tot stilstand dwingen – een onhoudbare tegenstrijdigheid.

Het voorgestelde bridageschema (pag. 135 e.v.) vereist technisch onhoudbare vermogensreducties, wat frequent stilzetten of slijtagegevoelig afremmen impliceert. Dit is een economisch onhaalbaar scenario, waarbij turbines bij nacht tot >80% vermogensreductie worden gedwongen – een praktijk die energieopbrengst vernietigt en slijtage versnelt.

Concreet vereist het bridageschema bijvoorbeeld voor turbine Z4_WT7 een reductie tot 98 dB(A) (vs. standaard 106,1 dB(A)), voor Z6_WT1/Z6_WT2 avond/nachtreducties tot 98 dB(A), en voor Z6_WT3 een reductie tot 99 dB(A) wat feitelijk neerkomt op frequent stilzetten of destructief afremmen.

De vereiste geluidsreductie van 106,1 dB(A) naar 98 dB(A) impliceert een daling van 8,1 dB(A). In akoestische termen betekent dit dat het geluidsvermogen met 85% moet afnemen, berekend via de formule 10^(-8,1/10) = 0,15 (ofwel 15% resterend geluidsvermogen). Voor de energieproductie vertaalt zich dit naar een vermogensreductie van >80%, gebaseerd op de niet-lineaire relatie tussen rotordynamiek en geluidsemissie bij windturbines.

Concreet zullen de turbines dus zeer frequent moeten worden stilgezet om aan de 98 dB(A)-norm te voldoen, of afgeremd worden tot onder het technische minimum (ca. 20% nominaal vermogen), waardoor slijtage toeneemt en rendement verdwijnt. Deze operatie is onverenigbaar met economische exploitatie.

Ook willen we in deze context reeds verwijzen naar ons laatste argument in dit bezwaarschrift, dat handelt over het structureel overaanbod aan energie, en alles wat dat met zich meebrengt.

Een permanent energie-overschot maakt de plaatsing en exploitatie van 14 nieuwe windturbines fundamenteel onlogisch. Deze zullen door extreme geluidsbeperkingen (nachtelijke vermogensreducties >80% afremmen tot 98 dB(A)) juist structureel stilgezet of afgeremd moeten worden. Investeren in extra capaciteit die – door combinatie van overaanbod én mitigerende maatregelen – permanent onderbenut blijft, is pure kapitaalvernietiging.

Dit ondermijnt de economische levensvatbaarheid van het hele project in aanvraag. Investeren in extra capaciteit bij bestaand overschot, gecombineerd met zulke contraproductieve restricties, is onlogisch en ontegensprekelijk onverantwoord.

Het plaatsen van te grote windturbines die dan gebrideerd moeten worden om aan de normen te kunnen voldoen, betekent de misplaatsing van een bepaald product in een daarvoor ongeschikte omgeving.

Dit conflicteert met twee vereisten:
1. De misplaatste windturbine is per definitie niet de Best Available Technique (BAT), hetgeen de Industriële Emissies Richtlijn vereist.
2. De misplaatste windturbine is maatschappelijk niet rendabel omdat die niet gebruikt kan worden daar waar die voor is ontworpen.

3.4. Minimale versus maximale rotordiameter leiden tot een theoretisch verzinsel

Het project-MER hanteert selectief minimale rotordiameters (135m) om geluidsnormen kunstmatig haalbaar te rekenen, terwijl vergunde diameters (170m) de 98 dB(A)-eis onmogelijk maken. Deze manipulatie van uitgangspunten schendt milieueffectrapportage-richtlijnen en maskeert de reële geluidsoverlast.

Op pagina 114-115 baseert het project-MER de geluidsimulaties op een minimale rotordiameter van 135m, terwijl Tabel 2.2 (pag. 24) de plaatsing en exploitatie van turbines tot 170m diameter toelaat.

Dit is methodisch onverantwoord: grotere rotors produceren meer geluid bij gelijk vermogen, vooral bij lage windsnelheden.

Windturbines met een rotordiameter van 170m zullen bij identiek vermogen 2-4 dB(A) méér geluid produceren dan 135m-turbines.
Ook zullen windturbines met een rotordiameter van 170m de al onhaalbare 98 dB(A)-eis voor Z4_WT7 nog verder onbereikbaar maken.

Door met minimale diameters te rekenen, wordt de werkelijke geluidsimpact structureel onderschat – en worden mitigerende maatregelen (zoals de onmogelijke 98 dB(A)-eis) kunstmatig haalbaar voorgesteld.

Deze werkwijze schendt de MER-richtlijnen (art. 5.22 Besluit m.e.r.): milieueffectrapporten moeten uitgaan van de meest ongunstige plausibele scenario's.

Door maximaal toegestane diameters (170m) te negeren en in plaats daarvan minimale maten (135m) te modelleren wordt het cumulatief geluid aan gevoelige punten gebagatelliseerd, worden mitigerende maatregelen ten onrechte als uitvoerbaar gepresenteerd en wordt het voorgestelde bridageschema (pag. 136) een theoretisch verzinsel! Als dit geen bloedrode vlag is…

3.5. Bridage tot 98 dB(A): een wettelijk onhoudbare papieren werkelijkheid

De mitigerende maatregelen – met name de bridage tot 98 dB(A) – zijn juridisch hol: ze zijn technisch onuitvoerbaar (>80% vermogensverlies), oncontroleerbaar, en economisch onrendabel. Dit schendt art. 4.1.2 MER-decreet (effectiviteit) en art. 5.2.1 VLAREM II (handhaafbaarheid), waardoor de vergunning vernietigd dient te worden.

Mitigerende maatregelen zijn slechts bindend indien ze expliciet worden opgenomen in de vergunning (art. 5.2.1 VLAREM II) en bovendien concreet en handhaafbaar geformuleerd zijn (art. 4.2.1 Besluit van de Vlaamse Regering van 1 juni 1995).

Zoals in bezwaar 3.3 aangetoond, is de bridage tot 98 dB(A) technisch onhaalbaar. Onuitvoerbare voorschriften zijn juridisch niet-bindend (RvS 11 maart 2019, nr. 247.652), waardoor de vergunning ondeugdelijk is. Bovendien schieten de maatregelen tekort op Vlaamse handhavingseisen.

De nachtelijke bridage vereist realtime monitoring van geluid én vermogen per turbine, iets wat noch technisch haalbaar, noch budgettair verantwoord is. Zonder sluitende controlemechanismen is dit voorschrift slechts een papieren belofte (MER-decreet (art. 4.1.2): Mitigerende maatregelen moeten "effectief en uitvoerbaar" zijn).

Dit creëert een onontkoombaar juridisch risico.

Enerzijds zal het aanhouden van de bridage door de exploitant ertoe leiden dat de windturbines frequent stil zullen vallen, wat economisch gezien onrendabel is en derhalve strijdig met art. 4.2.1 van het Energiedecreet.

Anderzijds kunnen omwonenden beroep indienen (VCRO (art. 4.7.2.1): Omwonenden hebben recht op "daadwerkelijke bescherming tegen hinder") en schadevergoeding eisen indien de exploitant de normen overschrijdt.
We kunnen hier dus enkel concluderen dat de onmogelijke 98 dB(A)-eis een juridische val creëert: de vergunning is óf onwerkbaar (stilstand), óf illegaal (normoverschrijding). Dit schendt het legaliteitsbeginsel (art. 23 Grondwet).

Bovendien verleggen de mitigerende maatregelen de milieubeoordeling naar de exploitatiefase, wat de facto verboden is. Zie ook bezwaar 4.

3.6. Gebrek aan aandacht voor laagfrequent geluid en infrageluid

Het project-MER negeert de impact van laagfrequent geluid en infrageluid van windturbines, ondanks tegenstrijdige wetenschappelijke inzichten over gezondheidseffecten. Deze omissie schendt het voorzorgsbeginsel en leidt tot een onvolledige risico-inschatting voor omwonenden en milieu.

Het project-MER schenkt onvoldoende aandacht aan zowel laagfrequent geluid als aan infrageluid. Windturbines produceren beide.

Windturbines produceren energetisch gezien een dominante hoeveelheid hoorbaar laagfrequent geluid, meestal in het bereik van 20 Hz tot 100 Hz. Dit geluid wordt voornamelijk veroorzaakt door de draaiende beweging van de rotorbladen en de interactie met de wind. Mensen kunnen dit geluid vaak horen als een zacht zoemend of suizend geluid, vooral in de buurt van windturbines. Het kan als hinderlijk worden ervaren, vooral 's nachts wanneer andere omgevingsgeluiden minder aanwezig zijn.

Windturbines produceren ook infrageluid, qua hoeveelheid geluidsenergie zelfs aanzienlijk meer dan het hoorbare gedeelte, dat wil zeggen geluid met frequenties onder de 20 Hz. Infrageluid is niet hoorbaar voor mensen, maar het kan soms worden waargenomen als trillingen of drukveranderingen. Infrageluid wordt vooral gegenereerd bij hogere windsnelheden, wanneer de rotorbladen door turbulentie of windvariaties gaan.

Het project-MER voert aan dat het momenteel mogelijk is om metingen uit te voeren omtrent laagfrequent geluid, maar dat deze nergens aan getoetst kunnen worden omdat er geen wetgeving beschikbaar is.

Toch zijn er studies die aantonen dat infrageluid van windturbines wel degelijk significant is. Het is daarom belangrijk om bij de beoordeling van de geluidsimpact van windturbines rekening te houden met deze bevindingen en de mogelijke gezondheidseffecten van zowel laagfrequent geluid als van infrageluid niet te onderschatten.

Het is niet zo dat wanneer er geen wetgeving voor bestaat, dat het probleem dan niet bestaat.

Voorbeelden van zulke studies:
- Infrageluid windturbines kan enorme bedreiging vormen voor hele biodiversiteit – Climategate Klimaat[7]
- Windmolens maken wel degelijk ziek | medischcontact[8]
- (PDF) Public health and noise exposure: the importance of low frequency noise[9]
EJIHPE | Thema: De gevolgen van infrageluid en laagfrequent lawaai voor de volksgezondheid — wat is er tot nu toe bekend[10]
- (PDF) Infrageluid en laagfrequent geluid van windturbines[11]
- Op z'n Kop! - Diederik Gommers over Windmolens en Instituten | Gezondheid[12]

3.7. Gebrek aan aandacht voor impulsgeluid

Het project-MER negeert de impact van impulsgeluid, dat als hinderlijker wordt ervaren dan continu geluid. Deze omissie leidt tot een onderschatting van de geluidshinder en schendt de vereisten voor een volledige milieueffectrapportage.

Een absoluut hiaat in het project-MER met betrekking tot geluid is het ontbreken van studies, metingen of info van welke aard dan ook met betrekking tot impulsgeluiden.

Impulsgeluiden bij windturbines zijn kortstondige, repetitieve geluiden veroorzaakt door de wieken die langs de mast bewegen, vaak hoorbaar als klappende of pulserende tonen.

Kortstondige geluidspieken die weg-gefilterd worden door het toepassen van gemiddelden, zijn juist de elementen typisch aan windturbinegeluid die de mate van de hinderlijkheid bepalen.

Met deze Amplitudemodulatie wordt in de geluidstudie geen rekening gehouden, terwijl geluidsdeskundigen het er over eens zijn dat in het geval van AM zoals die voorkomt bij windturbines er een strafpenalty zou moeten worden toegekend van + 5 dB(A). Dat is hier niet gebeurd.

Impulsgeluid blijkt, volgens de World Health Organization's 'Environmental Noise Guidelines for the European Region'[13] (2018), een veel grotere negatieve invloed te hebben op de gezondheid van mens en dier dan continue geluiden met een vergelijkbare energie-inhoud. De onvoorspelbare en abrupte aard van impulsen veroorzaakt een sterke stressrespons, verstoorde slaap en langdurige fysiologische effecten, waardoor de kans op gedrags- en gezondheidsproblemen significant toeneemt.

Op pagina 170 lezen we impulsgeluid de in winterslaap verkerende vleermuizen niet zou verstoren. Dit is de eerste en enige keer dat de term impulsgeluid, zonder verdere omhaal of enige duiding, in dit verder toch wel zeer lijvige project-MER ter sprake wordt gebracht.

Het project-MER beoordeelt geluidshinder uitsluitend op basis van geluidsniveaus (dB(A)). Het type

---

[7] https://www.climategate.nl/2024/03/infrageluid-van-windturbines-kan-een-enorme-bedreiging-vormen-voor-de-hele-biodiversiteit-dokter/
[8] https://www.medischcontact.nl/actueel/laatste-nieuws/artikel/windmolens-maken-wel-degelijk-ziek
[9] https://www.researchgate.net/publication/237105663_Public_health_and_noise_exposure_the_importance_of_low_frequency_noise
[10] https://www.mdpi.com/journal/ejihpe/special_issues/ILFNPAPHE
[11] https://www.researchgate.net/publication/279963904_Infrasound_and_Low-Frequency_Noise_from_Wind_Turbines
[12] https://nl.headtopics.com/news/op-z-n-kop-diederik-gommers-over-windmolens-en-instituten-63005505
[13] https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/279952/9789289053563-eng.pdf?sequence=1

geluid (continu- of impulsgeluid) wordt niet meegenomen, terwijl dit eveneens een grote invloed kan hebben op de hinderbeleving.

Windturbines produceren vaak impulsgeluid (bijv. zwiepende rotorbladen), wat als meer storend wordt ervaren dan continu geluid, zelfs bij hetzelfde geluidsniveau. Door dit niet te onderzoeken, wordt de hinder onderschat en krijgt men geen volledig beeld van de impact op omwonenden. Het project-MER geeft hier m.a.w. een onvolledig en mogelijk misleidend beeld van de geluidshinder. Omwonenden zullen meer hinder ervaren dan uit het project-MER blijkt, wat leidt tot een onjuiste inschatting van de effecten op de leefomgeving. Het negeren van het type geluid is een ernstig hiaat in het project-MER en is niet in overeenstemming met de eisen van een gedegen milieueffectrapportage, waarin alle relevante aspecten van hinder moeten worden onderzocht.

3.8. Geen oog voor uitbreiding van de luchthaven Liège Airport

Het project-MER negeert de grote geplande uitbreiding van Liège Airport die tot een aanzienlijke toename van geluidsoverlast zal zorgen. Door enkel op de korte termijn te focussen en de cumulatieve effecten ten gevolge van deze uitbreiding buiten beschouwing te laten, wordt de totale geluidsimpact ernstig ondergewaardeerd.

Aansluitend merken we op dat het project-MER totaal geen oog heeft voor de geplande groei van de Luikse luchthaven Liège Airport (Bierset).

De Luikse Luikse luchthaven[14] gaat van 25.000 naar 55.000 vliegbewegingen per jaar en naar een verdubbeling van de vrachtcapaciteit (van 1,1 miljoen ton naar 2+ miljoen ton).

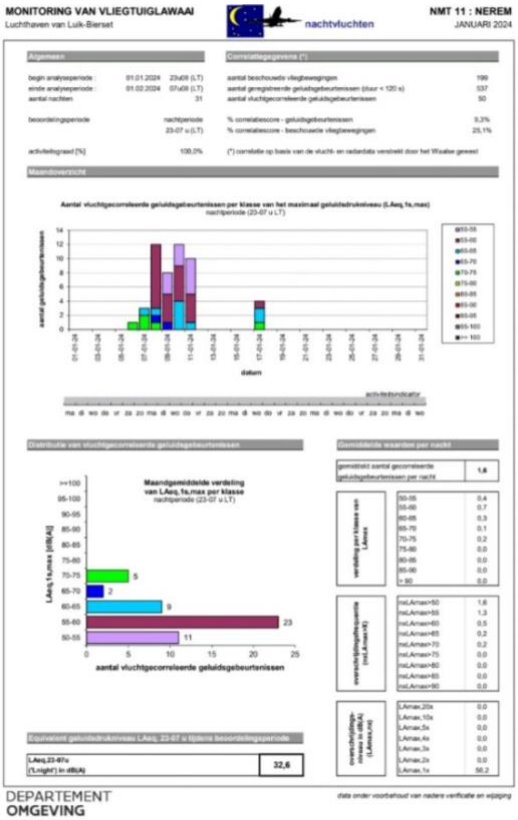

Dit leidt onvermijdelijk tot een significante toename van geluidsoverlast, vooral door een toename van het aantal nachtvluchten, een uitbreiding van hun infrastructuur en een gecumuleerde impact.

Het rapport NMT11 Analyse 2024[15] geeft een beeld van de reeds actuele geluidshinder waarbij we onder meer zien dat de luchthaven Liège Airport al voor erg veel geluidshinder (tot 95 db). Zie ook nevenstaande afbeelding.

Het project-MER negeert de voorziene uitbreiding van de luchthaven van Luik volstrekt en houdt bijgevolg ook geen rekening met de cumulatieve effecten die hieruit zullen voortvloeien.

Terwijl er enkel naar de korte termijn gekeken wordt, ontbreekt ook hier een integrale langetermijnanalyse waarin de toekomstige toename in vliegbewegingen en de uitbreiding van de infrastructuur als essentiële factoren worden meegenomen.
De cumulatieve geluidshinder – opgebouwd uit de toenemende operationele pieken, extra nachtvluchten en de uitbreiding van ondersteunende logistieke

[14] https://www.liegeairport.com/corporate/en/
[15] https://omgevingvlaanderen.paddlecms.net/sites/default/files/2024-04/nmt11_analyse2024_v05042024.pdf

voorzieningen – zal de huidige geluidshinder verder verergeren en de blootstelling van omwonenden aanzienlijk verhogen.

Door deze langetermijnaspecten buiten beschouwing te laten, wordt de totale geluidsimpact ernstig ondergewaardeerd, wat in strijd is met de vereisten voor een omvattende geluidstudie en een preventief beleid ter bescherming van de volksgezondheid en de leefomgeving.

4. Verboden verlegging van de milieubeoordeling naar exploitatiefase: leidt tot stilstand

Het project-MER verplaatst de milieubeoordeling naar de exploitatiefase via mitigerende maatregelen, wat volgens EU-recht (o.a. Advocaat-Generaal Kokott) verboden is. Deze onvolledige voorafgaande beoordeling leidt tot juridische stilstand, waardoor vergunningverlening onmogelijk is.

In het project-MER worden diverse mitigerende maatregelen voorgesteld om te voldoen aan de Vlarem-normen.

Deze maatregelen verplaatsen de beoordeling van de milieu-impact van de bouwfase naar de exploitatiefase.

Dit betekent dat de milieubeoordeling wordt opgesplitst in verschillende delen, wat volgens advocaat generaal J. Kokott van het Europese Hof van Justitie verboden is.

Het verlenen van een vergunning voor windturbines is onmogelijk wanneer er met mitigerende maatregelen gewerkt wordt, en er geen praktisch uitvoerbare en doelmatige handhaving aanwezig is.

Daarnaast zijn de handhavingsmogelijkheden zeer gebrekkig omdat ze gebaseerd zijn op een wetgeving die onvolledig is en door het Hof om dwingende milieuredenen ongeldig is verklaard.

Hierdoor ontbreekt er een volledige en voorafgaande milieubeoordeling, terwijl deze juist essentieel is. Zonder een passende, planmatige, strategische én projectmatige milieubeoordeling op basis van geldige wetgeving is het niet mogelijk om de exacte milieugevolgen van dit project te kwantificeren.

De redelijke wetenschappelijke twijfel wordt hierdoor niet weggenomen.

Volgens het Hof moet de vergunningsverlener in zo'n situatie de zaak in een 'stand still' houden, wat betekent dat er geen vergunning kan worden verleend wanneer de milieubeoordeling niet volledig is uitgevoerd.

5. Ontoereikende alternatievenstudie zonder onderbouwing

Het summiere hoofdstuk 4 faalt als alternatievenstudie: het negeert energie-overschot (nulalternatief), miskent cumulatieve hinder langs E313, hanteert verouderde locatiecriteria, en weigert uitvoerbare mitigatie-alternatieven te onderzoeken – in strijd met art. 4.1.2 en 4.1.3 MER-decreet. Ook ontbreekt het aan onderbouwde vergelijking van locaties, ontwerpen of efficiëntere opties. Dit schendt EU-richtlijnen (o.a. plan-MER en Aarhus) en leidt tot suboptimale keuzes in energieopbrengst en milieueffecten.

Het project-MER schiet ernstig tekort in de verplichte alternatievenstudie (hoofdstuk 4), zowel qua diepgang als onderbouwing. Dit hoofdstuk behandelt het nulalternatief, inrichtingsalternatieven en uitvoeringsalternatieven – op slechts tien pagina's, zonder gedegen analyse. Hierbij ontbreekt een kritische vergelijking van locaties, ontwerpen of efficiëntere opties, wat strijdig is met artikel 4.1.2

en 4.1.3 van het MER-decreet.

Bovendien negeert het MER Europese richtlijnen, waaronder de plan-MER-richtlijn (2001/42/EG) en het Verdrag van Aarhus, die vereisen dat alternatievenstudies op strategisch niveau worden uitgevoerd als onderdeel van nationale klimaatplannen (NECP). Door deze studie in een project-MER te plaatsen in plaats van een plan-MER, ontloopt de initiatiefnemer zijn verplichting om aan te tonen dat het gekozen instrument het meest effectief en maatschappelijk aanvaardbaar is.

Een concreet voorbeeld van deze tekortkoming is het ontbreken van een locatievergelijking binnen de directe omgeving. Zo kent het projectgebied in Limburg lagere windsnelheden (7–7,5 m/s) dan kustgebieden of Noord-Antwerpen (8–9 m/s), maar ontbreekt elke onderbouwing waarom deze suboptimale locatie verkozen wordt boven energie-efficiëntere alternatieven.

Daarnaast wijken de voorgenomen turbineafstanden (400–600 m) af van de vuistregel van 5x de rotordiameter (850 m), wat turbulentieverliezen en lagere opbrengsten veroorzaakt. Alternatieve configuraties met grotere tussenafstanden worden niet onderzocht, waardoor onduidelijk blijft of de gekozen opstelling de beste balans biedt tussen energieproductie en milieuhinder.

Beide voorbeelden zijn problematisch, aangezien een lagere energieopbrengst de maatschappelijke aanvaardbaarheid van de impact kan ondermijnen. Tevens wordt het windpotentieel van België niet optimaal benut, wat kan leiden tot inefficiënte inzet van middelen en vertraging van de energietransitie.

Deze lacunes ondermijnen de maatschappelijke aanvaardbaarheid en efficiëntie van het project.

5.1. Nulalternatief wordt ten onrechte gediskwalificeerd

Het nulalternatief had het voorkeursalternatief moeten zijn, gezien de combinatie van bestaand overschot en de onhaalbaarheid van mitigerende maatregelen. De afwijzing ervan schendt het proportionaliteitsbeginsel.

De afwijzing van het nulalternatief in het project-MER (pag. 40) negeert het structurele energie-overschot in de regio.

Het MER stelt ten onrechte dat dit alternatief 'geen oplossing biedt voor klimaatdoelen', terwijl het Vlaamse injectiepunt al 3 jaar een structureel netcongestieprobleem kent (VREG-rapport 2023).

Bovendien moest de provincie Limburg in het voorjaar van 2024 reeds elf windparken verplicht afschakelen wegens overaanbod (Elia Transparency Platform, Q1 2024).

Ook blijkt ondertussen duidelijk dat afschakelingen enkel nog vermeden worden door uitzonderlijke weersomstandigheden.[16]

[16] https://www.standaard.be/economie/stroomnet-ontsnapt-aan-overbelasting-met-dank-aan-het-kwakkelweer/40782273.html

5.2. Clustering langs E313 maximaliseert cumulatieve geluidshinder

De 'drietrapsladder' (pag. 44) miskent dat clustering langs snelwegen (Trap 2) cumulatieve geluidspieken veroorzaakt..

De E313 fungeert als geluidsamplificator. Nachtelijk verkeerslawaai (70 dB) gecombineerd met turbinegeluid (45 dB) overschrijdt de 53 dB Lnight-norm bij woningen in Millen/Sluizen.

Hoewel de risicoanalyse (pag. 131) de windturbines Z6_WT2 en Z6_WT3 als 'groot risico' classificeert, negeert ze de synergistische impact met wegverkeer.

Dit is strijdig met art. 5.2.3 VLAREM II, dat cumulatie van geluidsbronnen verplicht mee te nemen in de beoordeling.

5.3. Micro-siting is fictief bij onmogelijke bridage

De claim dat 'micro-siting hinder beperkt' (pag. 54) is onhoudbaar gezien de bridage-eis van 98 dB(A).

Voor Z4_WT7 vereist dit >80% vermogensreductie (zie bezwaar 3.3) – wat neerkomt op permanent stilzetten.

Turbines in Zones 4-6 liggen <1500 m van woongebieden (o.a. Millen, 's Herenelderen), waardoor realisatie van 98 dB(A) fysiek onmogelijk is bij windsnelheden >5 Bft.

Het MER schendt hiermee het voorzorgsbeginsel (art. 1.2.1 MER-decreet).

5.4. Gebrek aan échte uitvoeringsalternatieven

Hoofdstuk 4.3.2 wijst innovatieve oplossingen af zonder onderzoek.

Verticale turbines of geluidsarme designs (bijv. Nordex N149) worden zonder onderbouwing verworpen, terwijl die wél aan 102 dB(A) kunnen voldoen zonder bridage.

De stelling dat traditionele windturbines 'energetisch optimaal' zijn, is vals en schendt het zorgvuldigheidsbeginsel: bij >80% vermogensreductie t.g.v. bridage daalt de opbrengst onder dat van moderne low-noise alternatieven.

6. Radarhinder

Het windturbineproject nabij Luik (EBLG-radar) vormt een onaanvaardbare bedreiging voor de luchtvaartradarsystemen, maar mitigerende maatregelen worden naar de exploitatiefase verlegd, wat strijdig is met EU-recht.

Naar aanleiding van de vergunningsaanvraag voor de bouw en exploitatie van twee windturbines ter hoogte van het industriegebied Tongeren-Oost, liet Skeyes optekenen dat een paar solitaire windturbines de radar niet erg zouden hinderen, maar een 'muur' van tientallen windturbines in de streek van Tongeren, Riemst, Bassenge, Juprelle, Oupeye, duidelijk wel.

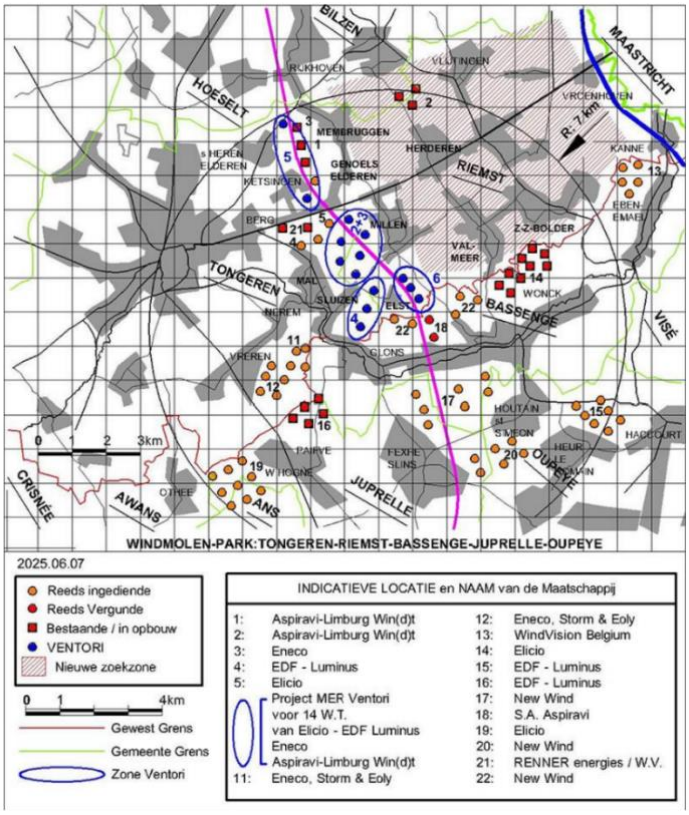

Ook hier stuiten we dus op steeds terugkomend probleem: het betreft namelijk niet een vergunningsaanvraag voor de bouw en exploitatie van een aantal solitaire windturbines, maar manifest wel om een geografisch omlijnde milieutechnische eenheid van ongeveer 70 windturbines, die een globale beoordeling (plan-MER) vereist.

Niets minder dan een heus gordijn aan windturbines, zoals ook de afbeelding hiernaast weergeeft.

Verder merken we op dat het Directoraat-generaal Luchtvaart reeds een negatief advies formuleerde voor de bouw en exploitatie van de twee windturbines ter hoogte van industriegebied Tongeren-Oost.
Ook de vier windturbines in aanvraag in Tongeren-Vreren zouden een onaanvaardbare impact genereren op het functioneren van de huidige radarsystemen te Luik, waardoor eveneens een negatief advies volgde voor die vier windturbines door zowel Skeyes als het Directoraat generaal Luchtvaart.

Deze harde afwijzing door betrokken instanties in bovenvermelde dossiers, kan enkel doen besluiten dat ook het huidige project in aanvraag, gezien hun ligging, allicht radarhinder zal veroorzaken en dus niet vergund mogen worden.

De eerder getrokken cirkel om de Waalse radar, grensde aan de Maastrichtersteenweg /Tongersesteenweg, de verbinding tussen Maastricht en Tongeren. Alle windturbines binnen de cirkel dus ten zuiden van de steenweg mochten niet hoger zijn dan 150m.

Deze aanvraag betreft windturbines van 200-250m.

Uit niets blijkt dat op het moment van deze aanvraag de eisen die SKYES stelt aan de maximum maat windturbines naar boven zou zijn bijgesteld, dusdanig dat deze aanvraag vergund zou kunnen worden.

7. Seismische trillingen hypothekeren de komst van de Einstein Telescope

Het project-MER besteedt enkel summier aandacht aan seismische trillingen van windturbines, die de Einstein Telescope kunnen verstoren. De arbitraire afbakening van een "beschermingsgebied" zonder wetenschappelijke onderbouwing, in combinatie met het negeren van cumulatieve effecten en internationale precedenten ondermijnt de Vlaamse ambities om deze wereldklasse-infrastructuur aan te trekken.

Windturbines genereren seismische trillingen. Hier wordt even bij stilgestaan op pag. 123, waar het over de mergelgrotten gaat. Ook op pag. 300 van het project-MER wordt de Einstein Telescope vluchtig ter sprake gebracht, maar in deze context wordt niet verder ingegaan op de seismische trillingen.

Vanwege cumulatie door meerdere synchroon draaiende windturbines zal interferentie optreden. Dit leidt tot een exponentiële toename van lokale seismische pieken. (Zie: Keele University, Scotland, Microseismic and Infrasound Monitoring of Low Frequency Noise and Vibrations from Windfarms – 2005). Bovendien verspreiden seismische trillingen zich, afhankelijk van de ondergrond, over grote afstanden.

In Dumfries en Galloway, Zuid-Schotland, speelt de Eskdalemuir Seismic Array (EKA) een cruciale rol bij het monitoren van trillingen van het testen van atoomwapens. Om de gevoeligheid van EKA te waarborgen, is er een uitsluitingszone van 10 km en een consultatiegebied[17] van 50 km rond de EKA voor de bouw van windturbines. Windturbines moeten zich houden aan een trillingsbudget, waarbij rekening wordt gehouden met factoren als het type turbine en de afstand tot EKA[18].

Deze seismologische studie van de Keele University in Schotland toonde aan dat zelfs kleine windturbines zeer ver dragende seismische trillingen produceren.

De ondergrondse Einstein telescope[19] wordt Europa's meest geavanceerde observatorium voor zwaartekrachtsgolven. Daarmee kunnen onderzoekers zwarte gaten horen botsen en kennis opdoen over het vroege heelal. Nederland, België en Duitsland onderzoeken samen of ze dit observatorium van wereldklasse kunnen huisvesten. In 2025 nemen de Europese ministers hierin een beslissing.

Nadat eerder Vlaanderen en de provincie Limburg al heel wat geld en middelen investeerden om dit prestigieuze project naar de grensregio van België, Duitsland en Nederland te halen, volgde ook de federale steun.

De Belgische federale regering omarmt de Einstein Telescope[20] immers en steunt de ontwikkelingen die de bouw van de Einstein Telescope in het grensgebied van België, Nederland en Duitsland mogelijk moeten maken. In het regeerakkoord van de coalitie onder leiding van premier Bart de Wever wordt de telescoop twee keer concreet genoemd.

Als onderdeel van wat over wetenschapsbeleid wordt genoemd, staat dat 'de Federale regering binnen haar bevoegdheidsdomeinen, de Belgische kandidatuur voor de bouw van de Einstein Telescope, samen met Nederland en Duitsland ondersteunt.'

---

[17] https://xiengineering.com/industries/energy/eskdalemuir/
[18] https://www.gov.scot/publications/onshore-wind-policy-statement-refresh-2021-consultative-draft/pages/7/
[19] https://www.einsteintelescope-emr.eu/
[20] https://www.einsteintelescope-emr.eu/blog/2025/02/04/nieuwe-regering-belgie-omarmt-einstein-telescope/

Waar het om ‘open strategische autonomie’ gaat, vindt de Federale Regering in haar regeerakkoord dat ‘samen met de buurlanden en in samenspraak met de deelstaten zetten we in op een (Europese) grensoverschrijdende infrastructuuragenda, met in het bijzonder energie- en waterstofcorridors, digitale en transportnetwerken (3RX) en de Einstein Telescope.’

De Einstein Telescope stelt hoge eisen aan zijn vestigingslocatie. Een stabiele bodem met weinig verstoring van de omgeving. Maar ook een netwerk van kennispartners om mee samen te werken, bedrijven die de hoogstaande techniek kunnen leveren, en prettige, bereikbare woon- en werkomgeving. In de grensregio van België, Duitsland en Nederland (Euregio Maas-Rijn) komen al die succesfactoren samen.

De Einstein Telescope (ET) is ontworpen om zwaartekrachtgolven te detecteren in een laagfrequentiebereik (ongeveer 2–10 Hz). In dit frequentiebereik is de interferometer bijzonder gevoelig voor seismische trillingen. Omdat ET ondergronds (op een diepte van 200–300 m) wordt gerealiseerd, is er een aanzienlijke reductie van de omgevingsseismische ruis nodig om de gewenste gevoeligheid te bereiken. Eventuele extra seismische ruis van windturbines kan deze delicate balans verstoren.

Diverse studies[21] tonen aan dat windturbines specifieke, smalbandige trillingspieken produceren in het frequentiebereik van 1–10 Hz. Typische pieken zijn te vinden rond 3.4, 5.0, 6.8 en 9.5 Hz. Vooral de 3.4 Hz-piek kan, afhankelijk van de lokale geologische omstandigheden, tot op 13 km afstand nog detecteerbaar zijn, wat impliceert dat zelfs turbines die op grotere afstand staan een meetbare impact kunnen hebben op een ET-kandidaatsite.

In omzendbrief OMG/2024/1 van Departement Omgeving[22] lezen we bovendien dat in een arrest van 28 maart 2023 (nr. 256.149) een vergunning voor windturbines werd vernietigd door de Raad van State omdat onvoldoende rekening was gehouden met het voorgenomen project Einsteintelescoop. Verder lezen we: “De telescoop zal zijn metingen alleen kunnen doen in een stille, trillingsvrije omgeving. Bij windturbines kunnen trillingen ontstaan die de goede werking kunnen belemmeren. Bij de beoordeling van vergunningsaanvragen voor windturbines die een mogelijke impact kunnen hebben op deze regio en dus de oprichting van de Einsteintelescoop kunnen hypothekeren, dient bijzondere aandacht te gaan naar de mogelijke trillinghinder op voornoemd project.”

In een toevoeging op pagina 45 beroept het project-MER zich op Figuur 4-1 om te stellen dat de windturbines buiten het beschermingsgebied van de Einstein Telescope (ET) liggen, en dat er daarom geen interferentie zou zijn. Deze argumentatie wordt echter totaal niet onderbouwd.

De kaart (figuur 4-1) vermeldt geen bron, schaal, methodologie of criteria voor de afbakening van het "beschermingsgebied". Er is geen verwijzing naar studies die de omvang van deze zone rechtvaardigen, noch naar de gehanteerde seismologische risicomodellen. De cirkels lijken arbitrair getrokken, zonder relatie tot de geologische samenstelling van de ondergrond of de cumulatieve impact van meerdere windparken. Dit getuigt van een gebrek aan transparantie enerzijds en van een totaal gebrek aan wetenschappelijke onderbouwing anderzijds.

Verder gaat het project-MER hier ook voorbij aan mogelijke cumulatieve effecten. Zelfs windturbines buiten het beschermingsgebied kunnen, in combinatie met andere bronnen immers de seismische ruis ernstig verhogen. En laten we het in dit dossier nu net over een gordijn aan windturbines hebben. Het

[21] https://heerlen.bestuurlijkeinformatie.nl/Document/View/c4fb5ac2-1b89-467a-8b31-609cda50bfe1
[22] https://omgeving.vlaanderen.be/sites/default/files/2024-02/Afwegingskader%20en%20randvoorwaarden%20voor%20de%20oprichting%20van%20windturbines%20OMG20241_0.pdf

project-MER negeert dit cumulatieve effect, terwijl de omzendbrief OMG/2024/1 -waarnaar in het gewijzigde project-MER verwezen wordt- zeer duidelijk is in verband met projecten die de oprichting van de Einstein Telescope kunnen hypothekeren.

Hiernaast merken we op dat het exacte gebied waar de telescoop moet worden geplaatst, zich nog in de onderzoeksfase bevindt. Het spreekt voor zich dat de afbakening van een exact zoekgebied en beschermingsgebied pas mogelijk is na een exacte locatiebepaling.

Anderzijds merken we eveneens op dat de Euregio Maas-Rijn, als kandidaat-gebied voor de Einstein Telescope, niet het enige gebied is dat te maken krijgt met het probleem van de windturbines. Sardinië worstelt ook met offshore windmolenparken. De opgelegde perimeter in Sardinië rond het potentiële gebied heeft een diameter van bijna 50 km.

Zonder exacte locatiebepaling en zonder gedetailleerde seismische modellering, gebaseerd op lokale geologie en cumulatieve trillingsbudgetten, is de claim dat de turbines "geen bedreiging vormen" voor de Einstein Telescope niet hard te maken.

Er bestaat in deze een absolute noodzaak voor een kwantitatieve, locatiespecifieke risicoanalyse conform de internationale standaarden (zoals het EKA-model). Tot die tijd vormt het windpark een reëel risico voor de Vlaamse ambitie om de Einstein Telescope aan te trekken.

8. Verouderde data en structurele onderschatting ecologische risico's

Het project-MER bagatelliseert kritieke effecten op Natura 2000-gebieden en beschermde soorten door gebrekkige methodiek, negeren van cumulatieve impact en ontbrekende hoogtedata voor vleermuizen en roofvogels. Een herziene risicoanalyse is essentieel om onherstelbare schade aan akkervogels, vleermuizen e.a. en aan hun leefgebieden te voorkomen.

8.1. Verouderde data diskwalificeert biodiversiteitsanalyse

Het project-MER gebruikt verouderde vogel- en vleermuisdata (2015-2021), waardoor alle biodiversiteitsconclusies voor 2025 irrelevant zijn.

Net zoals bij de geluidsstudie merken we ook hier op dat het project-MER gebruik maakt van verouderde inventarisatiegegevens. Meer nog: het project-MER hanteert werkelijk onacceptabel verouderde velddata (2015-2021) voor vogels en vleermuizen.

Inventarisaties uit 2015-2021 zijn irrelevant voor een project in 2025 – dit reduceert het project-MER tot een theoretische oefening zonder basis in de actuele realiteit.

Hierdoor worden Habitatveranderingen sinds 2019 (o.a. uitbreiding industrieterrein Tongeren-Oost) genegeerd.

Hierdoor ontbreken eveneens actuele populatietrends van kwetsbare soorten (veldleeuwerik, kievit), terwijl deze significant verslechterd zijn.

Bovendien wordt de klimaatimpact op migratie/foerageergedrag (bv. blauwe kiekendief) hierdoor

niet meegenomen.
Dit leidt tot ongeldige extrapolaties en diskwalificeert de gehele biodiversiteitsanalyse.

Op pagina 152 probeert het project-MER het gebruik van verouderde inventarisaties te rechtvaardigen met de stelling dat enkel de industriële uitbreiding Tongeren-Oost een significante impact had, maar hanteert tegelijk dezelfde data voor effectberekeningen.

Deze aanpak is ecologisch onhoudbaar: door de erkende populatiedaling van Rode Lijst-soorten (zoals bijvoorbeeld kievit en veldleeuwerik) sinds de uitbreiding, leiden oudere – hogere – populatiecijfers tot een onderschatting van de relatieve turbine-impact op verzwakte populaties.

Terwijl het project-MER beweert dat verouderde data "effecten overschat", maskeert dit juist de kritieke kwetsbaarheid van soorten in de actuele situatie, 2025.

Bovendien creëert het een zelfcontradictie: enerzijds wordt de daling door industrialisatie benadrukt, anderzijds worden pré-uitbreidingsgegevens gebruikt alsof ze de huidige realiteit weerspiegelen. Dit ondermijnt de wetenschappelijke integriteit van de hele biodiversiteitsanalyse.

8.2. Schade aan Natura 2000-gebieden onvoldoende onderzocht

Het project-MER bagatelliseert cumulatieve effecten op Natura 2000-gebieden, negeert barrièrewerking voor migrerende vleermuizen, en schat trillingsrisico's voor mergelgrotten onterecht als "verwaarloosbaar" in.

Het project-MER negeert de cumulatieve druk op nabijgelegen Natura 2000-gebieden, de SBZ-H "Jekervallei en bovenloop van de Demervallei" (BE2200041) en "Plateau van Caestert" (BE2200036), die op slechts 430–550m van windturbines in aanvraag liggen.

Hoewel het project-MER stelt dat effecten "verwaarloosbaar" zijn vanwege de afstand, negeert het de cumulatieve impact van bestaande windturbines (zoals Windpark Tongeren-Oost) en barrièrewerking voor migrerende soorten.

Voor vleermuizen worden zwermroutes, migratieroutes en foerageergebieden van streng beschermde vleermuizen (Bechsteins vleermuis, franjestaart) doorkruist (Figuur 9-47). Daarnaast ontbreekt een risicoanalyse voor ondergrondse trillingen tijdens de aanlegfase, die mergelgrotten -cruciaal voor overwinterende populaties- kunnen destabiliseren, ondanks een vermelding in bijlage 16.3 dat dit effect verwaarloosbaar is.

8.3. Inconsistente methodologie en selectieve onderbouwing ondermijnen vogelstudie

Het project-MER hanteert inconsistente inventarisatiemethoden per zone en kiest selectief voor niet-bedreigde referentiesoorten, waardoor de vogelimpactstudie wetenschappelijk onbruikbaar is.

Het project-MER hanteert een inherent tegenstrijdige methodologie bij vogelinventarisaties, waardoor de betrouwbaarheid van de volledige analyse ernstig wordt ondermijnd. Verder hanteert het project-MER onrepresentatieve en onvoldoende onderbouwde verstoringsafstanden.

Terwijl bij de ene inventarisatie bijvoorbeeld het hele gebied tussen de twee windturbines in zone 5 wordt geïnventariseerd, worden bij andere inventarisaties alleen de stukken van zone 5 die binnen de blauwe cirkels vallen geïnventariseerd. (Figuur 9-11, pag 152)

Bij de ene inventarisatie werden alleen de gearceerde percelen geïnventariseerd, bij de andere alles wat binnen de blauwe cirkels ligt.

Deze inconsistentie maakt vergelijkingen tussen zones en cumulatieve effectberekeningen wetenschappelijk onmogelijk.

Bovendien wordt deze methodologische chaos versterkt door selectieve soortselectie.

Het project-MER kiest bewust voor de niet-bedreigde gele kwikstaart (252 m) als referentie voor open landschappen (OLA), in plaats van de bedreigde kievit (253 m, Tabel 9-69).

Verder merken we op dat er enkel voor de veldleeuwerik een kwantitatieve mortaliteitsanalyse wordt gemaakt, terwijl voor andere Rode Lijst-soorten (kievit, kneu) de mortaliteit slechts kwalitatief wordt beoordeeld. Dit leidt tot een onvoldoende onderbouwing voor significante effecten op gevoelige soorten.

Op pag. 254-255 zien we dat hoewel de cumulatieve effecten (geplande situatie 1 én 2) de 1%-drempel voor OLA-soorten bij worst-case scenario's overschrijden (Tabel 9-109: 1.25–1.67%), deze alsnog als "beperkt negatief" (-1) worden beoordeeld.

Dit is tegenstrijdig met het gehanteerde significantiekader op pagina 173-174 en het negeren hiervan schendt art. 7.2.2 van het MER-decreet (consistentie in beoordeling).

Tegelijk ontbreekt elke analyse voor de SBZ-doelsoort grauwe klauwier in kleinschalige landschappen (KLA). Voor de blauwe kiekendief – waarvan foerageergedrag binnen 1.000 m van turbines is vastgesteld (Figuur 9-37) – wordt een mortaliteitsrisico zonder onderbouwing afgedaan als "laagvliegend" (<15 m), zonder aandacht voor weersinvloeden of hoogtedata.

Deze combinatie van willekeurige dataverzameling en ecologisch onverantwoorde soortkeuze reduceert de studie tot een onbetrouwbare lappendeken.

Wanneer inventarisatiemethodes per zone verschillen, oudere data worden verabsoluteerd, en sleutelsoorten worden genegeerd, verliest elke conclusie over populatietrends of effectdrempels haar geldigheid.

Dit is geen wetenschappelijke onderbouwing, maar een verzameling van incompatibele aannames.

8.4. Verouderde normen en inconsistente data bagatelliseren vleermuisrisico's

Het project-MER bagatelliseert vleermuisrisico's door een achterhaalde norm van 100 m en inconsistente inventarisaties, waardoor kritieke effecten op zwermende Bechsteins vleermuizen (Janekes Koet) en migrerende bosvleermuizen (>100 m hoogte) onderschat worden.

Het project-MER hanteert een verouderde verstoringsafstand van 100 m, die wetenschappelijk achterhaald is en niet aansluit bij recente inzichten (Bach et al., 2022) waar minimaal 500 m wordt geadviseerd voor foerageerzones.

Deze verkeerde inschatting bagatelliseert bewezen risico's voor beschermde soorten: zwermende Bechsteins vleermuizen worden blootgesteld bij de Janekes Koet-groeve op slechts 130 m van turbine Z4_WT7 (Tabel 9-95), terwijl migrerende bosvleermuizen tijdens vluchten tot boven 100 m hoogte (Figuur 9-48–9.49) direct in het rotorbereik opereren.

Daarnaast ondermijnt de inconsistente veldinventarisatiemethodiek de geloofwaardigheid van de

studie: het aantal onderzoeksnachten verschilt significant per zone (19 nachten in zone 5 versus 14 nachten elders; pag. 156). Deze willekeur maakt vergelijking van populatiedynamiek of verspreiding tussen zones wetenschappelijk onmogelijk en reduceert conclusies tot speculatie.

De combinatie van verouderde normen en methodologische chaos leidt tot een onaanvaardbare onderschatting van effecten op zwermen, migratie en foerageergedrag.

Een achterhaalde norm van 100 m en chaotische dataverzameling negeren bewezen risico's – dit is geen wetenschap, maar gokken met beschermde soorten.

De studie faalt hier dubbel: in normering (100 m vs. 500 m) én methodiek (inconsistente meetinspanning), waardoor effecten op kritieke vleermuisgedragingen systematisch worden genegeerd.

8.5. Willekeur regeert: onwetenschappelijke aannames ondermijnen effectberekeningen

Het project-MER hanteert arbitraire formules (50% habitatverlies, 1.5–4× weging BO's) en negeert cumulatie met bestaande infrastructuur, waardoor alle effectberekeningen onbruikbaar zijn.

Het project-MER introduceert methodologische willekeur in de kern van de effectberekening door verstoringszones standaard als 50% habitatverlies te tellen (pag. 170), zonder ecologische onderbouwing voor deze arbitraire drempel.

Tegelijkertijd krijgen gebieden met beheersovereenkomsten (BO's) een subjectieve weging van 1,5× tot 4×, louter gebaseerd op "expert judgement" – een onwetenschappelijke benadering die elke reproduceerbaarheid uitsluit.

Bovendien faalt de cumulatieve effectanalyse fundamenteel: noch de overlap van verstoringszones tussen turbines, noch de impact van bestaande infrastructuur (snelweg E313, hoogspanningslijnen; Tabel 9-72) wordt meegenomen.
Dit reduceert de zogenaamde "geplande situaties" tot theoretische scenario's zonder band met de realiteit, waar verstoring door wegen, industrie en historische turbines reeds een zware wissel trekt op het leefgebied.

Een formule gebouwd op lucht – 50% verlies hier, 4× gewicht daar – is geen wetenschap maar pseudo-rekenkunde. De combinatie van onbewezen aannames en structureel negeren van bestaande druk maakt elke kwantitatieve uitspraak over effecten volstrekt ongeloofwaardig.

8.6. Gemiste kans: beheersgebieden als biodiversiteitshotspots genegeerd in mitigatie

Het project-MER erkent de biodiversiteitswaarde van beheersovereenkomsten, maar negeert mitigatie voor behoud en bescherming tegen versnippering door toegangswegen.

Hoewel het project-MER zelf aantoont dat beheersovereenkomsten (BO's) significante biodiversiteitshotspots vormen – met bewezen hogere dichtheden aan akkervogels, foeragerende roofvogels en overwinterende zangvogels (Figuur 9-35–9-36) – faalt het fundamenteel in het vertalen van deze kennis naar robuuste mitigatie.

Er worden geen garanties gegeven dat deze waardevolle gebieden behouden blijven na de plaatsing van de windturbines in aanvraag, noch worden er juridische of inrichtingsmaatregelen voorgesteld

om hun functie te verankeren.

Tegelijk vergroot het project-MER actief het risico op ecologische versnippering: toegangswegen voor turbineonderhoud worden zonder restricties door BO-zones gepland (Figuur 9-51), wat foerageergebieden voor soorten als de blauwe kiekendief en grauwe gors verder verstoort.

Deze contradictie – enerzijds erkennen dat BO's essentieel zijn, anderzijds hun integriteit niet beschermen – reduceert de hele mitigatiestrategie tot een papieren werkelijkheid.

Waar het project-MER biodiversiteit viert in grafieken, verwaarloost het diezelfde waarde in de praktijk: een gemiste kans voor verplichte compensatie.

De studie erkent de sleutelrol van BO's, maar schuwt elke concrete stap om deze te vrijwaren van versnippering of degradatie, waardoor haar eigen ecologische succesverhaal een loze belofte blijft.

9. Blinde vlek in de biodiversiteit

Het is op zich al merkwaardig dat zulk een omvangrijk deel van dit dossier zelfs geen eigen hoofdstuk, maar slechts een deelhoofdstuk kreeg toebedeeld, namelijk 9.2 "biodiversiteit".
Een even merkwaardige vaststelling is het feit dat diverse groepen van dieren volledig of nagenoeg volledig over het hoofd worden gezien. Of misschien worden ze bewust buiten beeld gehouden…?

Buiten beschouwing of nagenoeg buiten beschouwing gelaten worden o.a. dassen, hamsters (en bij uitbreiding alle ander zoogdieren), insecten, trekvogels/kraanvogels,…

9.1. Doet dit project de dassen de das om?

Het project-MER minimaliseert de aanwezigheid en daarmee ook de impact van windturbines op nabije dassenburchten. Deze nalatigheid schendt de wettelijke bescherming en vergroot het risico op onherstelbare ecologische schade.

Op pagina 221 van het project-MER lezen we het volgende: "In een bufferzone van 1km rond de verschillende turbines zijn >10 dassenburchten terug te vinden, verspreid over gans de zone. Deze dassenburchten zijn wel niet gelegen op de locaties van de turbines, of werfzones. Vanwege de gevoeligheid van de informatie worden geen details vrijgegeven."

Het wel en wee van de dassen lijkt top secret…

Op pagina 246 krijgen we toch iets meer bijkomende informatie nl. dat zich ten noorden van Genoelselderen minstens 4 dassenburchten bevinden in de buurt van reeds bestaande turbines en dat er bij andere inventarisaties in Zuid-Limburg bewoonde dassenburchten teruggevonden werden in de onmiddellijke nabijheid van reeds bestaande turbines.

Verder lezen we: "Vermits geen dassenburchten op directe wijze beschadigd zullen worden en er ook geen indirecte impact te verwachten is op de dassenpopulatie in de omgeving worden dan ook geen negatieve effecten verwacht op de populatie van das in Zuid-Limburg."

Deze drie alinea's worden nog eens integraal hernomen op pag. 278-279, en daarmee is de das-kous in dit project-MER af. Dit is op z'n zachtst uitgedrukt verontrustend te noemen.

Uit recente monitoring blijkt dat de das het de afgelopen jaren in aanzienlijke mate goed doet in Limburg. Zij vestigen zich voornamelijk in het zuidelijke deel van de provincie, waar zij in de

vruchtbare leemgronden solide ondergrondse burchten aanleggen. Er wordt geschat dat onze provincie circa 500 dassenburchten telt. Waar de das in vroegere tijden hoofdzakelijk in Voeren werd aangetroffen, is inmiddels een duidelijke verspreiding in heel Zuid-Limburg vastgesteld, waarbij zij zelfs de Maasvallei bereiken.

Tevens is dus vastgesteld dat in de zeer nabije omgeving van het projectgebied van de windturbines in aanvraag sprake is van actieve dassenpopulaties en dat daar meerdere dassenburchten aanwezig zijn.

Hoewel het project-MER dassenburchten vermeldt, worden de effecten op de integriteit van het leefgebied van deze dassen gebagatelliseerd door droog mee te delen dat geen dassenburchten op directe wijze beschadigd zullen worden. Dat moeten we dan maar gewoon geloven? Dit is niet hoe een project-MER werkt.

Er wordt geen melding gemaakt van "hoofd-" en "bijburchten" en de talloze dassenpijpen die daarbij horen, er wordt geen info verschaft over op welke afstanden de dassen zich van de windturbines in aanvraag situeren, waar ze foerageren, enz… laat staan op welke manier ze ervoor zullen zorgen dat de dassenpopulaties niet geschaad zullen worden.

Dassen gebruiken hun volledige territorium (tot verscheidene kilometers) voor foerageren en migratie, en de cumulatieve impact van geluid en trillingen op dit netwerk wordt in het project-MER volledig genegeerd.

We benadrukken dat dassen beschermde dieren zijn in België, en dat iedere verstoring van hun leefgebied bij wet verboden is!

In 2013 werd er in Groot-Brittannië een onderzoek uitgevoerd naar de invloed van de aanwezigheid van windturbines op de stressniveaus van dassen (Meles meles)[23].

Haarcortisolspiegels werden gebruikt om te bepalen of de dassen fysiologisch gestrest waren. Haren van dassen die binnen een straal van 1 km van een windpark woonden, hadden een 264% hogere cortisolspiegel dan dassen in een straal van 10 km van een windpark. Dit toont aan dat aangetaste dassen lijden aan verhoogde hypothalamus-hypofyse-bijnieractiviteit en fysiologisch gestrest zijn. Er werden geen verschillen gevonden tussen de cortisolspiegels van dassen die in de buurt van windparken leven die sinds 2009 en 2012 operationeel zijn, wat aangeeft dat de dieren dus ook niet gewend raken aan windturbineverstoring. Cortisolspiegels in de getroffen dassen varieerden niet in relatie tot de afstand tot turbines binnen 1 km, het jaarlijkse vermogen van het windpark of het aantal turbines. Dit geeft aan dat de hogere cortisolspiegels bij aangetaste dassen worden veroorzaakt door het geluid van de windturbines en dat deze hoge niveaus het immuunsysteem van dassen kunnen beïnvloeden, wat kan leiden tot een verhoogd risico op infectie en ziekte in de dassenpopulatie.

Het is met grote bezorgdheid dat wij constateren dat het project-MER, ondanks de 'vermelding' van dassen, de hoge ecologische risico's zwaar onderschat.

Wij zijn van mening dat een gebrek aan analyse en een niet onderbouwde conclusie dat geen dassenburchten beschadigd zullen worden in strijd is met de wettelijke verplichtingen voor soortbescherming (o.a. Habitatrichtlijn). Het minimaliseren van de impact op een beschermde soort, zonder rekening te houden met wetenschappelijk onderbouwde stressmechanismen en cumulatieve effecten, leidt tot een onrechtmatige en onverantwoorde besluitvorming.

---

23 https://www.researchgate.net/publication/303320824_Wind_turbines_cause_chronic_stress_in_badgers_Meles_meles_in_Great_Britain

9.2. Windturbines als verwaarloosde factor in insectensterfte

Het project-MER negeert de wetenschappelijke bevinding dat windturbines jaarlijks ~1.200 ton insecten doden (50 kg/turbine), wat de alarmerende wereldwijde afname (tot 80%) verergert. Deze grove nalatigheid schaadt biodiversiteit en ondermijnt ecologische verantwoordelijkheid.

Hoewel de achteruitgang van insectenpopulaties doorgaans wordt toegeschreven aan pesticidengebruik en intensieve landbouw, toont een modelanalyse[24] van het Deutsche Luft- und Raumfahrtzentrum (DLR) aan dat windturbines eveneens een significante rol spelen bij de insectensterfte. Uit dit onderzoek blijkt dat jaarlijks vele miljarden insecten, goed voor in totaal zo'n 24.000 ton aan gewicht, langs de Duitse windturbines vliegen. De insecten die te pletter slaan tegen de wieken zijn op jaarbasis goed voor circa 1.200 ton aan residu, dat is gemiddeld 5 tot 6 miljard insecten per dag tijdens een warme zomer (gemeten over 200 dagen van april tot oktober), zo blijkt uit een modelanalyse van het onderzoekslaboratorium.

Deze hoge insectensterfte vormt een acuut gevaar voor de reeds sterk afgenomen populaties.

Recente studies rapporteren een wereldwijde daling van vliegende insecten met gemiddeld 50 procent, terwijl in Duitsland op lange termijn zelfs een daling van tot wel 80 procent wordt waargenomen.

Onderzoek wijst erop dat volgroeide insecten, die migreren op hoogtes tot 100 meter, onvermijdelijk in aanraking komen met de rotorbladen die op hoogtes tussen 20 en 135 meter opereren, waarna zij in resulterende luchtwervelingen massaal sterven.

Ook hier getuigt het nalaten om in het project-MER gegevens op te nemen in verband met de impact van windturbines op het insectenbestand van grove nalatigheid en een gebrek aan fundamentele interesse in de discipline biodiversiteit.

9.3. Trekvogels: windturbines negeren trekroute en regelgeving

Het project-MER ontkent het bestaan van trekroutes in het studiegebied, terwijl recente migratiegegevens, waarnemingen en lokale getuigenissen aantonen dat het gebied een cruciale migratiecorridor is voor deze Vogelrichtlijn-soort. Dit leidt tot een onwettelijk gebrekkige biodiversiteitsbeoordeling en negeert cumulatieve risico's voor beschermde trekvogels.

Op pagina 249 van het project-MER wordt gesteld dat er slechts een zeer klein gedeelte van de kraanvogelmigratie-as over de Vlaamse provincie Limburg trekt. De kans op aanvaringen wordt vervolgens als verwaarloosbaar afgedaan.

De afwezigheid van seizoensgebonden monitoring in het project-MER valt in feite niet te verantwoorden. Kraanvogeltrek is dynamisch en reageert op klimatologische factoren. Zonder actuele tellingen in het projectgebied ontbreekt elk inzicht in aantallen en vlieghoogtes tijdens migratie enerzijds en cumulatieve risico's bij onverwachte weersverslechtering (bv. vorst in rustgebieden), waardoor kraanvogels gedwongen worden lager te vliegen of te landen, anderzijds.

Bovendien wordt reeds jarenlang aangetoond dat met name de kraanvogeltrek wel degelijk door het projectgebied plaatsvindt. Dit illustreert dat het projectgebied wel degelijk een zeer belangrijk doorvoerpunt is voor deze beschermde vogels tijdens hun trek.

[24] https://www.dlr.de/de/aktuelles/nachrichten/2019/01/20190326_dlr-studie-zu-wechselwirkungen-von-fluginsekten-und-windparks

De kraanvogel is opgenomen in de Vogelrichtlijn, een Europese richtlijn die tot doel heeft de stand van alle inheemse vogelsoorten in Europa te handhaven of te verbeteren. Ook geniet de kraanvogel nationale bescherming (categorie Beschermd 2).

Naast officiële waarnemingen, is het ook zo dat de jaarlijkse kraanvogeltrek door de inwoners van Tongeren-Borgloon breed wordt erkend. De lokale bevolking, die jaar na jaar zowel de indrukwekkende visuele als de karakteristieke auditieve signalen van de kraanvogeltrek ervaart, kan als directe getuige optreden van dit natuurfenomeen. Deze alledaagse en collectieve observaties ondersteunen de vaststelling dat het studiegebied daadwerkelijk doorkruist wordt door een significante migratie van kraanvogels, hetgeen in contrast staat met wat er in het project-MER beweerd wordt.

Daarenboven merken we op dat het project-MER opnieuw gebruik maakt van een verouderde kaart en gebrekkige data, om hun stelling te funderen. Met figuur 9-77 op pagina 249 baseert het project-MER zich op een gedateerde kaart van NABU Kranichbeobachtung die de kraanvogeltrek niet accuraat weergeeft. Deze kaart is reeds terug te vinden in documenten die dateren van 2014[25]. Dit kan bezwaarlijk up-to-date genoemd worden. Bovendien tonen recentere gegevens van diezelfde bron,[26] met name NABU Kranichbeobachtung, aan dat de trekroute de laatste jaren wel degelijk dwars door het projectgebied loopt, vooral tijdens piekmigratie bij specifieke weersomstandigheden (oostenwind). Het negeren van deze updates leidt tot een onvolledige en misleidende risico-inschatting. Gelieve op de volgende pagina ook de toevoeging van deze recentere kaart terug te vinden. Deze is eveneens terug te vinden via de link onder voetnoot 26.

Verder negeert het project-MER aan de ene kant de hoge kwetsbaarheidsscore voor kraanvogels in de windenergie-gevoeligheidskaart (Sierdsema et al., 2021), gebaseerd op hun grote formaat, lage wendbaarheid en gevoeligheid voor verstoring en dit is aan de andere kant in strijd met het voorzorgsbeginsel. Zelfs een enkele aanvaring met een beschermde soort is juridisch en ecologisch niet te verantwoorden.

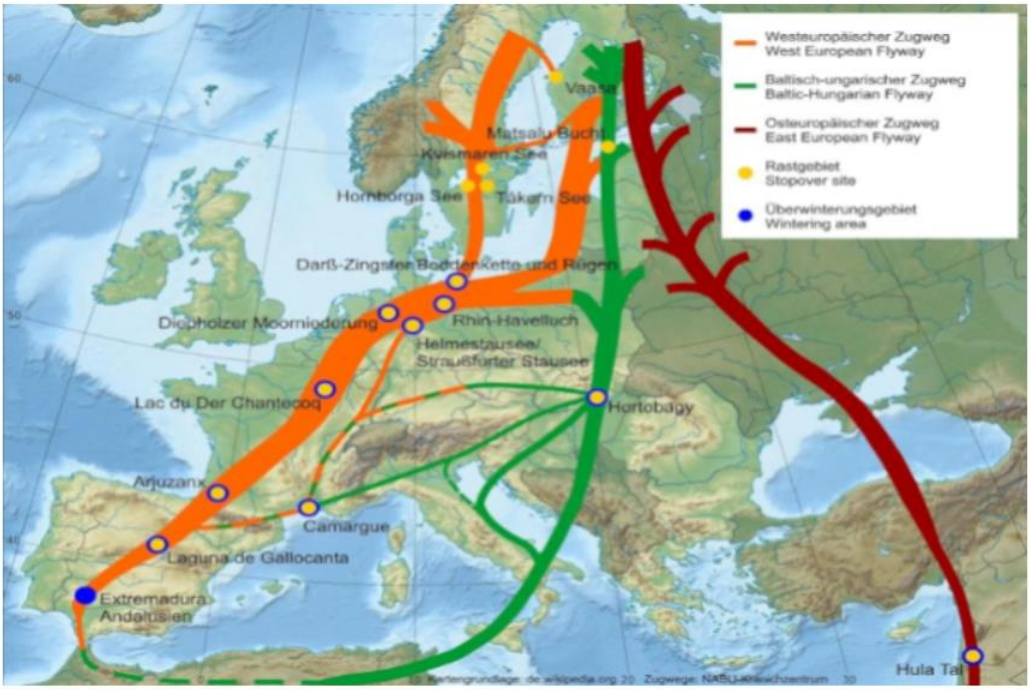

Zugwege der Kraniche - Karte: NABU Kranichzentrum

[25] https://visionsblog.info/2014/11/13/der-flug-der-kraniche/
[26] https://www.kraniche.de/de/zugwege.html

Ondanks overweldigend bewijs van kraanvogeltrek boven het projectgebied – gestaafd door recente waarnemingen, lokale getuigenissen en actuele migratiekaarten – bagatelliseert het project-MER de risico's. Het gebruik van verouderde data en het achterwege laten van seizoenstrektellingen schendt het voorzorgsbeginsel en de Vogelrichtlijn. Zonder concrete mitigerende maatregelen en een update van de ecologische data, vormt het project in aanvraag een directe bedreiging voor een beschermde soort en een flagrante overtreding van Europese en nationale natuurwetgeving.

9.4. Project-MER negeert rechterlijke veroordeling hamsterbescherming

Dit project-MER schiet ronduit schandalig tekort in de omgang met de Europese hamster, een bij wet strikt beschermde soort die in Vlaanderen op de rand van uitsterven balanceert.

Op pagina 199 lezen we dat "ook de Luzernestrook die ingericht werd voor hamsters, interessant bleek voor vogels". Ook op pagina 169 werd de hamster al een keer vermeld. Voor het overige wordt het arme diertje compleet doodgezwegen in dit project-MER, en laat die Europese hamster nu net -in Vlaanderen- nagenoeg uitgestorven zijn…

Dit project-MER pleegt een willens en wetens blindheid voor de Europese hamster, een bij wet strikt beschermde soort waarover de Vlaamse overheid zeer recent door de rechter op de vingers is getikt (vonnis Brussel, 2 mei 2025[27]). Daarbij werd de Vlaamse Regering formeel veroordeeld voor het decennialang verzaken van haar instandhoudingsplicht – een flagrante schending van de EU-Habitatrichtlijn (bijlage IV) en het Vlaamse Soortenbesluit.

Hoewel het project-MER uiteraard niet door de overheid wordt opgesteld, is het desalniettemin inacceptabel dat de onderzoekers, verantwoordelijk voor het hoofdstuk biodiversiteit van dit project-MER, de hamster hier reduceren tot een marginale voetnoot.

Ook vóór dit vonnis was reeds lang geweten hoe moeilijk de Europese hamster het heeft en dat ze een bij wet strikt beschermde diersoort is.

De recente rechterlijke uitspraak verplicht de overheid om onmiddellijk minstens 600 hectare hamstervriendelijk leefgebied te realiseren.

Het project-MER kan en mag deze rechterlijke verplichting en bijbehorende ecologische urgentie absoluut niet negeren.

Zonder concrete analyse van hamsterhabitat en mitigatiemaatregelen faciliteert dit project-MER de overheid indirect in haar veroordeelde nalatigheid.

Deze omissie maakt het rapport juridisch onhoudbaar: projecten die geen garanties bieden voor hamsterherstel, zijn onverenigbaar met Europese verplichtingen en recente rechtspraak. Dit is niet minder dan een schandelijk verzuim van beschermingsplicht!

[27] https://www.vogelbescherming.be/vlaamse-regering-veroordeeld-voor-het-uitsterven-van-de-wilde-hamster/

10. Discipline Biodiversiteit: een gefragmenteerde blik op een samenhangende realiteit

Het project-MER reduceert biodiversiteit tot geïsoleerde, numeriek verdeelde onderdelen en verliest daarmee de intrinsieke samenhang en kettingreactie van ecosystemen uit het oog. Door biodiversiteit als een administratieve checklist te behandelen, vormt dit rapport een gevaarlijke vrijbrief voor niet te overziene ecologische schade.

Hoofdstuk 9.2 van dit project-MER alsook de bezwaren 8, 8.1 t/m 8.6 en 9, 9.1 t/m 9.4 tonen bijzonder pijnlijk aan hoe de discipline biodiversiteit binnen dit project wordt gereduceerd tot een optelsom van losse elementen, zonder enig oog voor de intrinsieke samenhang van ecosystemen.

Waar de inhoudstabel zich beperkt tot tussentitels met cijferaanduidingen tot 3 cijfers zoals 9.2.4, blijkt dat er in de realiteit van dit project-MER dan nog 9.2.4.1.2 en zelfs 9.2.4.1.2.1 (p. 226) volgen. Maar ook onder 9.2.4.1.2.1 worden dan vervolgens nog tussentitels geplaatst, soms voorzien van een cijfer, soms ook niet (p. 226 e.v.). Quasi onmogelijk om te overzien.

Door te verdwalen in een labyrint van eindeloze hoofdstukonderverdelingen gaat men evenwel volledig voorbij aan het fundamentele principe dat biodiversiteit draait op schakels in een ketting: een impact op één schakel, is een impact op het geheel.

Deze rapportage hanteert een tunnelvisie, alsof een ecosysteem te vatten is in geïsoleerde tabellen en studies, losgetrokken van de realiteit dat natuur geen hoofdstukindeling kent.

De mogelijk dramatische gevolgen voor de roofvogelpopulaties of beschermde vleermuizensoorten lijkt nauwelijks reden tot zorg. De impact van windturbines voor dassen, hamsters, trekvogels en insecten blijken nauwelijks meer dan een voetnoot.

Dit is geen wetenschap, maar administratieve symboolpolitiek. Het project-MER negeert en ontkent systematisch de kettingreactie die optreedt wanneer schakels – van bodemleven tot top predatoren – onder druk komen te staan. Door elke soort in een apart hokje te duwen, en sommige hokjes zelfs volledig dicht te laten, verdwijnt het besef dat door het verdwijnen van een insect akkervogels verhongeren, dat een verminkte vleermuispopulatie ecosystemen ontwricht, en dat een gestresste das een zwakker ecosysteem achterlaat.
De tijd van geïsoleerde studies en papieren werkelijkheid is voorbij.

Bovendien houdt de project-MER geen enkele rekening met de gevolgen van de cumulerende luchtturbulentie hetgeen elke afweging betreffende vlieghoogtes en potentiële mortaliteit arbitrair maakt, en het hoofdstuk Biodiversiteit onvolledig en dus irrelevant.

Daarnaast erkent men dat bepaalde beschermde soorten zullen verdwijnen, maar men negeert het negatieve effect daarvan op de betreffende ecosystemen die met zekerheid onherstelbare schade zullen oplopen of zelfs definitief kunnen verdwijnen.
Schade aan de biodiversiteit die in het geheel niet onderzocht werd.

Een project-MER dat de essentie van biodiversiteit – de onlosmakelijke verbondenheid van leven – negeert, is geen rapport, maar een vrijbrief voor ecologische schade. Als we blijven doen alsof natuur een checklist is, in plaats van een web, dan is dit hoofdstuk geen hoofdstuk meer. Dan wordt het een obituarium.

Dit project schiet niet alleen tekort in het beschermen van biodiversiteit; het toont een fundamenteel onbegrip van wat biodiversiteit *is*. En dat is geen tekortkoming – dat is een diskwalificatie.

11. Slagschaduw en stilstand: een dure paradox voor groene energie

Het windpark in aanvraag ontketent een contraproductieve dynamiek waarbij de keuze voor maximale turbinegrootte leidt tot onaanvaardbare slagschaduw, waardoor verplichte stilstand de beloofde energieopbrengst ondermijnt en de cumulatieve impact met andere parken de leefomgeving schaadt zonder sluitende oplossing.

Volgens het Windplan Limburg mag slagschaduwhinder maximaal 8 uur per jaar en 30 minuten per dag bedragen voor alle binnenruimten waar mensen aanwezig zijn.

Uit de slagschaduwstudie blijkt dat maar liefst 68 geselecteerde receptoren (waarvan 60 woningen) veelvuldig in de 4u+/jaar contour vallen (o.a. receptor 14: 69.89u/jaar).

Dit zal leiden tot stilstand en tot significant productieverlies. Bij receptor 4 alleen al is 65 minuten/dag stilstand nodig om normen te halen. Dit reduceert de beloofde "hoogrenderende" energieopbrengst.

Bovendien verergeren grotere turbines (tiphoogte 250 m) slagschaduw, waardoor stilstand vaker nodig is – een contraproductief effect voor groene energie.

Daarnaast merken we op dat de cumulatieve effecten onvoldoende worden gedragen.

In "Geplande Situatie 2" (54 turbines: project + bestaand + ontwikkeling) overschrijden bijna alle receptoren de normen. Zo overschrijdt receptor 14 cumulatief 69.78u/jaar – ruim boven de 8u-norm.

Het project-MER erkent dit (pag. 372), maar stelt dat stilstandmodules dit zal "oplossen".

Dit negeert enerzijds dat cumulatie leidt tot langere stilstand (bv. receptor 4: 65 min/dag door overlap project + bestaande turbines) en anderzijds dat ontwikkelingsscenario's (o.a. 17 extra turbines) niet juridisch gebonden zijn, waardoor naleving onzeker is.

Verder zien we dat de "worst-case" modellering reële risico's maskeert.

Slagschaduwberekeningen gebruiken maximale turbine-afmetingen (tiphoogte 250 m, rotordiameter 170 m) en negeren fysieke afscherming (vegetatie, gebouwen). Toch concludeert het project-MER: "geen aanzienlijk negatieve effecten" (pag. 355).

In realiteit blijkt echter dat receptor 42 (bedrijf) reeds 14.17u/jaar slagschaduw in referentiesituatie heeft, zonder het project in aanvraag. Met project in aanvraag stijgt dit naar 128u/jaar.

Daarnaast onderschatten conservatieve modellen ("greenhouse mode") reële hinder: ramen en lichtinval zijn locatiespecifiek (pag. 385, voetnoot 70).

Verder is er ook onvoldoende dekking door de stilstandmodule.

De automatische stilstandmodule dekt alleen receptoren binnen de 4u-contour. Uit Tabel 9-123 blijken 68 receptoren, maar MER geeft toe: "niet alle receptoren [zijn] opgenomen" (pag. 357).

Receptoren net buiten contour (bv. receptor 61) krijgen dus geen bescherming, ondanks 3.20u/jaar slagschaduw. Scholen (receptor 63) en zorgcentra (receptor 64) vallen wél in contour, maar hun specifieke gevoeligheid (bv. verblijfsduur) wordt niet meegenomen.

Ten slotte dienen we ook stil te staan bij de economische last voor omwonenden en exploitant.

Fysieke afscherming (zonnewering, beplanting) wordt als alternatief genoemd (pag. 358), maar is "zelden toegepast" (pag. 385). Kosten hiervan komen mogelijk bij omwonenden terecht.

Anderzijds heeft het implementeren van een stilstandsregeling om de slagschaduwhinder te beperken, ook directe gevolgen voor de energieopbrengst van het windpark. Wanneer turbines worden stilgezet om te voldoen aan de normen voor slagschaduw, produceren ze gedurende die periodes geen elektriciteit. Vooral bij de windturbines in zone 2 (dicht bij receptor 50) leidt ochtendschaduw tot frequente stops.

Het is in dit kader belangrijk om te erkennen dat het cumulatieve effect van frequente stilstanden aanzienlijk kan zijn.

Dit zal de economische haalbaarheid en de bijdrage van het windpark aan duurzame energieopwekking negatief beïnvloeden. Bovendien leidt een dergelijke regeling tot inefficiënties in de energieproductie, wat indruist tegen de doelstellingen van hernieuwbare energieprojecten.

Ook verwijzen we met betrekking tot dit hoofdstukonderdeel (slagschaduw) opnieuw naar bezwaar 4 dat stelt dat het verboden is om de milieubeoordeling naar de exploitatiefase te herleggen.

12. Beeldvervorming: hoe een selectieve lens de werkelijkheid maskeert

De selectieve beeldkeuzes en inconsistente fotografische aanpak in hoofdstukonderdeel "9.3 Landschap, bouwkundig erfgoed en archeologie" van het project-MER zorgen voor een systematische minimalisering van de visuele impact van de windturbines, wat resulteert in vertekende simulaties die de werkelijke effecten op landschap en erfgoed verdoezelen.
Deze methodiek ondermijnt de integriteit van de milieueffectrapportage en biedt geen adequate bescherming voor waardevolle landschapselementen en erfgoed.

De foto's op pagina 294-296 in hoofdstukonderdeel 9.3 van het project-MER (Landschap, bouwkundig erfgoed en archeologie) die op mesoschaal de referentiesituatie moeten vastleggen en later als basis dienen voor de simulaties op pagina 305 e.v., demonstreren een inconsistentie in scherpte – waarbij sommige beelden onvoldoende scherp zijn, vooral in de achtergrond – en een wisselend fotografisch standpunt, vaak laag boven de grond waardoor de turbines optisch kleiner lijken.

Deze specifieke beeldkeuzes leiden tot een systematische minimalisering van de visuele impact van de windturbines. Omdat de simulaties gebaseerd zijn op dit selectieve beeldmateriaal, resulteren zij in een vertekend beeld dat de daadwerkelijke impact van de turbines minimaliseert.

Wij stellen met klem dat deze methodiek en de manipulatieve input van het beeldmateriaal onaanvaardbaar zijn. De gekozen aanpak vertekent niet alleen de werkelijkheid, maar ondermijnt ook de integriteit van de milieueffectrapportage. Dit leidt tot een geforceerde en onbetrouwbare evaluatie die niet voldoet aan de eisen voor een objectieve en transparante beoordeling van de impact op het landschap en erfgoed.

13. Horizonvervuiling, erfgoedverstoring en woonhinder: de erfenis van Windpark Ventori

Het windpark in aanvraag veroorzaakt aanzienlijke visuele hinder in open landschappen en erfgoedlocaties, versterkt door cumulatie met andere turbines, leidt tot overlast in woongebieden en kent archeologische risico's, zonder adequate mitigerende maatregelen.

De windturbines veroorzaken significante visuele hinder in open agrarische gebieden, zoals langs de Bitsingenweg en Tripelenweg, waar hun dominantie, schaalverkleining en gebrek aan referentiepunten leiden tot een negatieve landschapsbeleving, beoordeeld als een aanzienlijk negatief effect.

Bij beschermde erfgoedsites, zoals bijvoorbeeld het Kasteel van Genoelselderen en het Park van de Oostelijke Jeker, verstoren de turbines de historische zichten en beeldkwaliteit, met effectbeoordelingen variërend van negatief tot beperkt negatief, ondanks gedeeltelijke afscherming door groenstructuren.

In woonkernen, waaronder Millen, Riemst en Elst, tasten de windturbines in aanvraag de leefomgeving aan door hun nabijheid en zichtbaarheid boven daken, met name in straten als de Ringboomstraat en Sluizerweg, waar korte kijkafstanden en beperkte filtering tot sterke hinder leiden.

De cumulatie met bestaande en geplande turbines in Vlaanderen en Wallonië versterkt de negatieve effecten in open landschappen, zonder dat de landschappelijke inpassing verbetert.

Bovendien bestaat er onzekerheid over archeologische verstoringen, aangezien het projectgebied een matig tot hoog potentieel heeft voor archeologische vondsten uit diverse periodes, waarvoor vervolgonderzoek noodzakelijk is.

Ten slotte worden er geen effectieve mitigerende maatregelen voorgesteld om de visuele impact in open gebieden te verminderen, en wordt afscherming via beplanting als onvoldoende beschouwd.

14. Uitzicht en aantasting landelijk en historisch karakter

De windturbines in aanvraag bedreigen het unieke historische en landelijke karakter van de regio. De verticale structuren van de turbines vormen een ingrijpende visuele verstoring in het overwegend horizontale landschap, wat leidt tot een dissonantie die het authentieke karakter van Tongeren-Borgloon en Riemst en haar omgeving schaadt.

Tongeren-Borgloon, is een gebied rijk aan geschiedenis en cultureel erfgoed. Tongeren staat daarin bekend als de oudste stad van België, met goed bewaarde Romeinse omwallingen en middeleeuwse architectuur. Deze elementen dragen bij aan het unieke historische karakter van de stad.

Tongeren-Borgloon en Riemst, gelegen in het hart van Haspengouw, maken deel uit van een regio die bekendstaat om haar vruchtbare landbouwgronden, cultuurhistorische landschappen en bijzondere natuur. Deze elementen hebben al eeuwenlang mensen aangetrokken en vormen de kern van onze lokale identiteit.

De introductie van een gordijn aan moderne windturbines met meer dan aanzienlijke hoogte zou een zeer ingrijpende visuele verstoring veroorzaken in dit historisch waardevolle landschap. De verticale structuren van de windturbines contrasteren sterk met de overwegend horizontale lijnen van het huidige landschap en de traditionele bebouwing, wat leidt tot een dissonantie die het authentieke karakter van Tongeren-Borgloon en Riemst en hun omgeving schaden.

De omgeving wordt gekenmerkt door open velden, agrarische gronden en een overwegend landelijk karakter. De plaatsing van windturbines in dit gebied zou het open en ongerepte uitzicht sterk verstoren. Bovendien hebben zulke turbines een negatieve invloed op de dorpsgezichten en het esthetische landschap, wat de ruimtelijke kwaliteit van de omgeving verder degradeert.

Het behoud van het unieke historische en landelijke karakter van deze omgeving dient prioriteit te krijgen boven de introductie van onnatuurlijke elementen, zoals deze windturbines die dit karakter onherstelbaar zullen aantasten.

15. Kritische tekortkomingen in ontmanteling en repowering

Over repowering wordt er in het hele project-MER met geen woord gerept en in hoofdstukonderdeel 9.7.1.2.6 "Afbraakfase" en in hoofdstukonderdeel 9.7.6 "Afval" van het project-MER worden essentiële elementen met betrekking tot ontmanteling zodanig oppervlakkig behandeld dat de betrouwbaarheid en toekomstbestendigheid van het project niet alleen in twijfel worden getrokken, maar zelfs ernstig worden ondermijnd.

15.1. Windmolen van retoriek: ontmanteling zonder daadkracht

In hoofdstukonderdeel 9.7.1.2.6 "Afbraakfase" ontbreekt een concreet en bindend stappenplan voor de ontmanteling van de windturbines, waardoor de oorspronkelijke staat van de locaties niet gegarandeerd wordt hersteld. Vage formuleringen en onduidelijke verantwoordelijkheden maken deze aanpak tot holle retoriek, wat wijst op een kortzichtige en nalatige milieubeheerstrategie.

Hoofdstukonderdeel 9.7.1.2.6 schiet schromelijk tekort in het verstrekken van noodzakelijke informatie over de ontmanteling van de windturbines. Hoewel kort wordt vermeld wat er eventueel na afbraak met turbineonderdelen kan gebeuren, ontbreekt een gedetailleerd en bindend stappenplan voor de uitvoering hiervan.

Met name het herstel van de locatie naar de oorspronkelijke staat wordt nergens concreet onderbouwd. Er wordt geen duidelijkheid geboden over de wijze waarop de funderingen zullen worden verwijderd, hoe de grond moet worden hersteld en hoe eventuele verontreinigingen adequaat zullen worden aangepakt. Hoewel er in het project-MER te lezen staat dat de eigenaar of exploitant van de windturbine verantwoordelijk is voor de kosten van afbraak, recyclage en afvalverwerking, is er desalniettemin geen duidelijkheid over de juridische en financiële verantwoordelijkheden van initiatiefnemers.

Dit gebrek aan een gedetailleerd stappenplan enerzijds en concreet uitgewerkte maatregelen anderzijds, waarborgt geenszins dat de locatie na afloop van de turbinelevensduur weer in zijn oorspronkelijke staat wordt hersteld. Integendeel.

Het ontbreken van duidelijke prestatie-eisen en controlemechanismen maakt dit tot holle retoriek. Dit weerspiegelt enerzijds een kortzichtige visie en anderzijds een beschamend lakse houding ten opzichte van milieubeheer en verantwoordelijkheid naar toekomstige generaties.

15.2. Windturbinewieken: van groene belofte naar toxisch afval

Het project-MER biedt geen garantie voor een volledig circulaire en milieuhygiënisch verantwoorde ontmanteling van de windturbines. 'Groene' beloftes ontbreken in harde voorwaarden – het project-MER beroept zich op toekomstige innovaties (zoals cementovens of granulaten), maar legt geen eisen vast voor hoogwaardige recycling of het uitsluiten van storten.

Recycling van rotorbladen blijft onzeker. De voorgestelde chemische technologie (Vestas) is nog niet operationeel, en zonder bindende verplichting riskeert toxisch composietafval alsnog in stortplaatsen of laagwaardige toepassingen te eindigen. Ook het feit dat er geen financiële of juridische zekerheid wordt geboden voor de nakoming van de ontmantelingsplicht, maakt het risico op achterblijvend afval of gedumpte funderingen reëel.

Er wordt verder ook geen enkele nuance aangebracht over de werkelijke milieu- en gezondheidsrisico's die gepaard gaan met de ontmanteling en recyclage van turbineonderdelen.

Windturbinebladen bestaan grotendeels uit composietmaterialen, versterkt met epoxyharsen die Bisfenol A (BPA) en PFAS bevatten. Deze Zeer Zorgwekkende Stoffen, ZZS, zijn bekend om hun schadelijke impact op mens en milieu, onder meer als hormoonverstoorders.

Momenteel worden afgedankte wieken voornamelijk vermalen en verwerkt in cementproducten, een praktijk die de schadelijke stoffen niet verwijdert, maar slechts verplaatst. Bij verdere bewerking of slijtage van deze cementproducten kunnen schadelijke deeltjes vrijkomen en ingeademd worden, met potentiële gevolgen voor de volksgezondheid.

We zien hier een zorgwekkend gebrek aan diepgang en realiteitszin. Zolang er geen concrete en veilige recyclagestrategieën bestaan, is het onverantwoord om dit aspect zomaar af te wimpelen. De lange termijnimpact van afgedankte windturbinewieken moeten beslist in rekening wordt gebracht. De plannen steunen op onbewezen technologie en vrijblijvende intenties, zonder sluitende waarborgen tegen milieuschade.

We wijzen hier op de wettelijke zorgplicht van zowel de exploitanten als de lokale en hogere overheden, waaronder vanzelfsprekend die van de vergunningverlener.

15.3. Windkracht zonder toekomst: repowering in het duister

Het project-MER biedt géén plan voor repowering, waardoor de impact van nieuwere, grotere turbines op landschap, geluid en slagschaduw volledig onberekend blijft.
De onveranderde turbine-afstanden leiden tot turbulentie verliezen en ondermijnen de langetermijnvisie en het voorzorgsprincipe van het windpark.

Het project-MER schenkt totaal geen aandacht aan repowering, oftewel het vervangen van oude turbines door nieuwere, krachtigere modellen met een grotere rotordiameter en tiphoogte..

Het project-MER laat een gedetailleerde analyse van de impact van repowering op het landschap, geluid, slagschaduw en ruimtelijke ordening volledig achterwege. Laten we hier vooral niet voorbij gaan aan het feit dat geluidsoverlast en slagschaduw momenteel al twee elementen zijn die in het huidige project-MER reeds een zeer twijfelachtige en gebrekkige status en onderbouwing hebben.

Deze lacune roept ernstige vragen op over de langetermijnvisie van het project en over de verantwoordelijkheid van de initiatiefnemers om toekomstige cumulatieve effecten op de omgeving adequaat te beheersen.

In bezwaar 5 wezen we er reeds op dat de huidige voorziene inplanting van de windturbines in aanvraag (400–600 m) reeds stevig afwijken van de vuistregel van 5x de rotordiameter (850m), wat turbulentieverliezen en lagere opbrengsten zal veroorzaken.

Met het oog gericht op repowering in de toekomst, zullen deze afstanden nog dramatischer blijken en tot nog grotere turbulentieverliezen leiden.

Samenvattend kunnen we stellen dat dit project-MER structureel faalt in het bieden van een langetermijnperspectief. De combinatie van vage ontmantelingsbeloftes zonder rechtszekerheid, met een geen benadering van repowering en het negeren van cumulatieve milieu-effecten, leidt tot een dossier dat onvoldoende weerbaar is tegen toekomstige technologische en ecologische ontwikkelingen.

Deze tekortkomingen vormen niet alleen een juridisch risico, maar tonen vooral aan dat het

project niet voldoet aan het voorzorgsbeginsel.

Momenteel liggen er prejudiciële vragen ter beantwoording voor bij het Europese Hof van Justitie over de verenigbaarheid van vergunningsloze Repowering zoals die wordt gepromoot door Europese wetgeving, met o.a. art 6 van het Verdrag van Aarhus.
Het zwijgen over het feit dat Repowering tot op vandaag een reële optie is, is pure misleiding.

Vergunnen in de wetenschap dat het gevraagde zonder betrekking van het te betrekken 'betrokken publiek, reeds na enkele jaren vervangen kan worden door nog veel grotere windturbines van beduidend hogere vermogens, is een ontoelaatbare miskenning van de rechten van de omwonende burgers, en getuigt van onverantwoordelijk bestuur.

16. Grensmanipulatie om afstandsnormen te omzeilen

De initiatiefnemers negeerden bewust de aangekondigde nieuwe, strengere afstandsnormen voor windturbines door een vergunningsaanvraag in te dienen die hier niet aan voldeed. Vervolgens probeert men de wet te omzeilen door de turbinehoogte net onder de kritische drempel te manipuleren, wat getuigt van een calculerende en onzorgvuldige houding ten opzichte van de wettelijke bescherming van omwonenden..

Het project-MER van de eerder ingediende aanvraag hanteerde ronduit onverantwoorde afstanden tussen windturbines en woonkernen, in flagrante negering van de verscherpte Vlaamse regelgeving die op 5 mei 2025 werd afgekondigd.

Terwijl dit rapport windturbines nog steeds plaatst op amper 500 meter van Genoelselderen (Z5_WT2) en Elst (Z4_WT7), en op 600 meter van Millen (Z3_WT2), schoof de Vlaamse overheid minimale afstandseisen naar voren voor windturbines met tiphoogtes van 200 meter en meer – zoals de hier oorspronkelijk geplande kolossen van 200-250 meter.

Deze nieuwe normen, voorgesteld na maatschappelijke onrust over slagschaduw en geluidshinder, werden door het project-MER toen willens en wetens genegeerd. Dit werd onder andere duidelijk tijdens het digitale info-moment op 17 juni 2025.

Het eerdere rapport reduceerde de impact op omwonenden tot technische voetnoten: het monsterlijke geluidsvermogen van 106,1 dB(A) werd weggezet als "worst-case", de slagschaduwcontouren gebagatelliseerd. Nochtans maakte de recente regelwijziging glashelder dat dergelijke afstanden onverenigbaar zijn met een leefbare omgeving.

Dat de initiatiefnemers zelf erkenden dat de Vlaamse Regering over hun vergunning beslist, maakte deze omissie extra cynisch: zij faciliteerden zo een vergunning die haaks stond op actueel beleid.

De initiatiefnemers hebben bewust geopteerd om het oorspronkelijke vergunningsdossier in te dienen en te verdedigen terwijl de kloof met de nieuwe wettelijke realiteit reeds glashelder was. Deze kloof werd tijdens het infomoment door meerdere bezorgde burgers geduid en bevestigd, maar werd door de initiatiefnemer stelselmatig genegeerd.

De vervolgactie van de initiatiefnemer getuigt van een bijzonder opportunistische en onzorgvuldige procedurevoering. Enerzijds werd nog getracht het oorspronkelijke, niet-conforme dossier vóór de zomerperiode goedgekeurd te krijgen. Anderzijds werd slechts enkele maanden later een naar deze wetgeving geplooide aanvraag ingediend. Zie ook de toegevoegde bezwaren vooraan dit document.

Deze aanpak toont aan dat de initiatiefnemers het wettelijk kader niet als een serieus gegeven beschouwen maar als een opportunistisch obstakel. Het maakt ook duidelijk dat de bezorgdheden van burgers en de inhoudelijke discussie over de rechtsconformiteit niet ernstig worden genomen. De procedure werd door de intitiatiefnemers misbruikt door eerst maximaal aan te vragen in de hoop alsnog een vergunning te verkrijgen voor een niet-conform project.

De geloofwaardigheid van het gehele vergunningsproces wordt hierdoor ernstig ondermijnd. Een dergelijke procedurele houding is onaanvaardbaar en moet in de beoordeling van het huidige gewijzigde dossier absoluut meegewogen worden als een indicator van het gebrek aan integriteit en zorgvuldigheid van de initiatiefnemers.

Bovendien passen de initiatiefnemers een zorgwekkende strategie toe door bewust te "flirten" met de wettelijke grenzen. Door de tiphoogte van de windturbines in zone 4 precies onder de kritische drempel van 200 meter (namelijk 199,5 meter) te positioneren, omzeilt men opzettelijk de strengere regels voor afstanden tot woningen die sinds juli 2025 gelden.

Deze aanpak toont aan dat de initiatiefnemers de wettelijke bescherming voor omwonenden niet respecteren, maar slechts zoeken naar de minimaal mogelijke inspanning om de regelgeving technisch te omzeilen.

Er is hier geen sprake van een oprechte poging tot optimale inpassing, maar van een calculerende benadering waarbij de rechtsgrens wordt opgezocht zonder de achterliggende beschermingsintentie te honoreren.

Deze manier van handelen geeft aan dat de geest van de wet - zijnde het garanderen van voldoende afstand tussen hoge windturbines en woongebieden - bewust wordt genegeerd terwijl de letter van de wet wordt nageleefd.

Een project dat zijn rechtvaardiging zoekt in deze vorm van grensmanipulatie, in plaats van in een authentieke zorg voor de leefomgeving, mist de noodzakelijke maatschappelijke legitimiteit. Dit vergunningsdossier verdient afwijzing op basis van dit fundamentele gebrek aan bestuurlijke integriteit.

17. Planschade / schadevergoeding

De planologische wijziging voor windturbines veroorzaakt een structurele waardevermindering van bestaande woningen, waardoor planschadevergoeding niet alleen voor bebouwbare grond geldt. Wij eisen dat de daadwerkelijke waardedaling – mede door geluidsoverlast en visuele hinder – adequaat wordt gecompenseerd conform de Vlaamse regelgeving.

Namens de bewoners van het projectgebied van de windturbines in aanvraag, die geconfronteerd worden met een structurele waardevermindering van hun woningen door de voorgenomen planologische wijziging voor de realisatie van windturbines, wensen wij nadrukkelijk te stellen dat planschadevergoeding niet uitsluitend van toepassing is op bebouwbare grond.

De wijziging in het bestemmingsplan, die windturbineprojecten mogelijk maakt, leidt ertoe dat de marktwaarde van bestaande woningen in het gebied aantoonbaar daalt.

De bezorgdheid over en het verzet tegen dit project blijken ook uit de lokale betrokkenheid: een petitie met zeer vele handtekeningen maakt expliciet bezwaar tegen de komst van deze windturbines. Deze brede maatschappelijke steun voor het bezwaar benadrukt dat de negatieve effecten – zoals geluidsoverlast, visuele hinder en mogelijke gezondheidsrisico’s – een waardevermindering veroorzaken die de normale marktfluctuaties ver overstijgen.

Juridische analyses en de geldende Vlaamse regelgeving stellen dat de schadevergoeding wordt berekend op basis van het verschil in waarde vóór en na de planologische wijziging – ongeacht of het om ontwikkelingsmogelijkheden van grond of de waarde van reeds bestaande woningen gaat.

Daarom eisen wij dat bij de vaststelling van de plannen en in de daaropvolgende besluitvorming op een adequate wijze wordt gereflecteerd op de belangen van alle bewoners in het projectgebied.

Dit houdt in dat er een passende compensatie wordt toegekend voor de door de gewijzigde ruimtelijke ordening veroorzaakte waardedaling van hun onroerend goed.

Wij baseren ons standpunt op de officiële informatie van de Vlaamse overheid omtrent planschadevergoeding[28] en op relevante juridische analyses, en verzoeken de bevoegde instantie dan ook om bij de beoordeling van het project rekening te houden met de aantoonbare schade die de bestaande woningen in het gebied lijden.

We refereren hier naar de TNO-studie in opdracht van de Nederlandse Regering waarin berekend is welk bedrag de overheid diende te reserveren voor planschade. TNO kwam uit op 15,5 miljard euro voor de bestaande plannen tot 2030. Elke discussie over de vraag *of* windturbines te vergoeden schade veroorzaken binnen een periferie van 2,5 km rond windparken, is daarmee reeds beslecht.

18. Structureel overaanbod van energie : economische en ecologische gevolgen

Het aantal uren met negatieve stroomprijzen in België is in 2024 met 82% gestegen door een structureel overaanbod van hernieuwbare energie en beperkte flexibiliteit in vraag en aanbod. Dit ondermijnt de rendabiliteit van hernieuwbare energieprojecten, leidt tot verspilling van energie en benadrukt de noodzaak voor meer flexibiliteit en effectievere oplossingen binnen de energietransitie.

Recente analyses tonen aan dat het aantal uren met negatieve stroomprijzen in België in 2024 met 82% is gestegen ten opzichte van het voorgaande jaar. Dit betekent dat producenten steeds vaker moeten betalen om hun elektriciteit op het net te zetten, wat wijst op een structureel overaanbod van energie op bepaalde momenten.

In een recent artikel van De Standaard[29] wordt gemeld dat het aantal uren met negatieve stroomprijzen in België met 82 procent is gestegen. Deze toename wordt toegeschreven aan een overaanbod van hernieuwbare energie op bepaalde momenten, gecombineerd met een beperkte flexibiliteit in vraag en aanbod.

Negatieve stroomprijzen vormen een uitdaging voor investeringen in hernieuwbare energieprojecten, aangezien ze de rendabiliteit ervan onder druk zetten.

Op momenten van negatieve prijzen worden producenten immers gedwongen hun installaties af te schakelen, wat resulteert in verspilling van potentiële groene energie.

Dit staat haaks op de doelstellingen van duurzaamheid en efficiëntie die aan de basis liggen van hernieuwbare energieprojecten.

Het is van cruciaal belang om een evenwicht te vinden tussen de uitbreiding van hernieuwbare energiecapaciteit en de stabiliteit van de energiemarkt, om zo zowel economische als ecologische duurzaamheid te waarborgen.

---

[28] https://www.vlaanderen.be/planschadevergoeding
[29] https://www.standaard.be/cnt/dmf20250105_98100064

Experts[30] benadrukken het belang van meer flexibiliteit in het energiesysteem, bijvoorbeeld door middel van vraagsturing en opslagtechnologieën, om deze negatieve prijspieken te beperken en de integratie van hernieuwbare energie te ondersteunen.

Merk ook op hoe Maarten van Andel in zijn artikel Huidige energietransitie is mislukt en moet plaatsmaken voor een effectievere en goedkopere"[31] op de beperkingen van de huidige energietransitie wijst. Hij benadrukt dat de afhankelijkheid van weersafhankelijke energiebronnen, zoals wind- en zonne-energie, zonder adequate opslagmogelijkheden, leidt tot situaties waarin er enerzijds een overaanbod is met negatieve prijzen tot gevolg, en anderzijds een tekort tijdens perioden met weinig wind en zon. Dit resulteert in een blijvende afhankelijkheid van fossiele brandstoffen om aan de energievraag te voldoen, vooral tijdens koude en donkere periodes. Hij pleit voor een herziening van het beleid, met meer focus op effectieve en betaalbare oplossingen die zowel betrouwbaar als duurzaam zijn.

19. Een opeenstapeling van onverantwoorde en onaanvaardbare risico's

19.1. Windturbines te dicht bij Seveso-bedrijven

De plaatsing van windturbines vlak bij Seveso-bedrijven met zeer brandbare stoffen creëert een onaanvaardbaar veiligheidsrisico, waarbij een incident een kettingreactie kan veroorzaken. Het project negeert het voorzorgsbeginsel, aangezien niet is aangetoond dat deze risicocumulatie veilig kan worden opgevangen.

In zone 2 en 3 liggen de turbines Z3-WT1, Z3-WT2 en Z2-WT3 maar zelfs de drie andere turbines zeer kort bij industriezone Tongeren-Oost. Aan de westzijde in deze industriezone liggen twee SEVESO bedrijven volgens GEOPUNT Vlaanderen[32].

Enerzijds betreft dit het bedrijf Soprema aan de Michielenweg. Soprema is een producerend bedrijf voor XPS-isolatiemateriaal en recyclage-unit voor EPS. Uit het verslag van de opgeslagen gevaarlijke stoffen blijft waarom deze site als gevaarlijk beschouwd wordt. Het aantal chemische producten is talrijk en gevaarlijk en zeer ontvlambaar. Anderzijds betreft dit de biogasinstallatie Biopower, eveneens gelegen aan de Michielenweg. Deze site verwerkt op jaarbasis 60.000 ton aan energiegewassen en afvalstromen.

De plaatsing van windturbines, als potentiële bron van catastrofale incidenten (zoals wiek- of mastbreuk), in de directe omgeving van Seveso-inrichtingen waar grote hoeveelheden gevaarlijke en zeer brandbare stoffen aanwezig zijn, creëert een onaanvaardbare cumulatie van risicobronnen. Een incident bij de ene installatie kan een kettingreactie veroorzaken bij de andere, met desastreuze gevolgen. Dit is in strijd met het voorzorgsbeginsel en het basisprincipe van de risico-inventarisatie dat dergelijke cumulaties moet vermijden.
Het risico op wiek- of componentfalen is geen theoretisch, maar een reëel gevaar. Dit wordt bewezen door meerdere historische incidenten met windturbines waar wieken over aanzienlijke afstanden

[30] https://www.creg.be/sites/default/files/assets/Publications/Studies/F2866NL.pdf?utm
[31] https://www.wyniasweek.nl/maarten-van-andel-huidige-energietransitie-is-mislukt-en-moet-plaatsmaken-voor-een-effectievere-en-goedkopere/
[32]https://www.geopunt.be/?service=https%3A%2F%2Fwww.mercator.vlaanderen.be%2Fraadpleegdienstenmercatorpubliek%2Fows%3Flayers%3Dpf%3Apf_seveso_ter

werden weggeslingerd. Een voorbeeld zagen we bij de Enercon rotorbladen[33] die reeds tijdens installatie vernield werden, en aantonen dat brokstukken in realiteit een stuk verder kunnen vliegen dan theoretisch berekend. Het plaatsen van dergelijke installaties in de directe nabijheid van een chemische sites met een hoog risicoprofiel is dan ook compleet onverantwoord.

Er is onvoldoende aangetoond dat de voorziene afstanden en eventuele maatregelen een voldoende beschermingsniveau bieden tegen de specifieke risico's die deze combinatie met zich meebrengt. De impact van een projectielinslag op de Soprema-site en de Biopower-site zijn niet gekwantificeerd. De vereiste zorgvuldigheid in de ruimtelijke ordening, zeker in de context van de Seveso-richtlijn, is hierdoor geschonden.

19.2. Nabijheid ernstig verontreinigde industriële zone

De voorgenomen plaatsing van windturbines in zone 2 en 3 (Z3-WT1, Z3-WT2, Z2-WT3 en andere) in directe nabijheid van de industriezone Tongeren-Oost roept ernstige vragen op gezien de bewezen milieuverontreiniging en lopende saneringsonderzoeken in dit gebied. De situatie met name rond het bedrijf Shamrock is hierbij bijzonder zorgwekkend.

Uit metingen van het VITO in 2023 bleek reeds dat de PFAS-uitstoot van Shamrock het tijdelijke toetsingskader met een factor 12.000 overschreed. De verontreiniging is hier dusdanig ernstig dat er, in tegenstelling tot andere sites, een significant hogere PFAS-concentratie aanwezig is. Hoewel OVAM het gebied tot op heden formeel nog niet als 'No Regret Zone' heeft aangewezen – mogelijk om preventief de industriële activiteit niet te hinderen – is de feitelijke situatie alarmerend. Het lopende onderzoek naar de effectieve en extreme verontreiniging van de site en omliggende zone maakt elke grondroerende activiteit op dit moment onverantwoord.

De hamvraag is nu welk normenkader OVAM hanteert om een site wél als 'No Regret' te bestempelen. Het antwoord hierop wordt cruciaal, aangezien de uitslag van het lopende onderzoek, die wellicht dit najaar bekend wordt gemaakt, hier duidelijkheid over moet geven. Deze uitslag zal onomstotelijk moeten stellen of de Shamrock-site alsnog als een No Regret Zone moet worden behandeld. Een dergelijk statuut verbiedt elk grondverzet tot de omvang van de verontreiniging is vastgesteld en de nodige saneringsmaatregelen zijn genomen.

De geplande funderingswerken voor de windturbines vormen significant grondverzet en zijn hiermee potentieel direct in tegenspraak met een toekomstig No Regret-statuut. Door nu reeds tot goedkeuring en plaatsing over te gaan, wordt het voorzorgsbeginsel geschonden en wordt een onaanvaardbaar risico genomen op verdere verspreiding van de verontreiniging.

Indien het onderzoek aantoont dat de omgeving verontreinigd is en als No Regret wordt bestempeld, ontstaat een scenario waar:

- De grond eerst moet worden gesaneerd vóór plaatsing
- De turbines mogelijk niet eerder geplaatst kunnen worden
- De exploitant geconfronteerd wordt met extreme saneringskosten

Dit vormt een risico op onrendabele exploitatie, plaatst de financiële haalbaarheid van het volledige project in het gedrang en creëert een onzeker investeringsklimaat.

Gelet op bovenstaande punten dient de vergunningverlening voor de betrokken turbines opgeschort te worden tot het lopende verontreinigingsonderzoek is afgerond en de uitslag – en eventuele No Regret-aanwijzing – bekend is. Pas daarna kan worden vastgesteld of de locaties veilig zijn of dat een volledig en goedgekeurd saneringsplan noodzakelijk is. Elke andere beslissing zou strijdig zijn met het milieubeleid, de onderzoeksresultaten vooruitlopen en onverantwoorde risico's inhouden voor zowel het milieu als de investeringen.

[33] https://www.windpowermonthly.com/article/1459195/enercon-blades-destroyed-during-installation

19.3. Bedreigde zuurstofleiding

Het project-MER gaat voorbij aan de cumulatieve risico's van drie windturbines op een cruciale zuurstofleiding. Deze onverantwoorde aanpak vereist een aanvullende risicoanalyse.

De windturbines Z4-WT8, Z4-WT9 en Z6-WT1 binnen het Ventori-project kunnen impact hebben op een ondergrondse zuurstofleiding. Het project-MER gaf eerder geen toelichting waarom er met betrekking tot dit aspect geen cumulatieve effecten van de 3 windturbines in beschouwing werden genomen. Ook na de wijzigingslus besteedt het project-MER onvoldoende aandacht aan potentiële cumulatieve effecten op de zuurstofleiding.

De verklaring dat verschillende leidingsegmenten worden beïnvloed volstaat niet omdat:

1. Trillingseffecten tijdens de bouwfase zich door de bodem voortplanten en wel degelijk het gehele leidingtraject kunnen beïnvloeden
2. Bodemverstoring door meerdere funderingswerken de draagkracht van het omliggende terrein kan verminderen
3. Veiligheidsmarges voor kritische infrastructuur zoals zuurstofleidingen extra voorzorg vereisen
4. Het handboek windturbines geen limitatieve lijst is van alle te beschouwen effecten

Het is hier op z'n minst aanbevolen dat een aanvullende risicoanalyse uitgevoerd wordt door een gespecialiseerd ingenieursbureau, met aandacht voor trillingsmetingen, bodemmechanica en de specifieke kwetsbaarheden van zuurstofleidingen.

Het gebrek hieraan geeft opnieuw weer dat het de initiatiefnemers compleet aan verantwoordelijkheidszin ontbreekt.

19.4. Toevalstreffer i.v.m. bescherming NATO-pijpleiding

Initieel behandelde het project-MER de NATO-pijpleiding oppervlakkig, terwijl de hoogtereductie van de windturbines nu ineens verdacht goed uitkomt. Dat deze toevalstreffer zowel het veiligheidsprobleem als het probleem van de woningnabijheid "oplost", roept zeer veel vragen op.

Het is frappant dat de kritieke NATO-pijpleiding in het oorspronkelijke project-MER slechts vluchtig werd behandeld. Pas na expliciete vraag van Defensie werd dit veiligheidsaspect serieus genomen. Dat de initiatiefnemer de pijpleiding niet proactief in kaart bracht, is een ernstige tekortkoming.

De initiatiefnemer presenteert de ingrijpende hoogtereductie van drie windturbines met meer dan 20% nu als een logisch gevolg van nieuwe regelgeving. Het valt echter op dat deze ingreep in één beweging twee problemen "oplost": men voldoet opeens aan de veiligheidsvereisten voor de NATO-pijpleiding én omzeilt de verplichting om turbines te verplaatsen die te dicht bij woningen staan. Door net onder de cruciale grens van 200 meter te blijven, is men in één klap van beide vereisten verlost.

Deze wel heel fortuinlijke samenloop van omstandigheden - waarbij een eerder verwaarloosd veiligheidsprobleem opeens "opgelost" wordt door een algemene hoogte-aanpassing - roept fundamentele vragen op over de grondigheid van het MER. Het minimaliseren van kosten en inspanningen lijkt hier zwaarder te wegen dan een oprechte en transparante risico-aanpak.

Voor een project van deze omvang is het inacceptabel dat men een gebrekkige aanvraag continu plooit en repareert om toch maar een vergunning te kunnen bekomen. Deze opportunistische benadering ondermijnt het vertrouwen in de initiatiefnemer en in het gehele vergunningsproces.

VRAAG OM GEHOORD TE WORDEN

Indien bovenstaand document onvoldoende (duidelijke) elementen zou bevatten om de vernietiging van het afgeleverde project-MER en met uitbreiding de volledige aanvraag van dit windturbineproject te bekomen, wensen wij gehoord te worden, al dan niet vergezeld door iemand die gespecialiseerd is in een specifiek door u aangeduid onderdeel van bovenstaande bezwaarschrift.

Wij wensen tevens op de hoogte gehouden te worden van de stand van zaken in dit onderzoek en van uw uiteindelijke beslissing.

AFWEGING :

Het geheel van voorstaande elementen dient, naar het ons voorkomt, van aard te zijn om te doen besluiten tot het niet verstrekken van een omgevingsvergunning voor het gevraagde.

Zelfs indien het een en ander zou voldoen aan wettelijke voorwaarden meen ik dat door de samenhang, de concrete inplanting van de windturbines in de concrete landelijke omgeving, zo kort bij de bewoonde kernen, een vergunning niet mag worden verleend.

Na opsomming van al deze bezwaren wil ik beleefd, in persoonlijke naam de vergunningverlenende overheid vragen om de onderhavige onvolledige aanvraag niet te honoreren met een omgevingsvergunning.

Naam: VZW BURGERS EERST (ondertekend door Tijs Posen als bestuurslid)

Woonadres: KIELENSTRAAT 63
3700 Tongeren-Borgloon

Mail adres: tijs.posen@telenet.be

Datum: 10/10/2025

Handtekening:

De bezwaarmaker heeft een overduidelijk persoonlijk belang omdat hij/zij eigenaar is van een woning in de onmiddellijke periferie van het windpark, dus binnen de directe invloedsfeer van het gevraagde.

De bezwaarindiener wil schriftelijk of per mail op de hoogte gehouden worden van het verloop, en gehoord worden om dit bezwaar verder toe te lichten.

BIJLAGE

Bezwaarschrift tegen Project Ventori (14 windturbines Tongeren-Riemst)

Zone 4:

OMV nummer **2023153115**

Opgesteld door: **asbl Vent de Raison/Wind met Redelijkheid vzw**

Rue Baudet 7

7090 Petit-Roeulx-lez-Braine

Datum: **29 september 2025**

Gebaseerd op de Project-MER V4 voor Windpark Ventori te Tongeren-Riemst, samenwerking van Luminus, Elicio, Limburg Win(d)t en Eneco Belgium, van 29 augustus 2025, opgenomen in de MER-databank onder nummer: PR3412, opgesteld door o.a. de MER-coördinator Ann Himpens, Arcadis Belgium, Gaston Crommenlaan 8, bus 101, 9050 Gent, ann.himpens@arcadis.com , tel: 0479-834538.

Dit project tussen Riemst en Tongeren betreft een onderdeel/onderdelen van het mogelijk 60-80 windturbines tellende Windpark Tongeren-Riemst-Bassenge-Juprelle-Oupeye, een *'milieutechnische eenheid'* zich situerend binnen een cirkel met een straal van 7 km.

Dit deelproject onder de naam '*Ventori'* (slechts een website en mailadres?) is opgedeeld in artificiële *zones*.

Uit zowel het vergunningsdossier als de Project-MER blijkt niet welke van de energiebedrijven die deel uitmaken van het Project Ventori; **Luminus, Elicio, Limburg Win(d)t en Eneco Belgium**, eigenaar/exploitant zullen zijn van welke van de geplande 14 windturbines, noch welke maatschappij als aanvrager/eigenaar of potentieel vergunningshouder/exploitant verantwoordelijk zal zijn voor de bouw/exploitatie/afbraak en dus voor de impact/schade aan mens en milieu.

Het is om die reden dat dit bezwaar inhoudelijk uitdrukkelijk zowel tegen het gehele Project Ventori gericht is als hier concreet tegen zone 4 met het bovenstaande nummer. Voor de overige zones worden afzonderlijke bezwaren ingediend.

De 4 vergunningsaanvragen zelf werden niet teruggevonden op het omgevingsloket, het is daarmee onduidelijk tegen welke specifieke 'aanvragers' bezwaren geuit konden worden betreffende bepaalde windturbines.

Dit bezwaar is gericht aan het College van Burgemeester en Schepenen van:

Gemeente Tongeren-Borgloon

Maastrichterstraat 10, 3700 Tongeren-Borgloon, info@tongerenborgloon.be , tel: 012-800000

Het openbaar onderzoek loopt tot zaterdag 11 oktober 2025, dit bezwaar werd tijdig ingediend.

1. **Ruimtelijke situering van het gehele windpark**

Kaart van de **inter-gewestelijke milieutechnische eenheid: Windpark Tongeren-Riemst-Bassenge-Juprelle-Oupeye**.

De cirkel heeft een straal van 7 km waarbinnen zich een enorme concentratie windturbines bevindt, ingediende, vergunde of reeds bestaande.

Waaronder in blauw 14 industriële windturbines van Project Ventori van 250m hoogte.

Ook geeft het de *zoekzone* weer waar momenteel grondcontracten worden gezocht en getekend.

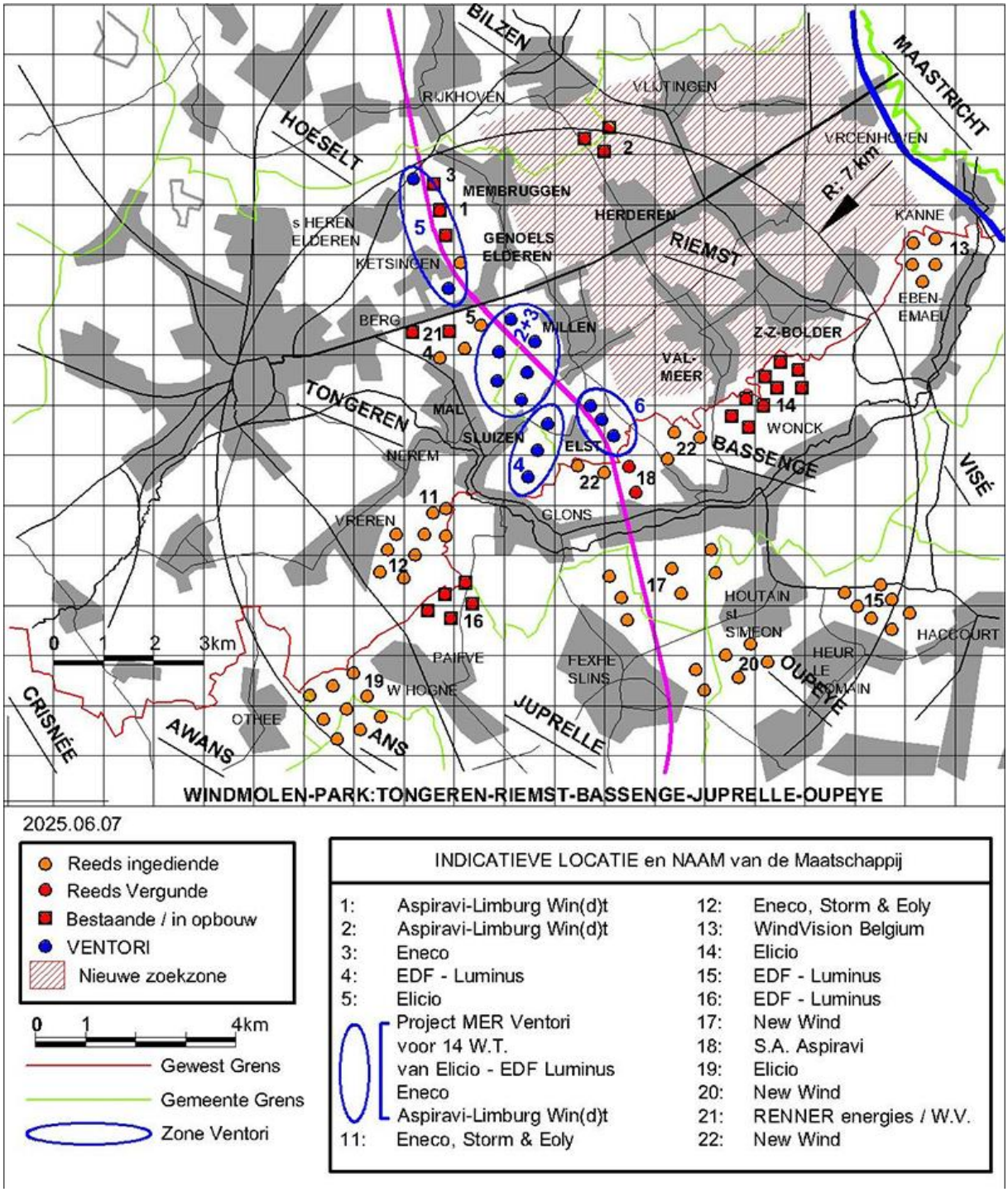

<u>Met andere woorden, bij continuering van het getoonde plaatsingsbeleid is de verwachting reëel dat het niet zal stoppen bij de huidige, meer dan 70, windturbines op de kaart.</u>

Energiebedrijven achter 'Ventori' hebben ook zelf meer projecten binnen hetzelfde windpark, eveneens over de (rode) grens met Wallonië.

Ieder weldenkend mens kan begrijpen dat hier sprake is van absolute **wildgroei** van opgesplitste projecten die samen één groot onacceptabel windpark vormen. Het is het schoolvoorbeeld van hoe het niet moet.

De totale inplanting volgt namelijk geen enkele relevante onderliggende structuur, het kunnen bemachtigen van grondcontracten vormt de enige basis onder de 'vormgeving' van het geheel.

Het geheel is uiterst on-transparant en mist elke vorm van esthetiek/vernietigt het naast de leefomgeving ook het toeristische zeer gewaardeerde landschap onherstelbaar, dus definitief.

2. Windpark Tongeren-Riemst-Bassenge-Juprelle-Oupeye, dossier zonder passende voorafgaande milieubeoordeling

Deze milieutechnische eenheid, een geografisch zeer geconcentreerde vlek op de kaart binnen een cirkel met een straal van 7km met mogelijk 60-80 windturbines die allen gelijkvormige industriële installaties zijn met dezelfde functie en hetzelfde doel, vereist volgens de wet een voorafgaande globale milieubeoordeling. Individuele vergunningen voor onderdelen daarvan mogen pas daarna gefaseerd worden aangevraagd, na uitvoering van een bijkomende kleine commerciële project-MER voor een deelproject.

De overheden aan beide zijden van de gewestgrens hadden een decennium geleden al een plan voor een groot grensoverschrijdend windpark in dit gebied, dat vrijkwam na de wegval van de radar van Glons.

Zij hebben echter besloten achter gesloten deuren dit grote plan niet voor te stellen aan het betrokken publiek, dus hen er niet in te betrekken.

De *strategie* was dit park gefaseerd te vergunnen om zo de MER-verplichting structureel te omzeilen.

Echter, de overheid wordt door het Verdrag van Aarhus wettelijk verplicht zowel *actief* als *passief* het betrokken publiek in een vroeg stadium onafhankelijke, relevante, dus volledige milieu informatie te geven inzake milieu aangelegenheden, en praktisch uitvoerbare inspraak te geven op het moment dat alle opties nog op tafel liggen.

Dat betrokken publiek dat hier 10 jaar lang niet betrokken werd en dus niet bereikt werd met relevante milieu informatie, terwijl het woonachtig is in de directe periferie van het windpark en sterk onderhevig zal zijn aan de negatieve impact ervan, welbevinden-gezondheid-aantasting leefomgeving, telt ongeveer **35.000 genegeerde inwoners** die allen potentieel benadeeld worden, hun persoonlijk vermogen wordt aangetast als gevolg, een dus persoonlijk belang hebben en een mening die gehoord moet worden.

Tien jaar geleden wisten de gemeenten en de ombudsmannen aan weerszijden van de gewestgrens al dat er minstens 55 stuks zouden worden aangevraagd, volgens de Waalse zelfs 78.

Energiemaatschappijen dienden veel afzonderlijke niet compatibele projectjes in van 2 tot 9 windturbines, waarbij de cumulerende impact nooit werd onderzocht.

De Provincie Limburg begon ze te weigeren.

De Raad van Vergunningsbeslissingen concludeerde in een arrest dat er één MER moest komen voor het geheel, één geheel dat zich in twee gewesten situeert, zeer groot is, een grote landschappelijke, grensoverschrijdende impact heeft en dito impact op mens en milieu, en waarop dus de Plan-MER-plicht rust.

De betreffende overheden (Vlaams Gewest en Waals Gewest, hebben aan hun wettelijke plicht verzaakt door de te verwachten milieugevolgen daarvan voorafgaand niet te onderzoeken conform art. 3 lid 2a van de Plan-MER Richtlijn dat oplegt bij *plannen en programma's*.

De energietransitie in al zijn onderdelen is een *plan of programma* zoals bedoeld wordt in de Plan-MER richtlijn 2001/42/EU en dus Plan-MER-plichtig;

De Europese Klimaatwetgeving idem;

Het Nationaal Energie- en Klimaat Plan is dat;

De gehele omkaderende wetgeving die vergunning van windturbines reguleert/tot doel heeft is dat;

De Richtlijnen voor de risicoberekeningen van windturbines Versie 3.0 dd. 01/02/2025, zijn dat;

Het Handboek Windturbines is dat;

De VCRO is dat;

Het Windplan 2025 is dat;

Vanzelfsprekend is ook de planning en de bouw van een zeer groot inter-gewestelijk Windpark plan-MER-plichtig, (waarna kleine project-MER's voor opgesplitste onderdelen kunnen volgen).

Zeker wanneer die strategische planmatige beoordeling die in alle voorgaande stadia, van initieel plan tot concreet project, structureel ontbreekt.

Voor slechts één onderdeel van de omkaderende Vlaamse windturbinewetgeving (de sectorale normen) is uiteindelijk een *fake* plan-MER uitgevoerd door Arcadis, het studiebureau van Ventori, voor al de rest van het bovengenoemde niet.

De Europese Strategische Milieu Beoordelings-richtlijn/Plan-MER richtlijn, 2001/42/EU, stamt uit het jaar 2001, de Uniewetgeving staat hoger in rang dan de nationale/gewestelijke.

Zijn er redenen/verzachtende omstandigheden aan te wijzen waarom men de Uniewetgeving inzake milieubeoordelingen niet volgt/kon volgen?

Integendeel, men heeft er bewust in samenspraak met de windsector echt *alles* aan gedaan het publiek tot op heden niet in te lichten over de werkelijke omvang en impact op alle gebieden van het plan, en géén Plan-MER's, planmatige Milieu Effect Rapportages, uit te voeren voor alle componenten van de energietransitie.

Het niet *laten* handelen conform de wet door de MER-diensten (Departement Omgeving) is een politieke keuze, gemaakt door de vergunningverlenende instantie: de Vlaamse Regering.

Hier komen we aan de hand van een recente uitspraak van het Europese Hof van Justitie verderop in dit bezwaarschrift op terug.

Negen jaar geleden besloot de verantwoordelijke Minister Joke Schauvliege dat men het *"slim ging aanpakken",* achter bijna gesloten kasteeldeuren, t.t.v. het *Burgemeestersconvenant*, zij kwam het hier uitleggen aan de sector en de politiek in kasteel Alden-Biesen.

Maar *“slim”* bleek later *saucissoneren* te zijn (het illegaal opsplitsen van een groot windpark om de globale milieubeoordeling te ontlopen), manifest in strijd met die Uniewetgeving inzake milieu.

Zie schriftelijke vraag 922 van Valerie Taeldeman, 20 september 2016 aan Min. Joke Schauvliege.)

Zie verderop in dit bezwaarschrift.

De omwonenden zijn door de betreffende overheden ook bij dit project van Ventori bij de eerste aanvraag niet onafhankelijk van overheidswege ingelicht over de totaliteit van de ontwikkeling van dit geheel en wat dit zal gaan betekenen voor de kwaliteit van leven in dit gebied en ook voor het globale milieu.

Door toedoen van een actiegroep is een beperkt deel nu enigszins ingelicht d.m.v. twee private infovergaderingen in Millen in samenwerking met Leefbare Energie Vlaanderen.

Het netto resultaat is dat meer dan **2.500 individuele bezwaarschriften** werden ingediend tegen de eerste aanvraag van Ventori, met kruiwagens tegelijk, in twee gemeentehuizen.

De politiek is geschrokken van die plotse grote weerstand en vooral van de aangehaalde argumenten en besloot het schip te keren, men heeft de bezwaren zéér goed gelezen/laten lezen.

Beide gemeenten, Riemst en Tongeren hebben goed onderbouwde adviezen gegeven die absoluut moeten worde meegenomen in de beoordeling.

De reactie van Ventori was het direct intrekken van hun aanvraag, in stilte.

Burgers hebben geen enkel antwoord ontvangen op hun bezwaren van overheidswege.

3. **Nieuwe onvolledige aanvraag van Ventori en het falen van het Openbaar Onderzoek:**

Nu doet Ventori weer vier nieuwe aanvragen voor het illegaal opgesplitste windpark dat een onderdeel vormt van de milieutechnische eenheid Windpark Tongeren-RIemst-Bassenge-Juprelle-Oupeye.

Het Openbaar onderzoek voldoet echter geheel niet aan de minimale eisen die de wet eraan stelt.

Ook de mogelijkheid tot het maken van een bezwaar na kennisneming van het dossier (alweer duizenden pagina's) wordt door de huidige werkwijze en bijvoorbeeld de uiterst complexe inrichting van het dossier op het slecht functionerende digitale omgevingsloket, zeer ernstig gehinderd/onmogelijk gemaakt.

De informatieplicht betreffende relevante milieu informatie richting de burgers binnen het Openbaar Onderzoek hebben de organiserende gemeenten volledig overgelaten aan Ventori, die deze heeft ingevuld d.m.v. een onvolledig aanvraagdossier en een eigen website met foutieve informatie , zelfs met klinkklare leugens. Daar wordt verderop in dit verzoekschrift uitgebreid op ingegaan.

Het direct gevolg is dit bezwaar, dat de hardnekkige onduidelijkheid in de reële context plaatst:

Brief van een actiecomité aan de organisatoren van het Openbaar Onderzoek:

College van Burgemeester en Schepenen

Cc: Dienst Omgevingsvergunningen

Cc: MER-dienst – Departement Omgeving

Onderwerp: *Verzoek tot verlenging of her-organisatie van het Openbaar Onderzoek – VENTORI-project*

Geacht College,

*In het kader van de lopende vergunningsaanvraag van het **VENTORI-project** en de daaraan gekoppelde reeds lopende bezwaarprocedure, wens ik mijn ernstige bezorgdheden te uiten omtrent de huidige gang van zaken en vraag ik u om, gezien de onduidelijkheden, het openbaar onderzoek te **verlengen of desgevallend opnieuw te organiseren**.*

*Bij dit verzoek verwijs ik uitdrukkelijk naar het **rechtszekerheidsbeginsel**, dat stelt dat een burger moet weten waar hij/zij aan toe is, en dat de positie van de burger ten opzichte van het bestuursorgaan duidelijk is. De burger dient te weten wat het bestuursorgaan van hem/haar verwacht. Dit sluit nauw aan bij het **fair-play-beginsel**, dat een correcte en eerlijke procedure voor alle betrokkenen garandeert.*

1. MER-rapportage en juridische status

- *Steunt de huidige aanvraag (met het openbaar onderzoek tot 11 oktober 2025) op het **Project-MER van 30 april 2025** (MER-databank nummer PR3412)? Dit MER vormt feitelijk de inhoud van de huidige vergunningsaanvragen (OMG-nummers onveranderd), maar is niet terug te vinden op het Omgevingsloket.*
- *Het **Project-MER van 28 augustus 2025**, dat momenteel wel op het omgevingsloket gepubliceerd is: betreft dit een volledig nieuw MER of slechts een aanvulling/wijziging van het oude MER?*
    - *Indien het slechts een aanvulling betreft: is dit wettelijk toelaatbaar, aangezien er fundamentele wijzigingen zijn die mogelijk verder gaan dan wat in de 'verslagen over de wijzigingen' vermeld staat?*
    - *Indien het een nieuw MER betreft: is hiervoor al een officiële **goedkeuring** verleend? Zo ja, op welke datum en kan ik hiervan een **schriftelijk bewijs** ontvangen? Is de huidige aanvraag inclusief het openbaar onderzoek zonder die goedkeuring volledig en wettelijk correct?*
- *Wat is de huidige status van het oude MER? Is dit vervallen, of blijft (een deel van) de informatie relevant en geldig, ook al is het oude document niet langer terug te vinden op het Omgevingsloket?*
- *Wat is de juridische status van reeds ingediende bezwaarschriften die gebaseerd zijn op het oude Project-MER van 30 april 2025 dat niet meer op het loket beschikbaar is?*

2. Procedurele gebreken

- *Op de website van Ventori worden **foutieve omgevingsnummers** vermeld, wat kan leiden tot procedurefouten en het verspreiden van misleidende informatie aan bezwaarmakers.*
- *Het is onduidelijk of burgers een **nieuw bezwaar** kunnen indienen zonder dat dit als dubbel en foutief wordt beschouwd.*

3. Informatieverstrekking

- *De **infovergaderingen** worden pas georganiseerd tijdens de lopende periode van het openbaar onderzoek, waardoor bezwaarmakers niet vanaf de start over alle relevante informatie beschikken. Dit beperkt de tijd om bezwaren degelijk te onderbouwen.*
- *Dit is **oneerlijk en strijdig met de principes van behoorlijk bestuur**, en staat haaks op het rechtszekerheidsbeginsel en het fair-play-beginsel. Het openbaar onderzoek zou daarom uitgesteld of verlengd moeten worden, waarbij de termijn van vier weken pas start na de infovergaderingen.*

*Gelet op bovenstaande onduidelijkheden en procedurele onvolkomenheden, verzoek ik u uitdrukkelijk om het huidige openbaar onderzoek **te verlengen**, of indien nodig, **opnieuw te organiseren**, zodat **rechtszekerheid en correcte participatie van burgers** volledig gewaarborgd blijven.*

Daarnaast verzoek ik u vriendelijk om mij zo spoedig mogelijk schriftelijk of per mail de volgende documenten/gegevens te bezorgen:

- *Een duidelijk bewijs van goedkeuring van het (nieuwe) MER.*
- *De status van het oude MER en, indien dit nog (deels) geldig is, een kopie ervan.*
- *Officiële bevestiging van de juiste omgevingsnummers die op dit dossier van toepassing zijn.*

*Aangezien er op dit moment te veel onduidelijkheid bestaat, ontvang ik uw toelichting en verduidelijking hierover graag **zo spoedig mogelijk**.*

Bij voorbaat dank voor uw tijd en snelle terugkoppeling.

Ik behoud mij alle rechten voor in het kader van deze procedure.

Met vriendelijke groet,

Hanna Durlet

Er is tot op het moment van dit schrijven geen schriftelijke reactie ontvangen.

Een tweede brief ging uit naar Ventori, de organisatoren van het OO, Departement Omgeving en de vergunningsverlenende overheid:

Geacht bestuur van Ventori: Aspiravi Limburg Win(d)t; Eneco Belgium; Elicio; Luminus,

Geachte Burgemeester en Schepencolleges van Riemst en Tongeren-Borgloon,

Geacht Departement Omgeving,

Geachte Dienst MER,

Geachte Vlaamse Regering,

Geachte Minister Jo Brouns en andere belanghebbenden.

Betreffende het Windpark Tongeren-Riemst-Bassenge-Juprelle-Oupeye, vraagt Ventori, momenteel, na de vorige te hebben ingetrokken, weer opnieuw hun gesaucissoneerd deelproject 'Windpark Ventori' aan.

Het Openbaar Onderzoek is momenteel lopende maar dient gestaakt te worden om redenen terug te vinden in de brief aan Ventori in bijlage.

Het Openbaar Onderzoek voldoet immers niet aan de minimale eisen die de wet eraan stelt, het dient te worden stopgezet, minstens te worden verlengd met wettelijk 30 dagen na publicatie van de beantwoording van alle in bijlage opgesomde maatschappelijk relevante vragen door de aanvragers.

Het is immers weer volstrekt onmogelijk voldoende kennis te nemen van het dossier op het omgevingsloket, de MER werd niet goedgekeurd, het tijdsbestek is veel te kort, relevante milieu informatie is niet aanwezig, de aanvraag is zwaar onvolledig.

Er bestaat een groot hiaat in de passende milieubeoordeling dat misschien ten dele kan worden rechtgezet door het geven van wetenschappelijke objectieve antwoorden met een hoge mate van detail, op maatschappelijke vragen die beantwoord zouden zijn wanneer men zich aan de Uniewetgeving inzake milieu zou hebben gehouden.

In de bijlagen vindt u die maatschappelijke vragen die vanwege het feit dat aanvragen voor windparken niet kunnen steunen op enige strategische planmatige milieubeoordeling, nooit beantwoord werden.

Dat is een probleem, we kunnen het ons niet permitteren "oplossingen" te vergunnen die dat mogelijk per definitie niet zijn.

Wat er nog meer structureel misgaat en over ontoelaatbare belangenvermenging leest u in de bijlage: 'Elf vragen aan Ventori..', die ook bestemd is voor de verantwoordelijke overheden én de politiek.

Om te weten waar dit exact over gaat is het goed ook de schokkende kaart te bekijken op de eerste pagina's van het bezwaarschrift in bijlage.

Zeer belangrijk is het goede inzicht van het gemeentebestuur van Riemst, haar advies eveneens in de bijlage.

Met een vriendelijke groet,

Guido Durlet Genendries,19 3770 Riemst

Raf Bauduin Elsterweg, 8 3770 Riemst

De Bezorgde Burgers van Riemst, Tongeren en ver daarbuiten.

Bovenstaande is de inleiding met in bijlage het vorig verzoekschrift van 67 pagina's, citaten uit het advies van de gemeente Riemst, en de onderstaande brief aan Ventori met elf vragen die voorafgaandelijk aan de aanvraag en dus aan het OO reeds beantwoord hadden moeten zijn.

Elf vragen aan Ventori vanuit het betrokken publiek, ten behoeve van het Openbaar Onderzoek met de gemeenten en verantwoordelijke overheden in CC.

Betreft: De tweede vergunningsaanvraag van Ventori (Riemst-Tongeren) na 'intrekking' van de eerste.

Het betrokken publiek wordt geconfronteerd met een totale chaos.

Handelt het hier daadwerkelijk om een nieuwe aanvraag (vier zones) met dezelfde OMV nummers als de oude, terwijl die aanvraag toch sterk verschilt van de oude?

Zijn de dossiernummers (de oude) die op het omgevingsloket staan vermeld de juiste, of zijn de dossiernummers die Ventori op haar website publiceerde de juiste, deze wijken namelijk bij twee zones sterk af.

Is het Ventori die de nummers correct heeft geplaatst op het Omgevingsloket, terwijl men het betrokken publiek misleidt door op hun website het nummer van zone 2+3 toe te kennen aan zone 5.

Vervolgens zone 2+3 een nieuw nummer te geven, om het publiek dat bezwaar wil aantekenen te verhinderen dat legaal te doen?

Moet de volgende zin op de website van Ventori gelezen worden in dat zelfde licht?

> *"Alle reacties die tijdens het openbaar onderzoek in juni en juli 2025 zijn ingediend, blijven aanwezig in het dossier en hoeven dus niet opnieuw ingediend te worden.".*

Probeert Ventori verwarring te zaaien door het indienen van een nieuwe aanvraag met oude OMV nummers, om zo de bezwaarmaker op het verkeerde been te zetten en hem te doen besluiten dat hij geen nieuw bezwaar behoeft in te dienen?

Is het daarom dat Ventori op haar website vermeldt dat de oude bezwaren van de meer dan 2.500 bezwaarmakers blijven gelden?

Terwijl het hier gaat om een totaal nieuwe aanvraag waarvoor dan geen enkel geldig bezwaar zal worden ingediend?

De verwarring is nog groter, mag er wettelijk tweemaal een bezwaar worden ingediend voor een dossier met hetzelfde dossiernummer?

Kortom, zonder tijdig tegenbericht is er is sprake van vier nieuwe aanvragen met oude dossiernummers, aanvragen die sterk verschillen van de oude aanvragen.

Om die reden lijkt het reëel dat de bezwaarmakers een nieuw bezwaar indienen, en die gaan dat doen tot nader bericht van de organisatoren van het Openbaar Onderzoek, te weten de twee verantwoordelijke gemeentebesturen van Tongeren-Borgloon en Riemst.

Hieronder volgen een aantal vragen die we stellen aan Ventori en tevens aan de organisatoren van het Openbaar Onderzoek, de Dienst MER van Departement Omgeving en de vergunningverlenende overheid.

Wij, als betrokken publiek hebben het in de wet vastgelegde recht op tijdige relevante, dus wetenschappelijk onderbouwde objectieve milieu informatie, hetgeen ons onthouden is.

Wij eisen dat u de onderstaande vragen en uw antwoorden z.s.m. publiceert in de kranten, en op uw website, omdat dit de voorgeschreven wettelijke manier is om het betrokken publiek effectief te kunnen bereiken/te informeren.

Het Openbaar Onderzoek dient stopgezet te worden of minstens verlengd met de wettelijke 30 dagen en kan dus pas ingaan wanneer alle onderstaande vragen correct en uitvoerig zijn beantwoord en er dan sprake is van volledige objectieve milieu informatie ter ondersteuning van de aanvraag, daar is nu namelijk geenszins sprake van. Dit is een veelvoorkomend algemeen probleem.

Onderstaande vragen zijn vragen die beantwoord zouden zijn wanneer er de voorafgaande strategische planmatige milieubeoordeling zou zijn uitgevoerd die de wet oplegt.

Dat is nu niet het geval, mogelijk om politieke redenen. Het maatschappelijk belang daarvan is echter evident. De rol van de falende overheid hierin ook.

We refereren aan de plan-MER richtlijn 2001/42/EU, het Verdrag van Aarhus en aan Arrest nr. 122/2025 van 18 september 2025 van het Grondwettelijk Hof, waar ook op het niveau van het Departement Omgeving en ten aanzien van ambtenaren op het niveau van de GOVC de juiste conclusies aan verbonden moeten worden bij o.a. de keuze van het soort MER en de

noodzakelijke onderwerpen die daarin onderzocht moeten worden evenals de noodzakelijke diepgang/objectiviteit.

1. Luidens de aanvraag baseert Ventori haar project op stapels, zowel Europese als Vlaamse en nationale, beleidsdocumenten waaraan geen enkele strategische planmatige (wetenschappelijk onderbouwde) milieubeoordeling is vooraf gegaan. Ventori heeft ze zelf opgesomd in de aanvraag.

Als windsector heeft Ventori voor dit Windpark Tongeren-Riemst-Bassenge-Juprelle-Oupeye, bestaande uit potentieel 60-80 windturbines, waar dit Project Ventori een (illegaal) opgesplitst onderdeel van is, consequent nagelaten dat gemis aan maatschappelijk verantwoording voor haar projecten te compenseren.

Men heeft geen passend gevolg gegeven aan het arrest van de Raad voor Vergunningsbetwistingen wat aan de basis ligt van dit collectief project van slechts vier exploitanten.

Het gevolg is dat er een groot hiaat blijft bestaan in de voorafgaande milieubeoordeling.

Het instrument commerciële project-MER vervangt de normaal daaraan voorafgaande strategische planmatige beoordeling geenszins omdat hierbinnen niet de vraag werd beantwoord of, en in welke exacte mate, dit project het maatschappelijk belang dient.

U als windsector, evenals de overheden zelf, weigeren ondanks vele opmerkingen van bijvoorbeeld de gemeente Riemst gedurende ongeveer 10 jaar, immers systematisch een strategische plan-MER voor deze inter-gewestelijke milieutechnische eenheid, het totale geografisch geconcentreerde "Windpark Tongeren-Riemst-Bassenge-Juprelle-Oupeye", te laten uitvoeren.

Dat gekende hiaat in de wettelijke milieubeoordeling is dus blijven bestaan, manifest in strijd met het Verdrag van Aarhus, in dit geval ook het Verdrag van Espoo en de Plan-MER Richtlijn 2001/42/EU, welk verhindert dat u nu op basis van een project-MER (dat geen alternatieven onderzoekt en het project zelf niet in vraag stelt), beantwoordt aan de wettelijke verplichting tot uitvoering van een passende MER zoals verplicht is op basis van art. 3 lid 2a van de Plan-MER-Richtlijn, voor alle plannen en programma's zoals bedoeld in die Richtlijn.

- Wij vragen u gedetailleerd te motiveren op welke wijze het ontbreken van een voorafgaande passende strategische milieubeoordeling voor winderenergieopwekking in het algemeen en bijkomend op deze locatie, voor Ventori toch een wettelijke basis zou kunnen verschaffen dit project te mogen bouwen en exploiteren.

2. Volgens de KU-Leuven, META-Rapport: "Een Duurzame Energievoorziening voor België" en andere wetenschappelijke publicaties, staat het EU-ETS-systeem structureel eraan in de weg dat méér net-gebonden hernieuwbare energie ervoor zou zorgen dat er per saldo minder CO2 wordt uitgestoten in Europa (zelfs mondiaal). Dit vanwege het vastgelegde plafond, de beurshandel in emissierechten en het in de wetenschappelijke literatuur beschreven perverse 'waterbedeffect', zeker wanneer de CO2-prijs hoog is zoals de laatste jaren.

U motiveert dit project als zijnde noodzakelijk om 'klimaatdoelstellingen' te behalen.

- Worden die vermelde klimaatdoelen middels uw project behaald, in hoeverre wordt daar aan bijgedragen wanneer u de berekening zou uitvoeren op basis van een levenscyclusanalyse (LCA) waarin zowel de directe als de indirecte emissies van de instrumentkeuze 'WIND' wordt meegenomen, en in welke exacte mate?

- Welk concreet voordeel gaat het betrokken publiek daarvan ondervinden? Gelieve uw antwoord wetenschappelijk te onderbouwen.

3. Ventori beweert bij herhaling dat haar project "groene" stroom opwekt voor 83.000 gezinnen.

En doet daarmee voorkomen dat die gezinnen niets anders meer nodig hebben dan de groene stroom die Ventori genereert. Dit wordt op geen enkele wijze onderbouwd noch genuanceerd.

Het betrouwbaar (dus 24 uur per dag en 7 op 7) leveren van elektriciteit aan de consument is een service die in onze maatschappij tot de eerste levensbehoeften behoort.

Toch is dit niet wat u doet of zal kunnen doen middels het gevraagde.

Ongeveer 300 dagen per jaar (opgeteld aan vollasturen) leveren Vlaamse onshore windturbines géén groene stroom en staan met name fossiele centrales in voor de noodzakelijke bevoorradingszekerheid (de gemiddelde Vlaamse productiefactor bedraagt ongeveer 0.18, in Limburg, zover van de zee, zal die zelfs substantieel lager zijn).

Met name fossiele energie wordt structureel als back up ingezet op een uiterst onrendabele wijze.

Dat betekent dat Ventori op jaarbasis meer dan 80 % van de tijd geen groene stroom levert aan de consument, die 83.000 Limburgse gezinnen, die in de praktijk 80% van de tijd in hoofdzaak stroom krijgen geleverd die werd opgewekt met fossiele energie.

- In welke exacte mate is de geleverde verantwoording van het Project Ventori relevant gezien

deze feiten?

- Hoeveel procent van de tijd levert u daadwerkelijk groene energie op het juiste moment en op de juiste plaats, in de wetenschap dat de 83.000 gezinnen per saldo 80% van de tijd in hoofdzaak fossiele stroom zullen consumeren?

4. Groene stroomproductie via wind is puur aanbod-gestuurd, als het hard waait is er teveel (en is de prijs negatief), als het zwak waait te weinig, als het niet waait niets.

De maatschappelijke functie van de productie van stroom ligt in het betrouwbaar vraag- gestuurd leveren van stroom.

Windenergieproducenten bieden niet de leveringszekerheid die de consument en de maatschappij eist en windstroom is totaal ongeschikt zonder back up, opslag en enorm dure netaanpassingen.

Sterker nog, intermitterende windstroomproductie destabiliseert het elektriciteitsnet mede veroorzaakt door het wettelijk met voorrang te mogen leveren.

Dit maakt stroom voor de consument en de industrie zeer duur, energie-intensieve industrie verhuist naar landen met minder windturbines. Schade aan de economie en energiearmoede is een direct gevolg.

"In een optimaal scenario acht nieuwe kerncentrales nodig" meldt het CPB vandaag.

- In welke exacte mate draagt dit project van 14 windturbines bij aan het verhogen van de leveringszekerheid?

- Hoeveel duurder is geleverde elektriciteit aan de zijde van de consument wanneer grote aantallen windturbines met voorrang wiebelstroom mogen leveren op het net en dat net daardoor gedestabiliseerd wordt?

- Wat is de maatschappelijke waarde van louter aanbod-gestuurde stroom die per definitie niet op het juiste moment en plaats wordt geleverd?

- Is het verzadigingsniveau reeds gepasseerd, met als gevolg dat nog meer windenergie extreem hoge bijkomende maatschappelijk kosten met zich meebrengt die niet meer in verhouding staan met het algemeen belang? Graag een gedetailleerde motivatie.

- Zijn het klimaat, de leveringszekerheid en de energieprijs voor consument en de industrie, er méér mee gediend wanneer hernieuwbare energie niet met het elektriciteitsnet wordt verbonden, dus alleen nog gebruikt wordt in eilandsituaties?

Dit is de cruciale vraag die wereldwijd steeds meer wordt gesteld sinds er een overcapaciteit bestaat va hernieuwbare energie en waar er niet of amper nog betaald wordt voor terug-geleverde energie tijden de vele uren met reeds meer dan genoeg zon en/of wind.

Gelieve uw antwoord gedetailleerd te motiveren.

5. U beroept zich qua verantwoording van het project op de EU Green Deal en daarmee op de Green Deal Taxonomy wetgeving. Volgens die wetgeving is het criterium voor groene energie de harde grens van maximaal 100 gram CO2eq per gegenereerde kilowatt.

De Europese Commissie redeneert: wind ertegen dus de stroom die eruit komt is "groen", maar houdt geen enkele rekening met de directe en indirecte emissies van windenergie, echter wel bij andere 'activiteiten' zoals o.a. Biomassa.

Ventori doet dat ook niet in de verantwoording van haar project.

Men doet zelfs alsof er geen CO2-emisies zijn noch relevante NOX en stikstofdepositie, etc..

Ventori 'vergeet' bewust de emissies van cradle to grave, de levenscyclusanalyse, die van de bouw, exploitatie en afbraak, die van de fossiele back up en die van opslag, de waterstofoplossingen, netverzwaring, kortom van alle ook systeem-gerelateerde uitstoot die onlosmakelijk verbonden is met de productie van "groene" stroom voor die 83.000 gezinnen.

Ventori heeft in de MER geen LCOE berekening gedaan, laat staan system based, noch een dergelijke berekening voor de alternatieven met de koele mededeling dat dit buiten het bestek van de MER valt en dit een louter "politieke "materie is.

- Is per saldo de windstroom voor 83.000 gezinnen waarop Ventori het maatschappelijk belang van haar project baseert, wel "groen" volgens de criteria die binnen de Green Deal wettelijk werden bepaald, en zo ja, in welke exacte mate?

- Om hoeveel gram CO2eq per kilowattuur aan de zijde van de consument, de 83.000 Limburgse gezinnen, gaat het exact?

- Is de zonevreemde productie van elektriciteit vergunbaar, wanneer niet werd aangetoond dat die voldoet aan de minimale eisen die de EU-Green Deal Taxonomy Regulation stelt?

6. Ventori ontkent met zoveel woorden in het aanvraagdossier niet dat mens en milieu (ook de biodiversiteit) significante schade zal ondervinden van dit dus misplaatst project.

Ventori beroept zich op het in de EU-klimaatwetgeving door de Europese Commissie en de Raad opgeworpen "overriding public interest" van hernieuwbare energie en van windenergie in het bijzonder dat Ventori het recht zou geven mens, milieu en landschap te mogen schaden omdat de vergunning en plaatsing van windturbines in Europa een hoger algemeen behang zou dienen dan het hoogste algemeen belang dat we met elkaar reeds kennen, de menselijke gezondheid (primair) en daartoe de bescherming van de biodiversiteit (secundair).

Ventori stelt dan ook dat de niet ontkende significante schade aan mens en milieu inclusief beschermde diersoorten en Natura 2000 gebieden "aanvaardbaar" is gezien het hogere "overiding public interest" van Project Ventori.

Echter in de zaak van Eneco tegen het Waals Gewest, waarin Eneco dit eveneens opwerpt, heeft De Raad van State recent nog niet beantwoorde prejudiciële vragen gesteld aan het Europese Hof van Justitie met als kern:

Moeten we de belangen van mens en dier (gezondheid), milieubescherming, biodiversiteit, en de wetgeving daarrond, en ook economische belangen, nu resoluut aan de kant schuiven omdat de Europese Commissie, zonder enige vorm van voorafgaand strategisch, planmatige milieubeoordeling zoals de Uniewetgeving dat oplegt, heeft besloten dat ook windenergie een hoger algemeen belang dient?

- Mag de vergunningsverlener, door windturbines binnen het Project Ventori te vergunnen voor onbepaalde duur, vooruitlopen op het antwoord dat het Europese Hof van Justitie nog moet gaan geven, en is het dan in die wetenschap niet aangewezen voor Ventori de aanvraag

in te trekken en vooral geen nieuwe in te dienen zolang er geen uitspraak is gedaan door het Hof, en ook de RvS geen arrest heeft gepubliceerd?

- Hoe motiveert Ventori gezien de juridische realiteit haar beleid t.a.v. het betrokken publiek en waarom heeft men na lezing van de opgeworpen en door de gemeente Riemst ondersteunde argumenten toch besloten opnieuw in te dienen? Graag een uitgebreide motivatie.

7. Bovenstaand zijn slechts een paar voorbeelden van het hiaat in de milieubeoordeling.

Die milieubeoordeling, hier een verkeerde MER in dit stadium (project-MER), dient te worden goedgekeurd door ambtenaren binnen het Departement Omgeving, die bepalen of er volstaan kan worden met een 'screening', een gesaucissoneerde te kleine project-MER, óf dat er vooraf een Plan-MER moest uitgevoerd worden.

Die beslissingen worden gedicteerd van bovenaf, zonder de Uniewetgeving inzake milieu en het Verdrag van Aarhus hierin te volgen, zo blijkt.

Het Grondwettelijk Hof heeft zojuist geoordeeld dat er veel mis gaat en dat er sprake is van ernstige belangenvermenging (Grondwettelijk Hof, Arrest nr. 122/2025 van 18 september 2025, Rolnummer : 8357).

Dit arrest gaat over afdelingen van overheden die adviezen geven en beslissingen nemen maar die tegelijkertijd ook betrokken zijn bij vergunningsverlening. Dit is een structureel belangenprobleem bij de Dienst MER die beslist welk type MER er goedgekeurd wordt, hier onterecht de project-MER van Ventori bij de eerste aanvraag, i.p.v. een voorafgaande Plan- MER.

Nu ligt er een nieuwe project-MER voor die de oude vervangt, maar die werd nog niet gekeurd, laat staan goedgekeurd. We zijn momenteel halverwege het OO.

- Welke juridische waarde heeft deze aanvraag van Ventori, wanneer die niet steunt op een goedgekeurde MER, en garandeert, per definitie, zo'n niet goedgekeurde MER dat het betrokken publiek binnen dit Openbaar Onderzoek zijn argumenten baseert op relevante milieu-informatie die tijdig werd aangereikt?

- Voldoet dit Openbaar Onderzoek aan de minimale eisen die de Uniewetgeving daaraan stelt?

- Is structureel de totale handelswijze in dit dossier van de niet onafhankelijk opererende Dienst MER strijdig met de hier vermelde uitspraak van het Grondwettelijk Hof en de Uniewetgeving inzake milieu, die elke vorm van belangenvermenging inzake milieu met nadruk verbiedt? Gelieve een uitgebreide motivatie te geven.

8. Ook deze niet goedgekeurde project-MER van Ventori werd wederom onder verantwoording van de milieucoördinator: mevrouw Ann Himpkens, opgesteld door Arcadis. Dezelfde combinatie was

de opsteller van de plan-MER, of 'schreef', ook de vigerende wetgeving: de sectorale normen voor windturbines, waaraan deze aanvraag wettelijk werd opgehangen.

Terwijl dit feit als argument nog op tafel ligt bij de Raad van State in de rechtszaken tegen de sectorale normen voor windturbines binnen het VLAREM.

Belangenvermenging per definitie typeert deze aanvraag die het wensenpakket van Ventori etaleert, niets meer dan dat, uitgespreid over duizenden pagina's herhaalkunst (mantra's) die niet toegankelijk, noch relevant zijn voor de grote meerderheid van het betrokken publiek.

- Voldoet, gezien dit meer dan een 'vermoedde belangenvermenging' die aan de basis ligt van de hier gepresenteerde milieu informatie, dit Openbaar Onderzoek aan de minimale eisen die de wet en de recente jurisprudentie eraan stelt? Graag uw uitgebreide motivatie.

9. Gezien de schade aan mens en milieu die onbetwistbaar door dit project wordt veroorzaakt, en ook niet wordt tegengesproken binnen de aanvraag, is het belang van voorafgaande nulmetingen groot.

Ventori kan die schade 'acceptabel' vinden op basis van een vermeend 'algemeen belang' maar dat laatste werd nooit wetenschappelijk aangetoond en ook het arrest van het EHvJ in de zaak Eneco tegen het Waals gewest ligt niet voor.

Die onbetwiste potentiële schade betreft aantasting van de leefomgeving: bodemkwaliteit van o.a. landbouwgronden, waterlichamen, de menselijke gezondheid, de biodiversiteit, emissies van geluid en trillingen, emissies van chemische stoffen, slagschaduweffecten, structurele vernietiging van het bestaande historische cultuurlandschap, etc..

Maar deze betreft ook de negatieve invloed op de waarde van onroerend goed die feitelijk een samenvatting is van alle bovenstaande factoren.

Wil men na de bouw van dit project en latere wijzigingen (Repowering) hier nog wonen en zo ja, voor welke prijs? Wie wil er wonen in een niet meer leefbare industriële omgeving, waar zonder vergunning nog grotere industriële installaties zullen worden gebouwd?

Bij vergunning van projecten van algemeen belang die een zware maatschappelijk kost en schade aan derden veroorzaken, hoort in een zichzelf respecterend land: schadevergoeding/ uitkoopregelingen/onteigening. Ook bij projecten waarbij het algemeen belang nog niet vaststaat.

De bodem onder de bepaling van te vergoeden schade op termijn is <u>de nulmeting</u>, vóór aanvang van het project.

Die dient te worden uitgevoerd door de vergunningverlenende overheid op kosten van de

aanvrager die middels het voorliggend dossier niet aantoont dat hij derden niet ernstig zal schaden me het gevraagde, integendeel.

De periferie van 2000m rond elke windturbine wordt binnen het Nederlands model door de Raad van State als standaard gehanteerd.

TNO berekende in opdracht van de Nederlandse Regering dat men voor de bestaande windplannen tot 2030 een bedrag van 15,5 miljard euro moet voorzien voor mogelijke planschadeclaims.

De discussie of er schade ontstaat binnen de periferie van 2000m is reeds beslecht, schade zal er zijn die de grens van het 'maximaal maatschappelijk toelaatbare' zal overstijgen.

Het betrokken publiek zal onderzoeken hoe via een groepsclaim die schade op de exploitanten

en/of de vergunningsverlener zal kunnen worden verhaald. Gezien wetgeving in Denemarken, en arresten elders in Europa is reeds duidelijk dat schade aan onroerend goed wordt vergoed tot op 4 tot 6 maal de tiphoogte afstand van bewoning, en schadevergoedingen worden door rechters opgelegd van 100.000 euro en meer, ook in geval van een paar kleine windturbines op afstanden van 700-1050m va omwonenden.

- Welk eigenhandig en spontaan voorstel doet Ventori betreffende uit te betalen schadevergoedingen waaronder planschade aan de omwonenden, binnen een periferie van 2000m rond de geplande windturbines?

10. Repowering binnen een beperkt aantal jaren, is reeds wettelijk mogelijk gemaakt door Europa, maar waaraan eveneens nooit een Plan-MER werd voorafgegaan, ook niet aan de vertalingen van die regelgeving op lidstaatniveau.

Repowering betekent, zonder nieuwe vergunning en strategische en/of projectmatige milieubeoordeling, na een aantal jaren veel grotere windturbines de bestaande laten

vervangen. Prejudiciële vragen hierover liggen ter beoordeling bij het EHvJ.

Dergelijk grote windturbines zouden nooit vergund worden in eerste instantie omdat het gebied te dichtbevolkt is en zich daar helemaal niet toe leent. Niet qua negatieve effecten op de biodiversiteit, esthetische of landschappelijke criteria, dus in conflict met de goede ruimtelijke ordening, menselijke gezondheid etc. (die omzeild worden door het nooit gestaafde 'overriding public interest' voor het plaatsen van windturbines, in EU-wetgeving gegoten eveneens zonder voorafgaande strategische beoordeling betreffende vaststelling van het maatschappelijk nut daarvan).

In het gehele dossier wordt de burger niet voorbereid op de potentiele gevolgen van deze vergunningsaanvraag en de mogelijkheden die de eventuele vergunning van relatief kleine windturbines nu, de uitbaters daarvan geeft in de nabije toekomst.

De vergunningsaanvraag inclusief 'frauduleus', noem het 'creatief gefotoshopt' fotomateriaal geeft geen realistisch beeld van hoe de omgeving er al over enkele jaren kan gaan uitzien, integendeel.

- Voldoet een openbaar onderzoek voor een vergunning van een windpark afgeleverd voor onbepaalde duur, dat geen enkel beeld verschaft aan het betrokken publiek over de grootte en hinderlijkheid ervan binnen een beperkt aantal jaren, wel aan de minimale eisen die de wet daaraan stelt, en hoe motiveert u het compleet negeren van de realiteit qua potentie van dit windpark op het gebied van Repowering binnen een relatief kort tijdsbestek?

11. Grondeigenaren wisten op moment van ondertekening niets over de grootte van de windturbines binnen dit dossier, laat staan over toekomstige Repowering. Zij kregen zwijgplicht opgelegd en zijn niet in de mogelijkheid gesteld zich te verweren op het moment dat hetgeen wordt aangevraagd niet meer overeenstemt met hetgeen hen werd voorgehouden, qua maat, impact op de omgeving, hinderlijkheid, etc..

- Is het juridisch en moreel te verantwoorden dat zij worden opgescheept met zonevreemde installaties op hun grondgebied die zwaar verschillen met hetgeen hen werd voorgespiegeld ten tijde van ondertekening?

- Moet er niet voorzien worden in een fatsoenlijke ontbindingsmogelijkheid van die contracten om alle bovenstaande redenen?

Het staat vast dat de organisatoren van het Openbaar Onderzoek, ook de vorige keer niet, het dossier met duizenden pagina's begrijpend hebben gelezen.

Het bestuur van Riemst heeft een negatief advies verleend en daarin vrijwel alle bezwaren die werden ingediend door 2.500 bezwaarmakers, onderschreven. Zie bijlagen.

Bij slechts enkele argumenten noteerde het bestuur dat men er kennis van neemt, geen enkel argument werd verworpen.

Dat is de situatie nu, de gemeente Riemst beseft vanzelfsprekend dat ook dit dossier niet deugt, en de vergunning integraal dient geweigerd te worden.

Het Openbaar Onderzoek voldoet niet aan de minimale eisen die de wet eraan stelt, het dient te worden stopgezet, minstens te worden verlengd met wettelijk 30 dagen ná publicatie van de beantwoording van alle bovenstaande vragen door de aanvragers.

Het is immers volstrekt onmogelijk voldoende kennis te nemen van het chaotische dossier op het omgevingsloket, de MER werd niet goedgekeurd, het tijdsbestek is veel te kort, relevante milieu informatie is zelfs niet aanwezig, de aanvraag is zwaar onvolledig. Er bestaat een groot hiaat in de passende milieubeoordeling dat misschien ten dele kan worden rechtgezet door het geven van wetenschappelijke objectieve antwoorden, met een hoge mate van detail, op de bovenstaande vragen. De hier beschreven omgang met het Unierecht hoger in rang, blijkt common practice te zijn. Het is duidelijk dat de bewoners van Riemst en Tongeren deze windturbines niet willen, nu niet en nooit niet laat staan op de lafhartige wijze waarop gepoogd wordt die hen door de strot te duwen.

Met een vriendelijke groet,

Raf Bauduin en Guido Durlet

Namens het betrokken publiek, en de 'Bezorgde Burgers van Riemst en Tongeren'

Riemst, 22/09/2025

PS

Betreffende de organisatie van de infoavonden: De sector heeft reeds gesproken d.m.v. duizenden pagina's dossier. De burgers hebben veel vragen omdat dat dossier niet volstaat. Geef a.u.b. in het kader van het Verdrag van Aarhus de microfoon louter aan vragen-stellende burgers, en gun hen de antwoorden. Gelieve de moderatoren tijdig hiervan op de hoogte te stellen.

Er is tot op het moment van dit schrijven geen reactie ontvangen.

Er werden vervolgens vragen gesteld aan Agentschap Binnenlands Bestuur:

Van: *Hanna Durlet*
Verzonden: *vrijdag 19 september 2025 1:2* ***Aan:*** *binnenland <binnenland@vlaanderen.be* ***Onderwerp:*** *Vragen correct indienen bezwaarschrift*

Geachte,

In het kader van de lopende vergunningsaanvraag van het VENTORI -project en de daarbij horende bezwaarprocedure, heb ik graag enkele verduidelijkingen:

1. ***Bezwaar indienen***
    - *Mogen wij opnieuw een bezwaar indienen omwille van de aanpassingen als we dit in juni/juli reeds hebben gedaan, of wordt dit bezwaarschrift dan als dubbel ingediend en dus foutief beschouwd?*
    - *Moeten we een bepaalde formulering gebruiken om alles correct in te dienen als w reeds een bezwaar hadden ingediend bij de voorgaande bezwaarperiode?*
        - *"Met behoud van rechten"?*
        - *"Vervangt voorgaand bezwaarschrift"?*
2. ***Verwijzingen naar andere bezwaarschriften***
    - *Kunnen of mogen we in een bezwaarschrift verwijzen naar een ander bezwaarschrift op naam van iemand, zonder dat we dit moeten bijvoegen als bijlage?*
3. ***Vergunningsaanvragen***
    - *Hoe vaak mag een vergunningsaanvraag opnieuw ingediend worden? We krege hierop uiteenlopende antwoorden en willen de correcte info bij jullie bekomen.*
4. ***MER-goedkeuring***
    - *Ik wil graag een schriftelijk bewijs ontvangen waarop staat of het nieuwe MER, dat momenteel op het omgevingsloket gepubliceerd is, al officieel werd goedgekeurd.*
    - *Waar kan ik dit bewijs terugvinden, en is het mogelijk dit per mail te ontvangen?*
    - *Kan/mag een nieuw openbaar onderzoek al opgestart worden zolang dit MER nog niet officieel is goedgekeurd?*

Ik dank u alvast voor uw toelichting en kijk uit naar uw antwoord.

Met vriendelijke groet,

Hanna Durlet

Het antwoord luidde:

Van: *Lauwers Hilde <hilde.lauwers@vlaanderen.be>*
Verzonden: *woensdag 24 september 2025 13:22*
Aan: *Hanna Durlet*
CC: *Beckers Liesbeth <liesbeth.beckers@vlaanderen.be>*
Onderwerp: *RE: Vragen correct indienen bezwaarschrift*

Geachte mevrouw Durlet,

U diende op 19 september 2025 een vraag om advies in verband met de procedure voor het indienen van een bezwaarschrift voor de lopende vergunningsaanvraag van het VENTORI-project.

Als toezichthouder algemeen bestuur kunnen wij niet ingaan op deze adviesvraag omdat uw vraag handelt over een omgevingsvergunning. De decreetgever heeft specifieke beroepsmogelijkheden voorzien, zoals de procedures beschreven in het Omgevingsloket. We adviseren u daarom om contact op te nemen met de diensten van de Vlaamse overheid die omgevingsvergunningen behandelen.

Zie hiervoor: https://www.vlaanderen.be/omgevingsvergunning/omgevingsvergunning-contactmogelijkheden. Voor vragen over verduidelijking van het Omgevingsloket kan u volgend e-mailadres gebruiken: omgevingsvergunning@vlaanderen.be

Conclusie is dat de gouverneur in het raam van het algemeen bestuurlijk toezicht niet kan optreden in dit dossier.

Met vriendelijke groeten,

Hilde Lauwers

Hilde Lauwers
Dossierbehandelaar

Vlaamse overheid

AGENTSCHAP ***BINNENLANDS BESTUUR***

Afdeling Lokale Organisatie en Werking

T *32 2 553 07 94*

vlaanderen.be/abb

De volgende brief aan helpdesk omgevingsvergunning Vlaanderen:

Aan: *helpdesk.omgevingsvergunning@vlaanderen.be <helpdesk.omgevingsvergunning@vlaanderen.be>;*
Onderwerp: *Vragen correct indienen bezwaarschrift*

Geachte,
In het kader van de lopende vergunningsaanvraag van het VENTORI -project en de daarbij horende bezwaarprocedure, heb ik graag enkele verduidelijkingen:

1. ***Bezwaar indienen***
   - *Mogen wij opnieuw een bezwaar indienen omwille van de aanpassingen als we dit in juni/juli reeds hebben gedaan, of wordt dit bezwaarschrift dan als dubbel ingediend en dus foutief beschouwd?*
   - *Moeten we een bepaalde formulering gebruiken om alles correct in te dienen als we reeds een bezwaar hadden ingediend bij de voorgaande bezwaarperiode?*
     - *"Met behoud van rechten"?*
     - *"Vervangt voorgaand bezwaarschrift"?*
2. ***Verwijzingen naar andere bezwaarschriften***
   - *Kunnen of mogen we in een bezwaarschrift verwijzen naar een ander bezwaarschrift op naam van iemand, zonder dat we dit moeten bijvoegen als bijlage?*
3. ***Vergunningsaanvragen***
   - *Hoe vaak mag een vergunningsaanvraag opnieuw ingediend worden? We kregen hierop uiteenlopende antwoorden en willen de correcte info bij jullie bekomen.*
4. ***MER-goedkeuring***
   - *Ik wil graag een schriftelijk bewijs ontvangen waarop staat of het nieuwe MER, dat momenteel op het omgevingsloket gepubliceerd is, al officieel werd goedgekeurd.*
   - *Waar kan ik dit bewijs terugvinden, en is het mogelijk dit per mail te ontvangen?*
   - *Kan/mag een nieuw openbaar onderzoek al opgestart worden zolang dit MER nog niet officieel is goedgekeurd?*

Ik dank u alvast voor uw toelichting en kijk uit naar uw antwoord.
Met vriendelijke groet,

Hanna Durlet

Waarop volgend antwoord kwam:

Van: *Departement Omgeving <helpdesk-omgevingsloket@omgeving.vlaanderen.be>*
Verzonden: *dinsdag 23 september 2025 23:37*
Aan: *hannadurlet@hotmail.com <hannadurlet@hotmail.com>*
Onderwerp: *(HLPDLOKET-5431) FW: Vragen correct indienen bezwaarschrift*
CC:0620000004527

Geachte,

U stelt heel wat vragen. Hieronder worden deze punt voor punt behandeld.

- *U kan in een tweede openbaar onderzoek opnieuw bezwaar indienen. U kan uw oorspronkelijk bezwaar eventueel aanvullen/aanpassen aan het gewijzigde project. Dit wordt als een bezwaarschrift geteld.*
- *U hoeft niet per se te verwijzen naar uw vorige bezwaar als u een volwaardig nieuw bezwaar indient. Eventueel kan u zich beperken tot nieuwe elementen en voor de overige argumentatie verwijzen naar uw vorig bezwaar. De bevoegde overheid zal sowieso alle bezwaren moeten betrekken bij de beoordeling van de vergunningsaanvraag.*
- *U kan verwijzen naar een ander bezwaarschrift maar hoeft dit niet te doen. Op zich moet de bevoegde overheid alle bezwaren betrekken bij de beoordeling van de vergunningsaanvraag.*
- *Er staat geen wettelijke beperking op het indienen van een vergunningsaanvraag. Elke aanvraag die ingediend wordt moet beoordeeld worden.*
- *als een aanvraag een MER bevat die nog niet is goedgekeurd, dan moet het MER goedgekeurd zijn alvorens de vergunning kan worden verleend. Het MER moet niet goedgekeurd zijn om een nieuw openbaar onderzoek te houden.*
- *de goedkeuring van het project-MER kan u opvragen bij het team omgevingseffecten van het departement Omgeving (mer@vlaanderen.be) in kader van openbaarheid van bestuur. De beslissing van het team omgevingseffecten zal u bezorgd worden als het de beslissing beschikbaar is.*

Vriendelijke groeten, DEPARTEMENT OMGEVING

Uit een bijkomend telefoongesprek met de Dienst MER bleek dat de MER inderdaad niet is goedgekeurd en zelfs niet inhoudelijk werd bekeken.

Inmiddels weten we dat verlenging van het OO wettelijk niet mogelijk is.

Uit al het bovenstaande dienen de volgende conclusies te worden getrokken:

De wijze waarop het OO werd ingericht is in strijd met het Unierecht omdat het de goede werking daarvan ernstig verhindert.

Het departement Omgeving adviseert op een eerder vage wijze, en is bepaald niet onafhankelijk van de vergunningsverlener met politieke doelen (de combinatie is zelfs "*rechter en partij*" aldus een artikel in De Tijd waarin de Minister zegt dat het aantal beroepen moet worden teruggedrongen, hoewel 60% gelijk krijgt van de rechter?).

Het betrokken publiek moet zijn milieu informatie halen uit de aanvraag die een niet goedgekeurde MER bevat van het verkeerde type, een te kleine commerciële project-MER i.p.v. een relevante Plan-MER (bijvoorbeeld uitgevoerd door de Vlaamse Overheid

die een duidelijke scheiding heeft aangebracht t.o.v. de Vlaamse Regering als vergunningsverlener met een politiek doel).

Men stelt dat die, vooraleer de vergunning wordt verleend, goedgekeurd zal worden, maar dat is duidelijk te laat.

Die commerciële niet goedgekeurde MER kan, we bevestigen dat, immers de grootst mogelijke onzin bevatten, en manifest incompleet zijn.

Dat is die ook want het zou gaan om een "aanvulling" op een voorgaande MER die niet eens meer aanwezig is in de aanvraag/het Omgevingsloket, dus niet meer meedoet.

De enige logische conclusie op grond van dat wat tijdens dit openbaar onderzoek wordt aangetroffen op het Omgevingsloket is dat het hier handelt om een nieuw dossier, is het geen aanvulling maar een nieuwe aanvraag.

Zeker wanneer de oorspronkelijke milieu informatie is ingetrokken, niet meer raadpleegbaar is en vervangen werd door een nieuwe project-MER vergezeld van totaal nieuwe studies en stukken over dezelfde onderwerpen, alle met een nieuwe datum en inhoud:

- Die in hoofdzaak niet refereren aan de vorige documenten.
- Er is sprake van een aanvraag gebaseerd en getoetst aan een sterk afwijkende omzendbrief van juli 2025, die heel andere tiphoogtes en minimumafstanden afstanden toelaat.
- De maat van een aantal windturbines is sterk gewijzigd.
- Er is sprake van gewijzigde effectafstanden.
- Er wordt een andere verantwoording geleverd voor het project.
- In de omzendbrief werd een heel afwijkende bepaling opgenomen van het begrip van de verenigbaarheid met de goede ruimtelijk ordening welke werd overgenomen binnen dit dossier.
- Niet alle zijn 200-250 m hoog maar een aantal 180-199,5 m hoge windturbines worden nu aangevraagd.
- De veiligheidsstudie is nieuw (en irrelevant)
- De geluidstudie is nieuw (en irrelevant)
- Er is een nieuwe 'nota geluid' toegevoegd,
- De natuurstudie is aangevuld/nieuw, maar de originele zit niet in de aanvraag.
- Lokalisatie nota's zijn nu wél vindbaar, en zijn nieuw.

Het is evident dat het alleen de tijdens huidig OO op het loket aanwezige milieu informatie is, die de basis vormt voor de huidige vergunningsaanvraag.

De oorspronkelijke milieu info in de eerste MER is dus verdwenen en kan voor deze aanvraag dus niet meer relevant worden geacht.

De eerste aanvraag werd ingetrokken.

Dit zijn dus nieuwe aanvragen (vier stuks), misleidend gebruikmakend van oude OMV nummers.

Men fraudeert bovendien met OMV-nummers op de eigen website, heel goed mogelijk om het publiek op het verkeerde been te zetten en vervolgens zegt men op de website letterlijk dat er geen nieuwe bezwaarschriften moeten worden ingediend, terwijl de oude betrekking hadden op een ander voorwerp.

Men kan zich niet onttrekken aan de stellige indruk dat wanneer men voor de helft van de aanvragen verkeerde 'verzonnen' OMV nummers toont, dat men gokt op de helft van de legale en dus te behandelen bezwaren.

Deze truc, samen met de mededeling dat alle oude bezwaren behouden blijven, zou de slaagkansen van het project een enorme *boost* geven?

Kortom, Ventori heeft er een enorme chaos van gemaakt en verprutst het OO, en daarmee de geloofwaardigheid van de vier exploitanten, definitief en schaamteloos.

Wat nu voorligt is een onsamenhangende aanvraag die manifest incompleet is en gebruikt maakt van niet geverifieerde milieu informatie uit de koker van een studiebureau dat, tot aan verzoekschriften op tafel bij de Raad van State, verdacht wordt van ernstige belangenverstrengeling, en dat nu nogmaals bevestigt middels deze aanvraag.

Die belangenverstrengeling is het onderwerp van een zeer recent arrest van het Europees Hof van Justitie dat betrekking heeft op het werk van milieuambtenaren in Vlaanderen die bepaalde keuzes maken die inhoudelijk verschillen met dat wat de Uniewetgeving oplegt, met als direct gevolg dat inderdaad energiemaatschappijen de

verkeerde soort MER indienen die manifeste onvolledigheid van het vergunningsaanvraag-dossier impliceert.

We komen daar verderop in dit bezwaarschrift uitvoerig op terug.

Gedurende de wettelijke 30 dagen van het OO was en is de volledige als relevant te beschouwen milieu informatie niet beschikbaar voor het betrokken publiek, wat impliceert dat dit middels het OO niet in de gelegenheid werd gesteld die relevante milieu informatie tijdig en doeltreffend tot zich te nemen en op basis daarvan een bezwaarschrift te schrijven dat de lading dekt.

Het gevolg is dat dit publiek het recht werd ontzegt zijn leefomgeving en zichzelf te kunnen beschermen.

Dit is in strijd met de gehele milieuwetgeving van de Unie, de EVRM, de juridische beginselen en de menswaardigheid, en de minimale eisen die moeten worden gesteld aan behoorlijk bestuur.

Dit is ook flagrant in strijd met het Verdrag van Aarhus en het Verdrag van Espoo, die eisen beide dat onafhankelijke milieu informatie zowel passief als actief aan het betrokken publiek aan beide zijden van de gewestgrens wordt verstrekt teneinde het betrokken publiek een uitvoerbaar medezeggenschap te verlenen op het moment dat alle opties nog op tafel liggen.

Dat heeft nooit plaatsgevonden en dat stadium is men reeds ver voorbij.

Het Verdrag van Aarhus:

Art. 6:

> Punt 2: *"Het betrokken publiek wordt, bij openbare bekendmaking of, indien van toepassing, individueel, vroegtijdig in een milieubesluitvormingsprocedure, en op adequate, tijdige en doeltreffende wijze, geïnformeerd over onder meer:*
>
> *a) de voorgestelde activiteit en de aanvraag waarover een besluit zal worden genomen;"*
>
> Punt 4*: "Elke partij voorziet in vroegtijdige inspraak, wanneer alle opties open zijn en doeltreffende inspraak kan plaatsvinden"*

Art. 8:

> *Inspraak tijdens de voorbereiding van uitvoerende regelingen en/of algemeen toepasselijke wettelijk bindende normatieve instrumenten:*
>
> *Elke partij tracht doeltreffende inspraak in een passend stadium te bevorderen, terwijl opties nog openstaan, gedurende de voorbereiding door overheidsinstanties van uitvoerende regelingen en andere algemeen toepasselijke wettelijk bindende regels die een aanzienlijk effect kunnen hebben op het milieu.*

Zie ook o.a. artikel 7 en 8 van de RICHTLIJN 2003/4/EG VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD van 28 januari 2003 inzake de tijdige toegang van het publiek tot relevante milieu-informatie.

Doeltreffend en dus relevant is milieu informatie alleen wanneer die aanwezig is op het juiste moment en op de juiste plaats, compleet is en gestoeld is op onafhankelijk wetenschappelijk onderzoek, en niet het overgrote merendeel van het globale project structureel verzwegen wordt voor het betrokken publiek, tot binnen het Openbaar Onderzoek nu.

Wanneer die informatie beschikbaar moet zijn is op het moment van de feitelijke vergunningsverlening, op tafel bij de vergunningverlenende instantie.

Maar zeer zeker ook van tevoren op tafel bij het betrokken publiek op het moment van de inspraak.

Gezien het feit dat de posttafel én de werktafel van de vergunningsverlener royaal bedekt wordt met door commerciële partijen aangeleverde milieu informatie, is het essentieel om bij de afweging te beschikken over door het betrokken publiek aangeleverde onafhankelijke wetenschappelijke informatie die de commerciële informatie in vraag stelt en de vergunningverlener toelaat de aanvraag te relativeren en in de reële maatschappelijke context te plaatsen.

Die wettelijke inspraak dient in lijn te zijn met de grond van het genoemd Verdrag en de Uniewetgeving inzake milieu in zijn geheel.

Dit betekent dat dit bezwaar ALS GEHEEL op tafel dient te geraken van de vergunningverlenende overheid, en terdege bestudeerd zal worden, en niet alleen een korte samenvatting ervan, gemaakt door lagere overheden die deels partij zijn in deze zaak!

Dat zou namelijk eveneens in strijd zijn met de goede werking van het Unierecht/Verdrag van Aarhus.

De milieu informatie (project-MER) binnen dit huidige dossier werd niet gekeurd door de Dienst MER van het Departement Omgeving.

Binnenskamers kan men op gewestelijk niveau beslissen dat een MER tijdens het Openbaar onderzoek niet gekeurd moet zijn. Binnen de Europese wetgeving en de jurisprudentie daarover door het EHvJ wordt daarover anders gedacht. Hier is sprake van regelgeving die de *goede werking van het Unierecht* verhindert en die door de lidstaat ongedaan moet worden gemaakt (zie arrest 'Nevele'C-24/15).

We refereren ook naar de recente uitspraak van het EHvJ over het ***'no conflict of interest'*** principe dat in Vlaanderen niet conform de MER-richtlijnen is geïmplementeerd.

Tevens refereren we aan het arrest van de RvS, het *'Dryade arrest'* (i.v.m. Nelissen Steenfabrieken, tegen de gemeente Lanaken, waarin werd gesteld dat de vergunningverlenende overheid gebruik moet maken van de beste wetenschappelijke informatie die beschikbaar is, op straffe van de *standstill* verplichting, de *status quo* in milieuafwegingen.

De mogelijkheid tot het maken van een bezwaar na kennisneming van het gehele dossier (duizenden pagina's) wordt door de huidige werkwijze en bijvoorbeeld de uiterst complexe inrichting van het dossier op het slecht functionerende digitale omgevingsloket, zeer ernstig gehinderd/onmogelijk gemaakt.

Met als resultaat dat bezwaar maken op basis van de milieu informatie die via de overheid wordt aangereikt, slechts voor enkelen mogelijk is, dus niet voor het 'betrokken publiek van mogelijk 35.000 personen'.

Er bestaat geen enkele wetenschappelijke twijfel dat die kwaliteit van leven binnen de cirkel ernstig en onaanvaardbaar zal worden aangetast door het gevraagde en dat ook door dit deelproject de grens van *het normaal maatschappelijk aanvaardbare*, ruim zal worden overschreden.

Dit gebeurt bewust achter de rug van het te betrekken publiek, dat voor voldongen feiten komt te staan door grove nalatigheid van de verantwoordelijke overheden, gedurende vele legislaturen.

Het openbaar onderzoek voldoet geenszins aan de minimale eisen die de Vlaamse en Europese wetgeving eraan stelt, de aanvraag moet worden vernietigd.

4. Illegale opsplitsing van het globale windpark waar men al bijna tien jaar mee bezig is

Op een paar na, vechten de energiemaatschappijen al ongeveer tien jaar om locaties en vergunningen.

Ze bestrijden elkaar bij de rechter en van *eenheid en goede samenwerking* onder de aanvragers is dus bepaald géén sprake.

De kern van het gevecht zijn die ingenomen locaties en ook "*wind diefstal"* en potentiele schade aan windturbines in de achterhoede, door luchtturbulentie.

Gezien die onmin is de kans zeer reëel dat bij potentiële ernstige hinder bij omwonenden de verantwoording zal afgeschoven worden richting de windmolens van de concurrenten ernaast, ook binnen 'Project Ventori'.

Mede veroorzaakt door verschillende milieunormen en procedures zal doelmatige milieuhandhaving bij deze chaotische inplanting van zoveel windturbines, van zoveel maatschappijen, bovendien bovenop een gewestgrens en een gemeentegrens, een onmogelijke taak zijn.

De essentiële rechten van de omwonenden kunnen niet gewaarborgd worden.

Teveel Slagschaduw? Bij wie kunnen we dan terecht, in welk gewest? Bestaat 'Project Ventori' als rechtspersoon? Betreffende geluidshinder idem, dezelfde problemen.

Dit feit alleen al maakt vergunning van onderhavig project onmogelijk omdat elke uitbreiding van het huidige Windpark die situatie nog zal verslechteren, wat ook art. 37 Handvest Grondrechten EU en de EU- milieuwetgeving niet toestaat.

Het bewijs voor de keiharde concurrentieslag onderling was bijvoorbeeld een rechtszaak aangespannen door Aspiravi-Limburg Win(d)t tegen EDF-Luminus (die nu weer gescheiden zijn?), dus tussen de deelnemers van Project Ventori onderling.

De uitspraak van de Raad voor Vergunningsbetwistingen **(Arrest van 11 februari 2021 met nummer RvVb-A-2021-0637, in de zaak met rolnummer 1819-RvVb-0476-A)** geholpen door een goed bezwaar van omwonenden, was zeer duidelijk:

De illegale opsplitsing van het grote windpark in deelprojectjes moest stoppen, er moest een passende MER (milieueffecten onderzoek en rapportage) komen "**voor alle windturbines samen".**

Ook de Provincie Limburg was al even die mening toegedaan en weigerde 4 vergunningsaanvragen in behandeling te nemen.

De Waalse Ombudsman, die overleg wilde maar daartoe geen kans kreeg, was terecht van mening dat er een strategische Plan-MER moest komen voor het gehele "*inter-gewestelijke windpark van 78 windturbines.*"

Leest u het goed? ***Een Plan-MER voor 78 windturbines****, de omvang was aan de Waalse kant bekend.*

Agentschap Natuur en Bos stelde dat zonder milieuonderzoek voor het geheel, de natuur ernstig in gevaar zou kunnen komen. De milieu impact stopt immers niet aan de grens.

De bezorgde burgers van Riemst en Tongeren dachten dat dit dan ook zou gebeuren.

Maar niets bleek minder waar, vier maatschappijen verenigden zich via een naam en een website, en organiseerden tweemaal een te kleine onvolledige MER van het verkeerde type.

En de betreffende maatschappijen deden dit voor slechts één vierde van het totale windpark dat volgens de rechter als één geheel moest worden beschouwd en een globale milieubeoordeling moest krijgen omdat *saucissonering* (opsplitsing van de milieubeoordeling) wettelijk verboden is.

Hieruit volgt dat de huidige aanvraag door die vier maatschappijen, inclusief de commerciële project-MER vanzelfsprekend geweigerd/niet vergund moet worden omdat daarmee geen gehoor wordt gegeven aan het arrest van de Raad voor Vergunningsbetwistingen en geenszins voldoet aan de Vlaamse en vooral de Europese milieuwetgeving, namelijk o.a. de Plan-MER Richtlijn 2001/42/EU.

De verboden 'saucissonering' van de milieubeoordeling, het opsplitsen van de globale milieubeoordeling in stukjes om daarmee aan die globale beoordeling te ontkomen, is wat binnen punt 55 van de conclusie van de advocaat generaal J. Kokott, en punt 48 van het arrest D'Oultremont,

C-290/15 betreffende de nietigverklaring door het Europese Hof van Justitie van de Waalse sectorale normen voor windturbines, juridisch definitief werd bevestigd.

Dit is exact de verboden 'methode' waarop dit globale windpark tot nu toe *gefaseerd* wordt vergund.

De conclusie van Advocaat Generaal Juliane Kokott in de zaak D'Oultremont C-290/15:

> *55. Moreover, restricting the application of the SEA Directive to measures embodying a comprehensive and coherent approach would encourage authorities to circumvent the obligation to carry out an assessment* ***by splitting such comprehensive measures into a number of part measures*** *each of which, considered in isolation, would not be comprehensive and would not therefore require an assessment. As the Commission submits, however, the Court has already rejected such practices aimed at circumventing the EIA Directive. (30) That position must also apply in relation to the SEA Directive.*

Dit leidde tot het volgende statement in het daarop volgende arrest:

> *48 Bovendien moet, zoals de advocaat-generaal in punt 55 van haar conclusie heeft benadrukt, <u>een halt worden toegeroepen aan mogelijke ontwijkingsstrategieën</u> inzake de in richtlijn 2001/42 neergelegde verplichtingen, die de vorm kunnen aannemen van een fragmentering van de maatregelen, <u>waardoor aan de nuttige werking van deze richtlijn afbreuk wordt gedaan</u> (zie in deze zin arrest van 22 maart 2012, Inter-Environnement Bruxelles e.a., C-567/10, EU:C:2012:159, punt 30 en aldaar aangehaalde rechtspraak). (...)*

Er moet dus één milieubeoordeling komen voor het gehele grensoverschrijdende windpark, vanzelfsprekend <u>een strategische Plan-MER vanwege de enorme geografische omvang en complexiteit van het dossier</u>.

Het kan zelfs gezien worden als een *complex project* zoals bedoeld in de Vlaamse MER wetgeving.

Een dergelijk plan om zoveel windturbines te bouwen dat kadert binnen het regeringsbeleid binnen beide gewesten in het kader van het Nationale Energie- en Klimaat Plan, <u>moet gezien worden als een ***plan of programma*** zoals bedoeld in de Plan-MER Richtlijn 2001/42/EU</u>.

<u>Zie ook de adviezen van besturen van Riemst en Tongeren-Borgloon.</u>

ARREST van de Raad van State, 25 juni 2020 In zaak 'Nevele' **C-24/19,** de nietigverklaring van de Vlaamse sectorale normen voor windturbines binnen VLAREM II:

> (…) ***Er moet immers een halt worden toegeroepen aan mogelijke strategieën ter ontwijking van de in richtlijn 2001/42 neergelegde verplichtingen, die de vorm kunnen aannemen van een fragmentering van de maatregelen, waardoor aan de nuttige werking van deze richtlijn afbreuk wordt gedaan*** *(zie in die zin arresten van 7 juni 2018, Inter-Environnement Bruxelles e.a., C-671/16, EU:C:2018:403, punt 55, en 12 juni 2019, CFE, C-43/18, EU:C:2019:483, punt 64). (…)*

Bovendien werd in het Arrest "Nevele", C-24/19, de definitieve nietigverklaring van de Vlaamse sectorale normen voor windturbines binnen VLAREM, binnen punt 81, 82, 83, 84 en 89 nogmaals verduidelijkt dat het ontbreken van de voorafgaande strategische

planmatige milieubeoordeling (ook die voor dit windpark) wettelijk resulteert in <u>het door de nationale overheden **moeten** vernietigen van afgeleverde vergunningen</u>, omdat de EU-Richtlijn 2001/42/EU in rang boven de nationale wetgeving staat op basis waarvan de vergunningen in strijd met die Richtlijn werden afgeleverd:

> *81 Om te beginnen is volgens artikel 1 van richtlijn 2001/42 de wezenlijke doelstelling van deze richtlijn ervoor te zorgen dat plannen en programma's die aanzienlijke effecten op het milieu kunnen hebben,* ***bij hun voorbereiding en vóór hun vaststelling worden onderworpen aan een milieubeoordeling.***
>
> *82 Daar in deze richtlijn geen bepalingen te vinden zijn betreffende de gevolgen die moeten worden verbonden aan een schending van de daarin vastgestelde procedurele bepalingen,* ***dienen de lidstaten in het kader van hun bevoegdheden alle noodzakelijke algemene en bijzondere maatregelen te treffen om te verzekeren dat alle „plannen" of „programma's" die „aanzienlijke milieueffecten" in de zin van deze richtlijn kunnen hebben, worden onderworpen aan een milieubeoordeling overeenkomstig de in deze richtlijn vastgestelde procedurevoorschriften en criteria*** *(zie in die zin arrest van 28 juli 2016, Association France Nature Environnement, C-379/15, EU:C:2016:603, punt 30 en aldaar aangehaalde rechtspraak).*
>
> *83* ***<u>Volgens het in artikel 4, lid 3, VEU neergelegde beginsel van loyale samenwerking zijn de lidstaten verplicht de onwettige gevolgen van een dergelijke schending van het Unierecht ongedaan te maken</u>. Hieruit volgt dat de bevoegde nationale autoriteiten, inclusief de nationale rechterlijke instanties waarbij beroep is ingesteld tegen een nationale handeling die in strijd met het Unierecht is vastgesteld, verplicht zijn om in het kader van hun bevoegdheden alle noodzakelijke maatregelen te treffen om het verzuim van een milieubeoordeling te herstellen. Dit kan er, voor een „plan" of „programma" dat is vastgesteld zonder rekening te houden met de verplichting een milieubeoordeling te verrichten, bijvoorbeeld in bestaan dat maatregelen tot opschorting of nietigverklaring van dit plan of programma worden vastgesteld*** *(zie in die zin arrest van 28 juli 2016, Association France Nature Environnement, C-379/15, EU:C:2016:603, punten 31 en 32)* ***en dat een reeds verleende vergunning wordt ingetrokken of opgeschort teneinde een dergelijke beoordeling alsnog te verrichten*** *[zie in die zin arrest van 12 november 2019, Commissie/Ierland (Windturbinepark te Derrybrien), C-261/18, EU:C:2019:955, punt 75 en aldaar aangehaalde rechtspraak].*
>
> *84* ***Daar moet nog aan worden toegevoegd dat enkel het Hof, bij wijze van uitzondering en om dwingende redenen van rechtszekerheid, een voorlopige opschorting kan toestaan van het effect dat een regel van het Unierecht op het daarmee strijdige nationale recht heeft, namelijk de terzijdestelling ervan. Indien de nationale rechterlijke instanties bevoegd zouden zijn om aan de nationale bepalingen voorrang te geven boven het Unierecht waarmee zij in strijd zijn, al was het maar tijdelijk, dan zou immers afbreuk worden gedaan aan de uniforme toepassing van het Unierecht*** *(arrest van 29 juli 2019, Inter-Environnement Wallonie en Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen, C-411/17, EU:C:2019:622, punt 177 en aldaar aangehaalde rechtspraak).*
>
> *89* ***Die nietigverklaring zou volgens de in punt 83 van het onderhavige arrest aangehaalde beginselen ook moeten plaatsvinden indien blijkt dat de uitvoering van het windturbineparkproject al is gestart of zelfs al is afgerond.***

> *(…) Wat ten derde en ten slotte de mogelijkheid betreft om de gevolgen van deze handelingen en deze vergunning, die in strijd met richtlijn 2001/42 zijn vastgesteld, te handhaven, heeft het Hof eraan herinnerd dat de lidstaten verplicht zijn* ***de onwettige gevolgen van een dergelijke schending van het Unierecht ongedaan te maken.*** *(…)*

De getoonde strijdigheid met de Plan-MER-Richtlijn vanwege geen globale milieubeoordeling betekent volgens het Europese Hof van Justitie: **intrekking van de vergunning/stillegging/afbraak.**

Het structureel in stukjes knippen van de gehele milieutechnische eenheid, het genoemde globale inter-gewestelijke windpark, evenals de verregaande opsplitsing van de globale milieurapportage is in strijd met de wet, zo'n illegaal 'gesaucissoneerd' onderdeel is onbetwistbaar ook Project Ventori.

En vervolgens splitst Ventori de vergunningsaanvraag voor 15 windturbines op in 14 plus 1 Om bovendien die 14 weer op te splitsen in 4 verschillende vergunningsaanvragen, dus 5 in het totaal, en dat tweemaal tot nu toe. Hier moet een definitief einde aan gesteld worden.

(Op het zelfde industrieterrein heeft ook Renner Energies een eigen milieubeoordeling uitgevoerd voor slechts 2 windturbines.)

Hier is sprake van een bewust gecreëerde totale chaos om het de burger onmogelijk te maken bezwaren te kunnen indienen voor het windpark dat hen omringt voor decennia en hun welbevinden en op termijn mogelijk hun gezondheid aantast, mogelijks ook hun private vermogen.

De rechtsgang wordt daarmee ernstig bemoeilijkt/onmogelijk gemaakt, regelrecht in strijd met o.a. art. 9 van het Verdrag van Aarhus en art. 6 van de betreffende EU-Richtlijn.

5. Groot conflict van belangenvermenging betreffende Arcadis, de opsteller van de Project-MER Ventori, maar die tegelijkertijd ook de plan-MER heeft opgesteld voor de Vlaamse (en Nederlandse) windturbine wetgeving

Mevrouw Ann Himpens is MER-coördinator van Arcadis.

> *"De coördinator draagt de eindverantwoordelijkheid voor het totale project-MER."*

Zij is hier verantwoordelijk voor de milieustudies (project-MER's) van Project Ventori, maar zij was ook recent de MER-coördinator van Arcadis die de Plan-MER heeft uitgevoerd voor de Vlaamse sectorale windturbine normen binnen het VLAREM II !!!

Die laatste liggen vanwege die ontoelaatbare partijdigheid momenteel nog steeds op tafel bij de Raad van State, het betreffen meerdere vernietigingsverzoeken door burgers en gemeenten.

(Arcadis is bovendien ook de opsteller van de Plan-MER in opdracht van Elia voor de netverzwaringen (hoogspanningslijnen) in deze streek die onbetwistbaar ook in het voordeel zijn van Project Ventori. https://merregister.omgeving.vlaanderen.be/dossier/PR3605

Onder haar leiding zijn na het arrest "Nevele" (de definitieve nietigverklaring van de Vlaamse windturbine normen), in opdracht van de Vlaamse Regering, die *fysiek ontoepasbare* oude sectorale normen opgesteld voor veel kleinere windturbines uit 2011, opnieuw vastgesteld door de regering.

Men heeft alle opmerkingen geformuleerd door het betrokken publiek, waaronder de gemeente Riemst en zelfs die van de Raad van State in dat MER-dossier naast zich neergelegd en voor meer dan 99% de oude ondeugdelijke wetgeving in stand gelaten en opnieuw laten goedkeuren.

Dit betekent dat in de praktijk onder de handen van de Vlaamse Regering en overduidelijk gestuurd door deze, de windsector zélf (lees: Arcadis die nu in de persoon van de MER-coördinator mevr. Ann Himpens de commerciële milieustudie schreef voor Ventori), óók de Vlaamse milieuwetgeving *"schreef"*, onbetwistbaar voor eigen gebruik.

Dit is een typisch staaltje van de slager die zijn eigen vlees keurt en dat is bij wet nadrukkelijk verboden.

Deze praktijk gaat ook lijnrecht in tegen de deontologische code voor MER-deskundigen.

Hier gaat het over veel meer dan 'een mogelijke schijn' van belangenvermenging, dit is de *definitie* waar nu ook het EHvJ recent op doelt.

In Nederland gebeurde bovendien exact hetzelfde, ook daar heeft Arcadis, als ontwikkelaar van windprojecten aldaar, de Plan-MER opgesteld voor de nieuwe windturbinewetgeving, na vernietiging daarvan.

Arcadis is prominent lid van zowel de Vlaamse Windenergie Associatie, VWEA, als de Nederlandse Windenergie Associatie, NWEA. En stelt zich volledig "*in dienst"* van de windsector.

De verwachte uitspraak van de Belgische Raad van State in minstens twee rechtszaken aangespannen door bezorgde burgers en gemeenten, waarin om o.a. deze reden de vernietiging van die omkaderende windturbinewetgeving (de Vlaamse sectorale normen voor windturbines binnen VLAREM II) werd verzocht, laat nog op zich wachten.

Het o.i. zou getuigen van goed bestuur wanneer de Minister van Omgeving en Landbouw dus ook zou wachten met een beslissing over deze vergunningsaanvraag minstens totdat het arrest van de Raad van State bij hem op tafel ligt en we dus weten of de wetgeving waar deze vergunningsaanvraag volledig op steunt, nog zal mogen bestaan.

Wanneer er een nieuwe (eenduidige, gebundelde) wetgeving moet worden gemaakt en aangenomen, dan kan dat wettelijk alleen op basis van opnieuw een voorafgaande Plan-MER (onderzoek en rapportage).

Alleen op een deugdelijke nieuwe wetgeving zal een vergunningsaanvraag als deze en de exploitatie van het windpark kunnen steunen, niet op de huidige. Daar wordt hier verder in dit bezwaar in detail op teruggekomen.

Deze vergunningsaanvraag is dus zéér voorbarig, niet alleen omdat de uitspraak van de Raad van State er nog niet is maar ook vanwege andere recente arresten van het Europese Hof van Justitie en de Raad van State en de antwoorden op prejudiciële vragen aan het Europese Hof van Justitie gesteld door de Raad van State, die dit of volgend jaar verwacht worden.

Hier wordt verderop in dit bezwaar dieper op ingegaan.

Kortom, er bestaat op ook juridisch vlak momenteel een zéér troebele situatie die zich wel zal verbeteren in de nabije toekomst, maar die nu niet toelaat het wettelijk vereiste voldoende overzicht te hebben om een omgevingsvergunning voor Ventori verantwoord te kunnen verlenen, laat staan op basis van een milieustudie van het verkeerde type die door pure belangenvermenging definitief onbruikbaar is.

6. **Dit groot inter-gewestelijk windpark met een vanzelfsprekend significante milieu impact vereist geen commerciële project-MER(’s) maar primair wél een voorafgaande onafhankelijke strategische Plan-MER, pas waarna evt. project-**

MER's kunnen worden uitgevoerd door de aanvragers voor onderdelen van het te ontwikkelen globale windpark

Het verschil tussen enerzijds een commerciële projectmatige milieustudie (wat hier concreet een loutere opsomming blijkt te zijn van de 'wensen' van de aanvrager, Ventori), en een onafhankelijke strategische planmatige milieustudie (Plan-MER) bijvoorbeeld uitgevoerd door, beter, de twee gewesten samen, bestaat o.a. daarin dat bij die laatste op een veel zorgvuldigere manier het 'betrokken publiek' (dat door een dergelijk windpark benadeeld wordt) objectief geïnformeerd wordt en wettelijk medezeggenschap krijgt over wat er gebeurt met zijn omgeving.

Na rondvraag bij onze zuiderburen in Wallonië blijkt vrijwel niemand op de hoogte van het totale project.

Dat *doelmatig* betrekken van het wettelijk te betrekken *"betrokken publiek"* inzake milieuafwegingen, is een wettelijke voorwaarde die ook het **Verdrag van Aarhus** stelt (primaire EU wetgeving) aan de verplichte voorafgaande globale milieubeoordeling.

Waar Vlaanderen en Wallonië gezamenlijk, wettelijk niet onderuit kunnen.

Maar er zijn ook andere zwaarwegende wettelijke redenen die bepalend zijn om eerst een strategische Plan-MER te moeten uitvoeren en pas daarná eventueel een Project-MER waarin de aanvrager zich verdiept in lokale milieutechnische details op het gebied van mens, dier en milieu.

Veel toegevoegde waarde heeft zo'n Project-MER niet vanwege de feiten genoemd in punt 5.

Veel diepgang heeft zo'n Project-MER overigens ook niet omdat daarin het project zelf niet in vraag gesteld wordt in het licht van de mogelijke alternatieven, waarmee klimaat- en energiebevoorradingsdoelen wellicht aanzienlijk beter kunnen bereikt worden en op een wijze die maatschappelijk verantwoord is.

Citaat uit een recent aanvraagdossier van Windproject Vreren, door Storm 28, **Eneco** en Eoly:

(…) De doelstelling van het project is productie van (groene) elektriciteit. Voorliggend windproject zal een belangrijke bijdrage leveren tot de hernieuwbare energiedoelstellingen van Vlaanderen.
Mogelijke alternatieven om dezelfde doelstelling te realiseren maken gebruik van andere
klassieke of hernieuwbare energiebronnen. Het afwegen van dergelijke alternatieven is eerder een zaak van het politiek/maatschappelijk debat en overstijgt de reikwijdte van dit project-MER.
De doelstellingen werden supra besproken. (…)

(…) 4.3 Locatiealternatieven
In eerste instantie dient aangegeven te worden dat in het project-MER geen afweging gemaakt zal worden van de milieu-impact van de inplanting van de windturbines van het beoogde project, tegenover andere mogelijke locaties in Vlaanderen of offshore. Een dergelijke afweging valt buiten de scope van een project-MER. (…)

Ventori heeft maanden later in de eerste Project-MER, voor *grosso modo* dezelfde aanvraag, feitelijk hetzelfde gezegd:

"4.3.2 Windturbines:

(...) Andere 'groene' uitvoeringsalternatieven, zoals bijvoorbeeld geothermie, zullen in deze MER niet verder onderzocht worden. Ook innovatieve windturbines zullen in deze MER niet verder onderzocht worden.(...)

(...) Samengevat kan gesteld worden, dat er geen uitvoeringsalternatieven onderzocht worden in het MER (...) ".

Voor het aan de vergunningsverlener kunnen leveren van het deugdelijk bewijs dat het gevraagde het juiste middel op de juiste plaats is en daarmee derden niet onevenredig worden benadeeld, dus de **Best Availlable Technique** (BAT, voorwaarde binnen de Industriële Emissies Richtlijn), zijn onafhankelijke wetenschappelijke studies nodig waar Ventori niet in voorzien heeft en de politiek tot nu toe geen opdracht voor gegeven heeft (en bestaande structureel negeert).

"Men moet méér doen voor het klimaat", dat is een feit, maar doet men wel het goede?

Helderheid is nodig over de invulling van de energietransitie om klimaatredenen, en de eisen die gesteld worden aan de stabiliteit en betrouwbaarheid van de energievoorziening.

En die is er niet.

Zowel de Vlaamse Regering als Ventori hebben geen maatschappelijke noodzaak [34] aangetoond van het vergunnen van windturbines op deze locatie middels een strategische planmatige milieubeoordeling, die passende antwoorden gaf over het maatschappelijk belang van het zonevreemde project.

Ook in het geval van de EU-energie- en klimaatwetgeving voerde de Europese Commissie voorafgaand consequent geen strategische planmatige milieubeoordelingen uit, hoewel die worden verplicht binnen het Unierecht inzake milieu.

Dat is nogal opmerkelijk. Die Europese slager keurt zijn gehakt dus niet voordat het buiten gaat.

---

[34] Waarom zijn die voorafgaande strategische beoordelingen onmisbaar? Een voorbeeld:

EROEI, Energy Return On Energy Invested is een begrip binnen de verantwoording van energiesystemen voor bijvoorbeeld de productie van elektriciteit. Ofwel EROI :"Energy Return on Investment"

Dit is een maatstaf die wordt gebruikt om de efficiëntie van een energiebron te beoordelen.

Het geeft de verhouding weer tussen de hoeveelheid bruikbare energie die uit een bron wordt gehaald en de hoeveelheid energie die nodig is om die bron te winnen/realiseren en te gebruiken.

Een hoge EROI duidt op een efficiënte energiebron, terwijl een lage EROI wijst op een minder efficiënte bron die meer energie vereist om te produceren, dan de energie die het oplevert.

Men gaat er in het algemeen van uit dat deze factor minstens 7 moet zijn om een energieproductiemethode maatschappelijk acceptabel te kunnen laten zijn, onshore windenergie in Limburg haalt de factor 2-3 zelfs niet.

Diezelfde berekening dient vanzelfsprekend ook worden gemaakt betreffende de CO2-uitstoot/besparing via de inzet van onshore windturbines in het zuiden van Limburg.

Maatschappelijk is het uiterst relevant om te weten of hier de **Best Available Technique** wordt ingezet.

De project-MER van Ventori geeft qua vorm, inhoud en intentie geen antwoord op dergelijke vragen, maar verwijst naar beleidsstukken en wetgeving waaraan voorafgaand die cruciale vragen nooit werden gesteld.

Die zogenaamde 'maatschappelijke' verantwoording voor dit project is in hoofdzaak gebaseerd op politieke doelstellingen en een substantieel deel *"wensdenken"*. Dat laatste is heel mooi maar maatschappelijk gezien onvoldoende.

Hier komen we later in de tekst in detail op terug.

Maar de vraag kan gesteld worden of dat wel strikt nodig is, immers de territoriale omstandigheden, bijvoorbeeld de aanwezigheid van voldoende zon en wind zijn in de verschillende lidstaten zeer verschillend. Voor beide is het 'lege' Spanje bijvoorbeeld een zeer geschikt gebied en Limburg met zekerheid niet.

Vanwege het feit dat de Europese Commissie die noodzakelijke beoordelingen/afwegingen niet doet, schuift die verplichting automatisch door naar de lidstaten, en de Belgische gewesten. Die moeten voorafgaand aan de vergunning de vraag beoordeeld zien of dit project op deze plaats wettelijk verantwoord werd.

Maar die doen dat ook niet.

Dit is niet gebeurd ten aanzien van de gehele inrichting van de energietransitie.

Art. 3 lid 2a van de Plan-MER- richtlijn 2001/42/EU is kort en zeer duidelijk, en om die reden zelfs nooit juridisch betwist:

> *(…) 2. Behoudens lid 3 wordt een milieubeoordeling uitgevoerd voor alle* ***plannen en programma's***
>
> *(a) die worden opgesteld voor landbouw, bosbouw, visserij,* ***energie, industrie****, vervoer, afvalbeheer, waterbeheer, telecommunicatie, toerisme,* ***ruimtelijke ordening of grondgebruik*** *en die het kader vormen voor de toekenning van toekomstige vergunningen voor de in de bijlagen I en II van Richtlijn 85/337/EEG genoemde projecten, of (…)*

Aan geen enkel klimaatplan of ander nationaal of gewestelijk *plan* (of *programma*) in België, laat staan in Vlaanderen, is zo'n voorafgaande strategische planmatige milieustudie uitgevoerd, ook niet aan de Nationale Energie- en Klimaatplannen (NEKP), niet aan Wind Plan 2025, etc., niet aan de gehele omkaderende wetgeving.

Er is geen enkel Plan-MER, laat staan een relevant Plan-MER voorafgegaan aan de wetgeving en de beleidsplannen, waar Arcadis en de aanvrager zich op beroepen ter verantwoording van Project Ventori.

We noemen ze hieronder even op, genomen uit de Project-MER onder hoofdstuk 3, 4 en 5:

3.1	De European Green Deal, en alle onderdelen daarvan
3.1.2	De RED III Richtlijn, zie §3.1.2
3.2.1	Nationaal Energie- en Klimaatplan, (NEKP) 2021 – 2030
3.2.2	Vlaams Energie- en Klimaatplan 2021 – 2030
3.2.3	Vlaams klimaatstrategie 2050
3.2.4	Windplan 2025
3.2.5	Oprichting VEKA
3.2.6	'Burgemeestersconvenant'
4.2.2.1.2	Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening & Omgevingsvergunningsdecreet, Art 4.4.9 clichering – laatst gewijzigd op 23 februari 2017
4.2.2.2.1	De omzendbrief RO/2014/02 van 25 april 2014
	De omzendbrief OMG/2024/1 van februari 2024
4.2.2.2.2	Het Provinciaal Ruimtelijk Structuurplan Limburg, februari 2003.
	Het Windplan Limburg van oktober 2014
	Ruimtepact 2040 van 21 februari 2024
4.2.2.3	Locatieverantwoording: Het hernieuwde 'Burgemeestersconvenant'
4.2.2.2.3	Gemeentelijk Ruimtelijk Structuurplan Tongeren
	Het Gemeentelijk ruimtelijk structuurplan Riemst
5	De Europese Noodverordening 2022/2577 en de latere updates

Dit impliceert dat in manifeste strijdigheid met de Uniewetgeving inzake milieu, met name met o.a. de Plan-MER Richtlijn 2001/42/EU en het Verdrag van Aarhus, de wettelijk te maken **voorafgaande** milieuafweging voor ook dit windpark betreffende het maatschappelijk nut en de impact op mens en milieu, nooit heeft plaatsgevonden.

En dat betekent dat er een manifest hiaat bestaat in de milieubeoordeling, namelijk betreffende het ontbreken van alternatievenstudies.

Is de instrumentkeuze 'Wind' op deze locatie wel maatschappelijk verantwoord, wat vormt het wetenschappelijk fundament onder de keuze op deze locatie een windpark te bouwen van een bepaalde grootte en wat is de verhouding tussen de vermeende positieve globale impact en de reële negatieve lokale impact?

Is die verhouding **positief,** zo ja in welke exacte mate?

Maar die verhouding kan zeer zeker ook **negatief** blijken te zijn, en dan vervalt de maatschappelijke noodzaak voor de zonevreemde vergunning en bouw van de gevraagde windturbines volledig en is elke vorm van schade aan mens, natuur en milieu vermijdbaar, onacceptabel en moet gecompenseerd worden.

Binnen de Project-MER van Ventori is enkel de volgende afweging gemaakt:

Bouwen we niet (het nul-alternatief) dan is dat "*geen oplossing voor de ambitieuze energie- en klimaatdoelstellingen van Europa en Vlaanderen"*.

Daar maakt men een cruciale redeneringsfout, het bewijs ligt namelijk niet voor dat dit zo is.

Men zou eerst een Plan-MER moeten kunnen voorleggen die aantoont dat het project in die zin verantwoord is.

Men voert echter een verkeerde soort MER uit en wil daarmee toch bewijzen dat alle essentiële vragen zouden beantwoord zijn en het project doorgang kan vinden.

Echter het is aan de aanvrager om aan de vergunningsverlener te bewijzen dat hij met het project anderen niet schaadt.

En dat is niet gelukt.

Zonder Plan-MER die de in deze Project-MER toegegeven kennisleemten en hiaten in de milieubeoordeling niet dicht, kan de aanvrager, hier Ventori en de vier genoemde maatschappijen, niet bewijzen dat de grens van het "normaal maatschappelijk aanvaardbare" niet ernstig wordt overschreden, dat de maatschappij gediend zou zijn met het Project Ventori, en in welke exacte mate.

Er ligt ook nog geen *substituut* voor in de vorm van een uitgebreide strategische Plan-MER in het kader van RED III (de laatste hernieuwbare energie Richtlijn).

(De huidige 'Plan-MER bestemmingsneutraliteit hernieuwbare energie' is een misstap omdat die geenszins voldoet aan die Unierechtelijke opdracht vanwege te smal geformuleerd en de voorbarige aanname dat windenergie een "overriding public interest" zou zijn, en ligt bovendien ook nog niet voor.)

Conclusie:

De Vlaamse overheid heeft nagelaten een passende Plan-MER uit te voeren voor het Nationaal Energie- en Klimaat Plan, voor Wind Plan 2025 en alle andere als verantwoording voor het project aangehaalde beleidsplannen en wetgeving, idem voor dit grensoverschrijdende inter-gewestelijke milieutechnische eenheid, Windpark Tongeren-Riemst-Bassenge-Juprelle-Oupeye.

De beoordeling of projecten/plannen en programma's onderworpen moeten worden aan de SMB-Richtlijn 2001/42/EU werd door de bevoegde instanties overgelaten aan de politiek, of de politiek heeft bevolen deze niet uit te voeren, het maakt per saldo geen verschil.

Ons is duidelijk dat de diensten niet *vrij* hebben kunnen oordelen.

Het *'Wasserij arrest'*, EHvJ, in zaak C-236/24 van *8 mei 2025*:

> *ARREST VAN HET HOF (Eerste kamer)*
>
> *"Prejudiciële verwijzing – Milieu – Richtlijn 2011/92/EU – Milieueffectbeoordeling van bepaalde openbare en particuliere projecten – In bijlage II genoemde projecten – Vaststelling van projecten die aan een milieueffectbeoordeling moeten worden onderworpen (screening) – Artikel 9 bis – Voorkomen van belangenconflicten – Cumulatie van de functie van opdrachtgever en die van instantie die bevoegd is voor die vaststelling – Passende scheiding tussen de conflicterende functies"*

39Gelet op een en ander moet op de gestelde vraag worden geantwoord dat artikel 9 bis van richtlijn 2011/92 aldus moet worden uitgelegd dat, wanneer de instantie die bevoegd is om te bepalen of een in artikel 4, lid 2, van deze richtlijn bedoeld project moet worden onderworpen aan een milieueffectbeoordeling overeenkomstig de artikelen 5 tot en met 10 van die richtlijn tevens de opdrachtgever van het betrokken project is, ***er in elk geval een passende scheiding moet worden aangebracht tussen de conflicterende functies bij het uitvoeren van die taak.***

Ten gronde heeft dit arrest ook betrekking op de vraag of de administraties vrij zijn om te oordelen inzake het verplichten <u>een bepaalde soort</u> milieubeoordeling uit te voeren, en of hen die vrijheid gegeven wordt door de vergunningverlenende instantie.

Duidelijk is dat in Vlaanderen het *'no conflict of interest'* principe niet conform de MER-richtlijnen is geïmplementeerd.

De Vlaamse overheid heeft verzuimd een goede basis te leggen voor de projecten aan de Vlaamse kant binnen Windpark Tongeren-Riemst-Bassenge-Juprelle-Oupeye. Maar kan dat nog rechtzetten.

(Het grote <u>gezondheidsonderzoek</u> wat Minister Zuhal Demir vond dat er moest komen is eveneens nooit gestart, laat staan afgerond.)

De Vlaamse overheid had in samenwerking met de Waalse, in het kader van o.a. het inter-gewestelijke samenwerkingsverdrag betreffende milieuaangelegenheden met Wallonië, het Verdrag van Espoo, het Verdrag van Aarhus, de Plan-MER-Richtlijn 2001/42/EU, en andere EU-wetgeving, **<u>een Plan-MER moeten organiseren voor de gehele milieutechnische eenheid Windpark Tongeren-Riemst-Bassenge-Juprelle-Oupeye.</u>**

Het Project Ventori kan niet steunen op ontbrekende, voor de maatschappelijke onderbouwing cruciale milieuonderzoeken. <u>Er is op het moment van het openbaar onderzoek een manifest gebrek aan essentiële verantwoording voor het project, in zeer brede zin.</u>

7. **Wordt via de opwekking van onshore windenergie een *"hoger algemeen belang"* gediend, en is het aanvoeren van dat argument door Ventori steekhoudend?**

Ventori geeft alvast een voorbarig antwoord op de vraag die momenteel binnen de Europese rechtspraak ter discussie staat middels **prejudiciële vragen van de Raad van State (Franstalig) aan het Europese Hof van Justitie**, en kan en mag om die reden, net als de vergunningsverlener en de rechter niet vooruitlopen op: *"Windturbines dienen een overriding public interest"*.

Want dat is er niet/werd nooit wettelijk aangetoond.

Statement binnen de eerste Project-MER, de tweede wijkt daar ten gronde niet van af:

> *"**3.1** Er kan dan ook niet anders dan besloten worden dat een vergunningverlenende overheid het Vlaamse omgevingsrecht in toepassing van de verplichting tot richtlijnconforme interpretatie in het licht van **artikel 16 septies van RED III** dient te lezen.*
>
> *Er kan dan ook niet anders dan worden gesteld dat de in artikel 4.3.1, §2, eerste lid, 1° VCRO bepaalde criteria in het kader van de belangenafweging bij het vergunningverleningsproces steeds als ondergeschikt dienen te worden beschouwd aan het Europeesrechtelijk **gebetonneerde hoger algemeen belang** karakter van windturbines.*
>
> *Bijgevolg kunnen **eventuele bekommernissen** inzake de functionele inpasbaarheid, de mobiliteitsimpact, de schaal, het ruimtegebruik en de bouwdichtheid, visueel-vormelijke elementen, cultuurhistorische aspecten, het bodemreliëf, de hinderaspecten, gezondheid, gebruiksgenot en veiligheid vanuit goede ruimtelijke ordeningsoogpunt, **nooit aanleiding geven tot een weigering van een vergunningsaanvraag voor windturbines."***

Wat doet Ventori hier?

Men kraait te vroeg *Victorie,* zoals Eneco dat ook elders mogelijk te vroeg heeft gedaan, met name binnen de rechtszaak: No 263.053, resulterend in **C-325/25, (tussen-)arrest van 24 april 2025, Raad van State.**

Maar wat doet men tegelijkertijd ook?

Men geeft het volgende ruiterlijk toe:

Er zijn *"bekommernissen inzake de functionele inpasbaarheid"* van ook dit project, betreffende:

- De schaal van het gevraagde, niet in verhouding tot de omgeving;
- Het ruimtegebruik en de bouwdichtheid waarbinnen dit project klemt;
- Visueel vormelijke elementen, wat we vrij vertalen als: manifeste lelijkheid;
- Aantasting van een cultuur historisch waardevol landschap en dito monumenten en dorpsgezichten;
- Aantasting van het bodemreliëf;
- Ernstige hinder die slaapverstoring veroorzaakt, die tot ernstige **gezondheidsklachten** [35] kan leiden op termijn bij allen omwonenden en vooral daarvoor gevoelige personen, vooral ouderen, kinderen en mensen die reeds bepaalde aandoeningen hebben;

---

[35] Brief d.d. 23 maart 2017 van Vlaams Minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, **Jo Vandeurzen**, aan bezorgde burgers in Riemst:

"Gezondheid en Windmolens
Geachte heer, Uw brief en informatie heb ik met aandacht gelezen.
In 2013 publiceerde de Belgische Hoge Gezondheidsraad een wetenschappelijk beleidsadviesrapport (3 april 2013) over de impact van windturbines in woongebieden op de gezondheid van omwonenden,
De Raad komt op basis van de wetenschappelijke literatuur en bijkomende publicaties tot de volgende conclusie:

Het is onwaarschijnlijk dat moderne windturbines behalve hinder en eventueel slaapverstoring een directe weerslag hebben op de gezondheid en het welzijn.
Zowel hinder als slaapverstoring kunnen echter bovenmatig stress veroorzaken, wat op zijn beurt negatieve gevolgen kan hebben voor de gezondheid en het welzijn van de betroffen personen.

Ik heb er alle vertrouwen in dat mijn collega Minister Leefmilieu bij de opmaak van richtlijnen voor windmolens en de toelating tot de bouw van nieuwe windmolens het vermelde advies van de Raad mee in acht neemt.
Het Agentschap Zorg en Gezondheid heeft in het verleden het advies onder de aandacht van de administratie Leefmilieu gebracht."

Het ging over de maat windturbines van vóór 2017, die zijn inmiddels 2x zo groot en staan vaak 2x dichter op bewoning wegens structureel ruimtegebrek. Via Repowering kunnen deze bovendien in de toekomst *"vergunningsloos"* worden vervangen door windturbines van 250m en meer?
Wat zijn de gevolgen daarvan voor de volksgezondheid die op dit moment worden veroorzaakt middels deze vergunningsaanvraag?
Acht jaar later en dossiers voor achthonderd windturbines verder (?) liggen onafhankelijke studies nog steeds niet op tafel en dient dus het voorzorgsprincipe zich op in de vorm van een moratorium.

- Beperking van het gebruiksgenot van de woning en de omgeving wat niet alleen het welbevinden en het toerisme in de streek om zeep helpt, maar ook de prijzen van onroerend goed in de ruime omgeving sterk negatief beïnvloed [36] :

In de onderhavige plan-MER wordt het bovenstaande niet ontkent, wél herhaaldelijk bevestigd.

Vanzelfsprekend is het gevolg van het opgesomde dat de ruimtelijke ordening grondig verstoord wordt door bijvoorbeeld dit project van Ventori. Bovenstaande is immers in het kort de inhoud van de gangbare bezwaren tegen windparken, dus ook die hier en nu.

Ventori gaat er in de Project-MER van uit dat al die feiten en bezwaren ondergeschikt zijn.

In dit geval steunt het gevraagde niet op voorafgaande strategische planmatige milieubeoordeling, er is bovendien sprake van manifeste strijdigheid met de Conventie van Aarhus.

Daarom is niet wettelijk aangetoond dat het gevraagde het hoogst denkbare algemeen belang overstijgt.

Dat 'hoogst denkbare algemeen belang', in een zichzelf respecterende maatschappij, is:

- ***Primair*** de menselijke gezondheid
- **Secundair** daartoe de bescherming van de biodiversiteit en natuur
- Het klimaat kan hooguit een ***tertiair*** belang vormen gezien het feit dat klimaten mondiaal sterk verschillen en vrijwel overal op de planeet mensen kunnen wonen in een goede gezondheid, die in hun elementaire levensbehoefte kunnen voorzien. Beleidsmaatregelen betreffende het plaatsen van windturbines, waarvan de doelmatigheid niet bewezen is, bieden geen garantie dat het klimaat daarmee effectief wordt gediend, laat staan dat het bewijs geleverd is in welke exacte mate, *that's the issue*.

[36] Zie Rapport TNO op vraag van Nederlandse Regering betreffende berekening schadevergoedingen voor huidige plannen tot 2030, uitkomst: **Nederland moet rekening houden met potentieel 15,5 miljard aan uit te betalen schadevergoedingen**. Dit bewijst dat de discussie over: of er ontoelaatbare schade door windturbines wordt veroorzaakt, reeds is beslecht. Ook Belgje geeft nu dit probleem toe, het is hier niet anders.

Het plaatsen van een visueel dominant, maar zeer laag performant energiesysteem met dus een enorm ruimtebeslag, terwijl ook zonder het licht niet uit gaat en het maar de vraag is of we met net-gekoppelde windturbines in de huidige *modus operandi* per saldo meer CO2 besparen dan zonder, zou volgens de aanvrager prevaleren boven het hoogst denkbare algemeen belang?

Zie verderop in de tekst punt 9, 10 en 11.

Bovendien is het idee van net-gekoppelde hernieuwbare energie productie inmiddels passé en dient dat dan ook geen algemeen belang meer. En in de toekomst nog minder om de volgende reden:

We zijn een bepaald verzadigingspunt voorbij.

Vanwege het feit dat ons elektriciteitsnet overvol raakt en de taak niet meer aankan als de zon flink schijnt, en dus zonnepanelen moeten afschakelen vanwege net-congestie, geldt hetzelfde voor windturbines wanneer het goed waait, en helemáál als ook de zon schijnt in de buurlanden. (Stilstandsvergoedingen voor de exploitanten zijn een regelrecht schandaal.)

De netbeheerders moeten af van voor hen erg dure stroomoverschotten op het net (tegen negatieve prijzen) en promoten hernieuwbare energieopwekking nog wel, maar binnenkort alleen nog voor 'eigen' gebruik binnen '*stand alone* energiesystemen', betreffende productie en verbruik.

Dat moet ook van Europa die mede daarom het nieuwe EU-ETS-2 lanceert (en nieuwe Richtlijnen).

Dat zorgt ervoor dat men binnenkort niet meer rechtstreeks op het net mag leveren. '

Binnen gesloten systemen zal men wat geproduceerd wordt zélf moeten gebruiken en voor wat overblijft zélf contracten moet afsluiten met eigen afnemers. Dit is de nieuwe tendens binnen de EU wetgeving.

Het net is immers oud en verzadigd, het kost de maatschappij teveel investeringen om nog meer wiebelstroom op het zwaar onder bemeten elektriciteitsnet toe te laten. Er is sprake van ernstige oversaturatie.

Dit louter aanbod-gestuurde windproject steunt nog op het 'oude denken', en dat dient het maatschappelijk belang in de nabije toekomst niet. Soms misschien wel maar dan in slechts geringe mate, afhankelijk van toevallige weersomstandigheden en de moment-gebonden elektriciteitsvraag.

Waarom zou Ventori een vergunning moeten krijgen voor onbepaalde tijd, en wettelijk zonder nieuwe vergunning ook nog kan ***Repoweren*** na zoveel tijd, wanneer een dergelijk half energiebevoorradingssysteem, dat geen enkele rekening houdt met de vraag, reeds/binnenkort achterhaald is/het net destabiliseert? **Zie ook de zaak 'Leuze en Hainaut' (RvS nr. 262.340).**

De conclusie van Ventori binnen de Project-MER wat betreft het *overriding public interest* is wat arrogant en met name te stellig op dit moment, minstens qua timing misplaatst:

Arrest in de rechtszaak **C-325/25, Eneco versus het Waals Gewest:**

> *(...)* ***CONSEIL D'ÉTAT, SECTION DU CONTENTIEUX ADMINISTRATIF XIIIe CHAMBRE***
>
> ***A R R Ê T*** *no263.053 of April 24, 2025 A. 241.927/XIII-10.363*
>
> *At issue :* ***the limited liability company*** ***ENECO WIND BELGIUM****, having its registered office at*
>
> *MesMichel SCHOLASSE and Julie CUVELIER, lawyers, chemin du Stocquoy 1 1300 Wavre,*
>
> *against :*
>
> ***the Walloon Region, represented by its Government****, having elected domicile with MeBénédicte HENDRICKX, lawyer, rue de l'Aurore 52, 1000 Brussels. (...)*

De Raad van State stelde de volgende drie prejudiciële vragen aan het Europese Hof van Justitie:

> *1/ Is Article 3(2) of Council Regulation (EU) 2022/2577 of December 22, 2022 establishing a framework for accelerating the deployment of renewable energies to be interpreted as meaning that Member States must ensure that the construction and operation of installations for the production of energy from renewable sources and the development of the associated network infrastructure are given priority in the sole balancing of legal interests referred to in paragraph 1erof that provision, i.e. the balancing of legal interests for the purposes of Articles 6, (4) and 16(1)er(c) of Council Directive 92/43/EEC, Article 4(7) of Directive 2000/60/EC of the European Parliament and of the Council and Article 9(1)er(a), of Directive 2009/147/EC of the European Parliament and of the Council, or does this obligation apply to any balancing of legal interests carried out by the competent licensing authority, including where the competing interest is*

outside the scope of the three aforementioned directives (in this case, landscape and heritage protection)?

2/ Are the words "projects recognized as being of overriding public interest" in the first sentence of Article 3(2) of the same regulation to be interpreted as requiring specific, general or individual recognition, of the "overriding public interest" nature of a project by the Member States, or are they to be understood as referring to the absence of reversal of the presumption established by Article 3(1)erof the same Regulation, or even to the absence of exclusion of the project from the scope of that same presumption, as permitted by Article 3(1)er, in fine?

3/ Is the obligation to ensure, at least for projects recognized as being in the overriding public interest, that in the planning and permitting process the construction and operation of renewable energy installations and the development of the associated grid infrastructure are given "priority" when balancing the legal interests in each case? Article 3(2), be interpreted as establishing an absolute priority for such projects - subject to the environmental condition relating to the protection of species contained in the same paragraph - or should it be understood as a priority in principle, which Member States may depart from on specific grounds?

Vrij vertaald:

- Hoe moet de administratie kunnen erkennen dat een windmolenpark inderdaad van groot openbaar belang, *"overriding public interest",* is? "
- Welke criteria moeten worden gehanteerd?
- Moeten o.a. nationale wetgevingen en beslissingen qua bescherming van maatschappelijke belangen, op het gebied van mens, milieu, biodiversiteit en economie, wijken voor de EU-klimaatrichtlijnen die windenergie tot *"overriding public interest"* verheffen (zonder wetenschappelijk fundament/Plan-MER)?

Het Waalse Gewest begrijpt zichtbaar dat het volgen van die redenering zeer vergaande consequenties zou hebben die het totale ruimtelijk beleid en de maatschappij/economie mogelijk zal schaden.

Een dergelijk belang koppelen aan de vergunning van de instrumentkeuze 'Wind', betreffende welke

nooit een strategische plan-MER werd uitgevoerd, welk ervoor zorgdraagt dat de energieprijs voor de

consument en de industrie ons welstandsniveau en dus mens, dier en milieu schaadt, vermeerderd met het feit dat méér intermitterende energie op het net een destabiliserende werking heeft en de kans op een *black out* zoals recent in Spanje en Portugal evenredig verhoogt, vormt in totaliteit blijkbaar de reden waarom het Waals gewest in het verweer schoot?

Eneco, *in casu* hier ook Ventori, wil blijkens de aanvraag dat valabele argumenten tegen de komst van windturbines resoluut van tafel geschoven worden en beroept zich op haastig geformuleerde klimaatwetgeving van de EU, die windturbines tijdelijk tot een, elk argument aan de kant schuivend, *"hoger algemeen belang"* verklaart.

In de klare wetenschap dat als substituut voor die ontbrekende strategische planmatige beoordeling er ook in Vlaanderen geen andere valabele beoordeling (Plan-MER voor het NEKP of Windpark T-R-B-J-O, etc.) werd uitgevoerd, is het o.i. aannemelijk dat de vergunningsverlener bovenstaande situatie aangrijpt zich voorlopig te (moeten) onthouden van het geven van een oordeel over de vergunningsaanvraag van Ventori.

Het voorlopig niet kunnen verlenen van de gevraagde vergunning is o.i. voorlopig het juiste antwoord.

Immers, gezien het feit dat de vergunningsverlener in onderhavig aanvraagdossier van Ventori tijdig weet had van deze prejudiciële vragen die nog niet door het Europese Hof werden beantwoord, is het niet aan de vergunningsverlener om op het antwoord van het Hof vooruit te kunnen lopen.

Hij zou daarmee namelijk in zwaar conflict komen met bijvoorbeeld een ander antwoord op prejudiciële vragen die gesteld werden aan het Europese Hof, met name die betreffende de Plan Aanpak Stikstof, PAS-zaak in Nederland:

Vergelijking met het Plan Aanpak Stikstof van de Nederlandse Regering:

Nederland plande op termijn minder uitstoot/depositie, maar ging wél door met het vergunnen van

installaties die niet aantoonbaar die uitstoot reduceerden, een economisch belang.

De Nederlandse Regering ging er in het PAS vanuit dat men tegen een bepaalde datum wel een positief milieuresultaat zou boeken, maar kon dat ten tijde van de afweging niet wetenschappelijk staven.

Dus wél vergunnen maar zonder dat via een strategische planmatige milieubeoordeling reeds vaststond dat er op termijn succes geboekt zou worden.

Dat liep ernstig fout na een verzoekschrift aan de RvS van wakkere burgers die een conflict zagen met art. 6 van de Habitatrichtlijn, de rest is geschiedenis.

De Raad van State stelde prejudiciële vragen aan het Europese Hof van Justitie en kreeg antwoorden:

https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf;jsessionid=3ADDA9421316463753B29EB049ED0F07?text=&docid=207424&pageIndex=0&doclang=nl&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=2102257

Het Hof antwoorde dat er middels het afgeven van vergunningen, geen voorafname gedaan kon

worden op vermeende positieve toekomstige milieuresultaten, die op moment van vergunningsafweging nog niet vaststonden.

Men mag met andere woorden: dus niet vooruit lopen op in de toekomst te behalen (onzekere)

positieve milieuresultaten die bij de afweging nog niet wetenschappelijk genageld blijken te zijn.

Ten tweede stelde de rechter vast dat vergunningen niet afgegeven kunnen worden wanneer er sprake

is van redelijke wetenschappelijke twijfel.

Zonder Plan-MER is de manifeste redelijke wetenschappelijke twijfel omtrent de schadelijkheid van windturbines voor mens en milieu (en de portemonnee) geenszins

weggenomen en neemt de Vlaamse Regering een volgens het Hof onwettige voorafname zonder juridisch/wetenschappelijk houdbaar fundament.

De vergelijking kan niet treffender zijn.

Nederland, en de rest van Europa, werd door die uitspraak van het Europese Hof van Justitie erop attent gemaakt dat men milieubeoordelingen niet mag versmallen, integendeel. Vergunningen moeten in een bredere context verantwoord worden in het kader van o.a. de Plan-MER Richtlijn en ook de Habitatrichtlijn.

Men kan niet zomaar oordelen over een groot algemeen belang wanneer men niet naar het hele plaatje heeft gekeken.

Het vergunnen van een windmolen, kadert immers in een bredere context. Een passende milieubeoordeling doet dat vanzelfsprekend ook.

Wanneer die passende beoordeling ontbreekt kan er niet vergund worden.

Wanneer een beoordeling, *in casu* die van Ventori niet gestoeld is op de beste wetenschappelijke kennis betreffende de gehele impact van het gevraagde in ruime zin, dan is die onvolledig, en onbruikbaar ter verantwoording van het project.

Een zorgvuldig handelende overheid kan immers geen beroep doen op onzekere gegevens. Afwegingen kunnen alleen dan gemaakt worden wanneer de best mogelijke wetenschappelijke kennis op tafel ligt. Zie het arrest 'Dryade, Nelissen steenfabrieken, Lanaken', van de RvS.

De bestuurlijke beslissing om windmolens structureel ook in zonevreemde gebieden te gaan vergunnen/plaatsen, moet ver staan van een individueel project van een ondernemer.

Een project-MER met een versmalde *scope* zoals de onderhavige, behorend bij een deelproject van een windpark, dat een deelproject vormt van een grote milieutechnische eenheid waarvoor geen planmatige beoordeling werd uitgevoerd, noch kan steunen op regionale of beleidsmatige Plan-MER's, is niet het juiste instrument wat de passende strategische milieubeoordeling kan vervangen, in geen enkel opzicht.

Laat staan wanneer die opgesteld zou zijn door de zelfde milieucoördinator die de wet schrijft voor de windsector…

Nee, wat er mist is de globale passende voorafgaande beoordeling, die Arcadis niet heeft geleverd aan de initiatiefnemers van project Ventori.

Omdat die niet besteld was.

Strategische planmatige milieubeoordelingen op een gewestelijk niveau (zoals ook verplicht op het niveau van het Nationaal Energie- en Klimaat Plan waarin keuzes worden gemaakt tussen verschillende energiebevoorradingssystemen met elk een heel verschillende impact op mens en milieu), zijn onbestaande.

Milieubeoordelingen op gewestelijk, provinciaal, gemeentelijk niveau waarin dergelijke energiebevoorradingssystemen inhoudelijk worden beoordeeld en ruimtelijk worden gepland, zijn eveneens onbestaande.

Dat zijn echter de ontbrekende milieu-beoordelingen waar ondernemers zich op moeten beroepen wanneer ze een commercieel initiatief ontplooien.

Nu ligt een commerciële Project-MER van het versmalde type op tafel, die ook wettelijk geen substituut kan vormen voor de ontbrekende voorafgaande beoordelingen.

De enige juridisch deugdelijk te onderbouwen conclusie is dat die Project-MER, en daarmee het OO betreffende Ventori onvolledig en te voorbarig is.

Met de vele duizenden pagina's tellende aanvragen in de hand kan men niet concluderen dat de kennisleemten zijn ingevuld en het enorme hiaat in de milieubeoordeling zou zijn gedicht, integendeel.

De oplossing:

De eerste te nemen wettelijke procedure-stap om klaar te zijn voor de door de Vlaamse Regering uit te voeren Plan-MER is onafhankelijk wetenschappelijk onderzoek gelasten betreffende de gehele impact van het plaatsen van windturbines op mens, dier en de economie, stikstofdepositie, bodem, water, lucht, waaronder vanzelfsprekend een grootschalig gezondheidsonderzoek (Minister Zuhal Demir), dat nog nooit werd uitgevoerd.

Dit impliceert ook alternatievenstudies ten aanzien van de impact van andere instrumentkeuzes, levenscyclusanalyses van *cradle to grave* (zie Green Deal taxonomy wetgeving) inclusief analyses betreffende alle *directe* en *indirecte* emissies van broeikasgassen en niet te vergeten de stikstofdepositie van de onlosmakelijk met de productie van wiebelende windstroom verbonden *back up* (zowel de broeikasgasemissies als de stikstofdepositie), natuuronderzoek, etc..

Kortom men moet aantonen dat de vergunning kadert in het algemeen belang, exact dát wat ook de Europese Commissie heeft nagelaten te doen.

Vervolgens de ontbrekende Plan-MER's (RED III én die voor deze milieutechnische eenheid) door onafhankelijke instanties laten uitvoeren.

Europa kan daar wettelijk gezien niet op tegen zijn, en zal niet aankomen met boetes die bovendien, gezien de steken die de EC zelf heeft laten vallen, geen enkele juridische relevantie kennen/geen maatschappelijk belang dient.

8. **Zonevreemd vergunnen van industriële installaties zonder wettelijke basis, géén aangetoond algemeen (maatschappelijk) belang**

Oude verflagen en schroefjes in palen die elektriciteitsleidingen dragen, moesten net als windturbines en hun infrastructuur wettelijk gezien worden als onderdeel van het elektriciteitsnet en dús van algemeen belang, en dat zette de deur open voor zonevreemde plaatsing van industriële windturbines.

Die stelling is niet houdbaar omdat juist windturbines door de *intermittency* dat elektriciteitsnet destabiliseren, wat enorme gevolgen heeft voor industrie en consument, en dat is overduidelijk niet in het algemeen belang. Het net wel maar de windmolen niet.

Het kost namelijk zeer veel geld, moeite, CO2 en grondstoffen om van louter aanbod-gestuurde sterk fluctuerende windstroom, zo onbetrouwbaar als het weer, stabiele stroom te maken die bruikbaar is ter hoogte van de consument.

Bepaalde paragrafen van de VCRO worden eveneens gezien als een vrijbrief voor het in bijvoorbeeld agrarisch gebied, zelfs her-bestemd agrarisch gebied, zonevreemd kunnen vergunnen van zeer grote aantallen zeer grote industriële installaties die onbetwistbaar dat gebied schaden, en daar qua goede ruimtelijke ordening, absoluut niet thuis horen.

Die VCRO, Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening & Omgevingsvergunningsdecreet, kwam net als de Sectorale normen voor windturbines binnen het VLAREM tot stand zonder voorafgaande strategische planmatige milieubeoordeling (Plan-MER).
Dat werd fataal voor de sectorale normen.

Beide maken onderdeel uit van de omkaderende wetgeving voor windturbines.
Uit arrest C-24/19 'Nevele' volgt dat de sectorale normen gezien moesten worden als een *plan en programma* zoals bedoeld in de Plan-MER Richtlijn.
Ook de VCRO is kader-stellende wetgeving betreffende de omgevingsvergunningen voor windturbines.

> *"De clichering (Codex, Art 4.4.9) laat toe dat voor de aanvraag van een stedenbouwkundige vergunning een afwijking van de bestemmingsvoorschriften kan bekomen worden indien het aangevraagde kan worden vergund op grond van de voor de vergelijkbare categorie of subcategorie van gebiedsaanduiding bepaalde standaardtypebepalingen.*
>
> *Door de wijziging van 16 juli 2010 is de clichering voortaan toepasbaar voor gebieden die sorteren onder de voorschriften van een gewestplan. Hierdoor kan de clichering toegepast worden voor de windturbines die op agrarisch gebied gelegen zijn volgens het gewestplan."*

Men zou verwachten dat het een ambtelijke verplichting is voorafgaand aan de opstelling van alle paragrafen in de VCRO, die omkaderende wetgeving uitmaken voor de vergunning van windturbines, een Plan-MER uit te voeren.

Men is dat gaan doen (*fake*-Plan-MER van Arcadis) voor alleen de sectorale normen, terwijl men wist dat die omkaderende wetgeving een totale chaos is, met snippers verouderde en fysiek ontoepasbare wetgeving overal en nergens.

Vanwege die chaos is die huidige omkaderende wetgeving voor windturbines niet serieus te nemen, incompleet en irrelevant.

Industriële installaties waarvan niet wettelijk werd aangetoond dat die een groot algemeen belang dienen, vanwege geen voorafgaande strategische planmatige

milieubeoordeling (Plan-MER), kunnen vanzelfsprekend niet zonevreemd vergund worden.

En we hebben het nog niet gehad over de strijdigheid daarvan met o.a. art.6 van de Habitatrichtlijn.

Zonder aangetoond groot algemeen belang is ook elke aantasting van de instandhoudingsdoelstellingen binnen habitat-richtlijn-gebieden verboden, ook de aantasting van soortenbeschermingsprogramma's.

Dat is binnen dit dossier absoluut het geval.

Compensatie en milderende maatregelen in de vorm zoals werd voorgesteld lossen dit probleem niet op. Dat alleen al betekent dat de vergunning niet verleend mag worden (zie verderop in het bezwaar).

Betreffende de Omzendbrieven kunnen we gelijkaardige conclusies trekken, het zijn niet juridisch bindende brieven, die dus geen wettelijke basis kunnen vormen voor de vergunningsverlening.

9. Windturbines zijn niet "groen" volgens de Green Deal Taxonomy Regulation

'Green Deal' en 'Taxonomy' staan juridisch onder druk.

De Europese Commissie hield tot 05/02/2025 een publieke bevraging betreffende de invulling/wijziging van de lijst van **"groene activiteiten"** binnen de EU-Taxonomy Verordening.

De Green Deal Taxonomy is feitelijk een lijst en de Verordening legt via criteria daarin díe activiteiten juridisch vast die gesubsidieerd zullen gaan worden en in aanmerking genomen mogen worden als groene investeringen/projecten.
Het is een uiterst belangrijk Europees gegeven waar de door de EC gereguleerde energietransitie, in zijn geheel zich op baseert.

CEAW, 'Coordination European Actions on Windturbines', een overkoepelende organisatie van een veertiental Europese burgerplatforms, heeft gecontribueerd en presenteerde de volgende zeer relevante opmerkingen:

(...) Samengevat roept CEAW op tot :

(i) *de erkenning dat elektriciteitsopwekking uit windenergie directe emissies veroorzaakt als gevolg van de productie ervan én van de intermitterende werking;*

(ii) *de vervanging van de drempel van 100g CO2eq/kWh als een technisch screeningscriterium voor elektriciteitsopwekking uit windenergie met betrekking tot de doelstelling om de klimaatverandering te beperken;*

(iii) *in plaats daarvan, de berekening van de feitelijke CO2eq/kWh-emissies in het elektriciteitssysteem ten gevolge van elektriciteitsopwekking uit windenergie**;***

(iv) *bekendmaking en openbare raadpleging van verzoeken die worden ingediend in het kader van het mechanisme voor verzoeken van belanghebbenden.*

Ten eerste bevat de EU-Taxonomy regelgeving de stelling ***dat wind en zonne-energie in aanmerking komen omdat er geen directe emissies zijn*** *(Climate Bonds Initiative 2024, p. 19)". (p24).*

Deze bewering is feitelijk onjuist. Elektriciteitsproductie uit windenergie is op twee manieren een directe bron van emissies, ***namelijk de productie en bouw van windturbines en de intermitterende elektriciteitsproductie*** *uit windenergie.*

De vooronderstelling dat elektriciteitsproductie uit windenergie geen directe emissies zou veroorzaken is ook in strijd met de ***Taxonomieverordening 852/2020*** *(TR) die het volgende vereist:*

(i) technische screeningscriteria voor de meting van de wezenlijke bijdrage (in termen van uitstoot CO2eq) van een activiteit naar (10(3) TR);

(ii) "afdoend wetenschappelijk bewijs" (artikel 19, lid 1, onder f), TR);

(iii) het beginsel van technologische neutraliteit onder art. 19 (1)a) en j) TR; en

(iv) dat een technisch screeningscriterium "ervoor moet zorgen dat ***elektriciteitsproductieactiviteiten die gebruik maken van vaste fossiele brandstoffen niet in aanmerking komen als duurzame economische activiteiten****" (art. 19, lid 3, TR) (****gezien de intermitterende elektriciteitsproductie uit windenergie, die afhankelijk is van back-up***

opwekkingscapaciteit die onder andere gebruik maakt van vaste fossiele brandstoffen*).*

Ten tweede vormt de drempel van ***100g CO2eq/kWh*** *voor energie (die echter in de loop van de tijd wordt verlaagd) (DR, blz. 19-38) niet het bewijs van een wezenlijke bijdrage aan de doelstelling van de beperking van de klimaatverandering zoals vereist door de taxonomieverordening.*

De huidige drempel (en toekomstige verlaagde drempels) is ook in tegenspraak met de hierboven geciteerde bepalingen van de taxonomieverordening.

Deze kwestie, dat wil zeggen de weigering om de drempel van 100g CO2eq/kWh te herzien en te vervangen door een daadwerkelijke meting van de emissies, met inbegrip van de emissies die worden veroorzaakt door de intermitterendheid van de activiteit, als een technisch screeningscriterium voor de wezenlijke bijdrage van de activiteit aan de doelstelling van de beperking van de klimaatverandering, ***wordt momenteel behandeld in zaak T-583/22 voor het Gerecht van de Europese Unie.***

Ten derde moet bij de juiste benadering van het meten van een wezenlijke bijdrage aan de objectieve beperking van de klimaatverandering van elektriciteitsopwekking uit windenergie ***rekening worden gehouden met de intermitterendheid van die activiteit****, in overeenstemming met de hierboven aangehaalde bepalingen van de taxonomieverordening. (...)*

(vertaald uit het Engels)

De Europese Commissie redeneert kinderlijk in de trant van:

"Windenergie is groen, want wanneer het waait komt er wind tegen de windturbine en daar komt dan elektrische stroom uit."

Meer wordt er feitelijk niet door de EC binnen de Taxonomy regelgeving, noch binnen de RED III Richtlijn e.a., noch binnen de recente Verordeningen inzake het vermeende

“hogere algemeen belang” en Wind Plan Europe, die allen inhoudelijk zwaar steunen op die Taxonomy Verordening, aangedragen als motivatie dat windenergie “groen” zou zijn.

Diezelfde EC legt in haar klimaatwetgeving vast dat die “groene” windenergie een *overriding public interest* vormt.

Het gaat bij de fundering van verschillende instrumentkeuzes **niet om productie *an sich*, maar wel om de keuze tussen complete leveringssystemen die niet louter aanbod-gestuurd zijn maar vraag-gestuurd zijn (en dus de vereiste leveringszekerheid garanderen aan de consumptiezijde)**.

Is het voor de EC voldoende wanneer België een waterstofbom laat ontploffen op de Noordzee, om in orde te zijn met de groene-energie-productievereisten binnen de klimaatdoelstellingen van de Europese Commissie? Een zeer vreemd voorbeeld maar daar lijkt het daar niet op?

De *‘activities’* qua elektriciteitsproductie binnen de Taxonomy-lijst mogen niet meer dan 100 gram CO2eq per kWh uitstoten.

Is windstroomproductie *groen*, en in welke exacte mate?

Is de instrumentkeuze ‘Wind’ wel “groen”, en in welke exacte mate?

We hebben het hier nog niet eens over de *indirecte* emissies gehad behorend bij ‘Wind’.

Het delven van *rare earth* grondstoffen, netwijzigingen, groene-waterstof economie uitbouwen, niet-ecologische batterijen plaatsen, andere opslagmethoden, infrastructuur internationale hoogspanningslijnen uitbouwen, etc..

Dat zijn de vragen die via strategische planmatige milieueffectrapportage door de EC, of de nationale overheid/Vlaams Gewest, reeds beantwoord moesten zijn alvorens Ventori een betrouwbare opgave kon doen in de richting van de vergunningverlener betreffende het maatschappelijk belang:

> *“Het doel van het Ventori windpark is het tot stand brengen van een duurzame lokale energievoorziening, met als beoogd resultaat een significante vermindering*

van de CO2-uitstoot. Door gebruik te maken van het aanwezige windaanbod, zal het windpark aanzienlijke hoeveelheden hernieuwbare elektriciteit genereren. Deze elektriciteit zal dienen om te voorzien in de groeiende vraag naar CO2-arme energie. Dit project integreert naadloos met de essentiële energietransitie, waarin elektrificatie een centrale rol speelt. Het Ventori windpark zou een jaarlijkse energieproductie van ca. 290 GWh kunnen produceren. Dit is gelijk aan het verbruik van ongeveer 83.000 huishoudens."

De populistische stelling van Ventori dat deze windturbines groene stroom gaan kunnen leveren aan 83.000 huishoudens, is ronduit misleidend, erg zacht uitgedrukt.

Men suggereert dat al die 83.000 gezinnen niets anders meer nodig hebben dan de stroom van Ventori.

De wereld zit echter complexer in elkaar, elektriciteitsmaatschappijen kunnen dat weten én communiceren met het betrokken publiek.

Cijfers:

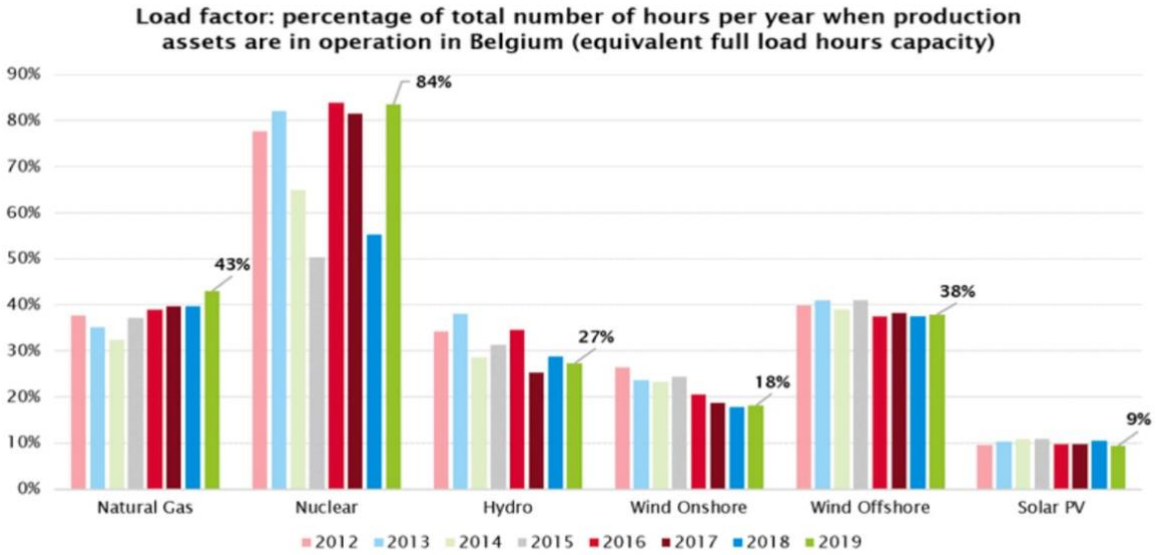

De gemiddelde capaciteitsfactor ofwel productiefactor van Vlaamse onshore windenergie bedraagt ongeveer 0.18, daar verandert volgens de bovenstaande grafiek van Elia vrij weinig aan.

Op zee bedraagt de productiefactor meer dan 0.35, aan de Vlaamse kust ongeveer 0.27.

Vanwege het feit dat we zien dat het Vlaamse gemiddelde ongeveer 0.18 bedraagt, is het zeer aannemelijk dat de capaciteitsfactor in Limburg zich rond de 0.10 zal bevinden.

De capaciteitsfactor zakt bovendien naarmate er meer windturbines bijkomen.

Maar we gaan hier uit van een **overdreven positief scenario**, we nemen het 'vastliggende' Vlaamse gemiddelde: 0.18.

Iedereen weet dat als het niet of zwak waait, of te hard, de windmolens stil staan, ook steeds vaker bij overproductie en bijbehorende negatieve prijzen.

(Te weinig mensen weten hoeveel miljard dat per jaar dat de Europese burgers kost.)

Gerekend aan vollasturen: 0.18 x 8.760 uren per jaar, betekent per saldo dat **ongeveer 300 dagen per jaar, gerekend aan vollasturen, de windturbines in Limburg stilstaan**.

En dát betekent vervolgens dat 300 dagen per jaar, geteld aan vollasturen, er **een andere energiebron** operationeel is om het gehele jaar door zogenaamd "Groene stroom" van Ventori te kunnen tappen uit het stopcontact.

CO2-vrije kernenergie is volledig ongeschikt om snel aan en uit te kunnen zetten, die vormt in onze energiemix een stabiele zeer substantiële base-load. Alleen fossiele brandstof, bijvoorbeeld gas, is daar wél geschikt voor.

De zuiver aanbod-gestuurde, sterk intermitterende windstroom kan niet zonder zeer veel fossiele energie als back-up.

Zeg je *Wind*, dan zeg je *Gas*.

Het is niet zo dat die gascentrales 300 dagen per jaar volle bak kunnen leveren, integendeel, die zijn zeer onrendabel omdat die constant aan en uit moeten door de totale onvoorspelbaarheid van de intermitterende windstroomproductie op het net. Deze wind-wiebelstroom destabiliseert dat net.

De geïnstalleerde batterijen kunnen enkel dienen als back-up voor een paar minuten, waterkracht voor ongeveer 22 minuten? Het "groene" waterstof-verhaal gepromoot als *"de oplossing"* komt maar niet van de grond ondanks grote subsidies vanwege te gevaarlijk, teveel verliezen, en dus onhaalbaar duur.

Er wordt dientengevolge voor de *back-up* van windturbines in Limburg, nu en in de toekomst mogelijk méér gas gebruikt dan er gebruikt zou worden wanneer die gascentrales constant op vol vermogen zouden kunnen presteren en zo perfect aan de energievraag zouden voldoen, een denkbare situatie zonder windturbines op het net die een wettelijk geregelde *prioriteit van levering* hebben, dus altijd voorrang krijgen (wat het klimaat mogelijk niet ten goede komt).

Alleen wanneer die *back up* afkomstig is van CO2-vrije bronnen zou het kunnen zijn dat we ons op de goede weg bevinden, volgens een Noorse recente wetenschappelijke studie***:***

'Wind power with permanent magnets is not sustainable with today's modus operandi but a number of changes can improve this situation', van Professor Jan Emblemsvag [37].

> *(...) The conclusion is inescapable – Wind in its current modus operandi is not sustainable as long as permanent magnets are used. Including the indirect effects related to higher costs through subsidies, the net life-cycle GHG emissions actually increase when Wind is replacing Gas.(...)*

De instrumentkeuze 'Wind' haalt het wettelijke criterium vastgelegd binnen de Green Deal Taxonomy, (max. 100 gram CO2-equivalent per geproduceerde kWh) bij lange na niet, wanneer alle **directe emissies** worden meegerekend, laat staan wanneer ook de

---

[37] ABSTRACT The presented research rejects the typically held view that wind power is a sustainable energy source. Two key insights support this position. First, the manufacturing of permanent magnets required by most wind turbines today, emits large amounts of greenhouse gases. Second, wind power requires balancing- and backup power and increased grid reserve to reliably secure power to customers. Typically, gas power is used. Combining these two insights, and using the Republic of Ireland as a case study, this paper submits a novel study. The conclusion is that wind power with permanent magnets will not meet the 'low carbon' target of 100 kg CO_2-eq./MWh set forth as an operational target for sustainability. The wind industry can improve the situation substantially by reusing permanent magnets at least 4 times and balancing wind power with non-fossil, dispatchable power such as nuclear power, hydroelectric power, geothermal power or bio energy.

https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/14786451.2025.2452847?af=R

indirecte emissies worden meegerekend, wat de normale gang van zaken is wanneer men wil weten of een energievorm maatschappelijk relevant is.

Betreffende *energie efficiëntie* is de instrumentkeuze 'Onshore Wind' in de huidige *modus operandi* uiterst discutabel.

Op rechtstreekse vraag aan de Europese Commissie door **CEAW**, antwoordde deze:

> *"De intermittency van de instrumentkeuze windenergie is te ingewikkeld om te berekenen en daar is ook geen tijd voor vanwege de oorlog in Oekraïne."*

Maar de plan-MER-plicht bestaat meer dan 20 jaar, de energietransitie is iets jonger.

Men had feitelijk al 20 jaar de tijd om te berekenen hoeveel CO2-uitstoot er bespaard wordt met de keuze voor windenergie gekoppeld aan het Europese net, en 20 jaar de tijd om exact te kwantificeren of de totale impact daarvan op het klimaat *positief* of *negatief* is, en in welke exacte mate.

De Europese Commissie is zwaar in gebreke gebleven bij het in kaart brengen van de werkelijke emissies van de instrumenten die zij nu verplicht te gebruiken op lidstaatniveau, en nu aan de vergunningsverlener ter inhoudelijke beoordeling voorliggen.

De bewering binnen de Project-MER van Ventori dat een door de EC haastig geformuleerd "*overriding public interest"* impliceert dat zonevreemde plaatsing van industriële installaties vergunbaar moet zijn in het kader van een duurzame energietransitie, overtuigt niet.

Laat staan dat de schade die Ventori niet ontkent te gaan veroorzaken aan mens en milieu. gerechtvaardigd zou *kunnen* zijn.

10. *Back up* en emissies, CO2 en stikstofdepositie

Er zijn twee soorten *directe* CO2-emissies die meekomen met windenergie:

Grondstofwinning, transport, productie, afbraak en recycling vormen de eerste

De emissies van de onlosmakelijke *back up,* vormen de tweede.

Windenergie-productie is geen doel op zich, het is maatschappelijk gezien ook niet relevant.

De maatschappij eist aan de zijde van de consument een betrouwbare energiebevoorrading.

Met andere woorden, een energiesysteem wat we de instrumentkeuze 'Wind' noemen kan gezien de *intermittency*, de onvoorspelbaarheid van het weer, en de lage beschikbaarheid van windstroom, niet zonder de onlosmakelijke significante *back up*.

Om het nu kort te houden: kerncentrales zijn daarvoor ongeschikt, die is dus fossiel.

Bij de opname van 'Wind' in de energiemix, zeg je niet alleen windenergie maar ook veel fossiele energie: gas of kolen. Bij ons gas.

Nu blijkt dat het niet altijd waait, met betrekking tot het Project Ventori kunnen we stellen dat het ongeveer 300 dagen per jaar, opgeteld aan vollasturen, niet waait en de fossiele *back up* centrales hun werk doen, met een zeer laag energetisch en economisch rendement vanwege die *intermittency*.

Men kan stellen dat die gascentrales start/stop centrales zijn, die constant hun productie moeten aanpassen aan het weer om de energiebevoorradingszekerheid te kunnen waarborgen.

Het niet meetellen van de CO2-emissies van die onmisbare gascentrales **kan niet**, die zijn gezien die *intermittency* bovendien zeer aanzienlijk.

Mogelijk aanzienlijker dan wanneer die gascentrales constant op vol vermogen zouden functioneren.

Zeg je 'Wind' dan zeg je in de praktijk ook gas, zelfs zeer veel gas.

In een strategische Plan-MER worden instrumentkeuzes met elkaar vergeleken en antwoorden gegeven, men zal bijvoorbeeld (bijna CO2-vrije) nucleaire energie vergelijken met andere energiesystemen, waaronder 'Wind'.

Binnen de strategische planmatige MER zal worden onderzocht wat ook qua emissies voor het milieu de beste optie is. Al snel zie je dat wanneer we voor 'Wind' kiezen er een grote hoeveelheid CO2 zal worden uitgestoten door de *intermittency* factor van die instrumentkeuze.

Het met het instrument 'Wind' meekomende stoken van fossiele brandstoffen veroorzaakt ook stikstof depositie.

Dat vergelijken van emissies betreft dus ook de emissie van stikstof.

In de MER had onderzocht moeten worden wat de stikstof depositie zal zijn wanneer het project doorgang vindt, in vergelijking met wanneer het géén doorgang vindt en er bijvoorbeeld een kerncentrale meer zou openblijven of gebouwd zou worden.

Eveneens had de hoeveelheid stikstof van de *back up* exact gespecificeerd moeten worden.

Maar de levenscyclusanalyses van de *directe* en *indirecte* emissies van de bouw en exploitatie van het windpark, inclusief de maatschappelijke gevolgen, werden nooit uitgevoerd, en men komt ter verantwoording van het project niet met wetenschappelijk studies die dit onderwerp behandelen.

Ventori:

> *"Bij de exploitatie van een windturbine zelf, komt er geen stikstof vrij. Door het produceren van energie door middel van de windturbine wordt de uitstoot van schadelijke emissies bij de verbranding van fossiele brandstoffen in conventionele energieproductiefaciliteiten juist vermeden."*

De kortzichtigheid en het gebrek aan geleverde relevante milieu informatie, is stuitend.

Het arrest van de Raad van State, afdeling bestuursrechtspraak Xe kamer , **Nr 263.636 van 18 juni 2025** in de zaak: **VZW Dryade tegen het Vlaams Gewest**, strekt tot de nietigverklaring van het besluit van de Vlaamse regering van 26 januari 2024 houdende de definitieve vaststelling van het gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan 'Nelissen Steenfabrieken NV'

Uit dit arrest blijkt het volgende:

- Een zorgvuldig handelende overheid kan geen beroep doen op onzekere gegevens, men moet zich baseren op de best mogelijke wetenschappelijke kennis.

- Dus milieuafwegingen kunnen maatschappelijk niet worden gefundeerd wanneer die niet op de beste wetenschappelijke kennis werden gestoeld.

- Bovendien mag op straffe van de *stand still* verplichting de milieuafweging niet steunen op te smal milieuonderzoek wanneer die existerende redelijke wetenschappelijke twijfel niet opheft.

- Dus bestaande kennisleemten verhinderen de mogelijkheid tot vergunning.

- Onvolledigheid van de milieubeoordeling betekent de *status quo*.

Een onvolledige, louter projectmatige milieubeoordeling van Ventori, volstaat dus niet.

De zorgvuldigheidsvereiste heeft vanzelfsprekend betrekking op het vaststellen van het algemeen belang, dat *"objectief en solide"* aangetoond moet zijn, en op onderstaand artikel van het natuurdecreet:

Artikel 2, 30°, van het natuurdecreet definieert *"betekenisvolle aantasting van de natuurlijke kenmerken van een speciale beschermingszone"* als volgt:

> *"30° betekenisvolle aantasting van de natuurlijke kenmerken van een speciale beschermingszone: een aantasting die meetbare en aantoonbare gevolgen heeft voor de natuurlijke kenmerken van een speciale beschermingszone, in de mate er meetbare en aantoonbare gevolgen zijn voor de staat van instandhouding van de soort(en) of de habitat(s) waarvoor de betreffende speciale beschermingszone is*

aangewezen of voor de staat van instandhouding van de soort(en) vermeld in bijlage III van dit decreet voor zover voorkomend in de betreffende speciale beschermingszone;"

De voormelde decreetbepalingen moeten geïnterpreteerd worden in overeenstemming met de richtlijnbepaling waarvan ze de omzetting zijn, te weten het als volgt luidende artikel 6, lid 3, van de Habitatrichtlijn:

"[...] de bevoegde nationale instanties [geven] slechts toestemming [voor een plan dat aan een passende beoordeling is onderworpen] nadat zij de zekerheid hebben verkregen dat het de natuurlijke kenmerken van het betrokken gebied niet zal aantasten [...]"

Verantwoording project Ventori:

Windenergie vormt, net zoals andere hernieuwbare bronnen van energie, een essentieel onderdeel van de inspanningen om de klimaatverandering aan te pakken en de effecten van de huidige en voorspelde impact te verminderen.

Hernieuwbare energiebronnen veroorzaken geen emissie van broeikasgassen bij het opwekken van elektriciteit. Ze versterken het broeikaseffect en de daarmee samenhangende klimaatverandering niet.

De bouw van het windpark levert dan ook een positieve bijdrage aan de doelstellingen inzake hernieuwbare energie in de strijd tegen klimaatverandering. Het Ventori windpark zou voldoende groene stroom kunnen leveren voor ca. 83 000 gezinnen.

Hiermee kunnen jaarlijks ca. 107 268 ton CO2-emissies en ca. 83 ton NOx ton/jaar vermeden worden.

Uit de klimaattoets blijkt dat er geen belangrijke interacties verwacht worden tussen de impact van het project en de impact van de klimaatverandering.

Waarbinnen men alleen wil staven dat men op deze locatie zijn best doet in het kader van de nationale en Europese klimaatdoelstellingen.

Ventori zegt hier wel dat de bouw van het windpark een positieve bijdrage levert maar zonder levenscyclusanalyse te presenteren die dat bevestigt.

De bouw van het windpark betekent automatisch ook de exploitatie en de afbraak/recyclage, en dus ook de *directe* en *indirecte* emissies van windenergie leveren aan 83.000 gezinnen, de doelstelling, moeten meegenomen worden in die ontbrekende LCA.

Men vertelt niet waarom hoe dit project op die plaats een algemeen belang zou *kunnen* dienen. Daarvoor dient de voorafgaande strategische planmatige milieubeoordeling die er niet aan voorafging.

2 Projectbeschrijving, 2.1 Doelstelling:

De doelstelling van het project is om de zoekzone gelegen in Riemst en Tongeren zo maximaal (meeste energiewinst) en optimaal (minste effecten op omgeving) mogelijk te benutten door de best mogelijke inplanting en windturbines.

Het doel van het Ventori windpark is het tot stand brengen van een duurzame lokale energievoorziening, met als beoogd resultaat een significante vermindering van de CO2-uitstoot. Door gebruik te maken van het aanwezige windaanbod, zal het windpark aanzienlijke hoeveelheden hernieuwbare elektriciteit genereren. Deze elektriciteit zal dienen om te voorzien in de groeiende vraag naar CO2-arme energie. Dit project integreert naadloos met de essentiële energietransitie, waarin elektrificatie een centrale rol speelt. Het Ventori windpark zou een jaarlijkse energieproductie van ca. 290 GWh kunnen produceren.

Dit is gelijk aan het verbruik van ongeveer 83.000 huishoudens.

Alles dient in eerste instantie te worden gekaderd binnen de vigerende Europese regelgeving. De Europese Noodverordening van 22 december 2022 erkent hernieuwbare energie-installaties als van algemeen belang en stelt dat deze prioriteit moeten krijgen bij planning en vergunningverlening, mits zorgvuldige belangenafweging.

Met de wijziging van artikel 3 in Verordening 2024/223 wordt bevestigd dat hernieuwbare energie en bijbehorende infrastructuur voorrang krijgen, zolang passende maatregelen voor natuurbehoud worden getroffen.

<u>Richtlijn RED III (2023/2413) verankert het hoger algemeen belang voor hernieuwbare energie permanent</u>, verplicht lidstaten tot richtlijnconforme

interpretatie van nationale regelgeving en benadrukt dat dit Europeesrechtelijk belang prioriteit krijgt.

Uitgaande van de randvoorwaarden wordt er in het MER in eerste instantie naar gestreefd na te gaan wat het optimale energetisch potentieel van de site is.

2.4 Energieproductie

Windturbines spelen voor de realisatie van voormelde energie- en klimaatdoelstellingen met het oog op de productie van hernieuwbare energie een vitale en fundamentele rol.

*Tabel 2-2: Geschatte energieproductie van de geplande windturbines**

Aantal windturbines 15

Geinstalleerd individueel vermogen 3,5-7,2 MW

Bruto jaarlijkse energieproductie ca. 290 GWh/jaar

Aantal huishoudens ca. 83000 Huishoudens

Jaarlijkse CO2 besparing in ton5 ca. 107 268 Ton

Jaarlijkse NOx besparing in ton6 ca. 83 Ton

Er ging geen enkele strategische planmatige milieustudie en rapportage vooraf aan de EU-klimaatwetgeving, noch op omzettingen daarvan op lidstaatniveau.

Wat strijdig is met de EU-Greendeal Taxonomy wetgeving, waar de gehele invulling van de energietransitie juridisch op steunt:

Publicatieblad van de Europese Unie C/2025/1373 :

*COMMISSION NOTICE on the interpretation and implementation of certain legal provisions of the **EU Taxonomy Environmental Delegated Act**, the EU **Taxonomy Climate Delegated Act** and the **EU Taxonomy Disclosures Delegated Act***

Page 12:

6. How can operators conduct a comparative life-cycle GHG emission assessment in the context of the EU Taxonomy?

The substantial contribution criteria for several manufacturing and energy activities included in the EU Taxonomy Climate Delegated Act (23) require operators to conduct ***a comparative life-cycle GHG emission assessment.***

The system boundary and reference scenario(s) for conducting the analysis and comparison should be defined (and sufficiently justified). Reference scenario(s) should refer to representative situation(s), product(s), process(es) and/or location(s) where the studied technology (and the best performing alternative available in the market) are supposed to be operating. Reference scenario(s) may also be based on averaging results from possible ***alternative scenarios****. Potential variability of results for certain key assumptions should be investigated and assessed through sensitivity analysis.*

Vertaling:

MEDEDELING VAN DE COMMISSIE betreffende de interpretatie en uitvoering van bepaalde wettelijke bepalingen van de gedelegeerde handeling inzake de EU-taxonomie voor het milieu, de gedelegeerde handeling inzake de EU-taxonomie voor het klimaat en de gedelegeerde handeling inzake de EU-taxonomie voor informatieverschaffing

Pagina 12:

6. Hoe kunnen exploitanten een vergelijkende beoordeling van de broeikasgasemissies gedurende de levenscyclus uitvoeren in het kader van de EU-taxonomie?

De criteria voor een substantiële bijdrage voor verschillende productie- en energieactiviteiten die zijn opgenomen in de gedelegeerde handeling inzake de EU-taxonomie voor klimaat (23) ***vereisen dat exploitanten een vergelijkende beoordeling van de broeikasgasemissies gedurende de levenscyclus uitvoeren.***

De systeemgrenzen en referentiescenario's voor het uitvoeren van de analyse en vergelijking moeten worden gedefinieerd (en voldoende gemotiveerd).

Referentiescenario('s) moeten verwijzen naar representatieve situaties, producten, processen en/of locaties waar de onderzochte technologie (en het best presterende alternatief dat op de markt beschikbaar is) geacht wordt te worden toegepast.

Referentiescenario('s) kunnen ook gebaseerd zijn op gemiddelde resultaten van ***mogelijke alternatieve scenario's****. De potentiële variabiliteit van de resultaten voor bepaalde belangrijke aannames moet worden onderzocht en beoordeeld door middel van een gevoeligheidsanalyse.*

Vertaald met DeepL.com (gratis versie)

Ventori is ernstig in gebreke gebleven en heeft de emissies van ook de *back up* niet onderzocht, noch de totale emissies van het onderhavig project.

De essentiële maatschappelijke verantwoording van het project, ontbreekt.

11. Zijn nog méér windturbines hier, maatschappelijk wel zinvol?

Grote aantallen windturbines, zeg een verdubbeling van de Vlaamse onshore windturbines, resulteert niet in de verdubbeling van de beoogde CO2-reductie, noch in evenredig meer leveringszekerheid, tevens vanwege de verhoging van het risico op een massale *black out* in Europa.

Er is reeds sprake van een overschot aan niet verkoopbare windstroom wanneer het goed waait, wat leidt tot negatieve prijzen op de energiemarkt en onrendabele windparken. Grote windprojecten worden reeds gecanceld, en tenders teruggetrokken, ook mondiaal.

De *'Dunkelflaute'* is een reëel en steeds groter wordend gevaar voor de energiebevoorradingszekerheid in Europa, en wordt veroorzaakt door een reeds te hoog percentage hernieuwbare energie op ons Europese elektriciteitsnet.

Het risico op een 'black-out' structureel voorkomen vormt de hoogste prioriteit in het kader van het algemeen belang.

Momenteel is de marktwaarde van zonne-energie, wanneer op een zondagmiddag de zon flink schijnt, vrijwel nihil en staat in geen enkele verhouding tot de maatschappelijke kost ervan.

Datzelfde geldt in nog sterkere mate voor windenergie, de geproduceerde overschotten groeien sterk en blijven tot in een verre toekomst onbruikbaar voor normale consumptie omdat de netten het niet aankunnen en de geplande 'waterstof-economie' energetisch en economisch nu niet rendabel en beschikbaar is, en dat voorlopig zal blijven.

Een indirect effect van de uitrol van hernieuwbare energie is dat de lidstaten honderden miljarden nodig hebben voor netverzwaring en aanpassing aan decentrale productie.

Zweden en Noorwegen dreigen hun kabelverbinding met Duitsland te gaan onderbreken omdat Duitsland, met mogelijk evenveel windturbines als België (per vierkante kilometer), hun elektriciteitsnet verstoort en de prijzen ook daar de hoogte induwt. Wat concreet betekent dat een dergelijke hoeveelheid windturbines reeds andere landen in gevaar brengt.

Een aantal jaren geleden was er binnen het net en de energiemix genoeg plaats voor hernieuwbare energie, dat stadium zijn we duidelijk gepasseerd.

Eigenaars van windturbines en zonnepanelen krijgen op zonnige en winderige dagen hun opgewekte stroom steeds vaker niet meer kwijt en alleen eigenaars van zonnepanelen hun stroom niet meer terugbetaald vanwege waardeloos.

Binnen de verwachte windstroomproductie die de aanvrager Ventori opgeeft in dit dossier, zit een aanzienlijk deel dat geproduceerd zal gaan worden op momenten dat het flink waait maar er onvoldoende energievraag is.

Dan is er feitelijk een substantieel onrendabel overschot aan energie dat je internationaal niet gemakkelijk kwijt kan en dat zorgt voor een oververhit net en zelfs die negatieve prijzen.

(Voor die substantieel vaak voorkomende situaties is elke vorm van subsidiering maatschappelijk gezien weggegooid geld).

Wanneer de windturbines op het net wél van nut kunnen zijn als aanvulling, is in situaties wanneer de wind zwak waait en de zon niet zo sterk schijnt.
Maar dan is het economisch rendement van de installatie zeer marginaal, de maatschappelijke investering niet verantwoord.

Investeren in hernieuwbare energie, wind en zon is voor de uitbater van economisch belang wanneer er voldoende financiële compensaties zijn en stilstandsvergoedingen.

Investeren in hernieuwbare energie is mogelijk alleen maar van maatschappelijk belang, wanneer het percentage binnen de energiemix onder een bepaalde waarden blijft, het EU-ETS systeem wordt afgeschaft, evenals het *Merit order system*.

Een strategische Plan-MER is het instrument voorafgaand aan vergunning van windparken om te bepalen of we het punt van verzadiging reeds hebben bereikt, en zo niet, hoeveel jaar we daar van af zitten.

Wél vergunnen maar per saldo geen Europees en mondiaal positief klimaateffect:

De energieproductie, hernieuwbare energie en dus windturbines, vallen onder de ETS-gebonden uitstoot.

Het rapport van de KU-Leuven '***Een Duurzame Energievoorziening voor België',*** door Prof. Stef Proost e.v.a., (opgesteld door elf professoren), is bijzonder duidelijk, al in hoofdstuk 1.

De presentatie was op 14 januari 2020.

https://www.kuleuven.be/metaforum/werkgroepen/afgerond/wg-energievoorziening

> *(…)* ***Een extra MWh wind- of zonne-energie brengt op zich binnen de EU géén vermindering van broeikasgasemissies met zich mee****, omwille van het EU-ETS-emissieplafond.*
>
> *Zoals gezegd werkt dit EU-ETS-emissieplafond zoals communicerende vaten: er is een totale CO2-uitstoot vastgelegd voor de belangrijkste uitstoters (elektriciteitsproductie, grote industrie, EU-vliegverkeer).*
>
> *Wanneer in België een gascentrale wordt vervangen door hernieuwbare energie, kan de CO2-uitstoot van de gascentrale vervangen worden door CO2-uitstoot elders in Europa, bv. door een Poolse steenkoolcentrale. (…)*
>
> *(…) De prijs van elektriciteit wordt beïnvloed door het Europese emissie-plafond.*
>
> ***Of echter een MWh door gas, door kernenergie of door hernieuwbare energie opgewekt wordt, heeft geen enkel primair effect op de totale CO2-uitstoot in de EU****, omwille van het EU-emissieplafond. (…)*

(…) ***Op zich zal een extra MWh hernieuwbare energie de CO2-uitstoot niet verminderen, aangezien die CO2-uitstoot namelijk verplaatst wordt naar een andere bron, die meer mag uitstoten****. (…)*

(…) Een belangrijk gevolg van dit Europese systeem is dat België via unilaterale beleidsmaatregelen geen enkel vat meer heeft op de emissies in de EU-ETS-sectoren. ***Welke maatregel België ook neemt in die sectoren, er is omwille van het Europese plafond geen enkel effect op de totale emissies in Europa. Dit effect wordt soms beschreven als het waterbedeffect: het lokaal verminderen van emissies heeft geen impact op de totale emissies.*** *Dit is vergelijkbaar met het duwen op een bepaalde plaats in een waterbed, wat het totale watervolume in het bed onveranderd laat. (…)*

De ongemakkelijke waarheid luidt dus dat deze zeer kostbare inspanningen inzake net-gebonden groene-stroomproductie niet automatisch tot een feitelijke reductie van broeikasgassen kunnen leiden en we daarmee zouden (kunnen) beantwoorden aan de Europese klimaatopdracht.

Er ligt geen MER-studie voor die dit Europese gegeven betwist of ontkent, noch enig andere.

Bovendien wordt rekening gehouden met het feit als zou een MW windenergie één op één de uitstoot van CO2 door fossiele energie vervangen.

Die factor blijkt echter uit wetenschappelijk studies slechts 0,34 te zijn, dus twee derde van de ook in dit dossier geclaimde CO2-reductie, wordt in de praktijk **niet** gerealiseerd, nog los van de werking van het ETS-systeem.

De onderhavige vergunningsaanvraag van Ventori wijst op een bepaalde positieve bijdrage van het gevraagde, “groene stroom voor 83.000 Vlaamse gezinnen”, dus voor het klimaat.

Maar de vergunningsverlener kan op basis van wat de KU-Leuven vaststelt concluderen dat het bewijs daarvan niet voorligt, en gezien de *perverse* waterbedwerking van het ETS-systeem die positieve bijdrage fysiek ook niet mogelijk is zolang de energieproductie van hernieuwbare energie op de huidige wijze opgenomen is in het EU-ETS.

Betreffende de productie van **net-gebonden hernieuwbare energie** (dus ETS-gebonden uitstoot) mag bij vergunnende overheden als bekend verondersteld worden dat deze door de perverse waterbed-werking van het ETS-systeem **niet bijdraagt aan een feitelijke verlaging van de CO2-uitstoot in Europa**, zelfs mondiaal, vanwege de genoemde (perverse) waterbed-werking van dat systeem.

Bovendien, méér windturbines vergunnen betekent méér CO2-rechten op de emissiemarkt en een CO2-prijs die duikt. Om die reden is het vergunnen van **meer windturbines ten tijde van hoge CO2-prijzen contraproductief.** Het stimuleert ook *carbon leakage (verleggen van productie van goederen naar landen buiten de EU om hier de CO2-uitstoot te verminderen, maar dat helpt natuurlijk niet, alleen voor de plaatselijke boekhouding)*.

Het vergunnen van méér windparken heeft volgens de KU-Leuven per saldo, Europees en mondiaal gezien, dus géén positieve impact op het klimaat op het gebied van vermeden uitstoot (De EC wil de prijs van CO2 hoog houden/nog verhogen).

Wanneer er geen globale positieve klimaateffecten te verwachten zijn, blijft alleen de lokale negatieve impact over.

Het wordt dus hoog tijd voor een relevante strategische Plan-MER.

12. Vlaanderen beschikt niet over sectorale normen toepasbaar voor windturbines hoger dan 64m as-hoogte, deze vergunningsaanvraag steunt in essentie op een wetgeving die verwijst naar een onbestaande geluidsberekeningsmethode, en is daarmee irrelevant

Deze vergunningsaanvraag werd betreffende het deel Geluid volledig opgehangen aan de Vlaamse sectorale normen voor windturbines binnen het VLAREM II.

De geluidscontouren die bepalend zijn voor de inplanting van windturbines in het zeer dichtbevolkte gebied steunen voor 100% op berekeningen die werden gebaseerd op de wettelijke bepalingen binnen het VLAREM en de Richtwaarden beschreven in de sectorale normen binnen het VLAREM.

Uit de eerste aanvraag:

> ***"9.1.2.2 Methodologie Effectvoorspelling en beoordeling geluid***
>
> *Ten gevolge van het project treden enerzijds effecten op tijdens de aanleg- en afbraakfase en anderzijds tijdens de exploitatiefase. Op basis van gekende geluidsvermogenniveaus en de wettelijk toegelaten emissieniveaus van het in te zetten materieel werd uitgerekend volgens **ISO-9613.***

(...) Voor de toekomstige windturbines hanteren we de geluidsvermogenniveaus (gemeten volgens de IEC-61400-11 norm) zoals bepaald in een verslag van een geaccrediteerd bureau. Op basis van de gekende geluidsvermogenniveaus van de windturbines, de geometrische kenmerken, de ligging van de bronnen, de ligging van de beoordelingspunten en de hoogte van de turbines wordt met een overdrachtsberekening de specifieke bijdrage berekend naar de verschillende beoordelingspunten (BEGIS-methode). ***Deze berekening steunt op de ISO-9613*** *en wordt uitgevoerd met een computerprogramma (****Geomilieu V2023.3****).(...)"*

De huidige sectorale normen verplichten de toepassing van de ISO 9613-2 Standaard uit 1996 te gebruiken bij de berekening van de geluidsimmissies.

Maar die bestaat niet.

Nadat reeds tien jaar die geluidsberekeningsstandaard op Europese schaal binnen de wetenschap en ook juridisch werd bekritiseerd, omdat die niet bedoeld en geschikt is voor zeer complex geluid afkomstig van zeer hoge bronnen zoals windturbines, is die door het ISO-Instituut definitief ingetrokken op 24 januari 2024.

(De Uppenkamp-studie heeft daartoe bijgedragen in Duitsland, en daarna moest al in 2014 de minimumafstand tot bewoning wettelijk worden aangepast van ongeveer 500-600m naar 1000m.

Dat ging toen maar over één aspect van de ISO standaard, namelijk de bodemdempingsfactor.)

In landen om ons heen heeft men die fouten tijdig erkend en bestaat op windturbines aangepaste omkaderende geluidswetgeving, dus niet alleen maar richtwaarden opsommen en verwijzen naar een internationale geluidsberekeningsstandaard.

Dat heeft Vlaanderen nagelaten te doen en continueerde met het bepalen van geluidscontouren gebaseerd op de oude standaard behorend bij de sectorale normen uit 2011, feitelijk tot op vandaag, binnen dit dossier van Ventori.

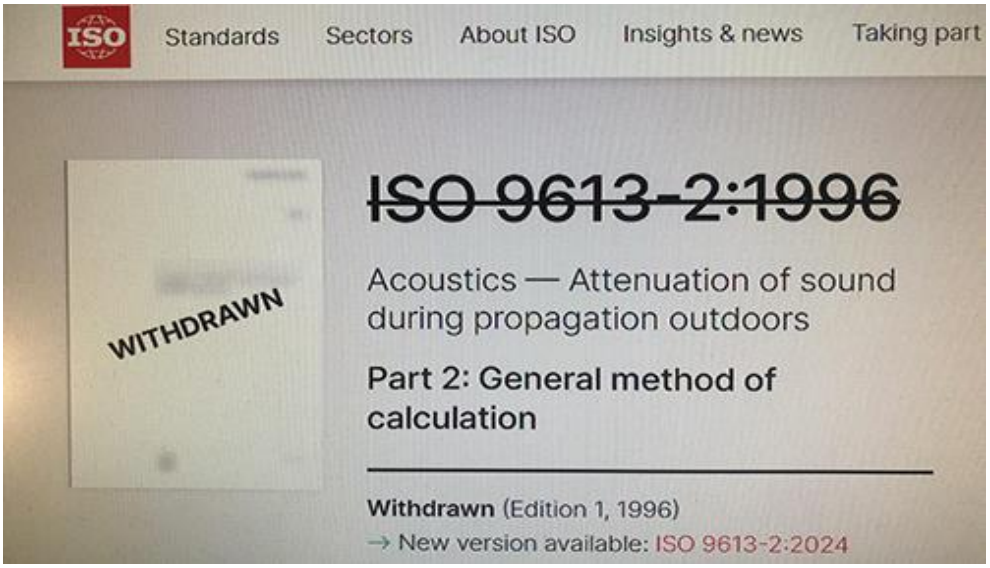

https://www.iso.org/standard/20649.html

De oude werd ingetrokken en vervolgens werd die vervangen door de nieuwe, sterk afwijkende en veel uitgebreidere standaard, die nu wél bedoeld is voor hoge geluidsbronnen. Windturbines worden voor het eerst nu wél genoemd, we hebben het **over de totaal vernieuwde ISO 9613-2 Standaard uit januari 2024**. Dit is géén kleine update.
Waarom is dit zo belangrijk?

Voor hoge geluidsbronnen bestond tot 24 januari 2024 geen wettelijke berekeningsstandaard. De oude was bedoeld voor eenvoudig industriegeluid en maar geschikt voor geluidsbronnen tot 64m hoogte.
Het ISO-instituut heeft de beperkingen van de oude norm uit 1996 ingezien en heeft deze definitief ingetrokken.

De geluidsberekeningsstandaard waar de Vlaamse windturbinewetgeving nog steeds naar verwijst is dus sinds 24/01/2024 definitief onbestaande. En daar kan men vergunningsaanvragen dus niet op baseren.

Let wel, sinds de windturbines veel hoger zijn dan 64m as-hoogte zijn er honderden windturbines vergund op basis van een incorrecte geluidstudie.

Wat we zagen is dat de geluidsexpert van de geluidstudie, dBA-Plan, de berekening heeft uitgevoerd via het computerprogramma: Geomilieu versie V**2023**.3.

> ***"****Deze berekening steunt op de ISO-9613 en wordt uitgevoerd met een computerprogramma (Geomilieu V2023.3)"*

Dat heeft hij waarschijnlijk gedaan omdat de wetgeving nog steeds verwijst naar de oude, reeds onbestaande ISO 9613-2 Standaard uit 1996, die definitief ingetrokken is...

Had hij een computerprogramma gebruikt dat gebruik had gemaakt van de nieuwe ISO-Standaard van ná januari 2024, dan was zowel Riemst als Tongeren te klein geweest voor de 14 windturbines van 250m tiphoogte van Project Ventori.

Dus dat deed hij mogelijk niet om twee redenen, ten eerste: hij mocht dat niet omdat de wetgeving verwijst naar de oude, en ten tweede: de opdrachtgever Ventori zou het bepaald niet leuk gevonden hebben omdat het project dan zeker niet uitvoerbaar zou zijn.

Nu ligt er inmiddels een nieuwe geluidstudie voor.

> *De berekening wordt uitgevoerd in de software Geomilieu V.2025 volgens de ISO9613-2:1996*
>
> *standaard. De luchtabsorptie wordt ingesteld op 10°C en 70% relatieve luchtvochtigheid. Als*
>
> *grondabsorptie wordt 0,2 gehanteerd voor industrieparken, KMO-zones en wateroppervlaktes en 0,8 voor weilanden en parken.*

Ventori schrijft in de nieuwe aanvraag dat het programma Geomilieu V2025 wordt gebruikt, maar het maakt in de praktijk geen enkel verschil, omdat men nog steeds berekent op basis van de ISO9613-2 standaard uit 1996, omdat het VLAREM die nog steeds oplegt te gebruiken!

Met andere woorden, het is een complete wettelijke chaos waar niet eenvoudig is uit te geraken.

Wat is het probleem?
De nieuwe Standaard verschilt zeer duidelijk van de oude, hij bevat tweemaal zoveel bladzijden en voor het eerst maakt deze wel gewag van hoge bronnen zoals windturbines, die nu voor het eerst wél specifiek genoemd worden. Het is zoals gezegd overduidelijk geen kleine *'update'*.

De sectorale normen voor windturbines binnen het VLAREM zijn qua berekening van windturbinegeluid niet veel meer dan een verwijzing naar de geluidsberekeningsstandaard ISO 9613, uit 1996, die enkel bedoeld en bruikbaar is voor de berekening van horizontale geluidspropagatie.
De wet is buiten een lijstje met richtwaarden, in de praktijk de geluidsnormen, feitelijk een lege doos.

Concreet is de ISO-Standaard slechts geschikt voor normaal industriegeluid wanneer het gemiddelde hoogteverschil tussen bron en ontvanger niet hoger is dan 30m.

Omdat de ontvanger verondersteld wordt zich te bevinden op 4m boven het maaiveld, mag de geluidsbron niet hoger zijn dan 64 m om binnen de wettelijk vastgelegde maximale foutmarge van plus of min 3dB(A) te kunnen blijven.

De huidige Vlaamse Sectorale normen voor Windturbines binnen VLAREM II zijn volstrekt ongeschikt voor de huidige generatie grote industriële windturbines en zijn dus ontoepasbaar.

Op basis van geluidsberekeningen steunend op die nieuwe standaard kunnen significant minder windturbines per vierkante kilometer vergund worden in het dichtbevolkte Vlaanderen, van welke tiphoogte dan ook.

Dat verklaart mogelijk waarom Vlaanderen geen haast heeft gemaakt met het aanpassen van de sectorale normen voor windturbines binnen het VLAREM.

Na de definitieve nietigverklaring in 2020 heeft men een Plan-MER moeten uitvoeren en die kan samen met de huidige wetgeving weer in de prullenbak en men moet weer van voren af aan beginnen met een nieuwe Plan-MER, ter vaststelling van een nieuwe deugdelijke omkaderende wetgeving.

Nieuwe *hindergerichte* wetgeving zal qua normen mogelijk gaan lijken op de Duitse (1000m minimumafstand, zo niet compensatie aan burgers), wat niet onverklaarbaar is omdat de zowel windturbines als de mens aan beide kanten van de grens even groot zijn, en de aanwezige gezondheidsrisico's dezelfde.

Nu zit men opgescheept met een waardeloze wetgeving die niet toelaat hogere windturbines te vergunnen dan met een as-hoogte van maximaal 64m.
Wordt die bij de rechter om bovenstaande redenen onderuit gehaald via art. 159 van de Grondwet, de buiten toepassing verklaring van de sectorale normen voor windturbines binnen VLAREM, dan valt men terug op oudere wetgeving.
Welke is dat?

Dat zijn de oude sectorale normen voor windturbines binnen VLAREM, die van 2011.
Die van dezelfde verouderde ISO 9613-2 Standaard uitgaat en niet toelaat windturbines hoger dan 64m as-hoogte te vergunnen...

Stel dat de rechter terecht beslist dat ook die vanwege de definitieve nietigverklaring daarvan door het Europese Hof van Justitie niet meer van toepassing kan zijn, dan vallen we automatisch terug op de gewone geluidsnormen voor industrieel geluid binnen VLAREM, die enorm veel strenger zijn dan welke sectorale normen voor windturbines dan ook.
En dan zal Vlaanderen mogelijk te klein zijn voor welke maat nog verkrijgbare windturbines dan ook.

Deze onhoudbare toestand is ons allemaal al bekend sinds 2016:
Het Vlaamse wettelijk kader, het VLAREM, legt aan de geluidsdeskundige een geluidsberekening op volgens bepaalde modellen, voorafgaand aan vergunning, gebaseerd op **de ISO-standaard 9613-2** uit het jaar 1996.

In de geluidstudie van Windturbineproject **Eneco** Riemst Zuid, 2/6/2016, van de heer Guy PutZeys, zaakvoerder van **dBA-Plan**, Diepenbeek, stond het volgende te lezen:

(...) VLAREM I – Bijlage 4 – Punt F14

De geluidsstudie bevat een immissieberekening volgens ISO 9613-2 (1996) uitgevoerd door een erkende milieudeskundige in de discipline geluid en trillingen, deeldomein geluid, vermeld in artikel 6, 1°, c), van het Vlarel van 19 november 2010. (...)

*(...)**Het blijven eveneens berekeningen waar gezien de afstand van bron tot ontvanger enige foute marge opzit.** De verificatie van de berekende geluidsniveaus (met eventuele overschrijdingen) kan pas* na indienstname *van de windturbines d.m.v. controlemetingen bij een kritische windrichting. (...)*

(Maar dan is de windturbine al vergund en gebouwd, en zal het dezelfde deskundige zijn die zijn ook wettelijk te maken fouten creatief kan 'rechtzetten'.)

In de geluidstudie binnen deze Project-MER van Ventori is dezelfde geluidsdeskundige aan het woord die zich alweer professioneel vrijpleit betreffende de, te grote, foutmarge die in zijn berekeningen zitten en die te wijten zijn aan de verplichte ISO 9613-2 Standaard die ongeschikt is het gestelde doel:

9.1.7 Leemten in de kennis, Effectbepaling

(...) Het geluidsniveau tijdens de exploitatie is een gemodelleerde inschatting van het reële geluidsniveau, volgens de toepasselijke VLAREM methodiek. (...)

*(...) **Een dergelijk model is een theoretische benadering van de realiteit dat werd opgesteld volgens de bepalingen van de rekenmethode enerzijds en de richtlijnen van de Vlarem-wetgeving anderzijds. De beperkingen en bijhorende onzekerheden van rekenmethode wordt omschreven in ISO 9613-2.***

Dit bewijst dat de berekeningstandaard niet deugt voor hoge geluidsbronnen en dat het verplichte gebruik ervan leidt tot foutmarges die ruim boven de maximale +3dB(A) uitkomen die in de ISO 9613-2 Standaard zelf werd vastgelegd, zal voor de leek mogelijk niet als overtuigend klinken maar voor geluidsdeskundigen absoluut wel.

Het gaat hierom, een tabel uit de oude ISO 9613-2 Standaard (1996):

Table 5 — Estimated accuracy for broadband noise of L_{AT}(DW) calculated using equations (1) to (10)

Height, h *)	Distance, d *)	
	$0 < d < 100$ m	100 m $< d <$ 1 000 m
$0 < h < 5$ m	± 3 dB	± 3 dB
5 m $< h <$ 30 m	± 1 dB	± 3 dB

*) h is the mean height of the source and receiver.
d is the distance between the source and receiver.

NOTE — These estimates have been made from situations where there are no effects due to reflection or attenuation due to screening.

Deze door de wet opgelegde maximale foutmarge van 3dB(A) voor de geluidsberekening vooraf, geldt bij hoogteverschillen tussen bron en ontvanger tot maximaal gemiddeld 30m en alleen bij afstanden tussen 100m en 1000m van de bron tot de ontvanger.

Buiten die beperking wordt door de ISO 9613-2-norm géén foutmarge aangeduid omdat die rekenstandaard enkel bedoeld is voor lage industriële geluidsbronnen, zelfs niet geschikt voor de in 1996 gangbare maat windturbines.

Waarom mag een onder het Vlaamse wettelijk kader vergunde windturbine geen as-hoogte (de als puntvormige veronderstelde geluidsbron) kennen hoger dan 64m?

De 'ontvanger' wordt binnen die ISO-standaard 9613-2 verondersteld zich op 4m boven de grond te bevinden (slaapkamerhoogte).
Bij een maximaal *gemiddeld* hoogteverschil van *gemiddeld* 30m mag de geluidsbron zich dus op maximaal 64m boven de grond bevinden.
(Bepaalde toonaangevende instanties (SGS) gaan uit van maximaal slechts 30m.)

Wijken de as-hoogtes van vergunde of te vergunnen windturbines af van dat waar de ISO-standaard voor geschikt is, dan kan men **geen enkele zekerheid** geven over de optredende berekeningsfout die een veelvoud kan/zal zijn van dat wat de wet maximaal toestaat.

Een voorkomende foutmarge van bijv. +6dB(A) op basis van de opgelegde berekening bij een windturbine met een bijvoorbeeld bijna dubbele as-hoogte (110m) dan maximaal toelaatbaar, is reëel.
Elke 3 decibel meer betekent reeds verdubbeling van de geluidsenergie, dus een verschil (fout) van 100% ten opzichte van de maximaal toelaatbare foutmarge.

Bij +6dB(A) betekent dat dan dus 200% meer geluidsenergie dan de vigerende norm toelaat, bij +9dB(A) 400% en +12dB(A) betekent dat 800% boven de norm, en zo verder.

Men moet beseffen dat windturbinedossiers goedgekeurd worden of afgekeurd op decibelwaarden berekend met decimalen achter de komma.

Dus een foutmarge van honderden procenten bovenop het maximaal toelaatbare is zeer aanzienlijk en kan/zal een significant milieueffect veroorzaken.)

Hogere decibelwaarden, per 3 dB(A) verdubbelingen in de geluidenergie, betekenen al snel veel grotere te tekenen geluidscirkels, **Bij + 6 dB)A) treedt moet hij zelfs tweemaal zo groot getekend worden.**
Het is voor velen ingewikkelde materie, de conclusie luidt dat de problemen met de berekeningen en foute aannames binnen het dossier leiden tot grote wijzigingen van de te tekenen geluidscirkels rond windturbines, en dus **grote fouten ten opzichte van de afstanden tot bewoning zoals die werden opgegeven binnen het Project Ventori**.

Daarnaast dient men zich te realiseren dat de ook de *aanname* verankerd in de wetgeving (dezelfde ISO 9613-2 standaard) dat windturbine als **puntbron op as-hoogte** beschouwd dient te worden, incorrect is.
Wat erbovenop tot een lokale foutmarge van tot +12dB(A) kan leiden (SIEMENS en TWOL-studie LNE).

Deskundig zijn ook de schrijvers van de TWOL studies van Leefmilieu:

Verder is ISO 9613-2 onvoldoende in staat om bodemglooiing in rekening te brengen. Zelf bij beperkte variatie in bodemprofiel kan de propagatie over enkele honderden meters immers sterk wijzigen. In dergelijke gevallen is gebruik van een meer geavanceerd golf-gebaseerd model noodzakelijk.

De bronvermogenmeting volgens de IEC-methode dient te gebeuren op een voorgeschreven afstand, afhankelijk van de afmetingen van de windturbine.
De propagatieberkening kan slechts voldoende nauwkeurig gebeuren voor zover de voorwaarden volgens ISO 9613-2 worden voldaan. Wanneer het landschap bijvoorbeeld te glooiend is kan men enkel zinvol een bronvermogen bepalen. Wanneer men in dat geval toch een propagatieberekening wil uitvoeren naar de dichtste woning toe moet men teruggrijpen naar meer geavanceerde rekenmodellen. Het gebruik van ISO 9613-2 is immers beperkt tot "approximately flat terrain" (sic).

via een overdrachtsberekening wordt het gemeten geluidsniveau in het meetpunt herleid naar het specifiek geluidsniveau in het beoordelingspunt.

De grenzen van de bruikbaarheid van deze methode worden vooral bepaald door de beperkte nauwkeurigheid van een overdrachtsberekening volgens de norm ISO 9613-2 in een aantal omstandigheden.

3 Meting van het windturbinegeluid

Dit is een citaat uit de TWOL-studie van LNE, hier geeft men toe dat de ISO 9613-2 standaard ongeschikt is voor hoge geluidsbronnen, en deze eveneens ongeschikt is wanneer het terrein niet vlak is.

De Raad van State bekritiseerde het wetsvoorstel voor de huidige sectorale normen, vanwege het gebrek aan transparantie, het feit dat het publiek geen kennis kan nemen

van de berekeningsmethoden, ontolerabele vaagheid omtrent de professionele bewegingsvrijheid van geluidsdeskundigen, onduidelijke publicaties in het Belgisch Staatsblad, kortom allemaal waarschuwingen die de Vlaamse Regering in de wind heeft geslagen.

Advies RvS sectorale normen:
https://emis.vito.be/sites/emis/files/legislation/90/2023/sb170723-3-b.pdf)

Een aantal landen accepteren eindelijk dat industriële windturbines een aanzienlijk risico voor de volksgezondheid en veiligheid kunnen vormen.

In juni 2014 riep het rapport van het Finse Ministerie van Volksgezondheid op tot een minimale afstand van 2 km tot huizen door te concluderen:

"De actoren van de ontwikkeling van windenergie moeten begrijpen dat geen enkele economische of politieke doelstelling mag prevaleren boven het welzijn en de gezondheid van individuen."

In 2016 heeft Beieren wetgeving aangenomen die een minimale afstand van 2 km tussen windturbines en huizen vereist (feitelijk de 10x de tiphoogteregeling), en Ierland overweegt een soortgelijke maatregel.

In 2023 stemde Buffalo County Nebraska voor een scheidingsafstand van 3 mijl tussen windturbines en kerken, ziekenhuizen en agrarische woningen, en een scheidingsafstand van 5 mijl tussen windturbines en dorpen/steden.

In Denemarken is bij wet geregeld dat bewoners een schadevergoeding kunnen eisen van de exploitant wanneer de windturbine op minder dan 6x de tiphoogte van de woning staat.

VLAREM legt de geluidsdeskundigen van Ventori géén andere rekenmodellen op dan de definitief ingetrokken ISO-9613-2 Standaard, totaal ongeschikt voor hoge geluidsbronnen.

De huidige vigerende wetgeving voorziet niet in de benodigde correcties.
Wanneer men die correcties wettelijk zou doorvoeren, betekent dat het opstellen van een nieuwe wetgeving en is Vlaanderen helemaal te klein voor industriële windenergie nabij bewoning.

Wanneer het doel van de sectorale normen voor windturbines de bescherming van omwonenden is, moet die volledig herschreven worden.

De conclusie van al het bovenstaande is de volgende:

De geluidstudie in de aanvraag werd gebaseerd op een wetgeving die niet gebruikt kan worden voor het gestelde doel, te weten het daarop kunnen baseren van een vergunningsaanvraag.

Inhoudelijk heeft het dus weinig zin hier in te gaan op de vele foute aannames waar de geluidstudie verder op gebaseerd werd.

Wel willen we hier nog het volgende meegeven:

- De windturbines moeten sterk gereduceerd worden en zijn dus misplaatst.
  Zet je een molen dan moet die kunnen draaien, dat is hier los van het gebrek aan wind niet het geval voor de meerderheid van de turbines , gedurende een zeer groot deel van de tijd.
- De studie houdt onvoldoende rekening met de cumulatie van geluid, ook door andere windturbines niet te betrekken via de opstelling van onjuiste contourkaarten die ook de reële immissies niet dekken. Maar ook door het laagfrequent en infrageluid niet te berekenen en mee te nemen in de conclusies, kortom door zich gebonden te achten aan een ISO standaard 9613-2 uit 1996 die definitief is ingetrokken, dus nietig is vanwege de definitief vastgestelde onbruikbaarheid ervan voor hoge geluidsbronnen.

Vlaanderen weet heel goed dat men de vigerende wetgeving tijdig moest aanpassen aan de nieuwe standaard, maar men heeft verzuimd dat te doen.

Men heeft verzuimd tijdig aan de bel te trekken bij Europa om evt. daarlangs invloed te kunnen hebben op de inhoud van een nieuwe ISO Standaard die wél geschikt zou zijn voor de berekening van windturbinegeluid, dus één die niet de mankementen heeft waar ook de actuele mee behept is.

Men had het initiatief kunnen nemen om de EU geluidsrichtlijn te laten aanpassen met een hoofdstuk gewijd aan het specifieke windturbinegeluid, waar men eigen wetgeving op had kunnen baseren.

Men denkt mogelijk dat de EU-doelstelling het plaatsen van windturbines is, maar dat is onjuist. De “doelstellingen” behelzen het verlagen van de CO2-uitstoot en het verhogen van de bevoorradingszekerheid, niet het misplaatsen van windturbines in te dichtbevolkt gebied.

Vlaanderen botst nu op een harde limiet door nalatigheid, dit impliceert het einde van de uitbreidingsmogelijkheden van onshore windenergie in de huidige en toekomstige vorm:

Er is fysiek geen ruimte, laat staan voor windturbines die binnen de vergunning vervangen kunnen gaan worden door nog grotere, via **Repowering**.

13. **Mocht de nieuwe wetgeving die nog moet worden gemaakt verwijzen naar de nieuwe geluidsberekeningsstandaard ISO 9613-2 van 24 januari 2024, dan loopt men tegen de volgende problemen aan:**

Windturbines van 200-250m hoogte zijn bepaald geen puntbron, waar ook de nieuwe de ISO-Standaard weer vanuit gaat.

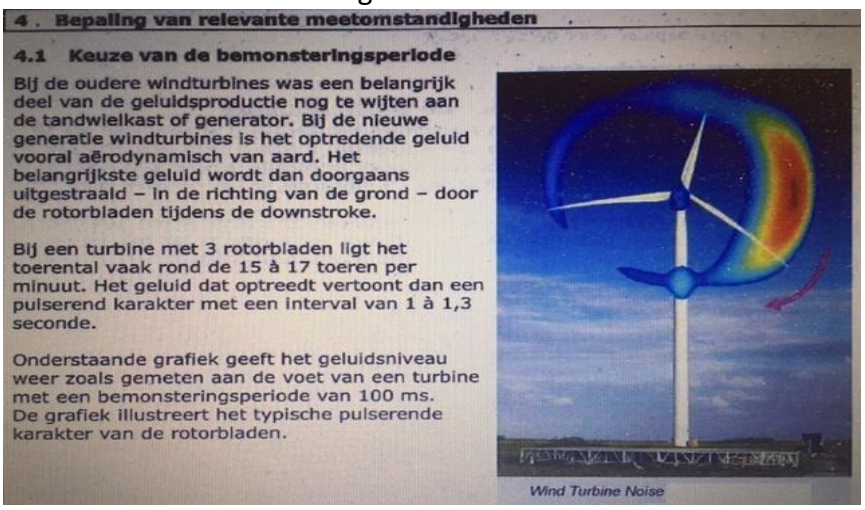

4 . Bepaling van relevante meetomstandigheden

4.1 Keuze van de bemonsteringsperiode

Bij de oudere windturbines was een belangrijk deel van de geluidsproductie nog te wijten aan de tandwielkast of generator. Bij de nieuwe generatie windturbines is het optredende geluid vooral aërodynamisch van aard. Het belangrijkste geluid wordt dan doorgaans uitgestraald – in de richting van de grond – door de rotorbladen tijdens de downstroke.

Bij een turbine met 3 rotorbladen ligt het toerental vaak rond de 15 à 17 toeren per minuut. Het geluid dat optreedt vertoont dan een pulserend karakter met een interval van 1 à 1,3 seconde.

Onderstaande grafiek geeft het geluidsniveau weer zoals gemeten aan de voet van een turbine met een bemonsteringsperiode van 100 ms. De grafiek illustreert het typische pulserende karakter van de rotorbladen.

Wind Turbine Noise

LNE stelt in de TWOL-studie dat het geluid in hoofdzaak van de rotor komt, niet van de as/generator, dat is <u>strijdig met de puntbron assumptie binnen de ISO-9613-2 standaard</u>, dit leidt tot aanzienlijke berekeningsfouten.

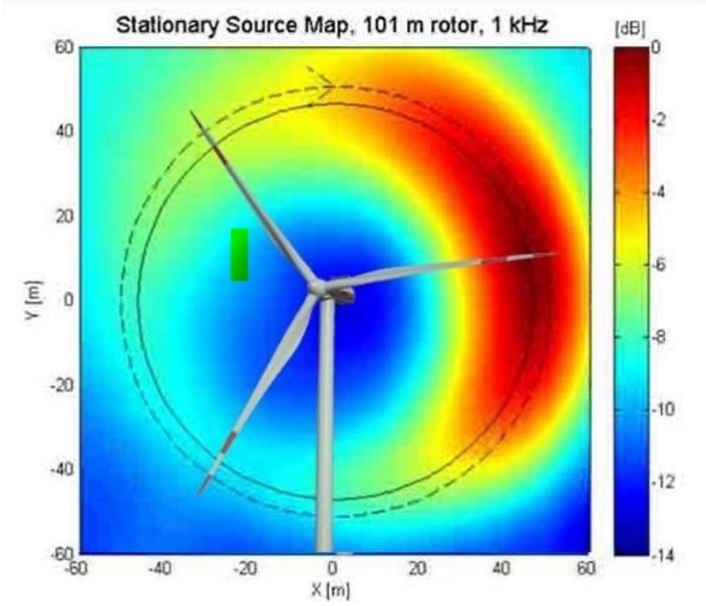

Bovenstaande grafiek van Siemens laat zien dat er een lokaal verschil van zelfs 12db(A) kan bestaan tussen de as en de rotoruiteinden. Dat betekent 8 maal meer geluidsenergie, dat is zeer substantieel.

De geluidsstudie van Ventori gaat uit van de reeds lang achterhaalde puntbron assumptie:

“ 9.1.2

In de randvoorwaarden voor immissiemetingen van windturbines (sectorale

voorwaarden windturbines) wordt beschreven dat de windturbines gemodelleerd worden als *<u>puntbronnen</u> op* masthoogte.”

Die is achterhaald omdat het gebied dat de rotorbladen van 250m hoge windturbines bestrijken <u>meerdere voetbalvelden groot is</u> en het geluid in hoofdzaak van de tippen van de rotorbladen komt die met honderden kilometers per uur door het luchtruim razen.

Daarnaast is ook de trillende mast een sterke geluidsbron van zeer lage frequenties.

Bij slijtageproblemen en bepaalde systemen is ook het geluid van de gondel hinderlijk, maar normaal gesproken zwaar ondergeschikt aan de voorgaande twee bronnen.

Kortom, qua puntbronassumptie slaat de ISO Standaard de plank totaal mis, hetgeen eveneens leidt tot foutieve berekeningen die niet in het voordeel van omwonenden zijn.

Volgende tekortkoming:

Windturbines maken veel geluid dat door de sectorale normen, steunend op de ISO Standaard, genegeerd wordt.

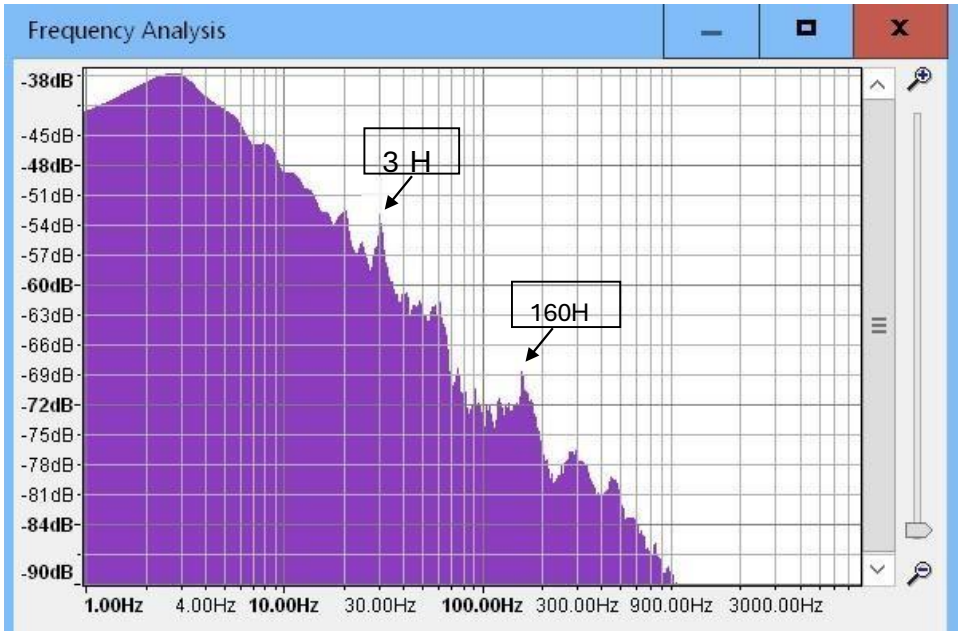

Deze grafiek toont het frequentiespectrum (toonhoogten) van windturbinegeluid en het aantal decibels

Het is overduidelijk dat de meeste geluidsenergie die geproduceerd wordt in het lage bereik zit, de lage tonen zijn het luidst. Zelfs extreem luid in vergelijking tot normaal hoorbaar geluid zoals dat van de menselijke stem.

Deze meting van windturbinegeluid laat zien dat die lage frequenties ongeveer 90% van geluidsemissie/geluidsenergie betreffen.

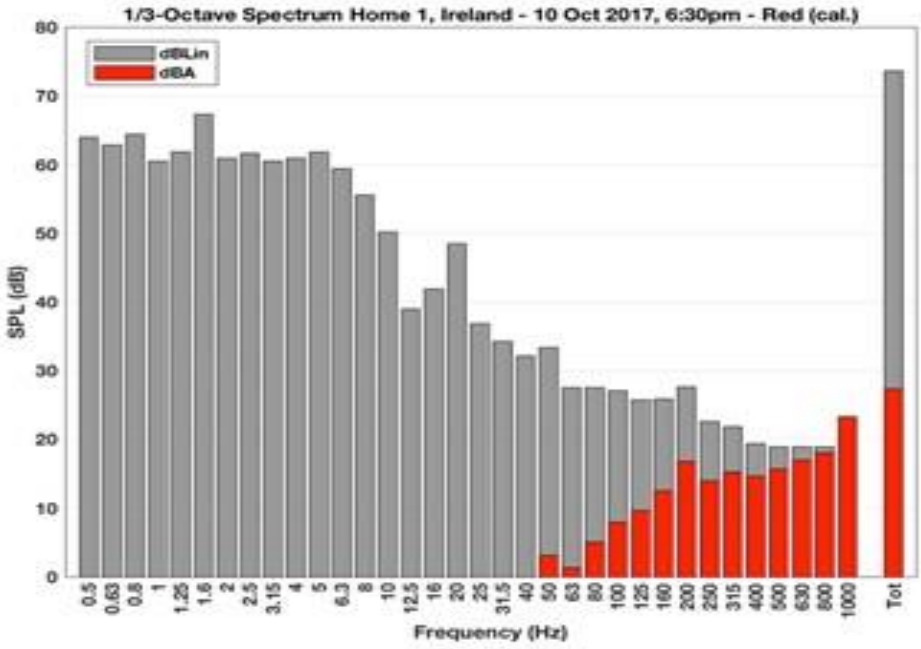

Bovenstaande grafiek laat (in rood) zien welk zeer beperkt deel van de geluidsemissie er gereguleerd wordt binnen de sectorale normen, <u>slechts een zeer klein deel van de werkelijke emissie</u>.
Dit omdat de ISO 9613-2 standaard rekent in dB(A) en daarmee alle lage frequenties die juist de gerapporteerde slaapverstoring, en zo op termijn gezondheidsklachten, genereren, eruit filtert.
Eerlijkheid gebiedt te vermelden dat frequenties onder 63 Hertz ook niet beschouwd worden binnen de sectorale normen.

De nieuwe ISO 9613-2 Standaard rekent net zoals de oude in A-gewogen geluid.

Decibel-A, dB(A), is zeer geschikt voor de regulering van normaal geluid maar zeker niet voor geluid met een zeer grote lage component zoals modern windturbinegeluid.

Wil men middels een wetgeving de burger beschermen dan is ongewogen geluid in dB(Z) uitgedrukt de enige juiste eenheid.
Immers, waarom zou men het merendeel van de geëmitteerde geluidsenergie niet beschouwen als het doel is om de menselijke gezondheid te beschermen middels milieunormen?

Maar vanuit de windsector gezien is het duidelijk.
<u>Wanneer men via A-weging (dB(A)) het merendeel van de geluidsemissies negeert, tekent men de geluidscirkels in de geluidstudie aanzienlijk kleiner, factor 2 tot 4.</u>

En dát betekent dat Vlaanderen in de ogen van de windsector en de politiek nog net groot genoeg is om de gesuggereerde 'klimaatdoelstellingen te behalen'.

Het gaat in totaliteit over verschillen van vele decibels, vergunningen werden tot nu beslist op decibelwaarden achter de komma, daaruit volgt dat we het hier bepaald niet over futiliteiten hebben.

Ventori binnen de eerste geluidsstudie:

"Laagfrequent geluid

Over laagfrequent en infrageluid bij windturbines is weinig bekend. Momenteel zijn er maar een klein aantal landen waar gedetailleerde procedures voor het berekenen van de impact van laag frequent geluid zijn opgesteld. Deze procedures zijn in 2019 en 2021 voorgesteld op het internationaal windturbinecongres (INCE Europe) door o.a. EMD International A/S. Echter zijn deze methodes nog altijd niet voldoende onderbouwd, waardoor voor de meerderheid van de landen het voorspellen en berekenen van laag frequent geluid onmogelijk blijft. De procedures zijn niet geldig in andere landen, waardoor ze in Vlaanderen niet van toepassing zijn. Het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu in Nederland stelde een factsheet op om de gezondheidseffecten van windturbines in kaart te brengen. Hierin werd in een korte alinea verwezen naar de problematiek omtrent laagfrequent geluid en infrageluid:"

"Windturbines maken geluid over het hele spectrum van lage en hoge tonen. Hierbij horen dus ook laagfrequent geluid en infrageluid. Het laagfrequente geluid van windturbines is vergelijkbaar met andere bronnen van geluid zoals verkeer (Bolin et. al, 2011). Infrageluid van windturbines is niet sterker dan infrageluid van andere bronnen, zoals wegverkeer en wind en in de praktijk meestal ook niet hoorbaar (van den Berg en van Kamp, 2020/2021). Voor LFG zijn hinder en mogelijk slaapverstoring gevonden als gezondheidseffecten (Baliatsas et. al., 2016 in White et. al., 2020). Maar er zijn geen aanwijzingen dat LFG en infrageluid andere effecten hebben op omwonenden dan gewoon geluid (van Kamp & van den Berg, 2020/2021). "

"Momenteel is het mogelijk om metingen uit te voeren omtrent laagfrequent geluid, maar deze kunnen nergens aan getoetst worden aangezien er geen wetgeving beschikbaar is. Tot heden kan er enkel uitgegaan worden van perceptie. Echter is dit geen accurate methode."

Omwonenden van windturbines ondervinden ernstige hinder, slapeloosheid, hoofdpijn, evenwichtsproblemen, duizeligheid en misselijkheid, juist door laagfrequent geluid en infrageluid.

Volgende tekortkoming:

Maar ook door amplitudemodulatie, het zeer onrustige constante fluctuerende geluid wat afkomstig is van de rotorbladen en sterk beïnvloedt word door atmosferische omstandigheden.

Er zou volgens deskundigen een straffactor van bijvoorbeeld 5dB(A) moeten worden toebedeeld aan zeer hinderlijke geluidsbronnen zoals windturbines die zich juist typeren door die amplitudemodulatie.

De ISO standaard houdt geen enkele rekening met de hinderlijke aard van het zeer specifieke windturbinegeluid.

En nog één van een andere aard:

Volgende tabel toont dat de geluid-reducerende maatregelen (Reduced Noise Mode) geen effect hebben op juist die lage tonen, en dus de geluidhinder niet effectief verminderen.

SIEMENS

Standard Acoustic Emission, SWT-3.0-101, Hub Height 99.5 m
Document ID: E W EN OEN DES TLS 7-10-0000-0834-00
Christiaan Torres Stoeckl / 2013.01.28
Conveyed confidentially as a trade secret

SWT-3.0-101, Hub Height 99.5 m
Standard Acoustic Emission

BEM140536
gemeente Steenbe

Typical Sound Power Levels
The sound power levels are presented with reference to the code IEC 61400-11 ed. 2.1 (2006-12) based on a hub height of 99.5 m and a roughness length of 0.05 m as described in the IEC code. The sound power levels (L_{WA}) presented are valid for the corresponding wind speeds referenced to a height of 10.0 m above ground level.

Wind speed [m/s]	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Up to cut-out
Standard setting	91.4	95.7	100.6	105.1	106.7	107.0	107.0	107.0	107.0	107.0	107.0
"Setting -1 dB"	91.4	95.7	100.5	104.3	105.8	106.0	106.0	106.0	106.0	106.0	106.0
"Setting -2 dB"	91.4	95.7	100.3	103.4	104.9	105.0	105.0	105.0	105.0	105.0	105.0
"Setting -3 dB"	91.4	95.6	99.8	102.4	104.0	104.0	104.0	104.0	104.0	104.0	104.0
"Setting -4 dB"	91.4	95.4	99.0	101.4	102.6	103.0	103.0	103.0	103.0	103.0	103.0
"Setting -5 dB"	91.4	95.2	98.1	100.4	101.7	102.0	102.0	102.0	102.0	102.0	102.0

Table 1: Acoustic emission, L_{WA} [dB(A) re 1 pW]

Typical Sound Power Frequency Distribution
Typical spectra for L_{WA} in dB(A) re 1 pW for the corresponding centre frequencies are tabulated below for 8 m/s referenced to a height of 10.0 m above ground level.

1/1 oct. band, center freq.	63	125	250	500	1000	2000	4000	8000
Standard setting	87.4	93.9	97.7	99.5	102.5	100.6	94.5	80.9
"Setting -1 dB"	87.2	93.5	96.7	98.5	101.4	99.6	93.4	79.8
"Setting -2 dB"	87.0	93.1	95.6	97.4	100.4	98.5	92.4	78.8
"Setting -3 dB"	86.8	92.8	94.6	96.4	99.3	97.5	91.3	77.7
"Setting -4 dB"	86.6	92.4	93.5	95.3	98.2	96.4	90.3	76.6
"Setting -5 dB"	86.4	92.0	92.4	94.2	97.1	95.3	89.2	75.6

Table 2: Typical 1/1 octave band spectrum for 63 Hz to 8 k Hz at 8 m/s

Siemens laat zien dat mitigatie/bridage niet werkt voor lage tonen. Alleen dit feit maakt de gevraagde vergunning al onmogelijk.

In dichtbevolkt gebied misplaatste zeer grote windturbines kunnen volgens Ventori toch verantwoord worden middels 'milderende maatregelen', door gebruik te maken van de **Reduce Noise Mode**, de vraag is of het enig positief effect heeft en grote twijfels zijn er over de controleerbaarheid /handhaafbaarheid:

> ***"9.1.5 Milderende maatregelen***
>
> ***9.1.5.1 Exploitatiefase – Milderende maatregelen – geplande situatie 1***
>
> *Zoals duidelijk werd in hoofdstuk 9.1.4.2.3 worden er tijdens de dagperiode alsook tijdens de avond- en nachtperiode overschrijdingen verwacht ter hoogte van bepaalde woningen bij een cumulatieve berekening met het maximaal brongeluid. Door het toepassen* ***van milderende maatregelen*** *tijdens de drie periodes, waarbij men de windturbines instelt in een* ***'reduced noise mode', kan de bijdrage beperkt worden tot een aanvaardbaar niveau****. De 'reduced noise mode' beperkt het geluidsvermogenniveau van de windturbines door het maximaal toerental van de rotor automatisch te beperken."*

Is hier enige vorm van doelmatige controle op, inzichtelijk voor het betrokken publiek?

Wie bepaald uiteindelijk of het geluidsniveau 'aanvaardbaar' is?

Resumerend:

Bovenstaande impliceert dat er géén toepasbaar Vlaams windturbinekader bestaat voor geluidsbronnen hoger dan in de praktijk 64m as-hoogte (op vlak terrein).

De vergunningen van alle windturbines in Vlaanderen met een as-hoogte van meer dan 64 m, zijn opgehangen aan een voor het doel onbruikbare wetgeving, geluidsberekeningen vooraf aan vergunning zijn incorrect, metingen achteraf gestoeld op de assumpties binnen de Standaard, eveneens.

De huidige generatie grote windturbines wordt dus onwettig vergund en mogelijk illegaal geëxploiteerd omdat doelmatige handhaving eveneens onmogelijk is.

Geen enkele grote industriële windturbine in Vlaanderen is vergund onder een daartoe geëigende wetgeving, die heeft zelfs nooit bestaan.

Windturbines veroorzaken ernstige hinder die op zijn beurt ernstige gezondheidsschade schade veroorzaakt.
In die zin zijn ze niet de oplossing maar juist het probleem.

We refereren o.a. naar de oprichtingsakte van de Europese Unie, art 37, die oplegt dat elke handeling/beslissing moet resulteren in een beduidend hoger beschermingsniveau voor de mens en het milieu (de status quo wordt slechts tijdelijk geduld, elke verslechtering van het beschermingsniveau is strikt verboden wanneer er geen hoger algemeen belang werd aangetoond).

Europa legt op dat elke redelijke wetenschappelijke twijfel bij milieu-gerelateerde afwegingen automatisch leidt tot *stand-still* verplichting.

Deze vergunningsaanvraag van Ventori, die volledig steunt op een voor deze industriële windturbines ontoepasbare geluidsimmissieberekening, dient geweigerd te worden.

14. Slagschaduw, vergeet de beperking daarvan, vergeet milieuhandhaving

Er dient een logboek te worden bijgehouden betreffende de slagschaduw, waar die en wanneer die op welk huis valt, het totaal aantal minuten worden automatisch opgeteld en getoetst aan de maximale waarden voor ieder huis.

Men kan deze zin nog een keer lezen maar ook zonder dat te doen weet men na het zien van de kaart op de eerste pagina's van dit bezwaarschrift dat doelmatige handhaving niet zal bestaan omdat die fysiek onmogelijk is.

De burger wordt maar wat wijsgemaakt. Een pure vorm van misleiding vindt hier plaats.

4.4.2 Milderende maatregelen

Door de toepassing van een automatische stilstandmodule zullen de toepasselijke VLAREM norm te allen tijde gerespecteerd worden. De slagschaduw zal tijdens de exploitatie voor deze receptoren voldoende beperkt worden.

PROJECT-MER WINDPARK VENTORI-NIET-TECHNISCHE SAMENVATTING

Datum: 28 augustus 2025 23

Na het verkrijgen van de vergunningen en ter voorbereiding van de operationele fase kunnen de noodzakelijke maatregelen verfijnd worden waarbij ook rekening wordt gehouden met cumulatieve effecten. De initiatienemers zorgen ervoor dat ten allen tijde wordt voldaan aan de normen voor slagschaduw zoals opgelegd in VLAREM II met behulp van een automatische stilstandsmodule (ook wel 'slagschaduwmodule' genoemd).

Deze slagschaduwmodule is in staat om de aanwezigheid van slagschaduw en zijn locatie (de projectie van de slagschaduw op slagschaduwgevoelige objecten) vast te stellen. Bovendien bevat de slagschaduwmodule ook de nodige gegevens om te bepalen wanneer de slagschaduwnorm dreigt overschreden te worden voor een bepaald slagschaduwgevoelig object.

Hiertoe worden de locaties van alle relevante slagschaduwgevoelige objecten geprogrammeerd in de slagschaduwmodule alsook de locaties en eigenschappen van eventuele andere windturbines waarmee cumulatieve effecten mogelijk zijn.

De slagschaduwmodule 'kent' op deze manier alle relevante slagschaduwgevoelige objecten. Wanneer de slagschaduwnorm dreigt

overschreden te worden voor één van deze objecten, wordt de windturbine automatisch tot stilstand gebracht. De slagschaduwmodule berekent automatisch de slagschaduwduur en de duur van de stilstand voor elk relevant object.

Vervolgens voorziet 'Ventori' (een tijdelijke plaknaam?) noch de vigerende wetgeving in doelmatige publieke controle op het bijhouden van het logboek en de parameters.

Dat kan ook niet want het gaat hier om slagschaduw impact van mogelijk 10 verschillende exploitanten. Die scheidingen hebben aangebracht in de structuur van hun bedrijven in de vorm van onderverdeling in verschillende vennootschappen, die zeer moeilijk aansprakelijk te stellen zijn.

Men heeft ook niet één gemeenschappelijke slagschaduw module voorzien maar veel verschillende die niet gekoppeld zijn, volgens dit dossier.

Men moet geen specialist zijn om te begrijpen dat dit zo niet werkt en dan de burger die ernstig gehinderd wordt door de slagschaduw van tientallen windturbines van verschillende maatschappijen, uiteindelijk het nakijken heeft.

Kan de milieu-inspectie effectief ingrijpen?

Het gaat hier om een volstrekt chaotische opstelling, en massa's windturbines potentieel, en dan weer grotere door **Repowering**.

Handhaving van slagschaduw is net zoals ten aanzien van het windturbinegeluid, totaal onmogelijk.

Ventori houdt hier geen rekening met het *'worst case scenario'*.

<u>Conclusie: de vergunningen mogen niet afgeleverd worden omdat het bewijs niet voorligt dat adequate handhaving op de milieunormen in de praktijk mogelijk is.</u>

15. Ernstig gehinderde personen en rechtspraak betreffende stopzetting en schadeclaims

Het aantal ernstig gehinderde personen zou volgens de wetenschappelijke literatuur en gezondheidsinstanties onder de 5% moeten blijven.

In het zeer dichtbevolkte Vlaanderen zou dat percentage op basis van de huidige ondeugdelijke wetgeving zeker hoger dan 20% kunnen zijn.

Minister Zuhal Demir had het terecht over de nood aan een grootschalige gezondheidsstudie, welke juist zou moeten gaan over de impact van dat laagfrequent geluid en infrageluid.

Maar die is er niet.

Ondanks dat zijn er rechters die de mening zijn toegedaan dat ook veel kleinere windturbines met veel kleinere vermogens dan hier aangevraagd, een dermate ernstige vorm van hinder veroorzaakt dat stopzetting en uitbetaling van significante schadevergoedingen op zijn plaats is:

Het recente arrest uit Ierland:

Het zeer gedetailleerde **arrest van het Ierse High Court**, Record **No.:2018/392P**, van **5 juni 2025**, dat vanwege geluidshinder de definitieve stillegging gelast van **drie Nordex windturbines van 2,5 MW op een afstand tot bewoning van 1.050 meter**, en voorziet in een schadevergoeding voor de omwonenden, onderstreept nogmaals het manifeste belang van een onafhankelijke Plan-MER voor de instrumentkeuze 'Wind'.

(even ter vergelijking: Ventori plant hier windturbines van 7,2 MW, honderd meter hogere dus, op ongeveer minder dan de helft van de afstand.)

https://www.wind-watch.org/news/wp-content/uploads/2025/06/2025_IEHC_330.pdf

> *THE HIGH COURT*
>
> *JUDGMENT of Mr. Justice Oisín Quinn delivered on the 5th day of June 2025*
>
> *RAYMOND BYRNE AND LORNA MOORHEAD versus ABO ENERGY IRELAND LIMITED, ABO ENERGY O&M IRELAND LIMITED, Record No.: 2018/3928P*
>
> *High Court orders total shutdown of three wind turbines in Wexford due to noise nuisance*
>
> *The high court has ordered*

Dat drie windturbines in Co Wexford volledig worden gesloten vanwege geluidsoverlast.

Het schijnt de eerste keer te zijn dat een rechtbank in Ierland de totale stillegging van een windturbine heeft bevolen.

> *"Raymond Byrne en Lorna Moorhead wonen op **ongeveer een kilometer afstand van de dichtstbijzijnde turbine** van het Gibbet Hill windmolenpark met zes turbines bij Bunclody in Co Wexford. Vier van de turbines staan vlakbij de top van Gibbet Hill en twee op de subtop.*
>
> *Byrne en Moorhead spanden een rechtszaak aan tegen ABO Wind Ireland Ltd, ABO Wind OMS Ireland Ltd en Wexwind Ltd en beweerden dat het windmolenpark **hun levenskwaliteit en woongenot had "verwoest".***
>
> *Het echtpaar zei dat het lawaai, de trillingen en de schaduwflikkeringen van de turbines hebben geleid tot **slaapstoornissen, stress en angst**.*
>
> *Ze voegden eraan toe dat **de waarde van hun huis aanzienlijk was gedaald door de "permanent onaangename omgeving".***
>
> *Ze zeiden dat **hun slaap ernstig werd verstoord en dat ze "niet konden ontsnappen" aan het lawaai.***
>
> *Op een gegeven moment verhuisden ze naar een kleinere kamer aan de achterkant van het huis die aanvankelijk een van de slaapkamers van de kinderen was toen hij nog een baby was, maar nu voornamelijk een inloopkast was. Dit bood echter geen verlichting van het lawaai.*
>
> *De rechter concludeerde **dat het "eerlijk, rechtvaardig en gepast! om een "permanent bevel uit te vaardigen waarin wordt bepaald dat de drie turbines in kwestie volledig moeten worden uitgeschakeld".***
>
> *Hij zei dat de optie om de gedaagden toe te staan "in wezen een schadevergoeding te betalen om de overlast overdag en 's avonds te laten voortduren, niet gepast is".*
>
> ***De rechter beval een schadevergoeding van €120.000 tot €180.000 aan elke eiser voor de erkende overlast, die begon in mei 2013.***
>
> *Hij merkte ook op: "dat de reactie en aanpak van de gedaagden gedurende de 12 jaar voorafgaand aan de rechtszaak ernstig onindrukwekkend was".*
>
> ***De rechter zei dat deze aanpak "de verstoring en het ongemak aanzienlijk verergerde en verlengde" en daarom kende hij extra bedragen van €24.000 en €36.000 aan verzwarende claims toe.***

De beslissing van vandaag volgt op een afzonderlijke uitspraak van het Hooggerechtshof vorige week, waarin werd bevolen om een andere windturbine in Co Wexford 's nachts bij bepaalde windsnelheden stil te zetten vanwege de mogelijke slaapverstoring."

Deze zaak was de eerste particuliere eis tot overlast van windturbinegeluid in Ierland of het Verenigd Koninkrijk, aldus de rechter.

De Jurisprudentie van Toulouse:

Het Hof van Justitie Hof van Beroep van Toulouse, 3e kamer, 8 juli 2021, nr. 20/01384 , heeft het bestaan van een syndroom formeel erkend en besloten windturbines en de verantwoordelijkheid van windturbines voor de veroorzaakte gezondheidsproblemen door hun exploitant, te veroordelen tot schadevergoeding van de 2 slachtoffers voor een bedrag van € 4.000 elk voor de *Pretium Doloris* en € 2.216,25 om hun tekort te compenseren wiens "*Lijden vóór de consolidatie: (...) rekening houdend met de ziekenhuisopname in medische follow-up, het uitvoeren van bijkomende onderzoeken, het nemen van incidentele behandelingen en psychologische repercussies. »"*

De totale veroordeling van de exploitant, met name voor morele schade, waardeverlies van het eigendom en verstoring van de levenskwaliteit: 110.582 euro, bovenop de veroordeling van kosten.

Artikel in De Standaard:

Belgen in Tarn krijgen schadevergoeding voor windmolensyndroom, een gevolg van het infrageluid dat de wieken veroorzaken.

*"De exploitanten van een frans windmolenpark moeten een Belgisch echtpaar ruim **110.000 euro** schadevergoeding betalen. Volgens een rechter in Toulouse veroorzaakten de windmolens abnormale overlast en gezondheidsklachten, dinsdag 9 november 2021."*

***"Zes windmolens**, geplaatst tussen 2008 en 2009, de dichtste op **700m van het huis**.*

Vermoeidheid, hoofdpijn, hartritmestoornissen en slechte nachtrust"

"De advocaat van de verdediging verwees naar een rapport van de Académie de Medicine uit 2017. Dat stelde dat windmolens op het land niet direct leiden tot organische pathologiën',

maar ***erkende wel dat ze 'via geluids-en visuele overlast een impact kunnen hebben op de levenskwaliteit van buurtbewoners en op hun fysiek, mentaal en sociaal welbevinden'*** *Het windmolensyndroom is niet erkend in Frankrijk."*

"Huis stond al drie jaar te koop."

"Advocate Alice Terrasse:

Dit windmolenpark veroorzaakt abnormale overlast door zijn opstelling'

Het impliceert volgens haar wel dat er zorgvuldiger nagedacht moet worden over de inplanting van windmolenparken en dat men meer rekening moet houden met de omwonenden."

D**e rechtszaak van Rennes**: **12 maart 2024, Cour d'appel de Rennes, RG n° 17/03596**

De uitbaters van het windpark werden veroordeeld tot uitbetaling **van schadevergoedingen** aan 24 families **vanwege ontoelaatbare hinder en ernstige inperking van het woongenot.**

Rejette la demande d'expertise judiciaire.

"Condamne la sas FP Lux Wind [Localité 119] à payer au titre de la réparation du préjudice de dépréciation immobilière les sommes suivantes à :

(opsomming van de personen)**, de bedragen zijn: 80.000€, 52.500€, 35.000€, 49.000€, 70.500€, 54.000€, 42,000€, 37.000€, 27.000€, 30.000€, 72.400€, 40.000€ en 44.000€.**

Condamne la sas FP Lux Wind [Localité 119] à payer au titre des frais irrépétibles les sommes suivantes:
(opsomming van de personen)**, de bedragen zijn: Voor iedere gedupeerde nog eens 5.000€**

Soms leggen de exploitanten (in Itterbeck Duitsland) voorafgaand al schadevergoedingen (Entschädigungen) bij te korte afstanden tot bewoning vast tijdens de infovergadering voor het publiek. (bron: De Stentor, krant in Noord Nederland)

Anwohnerprämie (= Entschädigung)

*bis 1.000 m garantiert **3.500 €/Jahr***

*bis 1.250 m garantiert **2.500 €/Jahr***

*bis 1.500 m garantiert **1.500 €/Jahr***

Macht in 20 Jahren: garantiert 70.000 €, 50.000 €, 30.000 € **.**

Die Anwohnerprämie ist eine Mindestvergütung.

Dit doet de windsector niet wanneer het bewijs niet voorligt dat daadwerkelijk schade wordt veroorzaakt.

In Nederland liet de regering studiebureau TNO uitrekenen hoeveel geld er aan potentiele schadevergoedingen moet worden gereserveerd voor de bestaande windturbineprojecten tot 2030.

Het antwoord van TNO was een rapport dat meldde dat er **15,5 miljard euro** moest worden voorzien.

https://nlvow.nl/actueel/planschade-windmolens-loopt-met-de-res-volgens-tno-op-naar-meer-dan-15-miljard-euro

16. Gezondheidsrisico's

Onderstaande informatie komt grotendeels uit Zweden, waar meer ruimte is en in de praktijk de minimumafstanden tot bewoning significant groter zijn dan bij ons.
Deze informatie wordt gebruikt in rechtszaken aldaar en adviezen aan de overheid.

Uit te voeren beoordeling van gezondheidseffecten:

De meeste lokale politici zijn zich al bewust van, en sceptisch over, de vernietiging van lokale waarden en gezondheid.

Het gaat niet meer alleen om geluidsniveaus en geluidshinder door windenergie.

Het gaat over het recht om ongeschonden ter wereld te komen zonder verminderde intelligentie of met een laag geboortegewicht, het recht om op te groeien in een gezonde omgeving die het cognitieve vermogen niet remt, het recht om te voorkomen dat je de rest van je leven in een schadelijke omgeving leeft met een verhoogd risico op hart- en vaatziekten, dementie, depressie en migraine-gerelateerde vermoeidheidsziekten, zelfmoord, enz.

Zweden:

Ontwikkeling van 10 sterfgevallen per 100.000 inwoners in 1997 naar 48 sterfgevallen voor vrouwen en 30 voor mannen per 100.000 inwoners in 2023. Dezelfde trend in alle landelijke provincies met veel windturbines. Hoe hoger het vermogen, hoe hoger het sterftecijfer.

Uit een compilatie blijkt dat vrouwen in sommige provincies een drie keer zo hoog sterftecijfer hebben als mannen. Andere studies tonen aan dat vrouwen gevoeliger zijn.

Dit betekent dat de regelgeving niet gebaseerd kan zijn op gemiddelde waarden, maar de gezondheid van vrouwen moet waarborgen. En de ontwikkeling van de foetus, die wordt verstoord door te hoge cortisolniveaus bij zwangere vrouwen.

We tonen aan dat het verantwoordelijk bestuur, bestuursrechtbanken, arrondissementsrechtbanken, gerechtshoven, ministeries en ministers manifest onvoldoende inzicht hebben in alarmerend wetenschappelijk bewijs van windenergie-gerelateerde medische effecten op mens en dier met betrekking tot:

1. Emissies van windturbines belemmeren de cognitieve ontwikkeling van de bevolking vanaf de geboorte. Blootstelling tijdens de kindertijd draagt bij aan leer- en gedragsproblemen en obesitas.

2. Huidige en toekomstige generaties hebben recht op een definitief en snel moratorium op onshore windenergiecentrales.

Windenergie-gerelateerd lawaai en infrageluid veroorzaken schadelijke effecten op menselijke organen van de wieg tot het graf. Technologische ontwikkelingen hebben ertoe geleid dat de meerderheid van de Zweedse en Europese bevolking is blootgesteld aan ongecontroleerde medische experimenten.

3. Emissies van windturbines veroorzaken schade voor de geboorte die ertoe leidt dat de bevolking wordt geboren met verminderde intelligentie wanneer ze wordt blootgesteld aan zwaar lawaai.

Regeringen heeft de risico's van blootstelling aan sterk pulserend infrageluid en laagfrequent geluid voor zwangere vrouwen, foetussen, pasgeborenen en kinderen verzwegen.

4. Emissies van windturbines veroorzaken stress bij de moeder tijdens de zwangerschap, wat een blijvende invloed heeft op de geestelijke gezondheid van het kind op volwassen leeftijd.

Kinderen van moeders met verhoogde stress tijdens de zwangerschap lopen een groter risico op neuro-psychiatrische en neurologische ontwikkelingsstoornissen, waaronder autismespectrumstoornis (ASS), aandachtstekortstoornis met hyperactiviteit, angst en depressie.

Er is een verband vastgesteld tussen ASS en de ziekte van Parkinson door verminderde dopamineniveaus.

5. Aan windenergie gerelateerd infrageluid vermindert het cognitieve vermogen van de bevolking.

Wetenschappelijke doorbraken waarschuwen voor ernstige gezondheidseffecten. Aan windenergie gerelateerd lawaai:

- Verstoort de laminaire bloedstroom, vasculaire bewegingen en de redoxsystemen in de kleine capillaire bloedvaten.

Dit wordt erkend als de belangrijkste oorzaak van de ontwikkeling van chronische ontstekingsziekten zoals atherosclerose en bijbehorende secundaire ziekten, mogelijk kanker. (Citaat Prof. Ursula Regul Staeck. Gebaseerd op Nobelprijs 2021).

- veroorzaakt afname van grijze stof in hersengebieden die geassocieerd worden met somato-motorische (beweging) en cognitieve (leren) functies, zoals werkgeheugen, auditieve verwerking, spraakbegrip, spraakvermogen en tekstverwerking (lezen).

- vermindert de contractiekracht van hartspiercellen en verstijft het hartzakje.

- beïnvloedt het longweefsel, de bloedvatwanden (verstijving) en de bloedsomloop.

- tast gliacellen aan die zenuwcellen omgeven en voedingsstoffen en zuurstof leveren.

- heeft een depressief effect (zelfmoord) op de leeftijdsgroepen 15-19 en +80 in de overheersende windrichting (Eric Zou).

6. Windturbine-gerelateerd infra- en laagfrequent geluid is veel schadelijker dan verkeers- en vliegtuiglawaai.

Groot wereldwijd project toont aan dat verkeerslawaai in verband wordt gebracht met een verhoogd risico op ischemische hartaandoeningen, hartfalen, diabetes, borstkanker, dementie, oorsuizen en totale sterfte.

Het rapport presenteert algemene mechanismen voor door geluid veroorzaakte hart- en vaatziekten en hersenaandoeningen, die worden geactiveerd door signalen via de hypothalamus-hypofyse-bijnier-as en het sympathische zenuwstelsel. Dit leidt tot verhoogde ontsteking en oxidatieve stress. Volledig relevant voor windturbinegeluid.

7. Iedere derde Zweed /en Europeaan/ heeft aanleg voor migraine, die wordt uitgelokt door emotionele en zintuiglijke stress.

Aan windturbines gerelateerd infrageluid en zintuiglijke stress veroorzaken hyperactiviteit in de hersenen, waardoor een reeks migraine veroorzakende ziekten en symptomen ontstaan.

8. Windturbine-gerelateerde bodemtrillingen en deeltjesbewegingen veroorzaken mutagene effecten op het chromosoomniveau die kunnen worden overgedragen op het genetisch materiaal van alle dieren, planten en soorten in de ecosystemen.

Autoriteiten, rechtbanken en overheid hebben geen inzicht en verbergen de risico's.

9. Onderhoudspersoneel in windparken wordt blootgesteld aan infrageluid en laagfrequent geluid die schadelijk zijn voor de gezondheid.

Twee bekende onderzoeken (Japan en Iran) tonen aan dat onderhoudspersoneel van windmolenparken een slechtere gezondheidstoestand heeft dan ander personeel.

10. Windturbines beïnvloeden de veeteelt: Een stil gevaar voor dieren en mensen.

11. Hoge sterftecijfers door vasculaire dementie, etc. in provincies met veel windenergie.

- het diepe effect van infrageluid op de amygdala en de grijze en witte hersenmassa, wat leidt tot verminderde intelligentie bij de geboorte en verminderd cognitief vermogen, evenals vasculaire dementie, de ziekte van Alzheimer en de ziekte van Parkinson op de lange termijn.

- het diepe effect van infrageluid op het hartzakje, longweefsel, capillaire bloedvaten en de celdelingsfase tot op chromosoomniveau. Wat kan leiden tot een hartaanval, beroerte en later atriumfibrillatie, enz.

- risico's voor zwangere vrouwen, foetussen en kinderen door stressvolle blootstelling aan infrageluid en laagfrequent geluid, wat verhoogde cortisolniveaus veroorzaakt, wat kan leiden tot een laag geboortegewicht, defecte gehoororganen en verminderde immuniteit voor specifieke ziekten gedurende het hele leven.

- impact tijdens de kindertijd die bijdraagt aan leerproblemen, gedragsproblemen, obesitas, angst en mentale problemen op volwassen leeftijd.

- destructieve lichaamstrillingen veroorzaakt door infrageluid, grondtrillingen en deeltjesbewegingen en die leiden tot embryo-impact, eiersterfte, mutagene defecten die het genetisch materiaal van alle levende soorten, planten en organismen kunnen aantasten.

- het derde deel van de bevolking dat een migraine-predispositie heeft met een verhoogde emotionele en sensorische gevoeligheid die wordt belast door infrageluid, met een bijkomende reeks diagnoses zoals duizeligheid, oorsuizen, angst, fibromyalgie, depressie, burn-out of zelfmoord.

- de risico's van elektromagnetische effecten naast de kabels op het ecosysteem van bodemsedimenten en kruipstromen bij installaties op het land.

- de destructieve effecten van infrageluid en laagfrequent geluid op de vee-productie met als gevolg een lager geboortegewicht, een lagere groei en een slechtere vleeskwaliteit.

- de destructieve effecten van infrageluid op de werkomgeving van onderhoudswerkers.

We zien dat deze compilatie van wetenschappelijk bewijs bevestigt dat het direct levensbedreigend is om geboren te worden, op te groeien en vervolgens in deze omgeving te leven en het risico te lopen te worden blootgesteld aan een verhoogd risico op aantal ziekten.

Schadelijk infrageluid zal gezien de intensiteit en golflengte mensen treffen binnen enkele kilometers van het windpark.

Alleen al het besef dat een derde van de bevolking aanleg heeft voor migraine met lage emotionele en zintuiglijke drempels is genoeg om dit project niet te vergunnen.

Een democratische en wetenschappelijke benadering van onderzoek naar gezondheidseffecten zal:

- potentiële verbanden evalueren tussen de exploitatie van windenergie en dementiegerelateerde sterfgevallen en ziektediagnoses die kunnen worden veroorzaakt door blootstelling aan infrageluid, laagfrequent geluid, bodemtrillingen en deeltjesbewegingen.

- evalueren van potentiële verstoringen en mutagene risico's in de celdelingsfase door de uitstoot van infrageluid, laagfrequent geluid, bodemtrillingen, deeltjesbewegingen, nano-deeltjes, lichtvervuiling en magnetische velden.

- dBA afschaffen als meetstandaard

- nieuwe regelgeving in dB vast te stellen voor bescherming tegen langetermijneffecten van de uitstoot van infrageluid, laagfrequent geluid, bodemtrillingen, deeltjesbewegingen, nano-deeltjes, lichtvervuiling en magnetische velden door windturbines, met specifieke aandacht voor de kwetsbaarheid van zwangere vrouwen, foetussen, pasgeborenen, kinderen <7 jaar en het derde deel van de bevolking dat een genetische aanleg heeft voor geluidsgevoeligheid.

- nationale simulaties uitvoeren van infrageluidniveaus en laagfrequent geluid met het nieuwe simulatiemodel SoundSim360. Ontwikkeld aan de Universiteit van Uppsala.

- een evaluatie uitvoeren van alle bestaande windturbines met ondersteuning van SoundSim360, voor beslissingen over stillegging, downregulatie 's nachts en in de winter, en bij hoge windsnelheden en amplitudegemoduleerd geluid en sterke turbulentie in de directe inkomende windrichting.

- de effecten van infrageluid en laagfrequent geluid van windturbines op de veehouderij en de vleesproductie evalueren. Met het oog op het opstellen van voorschriften en veiligheidszones.

- de effecten van windturbine-gerelateerde klimaatverandering op de groei van nabijgelegen natuur evalueren. Met het oog op het opstellen van regelgeving en veiligheidszones.

- een onafhankelijke derde partij op te richten die

◦ tijdens milieubeoordelingen verantwoordelijk is voor de berekening van de uitstoot van infrageluid, laagfrequent geluid, bodemtrillingen, deeltjesbewegingen, schaduwen, lichtvervuiling en magnetische velden

◦ verantwoordelijk zijn voor controlemetingen van de emissie van infrageluid, laagfrequent geluid, bodemtrillingen, deeltjesbewegingen, schaduwen, lichtvervuiling en magnetische velden

- de milieuwetgeving toepassen volgens het "Voorzorgsbeginsel".

- de WHO-richtlijnen voor Europees omgevingslawaai 2018 respecteren, die de toepassing van

van dBA als meetnorm, omdat het laagfrequent geluid filtert en "nadelige gezondheidseffecten" riskeert, met de aanbeveling om nieuwe regels op te stellen in samenwerking met medische expertise en het publiek.

- heroverweeg de klimaatbeleidsplannen in het licht van eventuele strijdigheid met het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens.

Deze maatregelen zouden idealiter voorafgegaan moeten worden door een beslissing om de uitbreiding van windenergie te pauzeren totdat de stand van kennis een beoordeling van de toekomst van deze vorm van energie mogelijk maakt.

Hier is nu weinig aan toe te voegen.

Prof. Bart Vinck van de U-Gent meldde via de VRT dat 27% van de omwonenden binnen een straal van 500m ernstig ziek wordt. We adviseren de vergunningverlener de website Windwiki te bezoeken. https://www.windwiki.nl/

4.5 Mens – gezondheid

4.5.1 Milieueffecten

Er werd in deze discipline een onderscheid gemaakt tussen hinder en ***'zuivere' gezondheidseffecten (met biologische eindpunten zoals bv. hartziekte). Slaapverstoring wordt eveneens als een vorm van hinder beschouwd.*** *Niet elke slaapverstoring brengt immers gezondheidseffecten met zich mee.*

Wat betreft 'zuivere' gezondheidseffecten, kan wordt gesteld dat er ***in geen enkel epidemiologisch onderzoek zuivere gezondheidseffecten zijn aangetoond.***

Commentaar tussendoor: Er is tot op heden geen relevant, dus grootschalig, epidemiologisch onderzoek uitgevoerd. Omdat de overheden zich kwijten van hun verantwoordelijkheden.

Uit de literatuur kunnen specifiek voor windturbinegeluid wel toetsingswaarden afgeleid worden voor ***hinder en slaapverstoring****. Boven deze toetsingswaarden neemt de kans op hinder en slaapverstoring bij de blootgestelde bevolking toe.*

Verder wordt de kans op hinder en slaapverstoring (ook) bepaald door de mate waarin het windturbinegeluid hoorbaar is. Als het achtergrondgeluid het windturbinegeluid maskeert, is het windturbinegeluid immers niet merkbaar en bijgevolg ook niet hinderlijk. Ook het totale geluidsniveau is van belang.

Commentaar tussendoor: De cumulatie van geluid, nog meer luidsprekers op het festival, dus nog meer geluidsenergie, leidt wel degelijk tot meer slaapverstoring met op termijn zuivere gezondheidseffecten (met *"biologische eindpunten zoals bijvoorbeeld hartziekte"*) tot gevolg.

De indirecte mededeling dat cumulatie van geluid geen verhoging van de hinderlijkheid met zich meebrengt is wetenschappelijk manifest onjuist, het verhaal van 'maskering' idem dito.

Bovendien wordt slaapverstoring en alle gevolgen daarvan op termijn, veroorzaakt door een energetisch zeer hoge component niet-hoorbaar geluid, met name infrageluid geluid en een belangrijk deel van het geëmitteerde laagfrequent, door de wetgeving niet gereguleerd.

> *Tot slot werd de omvang van de blootgestelde populatie beschouwd.*
>
> *Op basis van deze elementen, werd vanuit de discipline mens-gezondheid aanbevolen om het geluidsniveau van de windturbines te beperken, om het risico op hinder te verminderen. Het reduceren van het geluidsniveau werd ook als milderende maatregel voorgesteld in de discipline geluid.*
>
> *4.5.2 Milderende maatregelen*
>
> *Na doorvoering van de milderende maatregelen (reduced noise modes) wordt de impact ten aanzien van de discipline 'mens' als niet aanzienlijk beoordeeld. De milderende maatregelen (brideren) worden reeds voorgesteld in de discipline geluid.*
>
> *Vanuit de discipline Mens – gezondheid worden geen extra milderende maatregelen voorgesteld.*

De milderende maatregelen hebben géén betrekking/invloed op de emissies van laagfrequent geluid en infrageluid, dat deel van het windturbinegeluid wat grootste veroorzaker is van slaapverstoring en de gevolgen daarvan, juist binnenshuis, waar men slaapt, zelfs met de ramen dicht, juist met de ramen dicht.

Ventori vindt binnen dit aanvraagdossier alle gezondheidsrisico's irrelevant, en steunt die uitspraak niet op relevant wetenschappelijk onderzoek.

Ventori houdt hier geen rekening met het *'worst case scenario'*.

Ventori beroept zich op een nooit aangetoond "overriding public interest", dat juridisch ter discussie staat.

De vergunningverlenende overheid dient **het voorzorgsprincipe** te hanteren en de vergunning niet te verlenen.

17. Emissies van Zeer Zorgwekkende Stoffen

De Project-MER van Ventori beschouwt deze eveneens als "*niet relevant*".

Volgens de Nederlandse Raad van State, na kamer-vragen over het thema en een *Quick-scan* door TNO, manifesteert zich een duidelijk probleem met de verspreiding van deeltjes afkomstig van:

- De 'Teflonachtige' coating op de windturbines die PFAS bevat en erodeert.
- De windturbinerotor zelf die daarna eveneens erodeert (Bisphenol-A emissies) door atmosferische omstandigheden, door stof, wind, regen en aanvaringen met insecten (o.a. *leading edge erosion*).

Het is aan de aanvrager om aan te tonen dat hij derden niet schaadt, en aan de vergunningsverlener om de werkelijke risico's te kunnen inschatten op basis van passende milieustudies.

Het is aan de windsector om wél mee te werken en te staven in welke exacte mate dit zich voordoet, (conclusie *Quickscan* TNO).

Achtergrondinformatie is wél publiek, namelijk hoeveel efficiëntie-verliezen er financieel op jaarbasis worden geboekt door toedoen van *Leading Edge Erosion,* 1-2,6% per jaar?

Dat is heel veel, en komt niet door het verlies van een paar kilo ZZS.

Op de website van Chemours in Dordrecht, een *spin off* van Dow Chemicals, een **PFAS** fabriek met een milieuproblematiek vergelijkbaar met 3M in Zwijndrecht, profileert zich met de volgende statements, het gaat over de coatings op o.a. windturbines die men produceert:

Fluoropolymers Propel the Energy Transition Forward

Fluoropolymers are integral to technologies driving sustainability. As energy consumption increases, the world will need to transition to cleaner, more efficient energy solutions. ***Fluoropolymers are a key component of these solutions.***

As smart grids develop and energy storage needs increase, the use of fluoropolymers in renewable energy generation and storage, like solar installations, wind turbines, energy storage systems, and hydrogen, is expected to grow by a minimum of 20% annually over the next ten years.

Fluoropolymers will play a critical part in addressing climate change by powering an energy transition that leads to a cleaner and more prosperous world for all.

Fluoropolymers are a critical and irreplaceable material in renewable energy applications.

Chemours' fluoropolymers are used in various components of renewable energy installations and energy storage, from solar panels and ***wind turbines*** *to flow batteries, which increase durability, lower maintenance costs, and increase efficiency. Fluoropolymers facilitate sustainable and renewable energy installations in greater numbers and new locations*

https://www.chemours.com/en/pfas-advocacy/solar-wind-energy

Bruikbare alternatieven zijn nog zeer ver weg:
https://nieuws.kuleuven.be/nl/2023/ku-leuven-onderzoekers-ontwikkelen-veilig-alternatief-voor-omstreden-chemische-bouwsteen
Studie leading edge erosion:
https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1364032119305908

2e Kamervragen en politiek NL:
https://zoek.officielebekendmakingen.nl/ah-tk-20222023-847.html

https://www.rivm.nl/publicaties/eerste-inzicht-in-emissies-van-chemische-stoffen-bij-wind-op-land-resultaten-quickscan

https://besluitvorming.doetinchem.nl/Vergaderingen/gemeenteraad/2023/30-november/19:30/Omgevingsvisie/28-11-2023-Tegenwind-Oude-IJssel-e-a-over-omgevingsvisie-Bijlage-2.pdf

https://overijssel.notubiz.nl/document/13441263/2/8-11+motie+vreemd+Bodemonderzoek+Bisfenol+A+rondom+windturbines_docx

Diverse artikelen en studies:
https://greatlakeswindtruth.org/newsworthy/essay-by-dr-ir-eric-blondeel/

https://www.rivm.nl/sites/default/files/2022-06/Chemische_stoffen_bij_windturbines_op_zee_TG.pdf

www.windwiki.nl

https://echa.europa.eu/nl/hot-topics/bisphenols

https://www.voedingscentrum.nl/encyclopedie/bpa-bisfenol-a-.aspx

https://www.rtlnieuws.nl/economie/artikel/5396751/mogelijk-gevaarlijke-stoffen-coating-windmolens-rivm-noordzee

https://www.interessantetijden.nl/2021/11/03/windmolens-kunnen-leven-in-zee-verwijven-door-bpa-emissie/

https://nieuwrechts.nl/95219-fvd-boekt-succes-onderzoek-naar-schadelijke-stof-uit-windmolens-wordt-uitgevoerd

https://www.business-humanrights.org/en/latest-news/norway-ngo-raises-concerns-over-environmental-impact-of-chemicals-used-in-in-wind-turbine-blades/

https://bergensia.com/bisphenol-a-in-wind-turbines-damages-human-fertility/

https://www.climategate.nl/2022/11/mensen-vergiftigen-om-de-planeet-te-redden/

https://youtu.be/1WrfAQFBvZ0

Het leidt geen twijfel dat indien er sprake is van ontoelaatbare emissies van 'Zeer Zorgwekkende Stoffen' (ZZS) waaronder **Bisfenol A en PFAS** (nog verder te onderzoeken), dat die verspreidt worden op woongebied en agrarisch gebied bestemd voor veeteelt en landbouw, dus de voedselproductie (REACH en RoHS).

Geërodeerde stofdeeltjes komen neer op grote oppervlaktes die daardoor ongeschikt kunnen worden voor de voedsel productie. Tevens bestaan er gevaren voor de drinkwaterproductie.

Ventori negeert het probleem en voerde geen nulmetingen uit.

18. **Elke vorm van verslechtering van waterlichamen is verboden, Ventori behandelde dit onderwerp niet en ontkent de depositie van o.a. ZZS.**

Het *Wezer-arrest* https://nl.wikipedia.org/wiki/Arrest_Wezer, de prejudiciële beslissing van 1 juli 2015, zaak **C-461/13**, hamert op het feit dat **elke vorm van verslechtering van de kwaliteit van waterlichamen niet tolerabel is**, evenals de **Europese Kaderrichtlijn Water, KRW** dat doet.

Ventori toont in de aanvraag voor een omgevingsvergunning niet aan of zij met het gevraagde, bijdraagt aan de bodemvervuiling in de streek (22 jaar lang veroorzaakt door o.a. **Shamrock Technologies BV**, Tongeren-Oost, door **bestraling van PFAS**, dat door Minister Zuhal Demir onder verhoogd toezicht werd geplaatst van wege **PFAS in de bodem en uitgestoten via de lucht**), die mogelijk plaatselijk reeds significant is, en in welke exacte mate.

Ventori toont niet aan dat de depositie van Zeer Zorgwekkende Stoffen, ZZS, meer bepaald PFAS en Bisphenol-A, verwaarloosbaar zou zijn.

Men besluit dat contaminatie van 'Bodem', 'Water' en 'Lucht' geen onderwerpen zijn die bestudeerd moeten worden vanwege irrelevant voor het project, en dus de MER.

Toch denken wij hierbij aan de erosie van windturbines die gecoat zijn met PFAS houdende materialen en de emissies van BFA waarmee de rotorbladen zelfs zijn opgebouwd door *leading edge erosion*, uitgebreid besproken in de wetenschappelijke literatuur.

Zie punt 17.

Door de pompwerking van trillende fundamenten waarlangs oppervlaktewater versneld naar diepere waterlagen kan gestuwd worden, en de normale penetratie betreffende grote oppervlakten, kan er sprake zijn van significante bodemverontreiniging en tevens van waterlichamen.

De milieubeoordeling van Ventori blijft daarbij manifest in gebreke (ook wat betreft de emissie van bijvoorbeeld SF6/smeerstoffen, etc.).

Ventori negeert het probleem en voerde geen nulmetingen uit.

We kunnen ons voorstellen en hopen dat de vergunningverlenende instantie, tevens in de functie van Minister van Landbouw, hieromtrent geen enkel ongefundeerd risico neemt.

19. De streek is sterk toeristisch, maar dat blijkt niet uit de Project-MER

Volgens deze MER bestaat er géén noemenswaardig toerisme in de streek.

In het dossier wordt manifest ontkent dat de door de impact getroffen Vlaamse regio belangrijk is voor toerisme, dat zelfs enorm groeiende is.

Men hanteert onjuiste mogelijk sterk verouderde gegevens, wat in het algemeen geldt voor het gebruikte studiemateriaal.
Bovenstaande typeert de kwaliteit en dus de (on)betrouwbaarheid van de uitgevoerde studies binnen deze MER in hoge mate.

Men weet zeer goed dat een groot industrieel windpark en landelijk toerisme niet samengaan (het is immers bekend dat het hier om in hoofdzaak fietsende en wandelende toeristen gaat die willen genieten van een ongeschonden weids landschap), **dus ontkent men manifest het bestaan van een florerende economische tak in het zuidelijk gedeelte van Limburg**.

Riemst telt alleen al **54 geregistreerde logiesverstrekkende bedrijven met 551 toeristische bedden**, met een gemiddelde **bezettingsgraad van meer dan 53%**.
Waarvan alleen al in Millen 11 uitbatingen met meer dan 80 bedden, waaronder 13 vakantiewoningen, 1 hotel een B&B en Air-B&B kamer-gerelateerde verhuur.
Dat betekent een capaciteit van bijna 100 toeristen alleen al in Millen.
Bovendien 3 vakantiewoningen in vergunningsfase.
In de omliggende dorpen zijn er mogelijk nog 10 vakantiewoningen die door het project worden bedreigd.

Tongeren: **44.939** en Riemst: **41.981,** samen zijn goed voor bijna **89.000 overnachtingen per jaar**.

Bovenstaande imposante cijfers van Toerisme Limburg zijn conservatief, maar geven toch een beeld over importantie van de toeristische infrastructuur in de aan het project grenzende Vlaamse gemeenten.
Dit gaat slechts over het verblijfstoerisme, het florerende dagtoerisme is moeilijker in kaart te brengen maar specifiek dit gebied is zeer in trek bij vooral ook Waalse fietsers die gebruikmaken van het Fietsroute-netwerk en natuurlijk de bezoekers van de vele bezienswaardigheden zoals binnenkort ook de Hangbrug en 'Fietsen onder de Grond' in Kanne en kleinschalige evenementen, markten, musea e.d..

De echte onderscheidende attractie van het gebied is echter de leegte, het 'niets'.
Dus géén attractiepark of grote stad waarbinnen je de windturbines niet meteen ervaart, maar een rustgevende panoramisch interessante, hoofdzakelijk agrarische omgeving, ideaal voor fietsers en wandelaars, met toch een ruim aanbod aan te bezoeken lokale toeristische bezienswaardigheden eromheen.
Maar vooral ook het grensoverschrijdende Fietsroute-netwerk dat direct langs de projectsite loopt.

Men heeft geen valabel onderzoek gedaan binnen deze MER naar het toerisme aan de Limburgse kant waar de toeristische sector **de vierde economie** betekent voor de streek.
Op de beleving van monumenten en beschermde dorpsgezichten heeft volgens Ventori hun project ook geen enkel negatief effect.

https://www.visitlimburg.be/nl

https://www.riemst.be/nl/bestuur/publicaties/toeristische-gids

https://www.toerismetongeren.be/

https://www.toerismevlaanderen.be/logiesaanbod

https://www.fort-eben-emael.be/

https://www.debrugvanvroenhoven.be/

http://grottenvankannevzw.be/rondleidingen/

https://www.visitlimburg.be/nl/wat-te-doen/mergelgrotten-van-zichen-zussen-bolder

https://www.visitzuidlimburg.nl/te-doen-in-zuid-limburg/fietsen/?gclid=CjwKCAjww5r8BRB6EiwArcckC3kzwqylxp4l6lGyUl_covoQjGzigFSdxUSzvmqTCmZLrTGUvJtPFRoCjWIQAvD_BwE

https://www.limburgs-landschap.nl/?gclid=CjwKCAjww5r8BRB6EiwArcckC8AXncNiitpqFOE_C0MYhV65AROdFnk7581cpVzHB1pULZseyXUKhRoCJIQQAvD_BwE

https://wandelgidszuidlimburg.com/wandelroutes/

Dit is in hoge mate tegenstrijdig, aan de ene kant zegt men in dit dossier dat er géén vermeldenswaardige negatieve impact van het gevraagde zal bestaan, aan de andere kant geeft men de manifeste deformatie van het landschap onmiskenbaar toe.

Dat het gewaardeerde rurale wandel- en fietstoerisme negatief zal beïnvloed worden schrijft men zelf:

> ***"9.3.2.2 Effectbeschrijving en -beoordeling***
>
> *De inplanting van windturbines heeft een belangrijk visueel effect in de ruimere omgeving van de windturbines. Windturbines vormen door hun omvang en door hun gebundelde inplanting een beeldbepalende ruimtelijke structuur.*
>
> *De inplanting zal hierdoor effecten hebben naar de belevingswaarde van het landschap waarin de windturbines worden geplaatst. De impact van de windturbines zal echter sterk afhankelijk zijn van de openheid van het landschap".*

Het landschap is hier zeer open, niet te zien op de foto's van Ventori betreffende de visuele impact van het gevraagde (want er staat altijd toevallig die ene boom voor die het zicht op de windturbines verhinderd/afleidt), maar wél te zien rijdend op de fiets, en wandelend.

Versterkt door de extreme visuele openheid van het landschap zal de negatieve impact daarop dus zeer substantieel zijn.

Ventori manipuleerde/falsificeerde de foto's op schandalige wijze, die zo geen enkel aanvaardbaar toekomstig visueel beeld van het project tonen.

En Ventori geeft eigenlijk zelf een goede samenvatting van wat het effect is op het landschap:

Tabel 9-119: Significantiekader landschap

Aanzienlijk negatief effect

landschappelijke waarden worden in sterke mate aangetast door:

- *verlies van grote oppervlakte waardevol landschap of waardevolle landschapselementen;*
- *de ontwikkeling van het projectgebied brengt dermate negatieve landschapselementen teweeg dat de landschappelijke beeldkwaliteit van grote oppervlakten verloren gaan;*
- *waarden worden aangetast door verlies van sterk positieve structurele of visuele relaties (of de creatie van nieuwe negatieve) wat kan leiden tot een versnippering waardoor de resterende oppervlakte onvoldoende waarde heeft an sich.*

Tabel 9-121: Significantiekader perceptieve kenmerken en belevingswaarde:

Aanzienlijk negatief effect (- 3)

Sterke verstoring visuele kenmerking en beeldkwaliteit/belevingswaarde en verstoring van grote omvang (op bovenlokaal niveau)

De Plan-MER-loos opgelegde, dwingende inplanting van turbines in de streek is in contradictie met de provinciale en gemeentelijke keuzes voor conservatie van het landschap en de met veel belastinggeld ingeslagen weg naar de verdere uitbouw van het lokaal toerisme.

Niet alleen vanwege het geld en de vele banen die het oplevert, maar ook omdat het een sector is die sterk aan het welzijn van de bewoners bijdraagt, immers, het toerisme levert voorzieningen op waarvan ook de mensen uit de regio zelf in hun vrije tijd gebruik maken.

Het toerisme in de regio is een gevoelige sector van niet te onderschatten belang, een zelfs steeds groter wordend belang.

De onvermijdbare bijbehorende imagowissel vernietigt de, na vele investeringen, nu bloeiende toeristische sector en de skyline van o.a. Tongeren, Riemst, Bassenge, maar ook van Eijsden, Juprelle, Oupeye, Visé en Maastricht.

Het behoud en de verdere ontwikkeling van het lokaal toerisme en de inplanting van deze windturbines, is in deze streek onverenigbaar.

Reeds eerder gemaakte keuzes verhinderen dat nieuwe, slecht gemotiveerde keuzes verantwoord kunnen zijn, het algemeen belang of nut van het aangevraagde is niet aangetoond, sterker nog, het ontbreekt volledig.

Het ruraal toerisme maar ook het behoud van woonkwaliteit is niet verenigbaar met een nieuwe ongemotiveerde industriële bestemming van deze streek als windenergielandschap.
De geplande windturbines zullen de leefomgeving in Riemst immers volledig domineren.

Ventori schrijft:

> *Omzendbrief OMG/2024/1 (zie ook §4.2.2.2.1) vervangt Omzendbrief RO/2014/02 en schrijft dat de windturbines deel uitmaken van het Vlaams energielandschap van de toekomst en* ***dat hun ruimtelijke impact als beperkt beschouwd kan worden****.*

Door de inplanting van deze grootschalige windindustrie, juist in een zeer open landschap, wordt dat landschap onnodig en onherstelbaar aangetast binnen een cirkel met een radius van tientallen kilometers.

Het zeer open landschap met de zichtbare kerndorpen verliest de toeristische aantrekkelijkheid definitief en op een onaanvaardbare wijze.
De regio zit dus niet verlegen om een dergelijk ingrijpende verandering van haar cultuurlandschap wat traag geëvolueerd is naar de huidige visuele zeer gewaardeerde vorm.

Men moet concluderen dat door de enorme ontwikkeling van het toerisme in deze streek in de laatste twee decennia, bevestigd wordt dat de huidige vorm en kwaliteit van het landschap dusdanig is dat die schijnbaar geen belemmering vormt voor verdere groei van het ruraal toerisme. Na de bouw van dit windpark zal dat definitief afgelopen zijn.

De vraag die de vergunningsverlener binnen deze omgevingsvergunningsaanvraag beantwoord had moeten zien is of deze economisch positieve situatie zal voortduren ná vergunning van het gevraagde.

Dat betekent concreet dat de aanvrager hier het bewijs geleverd zou moeten hebben dat dit inderdaad zo is.
De aanvrager heeft het belang van dit onderwerp echter niet correct ingeschat en de effecten op het toerisme aan beide zijden van de gewestgrens niet naar behoren onderzocht, zelfs in hoge mate moedwillig gebagatelliseerd.

Een actuele passende analyse over de landschappelijke inpasbaarheid van het gevraagde, ligt niet voor.

Deze MER van Ventori is zeer inconsequent en geeft dus geen bruikbare weergave van de werkelijke situatie ná vergunning aan de vergunningsverlener.

De toeristische infrastructuur van een landelijke streek is niet meer aantrekkelijk, wanneer extreem veel en extreem grote windturbines verschijnen.
De vereiste compensatie voor toeristische bedrijven is niet gerealiseerd, noch meegenomen in de vergunningsaanvraag.

De destructie van een zeer open en klassiek kerkdorp-landschap is niet verenigbaar met de overheidsdoelstelling de lokale toeristische kwaliteiten te versterken, minstens te behouden.

Het is aan de vergunningsverlener in zijn beslissing te motiveren waarom door vergunning van het gevraagde de kwaliteiten, die de schoonheidswaarde van het landschap bepalen en door welke de toeristische economie minstens in stand gehouden kan worden, niet in het gedrang komen.

We zien hier een totale ontkenning van een zeer grootschalige landschapsdeformatie die het welbevinden van bewoners en toeristen manifest schaadt.

De investeringen in toerisme door overheden, op Vlaams niveau, provinciaal niveau en gemeentelijk niveau, zijn geen investeringen voor een 'feestje' geweest.

Maar wél lange termijn investeringen in de toeristische infrastructuur en *image building* betreffende Droog Haspengouw, door overheden en de private sector.

Zonder de doelstellingen binnen het toerisme van overheidswege bij te stellen en in uitkoopregelingen te voorzien is het nemen van nieuwe beslissingen die eerdere beslissingen dwarsbomen onverantwoord.

Mensen boeken immers geen vakantie of dagtrip naar een windpark/grootschalig energielandschap.

Inderdaad, de ramptoeristen wél, maar die komen nog maar één keer en gaan na de middag al weer naar huis.

Het gaat hier t.a.v. de vergunning van Ventori, die de deur zal openhouden voor nog meer aanvragen, over een potentiele grove verspilling van publieke en private middelen. Investeringen met veel overheidsgeld die definitief verloren gaan.

De 'energietransitie' bestaat al 20 jaar, het toerisme hier al veel langer, waarvan het maatschappelijk nut reeds is bewezen.

Eenmaal gemaakte keuzes verhinderen dat bepaalde nieuwe keuzes kunnen gemaakt worden.

20. De ruimtelijke toets volstaat niet

Ventori beroept zich zichtbaar graag op o.a. de omzendbrieven RO/2014/02 en OMG/2024/1, en nu op de nieuwe omzendbrief waarvan de juridische waarde nihil is wanneer men beschouwt dat die per definitie maar een toelichting vormen op een bestaande wetgeving, die op zijn beurt ter discussie staat bij de RvS en niet toepasbaar is voor het gestelde doel.

Aan die wetgeving (de sectorale normen) is een (fake-)Plan-MER voorafgegaan maar aan de omzendbrieven geen enkele passende milieubeoordeling. Laat staan een SIA, Social Impact Assessment.

Wellicht omdat de inhoud niet juridisch afdwingbaar is. Het is immers niet meer dan een brief die uitleg verschaft, beter: een mening ventileert over onderwerpen die zelfs in de sectorale normen voor windturbines niet genoemd worden, en dus niet wettelijk vastgelegd zijn.

Als je uitleg ergens over geeft, dan refereer je aan iets wat bestaat.

Bovendien is die omzendbrief volgens Ventori, een (bindende) richtlijn en *vergunningsbepalend* omdat die ruimtelijke voorwaarden bevat, o.a. *de Drietrapsladder*, die toelaat het gevraagde hier zonevreemd te vergunnen, nogmaals, volgens de aanvrager.

Aan die drietrapsladder is eveneens geen milieuonderzoek/rapportage/SIA voorafgegaan.

Het zal mogelijk aan de rechter zijn om daar verder op in te gaan.

Wat we hier duidelijk willen stellen is dat voor zowel de betreffende paragrafen binnen de VCRO, als voorafgaand aan de omzendbrieven géén strategische planmatige beoordeling is voorafgegaan zoals die wordt opgelegd door de Plan-MER Richtlijn 2001/42/EU.

En dus ook geen algemeen belang juridisch werd vastgesteld dat de voorwaarde vormt om zonevreemde industriële installaties te mogen vergunnen (zie ook de habitatrichtlijn).

Nu is er betreffende dat door Ventori verondersteld maatschappelijk belang van zonevreemde windparken, sprake van een situatie waarop niet op vooruitgelopen mag worden omdat het Europese Hof van Justitie eerst moet antwoorden op prejudiciële vragen afkomstig van de Raad van State.

We hebben het over arrest **C-335/25, ENECO versus het Waals Gewest**, hier eerder besproken.

Ventori in de eerste aanvraag:

> *"Een analyse van de effecten op het landschap, zal in het project-MER gebeuren aan de hand van volgende impactanalyses:*
>
> *Impactanalyse: algemene afwegingselementen:*
>
> *De omzendbrief (RO/2014/02) vermeldde als <u>een algemene richtlijn</u> voor het inpassen van windturbines in het landschap, dat men zoveel mogelijk aansluiting dient te zoeken bij reeds bestaande grootschalige (lijn)infrastructuren, grote verticale elementen en andere constructies die reeds een impact hebben op het landschap. Waar mogelijk dienen de windturbines opgesteld te worden volgens een harmonische lijn- of raster.*
>
> *De omzendbrief (RO/2014/02) gaf echter aan dat dit in industriegebieden vaak niet mogelijk is. In de nieuwe omzendbrief (OMG/2024/01) worden ruimtelijke randvoorwaarden aangereikt voor de inplanting van kleine, middelgrote en grote windturbines uitgaande van de drietrapsladder. Die criteria gelden als uitgangspunten, daarnaast moet rekening gehouden worden met het optimaal benutten van de ruimte.*
>
> *Impactanalyse: landschappelijke erfgoedwaarden:*
>
> *De omzendbrief (RO/2014/02) vermeldt verder onder meer ook de landschapsatlas als een eerste richtlijn om een projectzone te toetsen op interferentie met landschappelijk waardevolle elementen. De landschapsatlas werd opgesteld tussen 1996 en 2000. Dit is dan ook de referentieperiode voor deze inventarisatie, waardoor deze in sommige gevallen verouderd kan zijn.*

De nieuwe omzendbrief (OMG/2024/01) geeft aan dat windturbines ruimtelijke effecten kunnen hebben op een site en de ruime omgeving. ***Of de effecten positief of negatief zijn, hangt af van een appreciatie die geval per geval moet gebeuren****.* ***Bij de beoordeling van de impact op de windturbines op het landschap, wordt in het begin uitgegaan van <u>een positieve benadering</u>. Dit omwille van <u>de noodzakelijke energietransitie en de beleidsdoelstellingen inzake hernieuwbare energie</u>****. Om een idee te krijgen van de impact van voorliggend project op het landschap, zal in dit MER de projectzone getoetst worden op interferentie met landschappelijk waardevolle onroerend erfgoedelementen."*

De antwoorden op de prejudiciële vragen waar het wachten op is, gaan exact over:

"Of de effecten positief of negatief zijn, hangt af van een appreciatie die geval per geval moet gebeuren.

Bij de beoordeling van de impact op de windturbines op het landschap, wordt in het begin uitgegaan van <u>een positieve benadering</u>. Dit omwille van de noodzakelijke energietransitie en de beleidsdoelstellingen inzake hernieuwbare energie."

Het is manifest voorbarig om ervan uit te gaan dat de effecten positief zijn, zonder voorafgaande Plan-MER.

Uitgaan van een "positieve benadering" betekent <u>gekleurd handelen</u>, wat elke vorm van objectiviteit mist. Immers, de beleidsdoelstellingen inzake hernieuwbare energie missen de voorafgaande passende beoordeling middels een Plan-MER voor het NEKP en Windpark Tongeren-Riemst-Bassenge-Juprelle-Oupeye.

Citaat uit de eerste aanvraag:

"DRIETRAPSLADDER

TRAP 1: BINNEN HET BESTAANDE

RUIMTEBESLAG

Grote windturbines kunnen worden ingeplant binnen het bestaande ruimtebeslag, voor zover de sectorale normen naar omliggende functies worden

gerespecteerd. Solitaire turbines zijn daarbij toegestaan, clustering wordt niet langer aangemerkt als een voorkeur.

Havengebieden, bedrijventerreinen, logistieke knooppunten en ontginningsgebieden *bieden door hun schaal en hun functie een groot potentieel voor de oprichting van grote windturbines. Grootschalige windturbines worden visueel beschouwd als onderdeel van het Vlaamse energielandschap van de toekomst.*

Binnen het bestaande ruimtebeslag wordt de ruimtelijke impact van grote windturbines als beperkt beschouwd.

Twee van de windturbines worden geplaatst in het industrieterrein te Tongeren-Oost. Hierdoor wordt de ruimte optimaal benut en voldoet het onderhavig project deels aan trap 1."

Het gaat nu maar om één windturbine op Tongeren-Oost, die voor de veertien gevraagde niet erg relevant is.

"TRAP 2: GEBUNDELD AAN GROTE

INFRASTRUCTUREN

Grote windturbines kunnen worden ingeplant indien ze voldoen aan het ***bundelingsprincipe****.*

In het studiegebied zijn al operationele en vergunde windturbines aanwezig. De reeds aanwezige windturbines zorgen ervoor dat de geplande windturbines nog beter te integreren zijn in het landschap. Het meest grootschalige element van lijninfrastructuur is de E313. De snelweg is een sterk bepalend element in het landschap. De windturbines worden aan weerskanten van de snelweg ingepland."

Dit betekent dat ze ***aansluiten bij grootschalige infrastructuren*** *(zoals haventerreinen en*

industriegebieden, of bestaande windturbineparken) ***en grootschalige lijninfrastructuur*** *in het landschap. Het kan gaan om geclusterde of solitaire windturbines, ook hier is clustering niet langer een voorkeur.* ***Infrastructuren die relevant zijn*** *om grote turbines ruimtelijk aan te koppelen zijn:*

- Andere bestaande grote windturbines;

- Havengebieden en (grootschalige) bedrijventerreinen met landschapsbepalende elementen;

- Markant in het landschap aanwezige lijninfrastructuur (bv. snelwegen, kanalen,

hoogspanningsleidingen...).

De windturbines vinden in eerste en tweede lijn aansluiting bij de snelweg.

Tevens zijn verschillende hoogspanningslijnen waaronder een 380 kV lijn en 150 kV lijn waarmee aansluiting gevonden wordt."

Een windpark van Ventori van 14 van de 78 windturbines in de huidige opstelling, sluit planologisch niet relevant aan bij een gebied in de klasse: "**Havengebieden, bedrijventerreinen, logistieke, knooppunten** en **ontginningsgebieden"**.

In het geval van Ventori: 1 windturbine op Tongeren-Oost. In het geval van het geheel van 78 windturbines: slechts 3 of 4.

Te stellen dat onderdelen van het windpark voldoet aan de eerste trap, is wat overtrokken,

De windturbines uit voorliggend project maken deel uit van het windturbinepark Ventori. De turbines voldoen deels aan trap 1 maar volledig aan trap 2.

<u>Toch</u> wordt een verdere impactanalyse gedaan (met enkele visualisaties) om de landschappelijke impact van de turbines te beschrijven."

Volledig voldoen van het windpark aan trap twee is <u>uiterst discutabel</u>, het gaat van de veronderstelling uit dat er een valabele wettelijke grond zou zijn om de stelling: "***de aftoetsing aan een landschappelijke inpassing bijgevolg niet meer vereist zou zijn"***, juridisch te kunnen volhouden.

Gezien het niet voorliggende algemeen belang van onshore windenergie middels een passende beoordeling, is niet bewezen dat de stelling in de juridisch niet bindende omzendbrief voldoende juridische basis verleent om dit windpark zonevreemd te vergunnen.

Wat betreft de nieuwe omzendbrief: Die brengt op dit vlak geen relevante verandering.

Citaten uit die nieuwe aanvraag:

> *Voor grootschalige windturbines is een aftoetsing aan de drietrapsladder van de nieuwe omzendbrief (OMG/2025/01) en het optimaal benutten van de ruimte noodzakelijk.*
>
> *Bij de beoordeling van de impact van windturbines op het landschap wordt in beginsel uitgegaan van een positieve benadering, dit tegen de achtergrond van de noodzakelijke energietransitie en de beleidsdoelstellingen inzake hernieuwbare energie.*
>
> *Doordat de inplanting van de windturbines van het Ventori windpark voldoet aan trap 2 van de*
>
> *drietrapsladder kan echter gesteld worden dat de windturbines beschouwd kunnen worden als*
>
> *landschappelijk aanvaardbaar.*
>
> *De windturbines van het Ventori windpark voldoen deels aan trap 1 maar volledig aan trap 2. Twee van de windturbines worden geplaatst in het industrieterrein te Tongeren-Oost (trap 1). De windturbines vinden in eerste en tweede lijn aansluiting bij grootschalige lijninfrastructuren, waaronder de snelweg en bovengrondse hoogspanningslijnen (trap 2).*
>
> ***De aftoetsing aan een landschappelijke inpassing is bijgevolg niet meer vereist.***
>
> *Toch wordt een verdere impactanalyse gedaan (met enkele visualisaties) om de landschappelijke impact van de turbines te beschrijven.*

Waarom?

4.3.2 Milderende maatregelen

Milderende maatregel

De effecten op de belevingswaarde van het omliggende landschap zijn verwaarloosbaar tot negatief.

Vanuit landschap worden geen milderende maatregelen naar voor geschoven.

Flankerende aanbeveling

Flankerende aanbevelingen zijn niet nodig vanuit het MER maar kunnen wel genomen worden om effecten te beperken.

Zo kan op locaties waar de windturbines voor grote visuele hinder zorgen, onderzocht worden of het voorzien van een afscherming zinvol of wenselijk is.

Locaties waar windturbines een negatieve impact hebben, zijn voornamelijk gesitueerd nabij bebouwing/woonzones en in open ruimtes/open landschappen.

Afhankelijk van hoe dicht de windturbines bij de woningen staan, kan een toekomstig aangelegde of bestaande groeiende aanplanting voor een afscherming zorgen.

Als de windturbines heel dicht staan, is deze aanplanting waarschijnlijk niet groot genoeg om het zicht volledig af te schermen.

Dit is het bizar lage niveau waarop Ventori en Arcadis 'oplossingen' aanreiken binnen de aanvraag, terwijl ze dat niet moeten doen omdat ze hierboven schreven: "De aftoetsing aan een landschappelijke inpassing is bijgevolg niet meer vereist" , op basis van de nieuwe juridisch niet bindende omzendbrief.

Als de windturbines wat verder staan, kan er mogelijks wel voor voldoende afscherming gezorgd worden. De afscherming van de windturbines door middel van aanplanting is bijgevolg geen oplossing voor het volledige project maar kan lokaal als een flankerende aanbeveling gelden. Er dient hierbij opgemerkt te worden dat het meerdere jaren zal duren vooraleer de aanplanting groot genoeg is om voor voldoende afscherming te zorgen.

In open ruimtes en open landschappen is een afscherming door een toekomstig aangelegde of bestaande groeiende aanplanting niet altijd de gewenste oplossing. Door een afscherming kan het zicht op het open landschap verloren gaan en wordt het landschap gecompartimenteerd.

Het voordeel dat kan ontstaan door de afscherming dient afgewogen te worden ten opzichte van het verlies van het open landschap.

Om maar bladzijden te vullen en op die wijze duizenden pagina's dossier meer inhoudelijk (?) gewicht te geven opdat de vergunningverlenende overheid zal denken dat men het project goed heeft voorbereid?

De MER van Ventori als geheel, mist elke vorm van realiteitszin, dat blijkt ook hier:

Men denkt via de aanplant van een haag(?) de zeer zware negatieve visuele impact op 15 van de 60-80 windturbines van 200-250m hoogte te kunnen verhelpen? Meent men dit serieus?

Moeten wij als betrokken publiek onze gewaardeerde leefomgeving laten afnemen door commerciële partijen die op dit extreem lage niveau hun handelswaar de omwonenden door de strot duwt?

Met al decennia lang, en zoveel kabinetten lang, de door hen gewaardeerde hulp van de Vlaamse Regering, die 'nationale handelingen' die strijdig zijn met het Unierecht niet vernietigt maar op verzoek van de aanvragers de werkwijze continueert, en deze dus wéér niet afstemt met het vigerende Unierecht inzake milieu, met deze herhaalde aanvraag tot gevolg?

In de klare wetenschap dat de wettelijk voorafgaande passende milieubeoordeling niet op tafel ligt?

Even terugkomend op de omzendbrief:

Lijnvormige elementen in het landschap? Vanuit dat landschap is de duidelijkste lijn de horizon, niet de hier verdiept liggende autobanen omgeven door hoge bomen en relatief zeer kleine en transparante hoogspanningslijnen vergeleken met de grof-stoffelijkheid van tot 250m hoge draaiende windturbines met flikkerende verlichting. Hier mogelijk zelfs meedraaiende [38] verlichting.

[38] Dat laatste is verplicht i.v.m. de luchthavens maar of dat toegepast wordt blijkt pas ná de vergunning!).

We hebben het hier over 14 van de mogelijk 78 windturbines die allesbepalend en visueel uiterst dominant zullen zijn. Kerktorens aan de horizon ga je niet meer terugvinden, een markante boom met daaronder een kruisbeeld of kapel, evenmin.

Die windturbines die hier in een absolute chaotische opstelling worden ingepland, sluiten dus visueel niet aan bij een alleen planologisch zichtbaar lijnvormig element in het landschap, laat staan dat die samen daarmee een 'harmonisch element' zouden vormen.

Het enige wat omwonenden zullen constateren is dat men in een bos van extreem hoge windturbines woont zonder enige rangschikking of ruimtelijke bedoelde vormgeving, veroorzaakt door loutere facilitering, zonder enige planmatige aanpak.
Dit onderdeel en het gehele windpark na uitvoering, conflicteert in hoge mate met *alle* denkbare ruimtelijke doelstellingen zoals gedefinieerd in ruimtelijke beleidsplannen en mist elke esthetische benadering denkbaar.

De overheid is gehouden aan de zogenaamde ***esthetische toets*****,** een beoordeling door het bestuur waarin wordt ingegaan op de inhoud en draagwijdte van het esthetisch criterium, evenals op de invulling die de rechtspraak geeft aan de notie "schoonheidswaarde van het landschap", dit in relatie tot de impact van het arrest van het Grondwettelijk Hof van 17 oktober 2019.

De vergunningverlenende overheid zal in het kader van de aanvraag voor de bouw en exploitatie van windturbines vooreerst dienen na te gaan of het aangevraagde de bestemming van het gebied niet in het gedrang brengt en of de landschappelijke kwaliteiten in de aanvraag werden beschreven en correct werden geëvalueerd.
Naast het onderzoek met betrekking op het planologisch criterium is een vergunningverlenende overheid er bij de beoordeling, of de inrichting vergunbaar is, ook steeds toe gehouden een toets op de schoonheidswaarde van het gebied uit te voeren.

De esthetische toets betreft volgens de Raad van State niet dezelfde toets als de toets betreffende de overeenstemming met de goede ruimtelijke ordening, men dient een formele formulering met een gedegen motivatie te leveren.
De RED III richtlijn en de Verordening zal mogelijk géén grondslag kunnen vormen, men moet op het antwoord wachten van het Europese Hof van Justitie en de Raad van State.

Die toets op de schoonheidswaarde voert het publiek dat van dit landschap 'profiteert' tijdens zijn laatste vakantie, hier voortdurend uit. En plaatst de resultaten daarvan op *Facebook* en *Instagram*, en blijft hier verder definitief weg.

Geen enkel valabel maatschappelijk onderzoek werd uitgevoerd over wat dit windpark ruimtelijk, landschappelijk en economisch voor aangrenzende Vlaamse gemeenten betekent.

Wanneer per 2-14 windturbines een windpark gesaucissoneerd vorm krijgt, in de klare wetenschap dat het gaat om een milieutechnische eenheid van mogelijk 78 windturbines, dan is het kinderlijk verschuilen achter wettelijk ongefundeerde bepalingen binnen de VCRO en Omzendbrieven, die trachten aangeven dat de besproken windturbines niet bijdragen aan het totale negatieve milieueffect dat uiteindelijk het gehele windpark gaat veroorzaken, niet naïef maar eerder frauduleus.

De Oplossing:

Wanneer er geen wettelijke voorafgaande planmatige milieubeoordeling voorligt, er een volstrekt chaotische situatie is ontstaan door structurele negatie van het vigerende Europese milieurecht, de voorgaande regeringen op rij debet zijn aan een nu onhoudbare juridische situatie, er grote vraagtekens geplaatst worden ten aanzien van het niet bewezen maatschappelijk belang, dan is de *stand still*, het **moratorium** dat verdedigbaar is op basis van de feiten, de enige oplossing om meer tijd te gunnen de gefragmenteerde, zelfs totaal versnipperde en dus illegaal gesauccisoneerde omkaderende wetgeving definitief te vervangen door één wetgeving die actueel is en wettig tot stand komt.

Want een definitief einde zal maken aan *ad hoc* beleid.

Het betrokken publiek zal zijn medewerking verlenen middels o.a. dit schrijven.

21. De nieuwe omzendbrief is juridisch niet bindend, misleidend en kan geen enkele basis vormen voor de inhoudelijke afweging van de vergunning, de aanpassing van dit dossier door Ventori is een 'schijnbeweging'

De nieuwe omzendbrief, juridisch niet bindend, bepaald grotere minimumafstanden in bepaalde situaties. Ventori wil een vergunning en doet een nieuwe aanvraag.

De nieuwe omzendbrief lijkt een *geste* in de richting van omwonenden maar dat is het per saldo niet.

De vergunningverlenende overheid heeft die omzendbrief ook helemaal niet nodig om alleen windturbines te vergunnen die op voldoende veilige afstand staan van bewoning.

Bovendien is die in de huidige context niet houdbaar.

Men dient heel snel een nieuwe deugdelijke wetgeving te maken onder welke windturbines vergund kunnen worden en geëxploiteerd, die reeds restricties bevat om de zaak in de toekomst in de hand te kunnen houden met de EU wetgeving betreffende **Repowering** in het vizier (ook daar is nooit een Plan-MER aan voorafgegaan).

Eén omkaderende wetgeving die ook alle andere flarden van wetgeving vervangt die bepalend zijn voor de vergunningsverlening, dus een wetgeving die gebaseerd is op

minimumafstandsbepalende geluidsberekeningen die relevant zijn en de basis vormt voor een **hindergerichte wetgeving**.

Op Europees vlak zijn 'we' daar momenteel mee bezig, nl. het via een petitie binnen de PETI commissie van het Europees Parlement laten toevoegen aan de Europese geluidsrichtlijn van een apart hoofdstuk voor het specifieke, schadelijkere windturbinegeluid.

De volledige PETI commissie (alle partijen) gaf op 25 september 2025 zijn **unanieme steun** (inclusief de groenen) hetgeen de grote noodzaak aantoont.

Terug naar de Vlaamse mogelijkheden die onbenut blijven.

De Vlaamse Regering heeft nu en in de nabije toekomst weinig controle op de gevolgen van de EU- RED III Richtlijn en overige regulering, die het immers mogelijk maakt dat de sector bij **Repowering** zich niet aan nationale of gewestelijke wetgeving handelswijzen moet houden en *carte blanche* krijgt betreffende de maat van de windturbines die hij daar om de paar jaar plaatst.

De Vlaamse Regering heeft de totale omkaderende wetgeving voor de vergunning immers niet aangepast, opdat die zou verhinderen dat niet al na een paar jaar de windturbines gaan vervangen worden door exemplaren die hij nu niet toelaat op bepaalde afstanden van bewoning.

De bepalingen binnen de Omzendbrief zijn niet bepalend voor het merendeel van de looptijd van de exploitatie van de vergunning, die afgegeven wordt voor onbepaalde duur en binnen die tijd kan volgens de wetgeving vanuit Europa om de paar jaar steeds grotere windturbines vergund worden conform de wetgeving betreffende **Repowering,** zónder nieuwe vergunning.

De maat van de windturbines die via het verlenen van deze vergunningen voor Ventori, direct gevolg, zullen worden gebouwd op de zelfde plek binnen korte termijn, zal mogelijk nog 1,5-2 maal hoger zijn, alleen afhankelijk van de verkrijgbaarheid.

Niemand kan nu garanderen dat dat niet het geval gaat zijn, ook de vergunningverlenende instantie niet die zich 'buitenspel' heeft gezet door voortdurende passiviteit.

Oplossing:

Men kan nu wél **een moratorium** afroepen gezien de dwingende juridische situatie, om controle te gaan organiseren op de directe gevolgen van de EU- RED III richtlijn en overige regulering, die het immers mogelijk maakt dat de sector bij **Repowering** zich niet aan nationale of gewestelijke wetgeving handelswijzen *moet* houden en *carte blanche* krijgt betreffende de maat van de windturbines die hij daar om de paar jaar plaatst.

Het Europese Hof van Justitie moet nog antwoorden op de prejudiciële vragen gesteld door de Raad van State in **de zaak 'Leuze en Hainnaut'** [39] , waarin de Raad van State vraagt aan het Hof of art. 6 van het Verdrag van Aarhus eraan in de weg staat dat **Repowering** zonder plan-MER en conformiteit aan de Aarhus Conventie, wettelijk toegestaan is, en er zo een halt wordt geroepen aan ongelimiteerde plaatsing van steeds grotere windturbines op locaties waar met veel pijn en moeite kleine nog net konden worden vergund.

Zal dat zo zijn, dan betekent dat terecht het bereiken van de definitieve limiet qua plaatsingsmogelijkheden van voor de exploitant rendabele onshore windturbines in Vlaanderen, wat immers te dichtbevolkt is en te chaotisch bebouwd is, zowel de politiek als de sector stelden dat al 7 jaar geleden vast.

Windturbines die nog vergund werden zijn misplaatst.

Alleen dat al is voldoende reden **een moratorium te moeten inroepen**, de zaak Eneco versus het Waalse Gewest [40] is de tweede, we kunnen aan die lijst nog veel feiten toevoegen.

---

[39] CONSEIL D'ÉTAT, SECTION DU CONTENTIEUX ADMINISTRATIF, XIIIe CHAMBRE, A R R Ê T no 262.340 du 12 février 2025, A. 233.539/XIII-9261,

En cause : François BOITTE, ayant élu domicile chez Me Jacques SAMBON, avocat, boulevard Reyers 10, 1030 Bruxelles,

contre : la Région wallonne, représentée par son Gouvernement, ayant élu domicile chez Me Pierre MOËRYNCK, avocat, Parties intervenantes : 1. la société anonyme PARC ÉOLIEN DE LEUZE-EN HAINAUT, 2. la société anonyme E-NOSVENTS, 3. la société anonyme ELECTRABEL

[40] CONSEIL D'ÉTAT, SECTION DU CONTENTIEUX ADMINISTRATIF, XIIIe CHAMBRE, A R R Ê T no 263.053 du 24 avril 2025, A. 241.927/XIII-10.363,

En cause : la société anonyme ENECO WIND BELGIUM, ayant élu domicile chez Mes Michel SCHOLASSE et Julie CUVELIER, avocats,

De wijzigingen van Ventori binnen de nieuwe aanvraag op basis van de omzendbrief, zijn uiterst misleidend, en vergroten de kans op vergunning niet.

22. Onacceptabele schade aan natuur en biodiversiteit

Inderdaad. Binnen het hoofdstuk Biodiversiteit wordt erkend dat dit project significante onherstelbare schade brengt aan de natuur.
Men bagatelliseert die maar men ontkent niet. Samenvattend, er dienen milderende/mitigerende maatregelen te worden genomen.

De natuurstudie staat vol met mogelijke vliegbewegingen van beschermde vleermuizen en vogels.
Men baseert zich op de in windturbinetermen historische Vogelatlas van Everaert uit 2015, een document gebaseerd op windmolens van een 'eeuwigheid' geleden.
Deze vogelatlas is passé, biedt geen enkele actuele referentie betreffende de mogelijke impact op beschermde diersoorten.
Ook waren er in Vlaanderen ten tijde van de studie geen grote windparken enigszins vergelijkbaar met dit Windpark Tongeren-Riemst-Bassenge-Juprelle-Oupeye.

De aangevraagde zijn echter tweemaal zo hoog en hebben een 2-3 maal groter vermogen.
Door **Repowering** zijn ze mogelijk al binnen enkele jaren significant groter.

Ventori maakt nog zware fouten, die de natuurstudie in zijn geheel, dus ook die geleverd bij de eerste aanvraag, irrelevant maakt.

- Men houdt in de studie geen enkele rekening met luchtturbulentie achter windturbines, die de hoofdoorzaak van mortaliteit vormt. Deze is relevant bij één solitaire industriële windturbine, maar helemaal bij 14-78 windturbines. De vliegbewegingen worden dus in mindere mate gestuurd door de vogel zelf, wél door Ventori.
  Vermelde maximale vlieghoogtes van 80m kunnen zomaar 250m en hoger worden, zonder dat de vogel of vleermuis daar zelf iets voor hoeft te doen. Het zal dan mogelijk wel de laatste vlucht worden door toedoen van extreme luchtdrukverschillen.
  De studie gaat in zijn geheel uit van een gebied in rust. Die is op alle vlakken voorbij na de realisatie van het project, voor mens en dier.

- Bovendien richt men zich op schade aan specifieke soorten, maar nooit op het feit dat wanneer die soorten weg zijn dat het ecosysteem ernstig verstoord wordt, en dus veel meer soorten zullen verdwijnen.

- De geconstateerde problemen raken volgens Ventori ook opgelost omdat beschermde diersoorten (en dat zijner hier extreem veel) en niet beschermde diersoorten het gebied zullen verlaten/zich niet meer zullen voortplanten.

---

contre : la Région wallonne, représentée par son Gouvernement, ayant élu domicile chez Me Bénédicte HENDRICKX, avocat,

Zeker als biotopen, als milderende maatregel, ook verwijderd (lees: preventief vernietigd) zullen worden zodat die diersoorten weggaan en geen last meer zullen ondervinden van het windpark.

Dit project is gesitueerd in de directe nabijheid van o.a. de grootste overwinteringsplaats voor vleermuizen in Europa, die hier niet alleen beschermd slapen maar ook leven in de ruime periferie rond het project.

Men stelt meer milderende maatregelen voor, geloof het of niet, men heeft het over het inrichten van kerkzolders als *vervangende habitat*.

Ventori's redenering tussen de regels in, is opmerkelijk:
Soorten die door toedoen van het project verdwijnen, geven ons de kans om ongestoord geld te verdienen (op de kap van de biodiversiteit).

Ten aanzien van de verlaging van een paar windturbines in de nieuwe aanvraag:

De ashoogten van vier windturbines zakken van 116m naar 99m

Wanneer windturbines lager zijn vormen ze mogelijk nog meer gevaar voor de vliegende fauna.
Lagere windturbines bieden minder vlieghoogte/ruimte voor vogels en vleermuizen.
De rotorbladen draaien immers lager bij het maaiveld en de het aanvaringsrisico bij bepaalde beschermde soorten wordt daardoor vergroot.
De hoogte van de onderkant van de rotor is bepalend.
De conclusie dat de tweede aanvraag een kleinere impact heeft op de natuur is voorbarig, het is namelijk niet onderzocht.

Ventori in de nieuwe natuurstudie:

1.2 Biodiversiteit

Hieronder wordt per effectgroep besproken waarom de conclusies uit het project-MER ongewijzigd blijven.

Verstoring vogels

De analyse van de verstoringseffecten voor broedvogels uit het project-MER is niet gebaseerd op de dimensies van de turbines, maar op de verstoringsafstand van de beschouwde broedvogelsoort(groep)en vanaf de mast van de geplande turbines. Het wijzigen van de rotordiameter en tiphoogte heeft dus geen impact op de resultaten van deze analyse. Voor overwinterende vogels wordt er ook gewerkt met verstoringsafstanden. Hierdoor kunnen de conclusies voor de effectgroep verstoring van vogels uit het project-MER behouden blijven.

Verstoring en mortaliteit vleermuizen

Op basis van het voorkomen van verschillende vleermuisonderzoeken en analyses uit het project-MER werd besloten dat turbines Z4_WT8 en Z4_WT9 verwaarloosbare effecten veroorzaken voor vleermuizen. Deze conclusie blijft gelden bij de gewijzigde tiphoogte en rotordiameter,

De analyses en beoordelingen uit de discipline Biodiversiteit van het project-MER kunnen behouden blijven bij het verlagen van de tiphoogtes en het verkleinen van de rotordiameter van de geplande windturbines van zone 4.

Bovenstaande conclusies trekt men alleen wanneer de nieuwe situatie een verslechtering met zich meebrengt.

Het blijkt dat de conclusies in de tweede aanvraag al vast staan zonder dat het effect van een veranderende maat in beschouwing wordt genomen.

Datzelfde betreft trillingen in de bodem:
Insecten en met name regenwormen die het voedsel vormen voor veel kleine zoogdieren en vogels zijn vaak zeer gevoelig voor bodemtrillingen, en verdwijnen.

SGS schrijft in de trillingstudie dat kleinere windturbines méér trillingshinder geven in de bodem door de intensiteit van de trillingen en de hogere frequentie.
In de natuurstudie is niet onderzocht wat de impact op ecosystemen daarvan kan zijn.

"De effectbeoordeling en het besluit in het project-MER blijven dus ongewijzigd voor de discipline Geluid en trillingen"

De natuurstudie is wat betreft de impact op ecosystemen in gebreke gebleven, met name de gevolgen van de decimering van bepaalde soorten, die niet ontkent wordt, zijn niet onderzocht.

De natuurstudie binnen deze project-MER is wereldvreemd en dus volstrekt irrelevant.

Ventori houdt ook hier geen rekening met het *'worst case scenario'*.

23. Verboden verlegging van de milieubeoordeling naar de exploitatiefase, betekent onvermijdelijk de *stand still* verplichting:

Vergunning van windturbines is onmogelijk wanneer er sprake is van mitigerende maatregelen gecombineerd met het gebrek aan praktisch uitvoerbare doelmatige handhaving, wat hier gezien de extreem chaotische karakter van het gehele Windpark Tongeren-Riemst-Bassenge-Juprelle-Oupeye, manifest het geval is.

Alle mitigerende/milderende maatregelen zoals **slagschaduwregelingen, de Reduced Noise Mode, windturbines even stil leggen, bridage** en dergelijke, die blijkbaar voorwaarde zijn om binnen ook dit dossier de 'normen' niet te overschrijden, betekenen feitelijk <u>een verlegging van de voorafgaande milieubeoordeling naar de exploitatiefase</u>.
Hetgeen bijvoorbeeld in strijd kan zijn met het Unierecht inzake milieu, o.a. met de Habitatrichtlijn.

Voorafgaand aan de vergunning moet de vergunningsverlener een juist en gedetailleerd beeld hebben van de feitelijke milieu impact van het gevraagde ná vergunning.

De volledige milieubeoordeling **voorafgaand aan vergunning**, is juist de essentie van de wettelijke milieubeoordeling.

Die verlegging betekent eveneens <u>een onwettelijke opsplitsing van de milieubeoordeling</u>, zoals die door de Avocaat Generaal mevr. Kokott manifest verboden werd in het arrest D'Oultremont, zoals reeds geciteerd.

Dat zou juridisch geen erg groot probleem behoeven te zijn <u>op voorwaarde dat de handhaving doelmatig is en deze de garantie biedt dat het aan de lidstaat opgelegde hoge milieubeschermingsniveau, gewaarborgd wordt.</u>

Dat is in Vlaanderen niet het geval gezien de volledige afwezigheid van een voor het gestelde doel bruikbaar wettelijk kader waar doelmatige handhaving op steunt dat bovendien voldoet aan de in <u>art.37 van de oprichtingsakte van de Unie</u> gestelde minimale eisen.

Mitigerende maatregelen leggen de handhaving van het vergunde feitelijk neer bij de exploitant, die er doorgaans niet zo bij gebaat is de voor een correcte handhaving de zo noodzakelijke medewerking te verlenen in geval van de behandeling van klachten door omwonenden en mitigerende maatregelen betreffende de biodiversiteit, omdat dit de vooropgestelde rentabiliteit van het project ernstig kan aantasten.

Men kan beweren dat men zal monitoren en zal louter <u>in theorie</u> dan nieuwe beslissingen kunnen nemen die in het voordeel zouden zijn van bijvoorbeeld de omwonende mens of de grauwe kiekendief.

Maar dat zijn echter beslissingen in de toekomst waarvan de werking en dus de kwaliteit daarvan niet vast staat op het moment van vergunning.

Men mag geen voorafname doen op in de toekomst te behalen onzekere, vooraf niet gekwantificeerde, milieuresultaten, aldus het Europese Hof van Justitie.
De passende beoordeling mag dus géén rekening houden met de te verwachten voordelen van maatregelen die ten tijde van de beoordeling nog niet vast staan.

Het bewijs ligt niet voor dat dit project gedurende de exploitatiefase geen definitieve, ontoelaatbare schade berokkent aan de in de wet verankerde instandhoudingsdoelstellingen.
Laat staan dat dit het geval zal zijn na **Repowering**.
Die situatie zal mogelijk tientallen jaren kunnen bestaan, in tegenstelling tot de eerste fase van het project, de exploitatie van de maat windturbines die nu worden gepland.

Mitigerende maatregelen mogen dus niet doorwegen binnen de afweging.

Bovendien zou ook vanwege het feit dat de exploitant een vergunning verkrijgt zonder ook maar het merk, uitvoering, model en vermogen te concretiseren voorafgaand aan de vergunning, die vergunning, wanneer er ook nog sprake is van mitigerende maatregelen, juridisch niet meer betekenen dan een vergunde 'intentieverklaring'.

De uitspraak van het Raad voor Vergunningsbetwistingen, RvVb, hieromtrent is niet meer relevant.

Zonder voorafgaande passende planmatige, strategische maar ook projectmatige milieubeoordeling gebaseerd op een voor het doel relevante wettige omkaderende wetgeving, ontbreekt de vereiste exacte kwantificering van de milieugevolgen van onderhavige vergunning, is de redelijke wetenschappelijke twijfel niet weggenomen en rest de vergunningsverlener volgens het Hof de *stand still:*

Arrest van het Europese Hof van justitie in de PAS-zaak (NL), **C-293/17 en C-294/17** van 7 november 2018:

> *7a) Indien vraag 7 bevestigend wordt beantwoord: kunnen de positieve gevolgen van beschermingsmaatregelen die in de passende beoordeling mogen worden betrokken, daarin worden betrokken, als deze ten tijde van de passende beoordeling nog niet zijn uitgevoerd en het positieve effect daarvan nog niet is verwezenlijkt?*
>
> *"Men mag geen voorafname doen op in de toekomst te behalen onzekere, vooraf niet gekwantificeerde, globale milieuresultaten. De passende*

beoordeling mag géén rekening houden met de te verwachten voordelen van maatregelen die ten tijde van de beoordeling nog niet vast staan.
Verder kunnen instandhoudingsmaatregelen, passende maatregelen en autonome ontwikkelingen alleen een rol spelen bij de beoordeling van de staat van instandhouding van de natuurwaarden en mogen de effecten van deze maatregelen dus niet worden gemitigeerd en dus niet als mitigerende factoren worden meegenomen bij de beoordeling van de effecten van het project. (...)

In deze context en onder de huidige omstandigheden kunnen vergunningsaanvragen steunend op mitigerende maatregelen niet vergund worden.

24. Het heeft er alle schijn van dat de nieuwe veiligheidsstudie van SGS is gebaseerd op irrelevante statistische gegevens

De veiligheidsstudie bij de tweede aanvraag is nieuw, en slaat de plank mogelijk volledig mis.

Na een uitgebreid gesprek met de opsteller van de studie volgen de onderstaande opmerkingen en voorlopige conclusies.

Men probeert het mensrisico te bepalen op basis van de faalkans van de constructie van de windturbine.

Men hanteert daarvoor statistieken, Europese bouwstandaarden, euro-codes, veiligheidsfactoren, risicoberekeningen op constructief falen, NBM normen, etc., en *'Richtlijnen voor de risicoberekeningen van windturbines'* (die mogelijk niet geactualiseerd zijn).

Klinkt logisch, maar dat is het in de huidige context niet.

"Naast bovenstaande maatregelen kunnen windturbines in de praktijk falen en dus een risico betekenen voor hun omgeving. In (HWT, 2025) worden de mogelijke scenario's met betrekking tot de windturbines vermeld, met name:

• Gondelbreuk

• Mastbreuk

• Breuk van geheel blad:

o bladbreuk bij nominaal toerental;

o bladbreuk bij overtoeren (= 2 x nominaal toerental);"

SGS baseert zich voornamelijk op statistiek, en theoretische risico's gebaseerd op de historie met ongevallen met windturbines. Dat zijn onvermijdelijk kleine windturbines, de laatste tijd heeft een enorme schaalvergroting plaatsgevonden, een zeer problematische.

Vroeger was er meer ruimte, stonden kleine windturbines op meer geschikte locaties, op relatief grotere afstanden van bewoning. Dat waren andere tijden.

Inmiddels is het volgende gebeurd:

De CEO van Siemens Gamesa, de heer Jochen Eickholt sprak ongeveer twee jaar geleden de aandeelhoudersvergadering toe.

Hij melde een verlies aan beurswaarde van ongeveer 4 miljard euro.

De verklaring die hij gaf luidde dat de orderportefeuille vol zit, maar men niet kan leveren.

De reden daarvoor was een serieus probleem met de nu zeer grote windturbines waarvan de rotorbladen afbreken, ook die splinternieuw zijn.

Wanneer dat bijvoorbeeld een paar keer gebeurt krijgt het bedrijf te maken met wat incidentele kosten en men lost het op.

Wanneer die kosten de vorm krijgen van een beurswaarde verlies van 4 miljard hebben we het niet over een klein, snel te herstellen en te verzwijgen probleem, wél met een structureel probleem.

De uitleg was dat door de enorme concurrentie met China en onderling in Europa, en de eveneens enorme druk vanuit de politiek en de zich snel opvolgende klimaatdoelen van de EC, de snelheid waarmee steeds grotere windturbines moeten worden ontwikkeld en in de markt gezet, dusdanig hoog is dat men geen tijd en middelen had om ze te testen!

Dat bleek ook de gelden voor de concurrenten, die hebben namelijk hetzelfde probleem.

Om het hier kort te houden, het beursverlies binnen de noodlijdende sector klom volgens o.a. Reuters naar 8, en plots naar 12 miljard euro.

("Siemens Gamesa heeft de afgelopen jaren te maken met aanhoudende financiële verliezen als gevolg van kwaliteitsproblemen.

Vinod Philip, die op 1 augustus aantrad als nieuwe CEO bij Siemens Gamesa, zei dat hij er alle vertrouwen in heeft dat de windturbinefabrikant in 2026 break-even zal draaien, ondanks de problemen bij het bedrijf."

En: "Maar Siemens Gamesa zit in de problemen, net als Siemens Energy. De markt voor windturbines is competitief. Fabrikanten moeten tientallen jaren lang prestaties garanderen, en Siemens Gamesa heeft te kampen gehad met ernstige kwaliteitsproblemen, met name bij zijn windturbines voor op het land. 13 Dec 2023 "

En: "Siemens Gamesa kwam in 2023 in een crisis terecht toen er seriële defecten aan het licht kwamen in zijn 4. X- en 5. X-platforms, waarbij het grootste deel van de technische problemen betrekking had op de rotorbladen en hoofdlagers. 15 januari 2025")

De Duitse Minister Habeck stelde voor dat de Duitse belastingbetaler dat gat via de elektriciteitsfactuur moest dichten.

O.a. mevrouw Ursula von der Leyen was een andere mening toegedaan en wilde dat de Europese belastingbetaler dat zou doen en de EC introduceerde onmiddellijk een *manifest* genaamd 'Windplan Europe' (wetgeving duurt te lang door de Plan-MER-plicht).

Onder tijdsdruk hebben de Europese energieministers nét voor de kerst getekend. Honderden miljarden zouden betaald gaan worden in de vorm van steun aan de Europese windturbineproducenten, die tot op vandaag niet hebben bewezen dat het probleem is opgelost.

Het is technisch dan ook niet eenvoudig:

Door steeds grotere windturbines te gebruiken om in hogere luchtlagen meer wind te vangen, is het verschil in winddruk onder en boven nu zéér groot.

Dat betekent dat wanneer het rotorblad bovenaan staat dit zeer sterk doorbuigt naar achteren en als het 11 maal per minuut weer beneden staat buigt de tip weer 11 maal per minuut zeer sterk naar voren.

Dit verschijnsel in combinatie met extreem lange rotorbladen levert een enorme *stress* op het materiaal, en resonanties (rillingen) met materiaalmoeheid en breuk tot gevolg. Het is als een voorwiel van de auto dat niet gebalanceerd is, maar nu een wiel van 160m hoogte.

Daarnaast/daardoor zijn er blijkbaar problemen met rotorbladen, assen en lagers door de enorme rotorgewicht van die mega windturbines.

Wat we ons moeten durven afvragen is hoe betrouwbaar de mededeling van Ventori is wanneer ze melden dat de potentiele windturbine van 200-250m hoogte, waarvan merk en model nog onbekend is, zal voldoen aan de IEC 61400 normering, en dus geacht wordt zeer betrouwbaar te zijn...

Kan de vergunningverlener gezien de situatie daarop vooruitlopen?

De statistische cijfers waar SGS zich op baseert zijn naar alle waarschijnlijkheid gemiddelden van elke keer in de geschiedenis dat er sprake is geweest van 'constructief falen'. Dat kan ook brand zijn door over-toeren, etc..

We moeten concluderen dat het zeer aannemelijk is dat zich juist in de laatste jaren veel meer voorvallen hebben voorgedaan, die zich in de komende jaren nog veel vaker zullen voordoen. Er zijn duidelijk grenzen aan wat constructief mogelijk is, en juist daar zijn we aanbeland.

Repowering is al binnen enkele jaren mogelijk, wat Ventori dan doet is nog grotere windturbines plaatsen, die er het grootste deel van de voorgenomen exploitatie periode zullen staan, of daarna nóg grotere?

In ieder geval niet de historische kleine waar de statistiek van SGS binnen de veiligheidsstudie mogelijk van uitging.

Die statistische analyse van constructief falen is historie, en de gemaakte risicoberekeningen van SGS zijn niet gebaseerd op de windturbines van vandaag, laat staan op die van morgen.

Extrapolatie van historische cijfers is gezien de enorme snelle opschaling puur koffiedik kijken.

Dit is de reden dat de studie mogelijk nietig verklaard moet worden, hij zal geen juist beeld *kunnen* geven van de mensrisico's die er zijn, en binnen korte tijd kunnen gaan ontstaan.

Hier zien we dat een vergunning verlenen voor een bepaalde maat windturbines, in de wetenschap dat de windturbines binnen korte termijn nog significant groter zullen worden (**Repowering**, waarbij wettelijk geen nieuw onderzoek meer hoeft te gebeuren), spelen is met het lot van de omwonenden, en dat is niet tolerabel.

Het enige dat men nu op basis van de studie kan concluderen is dat men de risico's niet kent, laat staan die in de nabije toekomst na vergunning van het project.

SGS en dus Ventori slaan hier de plank mis.

Er is meer dan een vermoeden dat de studie niet relevant is, hij overtuigt niet.

Dat betekent dat het voorzorgsprincipe moet gehanteerd worden.

Naar de toekomst toe zal men, de overheid via wetgeving waar een plan-MER aan vooraf moet gaan (?), bepalen welke veiligheidsfactor voor de berekeningen van het risico op calamiteiten zoals falen, men moet gaan hanteren.

Men kan nu niet vooruitlopen op de milieuonderzoeken die vooraf moeten gaan aan de wettelijk vaststelling van te wijzigen veiligheidsvereisten.

Dat de vigerende normen zullen moeten worden aangepast bij industriële installaties waarbij tientallen tonnen zware rotorbladen boven mensen draaien en waar geen groot hek omheen staat, is evident.

De berekende werpafstanden zijn discutabel, de bepalingen van het mensrisico ook.

4.7.3 Externe veiligheid

De externe veiligheid werd geëvalueerd door een erkende VR-deskundige. In de veiligheidsstudie werd er besloten dat het plaatsgebonden mensrisico en het groepsrisico van de windturbines voldoet aan de in Vlaanderen gehanteerde risicocriteria.

Het groepsrisico van de windturbines voldoet aan de vooropgestelde criteria.

De indirecte risico's ten gevolge van de inplanting van de windturbines houden verband met de aanwezigheid van gevaarlijke stoffen in installaties in de

omgeving van de geplande windturbines. De indirecte risico's ten gevolge van het falen van de geplande windturbines worden aanvaardbaar geacht.

Maar niet het volledige windpark werd betrokken in de studie, alle cumulerende effecten dus ook niet.

Alles wat werd berekend lijkt nét op het randje, of er zelfs ver over.

De twee ernaast staande windturbines van Renner Energies werden niet meegenomen in de studie, evenals de twee van Aspiravi bij Elst?

Er wordt geoordeeld door een interne commissie van experten, dat het zo wel kan...

4.3.3 Industriële installaties met Seveso-producten

"Met betrekking tot industriële installaties worden in onderhavig dossier externe installaties met Seveso- producten bedoeld. Conform (HWT, 2025) worden alle installaties waar Seveso-stoffen kunnen voorkomen, geïnventariseerd in het kader van mogelijke domino-effecten"

"Binnen de maximale effectafstand zijn geen HD-Seveso-inrichtingen gelegen. Wel ligt het industriepark Tongeren-Oost binnen de maximale effectafstand voor Z1-WT1, Z2-WT3/4/5 en Z3-WT1/2.

Binnen het industriepark Tongeren-Oost ligt o.a. het LD bedrijf Soprema (Veiligheids studie Soprema – Ambior, v1.1 dd. 31/01/2020)."

Wij vragen de vergunningverlenende instantie dringend een zorgvuldige analyse te maken van:

- de hoeveelheid opgeslagen giftige stoffen vermeld binnen de vele vergunningsaanvragen van het Seveso-bedrijf Soprema.

- De hoeveelheid die actueel er werkelijk aanwezig is of kan opgeslagen worden op de site.
- En de hoeveelheid die Ventori aangeeft dat zich kan bevinden op de site (worst case scenario).

Alvorens te kunnen inschatten of de veiligheidsstudie en conclusies betreffende het risico terecht zijn

verdient de volgende vraag een definitief antwoord:

Is Soprema een LD Seveso-, of feitelijk qua aard en hoeveelheid giftige stoffen een HD-Seveso bedrijf?

Er draait namelijk een windturbine boven Soprema.

Staan de andere ook <u>binnen</u> de maximale werpafstand?

Dit omdat eerder gebleken is dat Soprema mogelijk maar zeer nipt binnen de klasse **Lage Drempel Seveso** inrichting valt volgens een vergunningsdossier van een aantal jaren geleden, en steeds eerst bouwkundige wijzigingen doorvoerde, en pas dan omgevingsvergunningen aanvroeg, bij herhaling.

Hebben we het mis, goed mogelijk, maar beantwoording van de vraag is wel van cruciaal belang ten aanzien van de correcte beoordeling van deze vergunningsaanvraag.

Ventori:

> *Verder ligt in het industriepark het bedrijf Biopower, een biogascentrale, met biogas-gevulde citernes. Volgens OMV_20210096881 zou ook dit bedrijf LD-Seveso zijn. Dit bedrijf en de citernes liggen binnen de maximale effectafstand van Z1-WT1 en Z2-WT3.*
>
> *5.4.3 Indirecte risico's*
>
> *Deze analyse met betrekking tot externe veiligheid, behandelt het veiligheidsrisico op de mens.*

Economische schade aan installaties wordt in deze studie niet behandeld. Onderwerp van onderhavige paragraaf zijn dan ook enkel deze installaties, die producten omvatten die in het kader van de Seveso-richtlijn (Seveso, 4/07/2012) gevaarlijk zijn. De invloed van de windturbines op de risico's van de bestaande omliggende installaties/leidingen met Seveso-stoffen (zgn. domino-effect) zal hierna bepaald worden.

Zoals eerder gesteld is de maximale schadeafstand van de windturbines ca. ***706,3 meter of 644,8 meter afhankelijk van het type****.* ***Binnen deze afstand kan er bijgevolg schade berokkend worden aan omliggende installaties****. Met betrekking tot domino-effecten is het studiegebied steeds begrensd tot deze maximale schadeafstand.*

In onderhavige studie worden bovengrondse installaties, bovengrondse leidingen en ondergrondse leidingen bestudeerd welke Seveso-producten bevatten

5.4.3.3 Ondergrondse leidingen

Specifiek voor ondergrondse leidingen wordt uitgegaan van een (indirect) groepsrisico te wijten aan de domino-scenario's (zie Bijlage 3). Op basis van de parameters van de types windturbines kan de maximale afstand berekend worden waarbij trillingen nog aanleiding kunnen geven tot lek of breuk van een ondergrondse leiding. Met "trillingen" worden kortstondige trillingen bedoelt die ontstaan t.g.v. het ongeval scenario waarbij een windturbine neervalt op de grond (mastbreuk).

"Tevens werd in het expertenoverleg besloten dat impact van een (stuk) wiek bij bladbreuk geenrelevante impact heeft met betrekking tot het falen van ondergrondse leidingen."

Volgens (HWT, 2025) dient er een milieurisicoanalyse te worden uitgevoerd indien een windturbine in de buurt van een inrichting met Seveso-stoffen wordt ingepland. Voor de windturbines zelf dient er echter geen milieurisicoanalyse worden uitgevoerd in de veiligheidsstudie. De milieurisicoanalyse is een kwalitatieve risicoanalyse van mogelijke vrijzettingen van Seveso-stoffen bij zware ongevallen die schade aan het milieu (kunnen) teweegbrengen.

Milieurisico's tgv het indirect risico van de windturbines worden bijgevolg niet verder beschouwd.

Specifiek voor de bepaling van de risico's van windturbines naar ondergrondse leidingen worden de volgende ongevalscenario's en bijhorende faalfrequenties gehanteerd op basis van het expertenoverleg:

Indirecte risico's

Binnen de maximale effectafstand van de windturbines in zone 4 zijn in de veiligheidsstudie geen bovengrondse Seveso-installaties of -leidingen geïdentificeerd. Aangezien de effectafstanden in het nieuwe scenario kleiner zijn, verandert deze conclusie niet.

Wat betreft de hoogspanningslijn zal een verlaging van de windturbines ervoor zorgen dat deze in de nieuwe situatie voor alle 3 de windturbines uit zone 4 in het gebied voor voorwaardelijk positief advies gelegen zal zijn. In de veiligheidsstudie was dit enkele het geval voor windturbine Z4-WT7.

Een kleinere windturbine impliceert tevens een lager gewicht. Zelfs indien conservatief wordt verondersteld dat dit niet het geval is, en de massa hetzelfde is, leidt de lagere masthoogte in elk geval tot een beperktere schadeafstand naar ondergrondse leidingen toe. Het te beschouwen leidingtraject zal hierdoor verkleinen, waardoor als gevolg ook de indirecte groepsrisico's van de ondergrondse leiding zal dalen. Bijkomend zal in de nieuwe situatie de ondergrondse NATO leiding niet meer binnen het effectgebied liggen van de nabije windturbines uit het Ventori Project.

Conclusie

O.b.v. de analyse kan besloten worden dat het verlagen van de windturbines in zone 4 geen negatieve impact heeft op de directe en indirecte risico's. In tegendeel, de risico's nemen af. Bijgevolg kan besloten worden dat de conclusies uit de oorspronkelijke veiligheidsstudie ook in deze nieuwe situatie nog van toepassing zijn.

Een aantal opmerkingen over de bovenstaande citaten:

- Veiligheidsnormen dienen te worden bijgesteld n.a.v. de huidige situatie na de bekentenis en duiding van Siemens Gamesa, die de gehele sector betreft.

- Windturbinebladen breken af door materiaalmoeheid. Door meer wind te willen capteren in hogere luchtlagen is de windturbine onderhevig aan grote verschillen in winddruk onder en boven, per omwenteling gebeuren enorme doorbuigingen, met een hoge frequentie.

- 525.600 minuten in een jaar, 11 toeren per minuut betekent 5,7 miljoen keer per vol jaar met 100% productie. Echter productiefactor bedraagt 0.18, dus 1 miljoen keer doorbuiging per jaar, en dat maal 20 jaar? Dat is 20 miljoen keer doorbuiging, in welke exacte mate zal ingewikkelder zijn te berekenen.
  Het testen is uiterst belangrijk maar dat wordt blijkbaar onvoldoende gedaan.

- Materiaalmoeheid met breuk tot gevolg is een zeer reëel gegeven, en gezien de beursval geen te verwaarlozen onderwerp bij zeer grote windturbines waar nog zeer weinig ervaring mee is. Laat staan met windturbines die nog hoger zijn die over een paar jaar ingezet zullen worden via **Repowering**.

- Statistische gegevens gebruiken vanuit het begin van het windturbinetijdperk (dus vanaf zeer kleine windturbines tot nu) kan geen reële basis leveren waarop een risicostudie/veiligheidsstudie kan worden uitgevoerd.
  Gegevens van deze generatie kunnen niet geëxtrapoleerd worden uit historische gegevens, de belastingen groeien exponentieel, mogelijk ook het aantal malen 'constructie falen'.

- Kleinere windturbines hebben hogere toerentallen en dat betekent bij bladbreuk logischerwijs grotere werpafstanden, dus een grotere schadeafstand ook naar de ondergrondse leidingen toe, evenals de NATO leiding, het dus staat niet vast dat de risico's afnemen m.b.t. de meest voorkomende calamiteit.

- We kennen foto's van afgebroken windturbinebladen die rechtop in de akker staan, wanneer juist daar ondergrondse leidingen met Seveso producten zich bevinden zoals hier binnen de werpafstand, is het raak.
  Dus moeten ook de ondergrondse leidingen worden meegenomen in de analyse.

- Ventori houdt ook hier geen rekening met het *'worst case scenario'*, ook niet met de totaliteit van het windpark en mogelijk niet met de aard van alle bedrijven op het industrieterrein binnen de maximale werpafstand ,en bij domino-effecten.

- Moest er rekening gehouden worden in de veiligheidsstudie met het veranderende klimaat in deze regio? Dus met heviger wordende stormen?
  In combinatie met niet-gekeurde windturbines, omdat de sector daar gezien de concurrentie met China en de door de politiek steeds sneller opvolgende eisen betreffende het moeten bouwen van nóg grotere windturbines nog steeds geen tijd voor heeft, zou men verwachten dat binnen berekeningen van het faalrisico dit feit werd meegenomen. We zien dat echter niet terug in de studie.

- Een andere vraag is hoe vaak stroomstoringen zich zullen voordoen in de toekomst zeker wanneer het aantal intermitterende windturbines op het net wordt vergroot. Bij stroomuitval is het mogelijk beter dat het niet plots gaat waaien, omdat het remsysteem dan mogelijk niet werkt, en over-toeren dan mogelijk niet kunnen voorkomen worden.
  In de studie die over de veiligheid gaat wordt dit onderwerp niet behandeld.

- Vanwege al het bovenstaande moeten we ernstige vraagtekens plaatsen bij de relevantie van het berekende mensrisico binnen de eerder smalle veiligheidsstudie van SGS.

- Studies worden opgehangen aan gemiddelden over een lang tijdsbestek. Huidige windturbines zijn nieuw qua maat en de recente ervaringen er mee zijn zeer verontrustend.

- Siemens Gamesa en anderen blijken niet in staat om voldoende continuïteit te bereiken qua veiligheid en betrouwbare geteste windturbines te produceren, opbouw blad, extreme doorbuiging door grote winddrukverschillen bij elke omwenteling, exponentiele verhoging van de krachten/momenten, resonanties en vervolgens afbrekende assen en ga zo maar door.

- De veiligheidsstudie van SGS is onvolledig, er wordt gesimplificeerd, berekend, en vooral besloten naar het gewenste resultaat toe, de studie overtuigt niet.

25. De trilling studie van SGS houdt geen rekening met de werkelijke fysieke situatie en relevante wetenschappelijke studies die reeds zijn gemaakt over voortplanting van trillingen en de huidige lamentabele fysische toestand van de mergelgroeves.

De literatuurstudie vermeldt één seismische studie uit 2005 van de Keele University uit Schotland, men hanteert die om zogenaamd te bewijzen dat er voor de mergelgroeves hier geen risico bestaat.

We kennen die studie al vele jaren. Rond het project moesten de windturbines op basis van die studie buiten een cirkel van tientallen kilometers blijven rond een seismisch gevoelige installatie, een onderzoek installatie die seismische trillingen op grote afstand detecteert, voor militaire doeleinden.

De windturbines waarover men sprak in 2005 waren van een zeer klein type met een dito vermogen (factor 4 kleiner).

Die studie is verouderd maar laat wel zien dat zelfs zeer kleine windturbines seismische trillingen emitteren die een serieus probleem kunnen vormen op 30 km afstand.

Men gaat in de trilling studie van Ventori/SGS uit van de gemiddelde textuur en dichtheid van de leemgrond en daaronder de mergel, waarin de grotten zich in bevinden.

Maar men houdt in de analyse geen rekening met de honderden kilometers gangen die zich vaak zeer dicht onder het maaiveld bevinden.

Dat deed de bekende studie van R.F. Bekendam wél.

Uit **'Pilar Stability and Large Scale Collapse of Abandoned Room and PillarLimestone Mines in South Limburg, The Netherlands, R.F Bekendam',** blijkt dat de onderhavige groeven zich deels in een zeer lamentabele staat bevinden met groot risico op instorting, wat hier dan ook met regelmaat voorkomt.

SGS poneert naar eigen zeggen een sterk vereenvoudigd berekeningsmodel en trekt daar conclusies uit die mogelijk niet relevant zijn, ze hebben zich er erg gemakkelijk vanaf gemaakt en de lijst literatuurstudie is dan ook uiterst mager.

Windturbines genereren infrageluid van 0-20Hertz en seismische trillingen, die niet beschouwd werden in de project-MER en bijbehorende studies.

Voor Riemst en omgeving is dat echter zeer noodzakelijk omdat de stabiliteit van honderden kilometers in de ondergrond uitgehouwen 'mergelgrotten', een belangrijke toeristische attractie, dusdanig kritiek is dat er nog steeds met regelmaat instortingen voorkomen. (met als bekendste feit, de Roosburgramp, 23/12/1958, met 18 doden).

Vanwege cumulatie door meerdere synchroon draaiende windturbines zal interferentie optreden die zal leiden tot een exponentiele verhoging van zeer plaatselijke seismische trillingspieken.

Die een risico met zich mee kunnen brengen die men niet kan toeschrijven aan bijv. twee solitaire windturbines.

Seismische trillingen verplaatsen zich afhankelijk van de ondergrond zeer ver.

Uit de studie: **Pilar Stability and Large Scale Collapse of Abandoned Room and PillarLimestone Mines in South Limburg, The Netherlands, R.F Bekendam,** blijkt dat de onderhavige groeves zich deels in een zeer lamentabele staat bevinden met groot risico op instorting, wat hier dan ook met regelmaat voorkomt.

De studie: **Sinkhole Formation above Underground Limestone Quarries: A case study in South Limburg, door: M.van den Eeckhout, KU Leuven** brengt de oorzaak, historiek en impact daarvan in kaart.

De studie van de **KEELE UNIVERSITY** geeft inzicht in hoe ver de trillingen zich kunnen voortplanten.
'Microseismic and Infrasound monitoring of Low Frequency Noise and Vibrations from Windfarms'
https://www.keele.ac.uk/geophysics/appliedseismology/wind/Final_Report.pdf

Bovenstaande studies doen ons meer dan vermoeden dat hier grote voorzichtigheid geboden is.
In Schotland plande men windparken. Na voorafgaand seismologisch onderzoek moesten de toenmalige kleine windturbines uiteindelijk buiten **een cirkel met een diameter van 60 kilometer** verwijderd blijven vanwege gevaar voor het functioneren van een trillingsgevoelige installatie (Eskaldemuir). Deze seismologische studie van de Keele University in Schotland toonde aan dat destijds zelfs aanzienlijk kleinere windturbines zeer ver dragende seismische trillingen produceren.

De gemeente Riemst verwacht nog steeds **een gedegen MER onderzoek**, dat o.a. ook de impact van de door meerdere in cadans draaiende windturbines gegenereerde seismische trillingen in de deels instabiele ondergrond van Riemst definitief in kaart brengt, die volgens wetenschappers een tastbaar en onaanvaardbaar risico kunnen opleveren voor de stabiliteit van het honderden kilometers lange historische gangenstelsel van mergelgroeven in de ondergrond van Riemst, Bassenge en Maastricht.

Uit de brief van de Gemeente Riemst naar de Vlaamse Regering, de Minister van Omgeving Natuur en Landbouw, van 26/10/2017:

> *"In kader van de lopende vergunningsprocedure voor het bouwen van drie windturbines met bijhorende infrastructuur te Millen, Riemst, geven wij hierbij graag nog extra duiding bij het ongunstig advies dat door het college van burgemeester en schepenen werd verleend.*
>
> *In de nabijheid van de aanvraag bevinden zich ondergrondse mergelgroeves. Deze groeves bevinden zich gedeeltelijk ook in bebouwde zones* ***en verkeren soms in onstabiele toestand****. Tot nog toe is het onduidelijk wat de invloed van seismische trillingen vanwege de windturbines is op deze mergelgroeves en de daarboven liggende bebouwing.*
>
> *Het gemeentebestuur wil dan ook een onderzoek hierover laten uitvoeren, over een representatieve tijdsspanne, om mogelijke negatieve effecten op en schade aan de ondergrondse mergelgroeven en de bovenliggende bebouwing te voorkomen.*
>
> *Wij hopen ten zeerste dat de Vlaamse Overheid ons hierin zal steunen."*
>
> *"De windturbines worden midden in buitengebied en overwegend open ruimte ingeplant. Net deze open ruimte en het open landbouwgebied zijn kenmerkend en typerend voor de gemeente Riemst, Tongeren, Haspengouw. De voorziene inplanting in open ruimte gaat in tegen het ruimtelijke beleid dat de gemeente Riemst wenst te voeren, in het bijzonder met betrekking tot het vrijwaren van de open ruimte. De ruimtelijke draagkracht van het gebied wordt overstegen. Het vrijwaren van de open ruimte is bovendien één van de speerpunten uit het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen.*
>
> *Het feit dat de windturbines gereduceerd moeten worden in hun werking geeft feitelijk aan dat enerzijds de inplanting van de windturbines niet optimaal is, en anderzijds de windturbines over gedimensioneerd zijn.*
>
> ***Het gemeentebestuur wenst de geplande initiatieven niet enkel individueel te beoordelen maar binnen een ruimer kader te plaatsen en te beoordelen, zeker gezien de verschillende windturbineprojecten die in de omgeving worden gepland. Het betreft dan zowel projecten op Vlaams als op Waals grondgebied.***
>
> ***Het gemeentebestuur is tevens vragende partij om een (taal}grensoverschrijdend overleg te voeren bij de inplanting van***

windturbineprojecten. Zowel de hinderaspecten als de ruimtelijke aspecten moeten grensoverschrijdend onderzocht en beoordeeld worden."

Tevens heeft Riemst destijds in de brief naar de minister verzocht om een passende (plan-)MER, men wil financiële tussenkomst van de minister betreffende wetenschappelijk onderzoek dat men wil laten uitvoeren bij bijvoorbeeld het Nederlandse TNO (offerte).
Een onderzoek dat de gevolgen van door windturbineparken veroorzaakte seismische trillingen in kaart moet gaan brengen ten aanzien van die in significante mate instortingsgevoelige mergelgrotten.
Alle bijkomende risico's door externe risicofactoren zoals windparken met 200m hoge windturbines binnen enkele kilometers afstand, moeten vanzelfsprekend vermeden worden.

Daar de stabiliteit van de mergelgroeven, **destijds volgens Het Mijnwezen, niet berekenbaar is** en slecht in kaart is gebracht, is zeer moeilijk te voorspellen waar en wanneer er significante risico's kunnen ontstaan voor de toeristisch uitgebate mergelgroeven en de Natura 2000 beschermde overwinteringsplaatsen voor vleermuizen, zoals onder meer 'De Coolen' op zeer korte afstand van de huidige projectlocatie.

Bijkomende risico's door vergunning van windturbines zijn vermijdbare risico's.

Uit contact met alle in seismologie gespecialiseerde instanties in Vlaanderen en Nederland blijkt dat men overtuigd is van de ernst van de problematiek en men komt tot een mondelinge uniforme conclusie:

- Er zijn onduidelijkheden omtrent de seismologische emissies/milieueffecten van windparken.
- Wanneer meer zekerheid gewenst is over mogelijke risico's, is onderzoek aangewezen
- Om de potentiële bijkomende instortingsgevaren in kaart te kunnen brengen is een gedegen onderzoek nodig.

Indien op een dag een aan trillingen onderhevige oude dakconstructie het begeeft doordat de laatste cruciale verroeste spijkers het niet meer houden dan kan men zich afvragen wat de instorting veroorzaakt heeft.

De laatste fatale trilling hoeft namelijk niet sterker geweest te zijn dan alle voorgaande, maar heeft er wel mede voor gezorgd dat het gebouw is ingestort.

Met steenachtige constructies, bodemstructuren of lagen die aangetast zijn door vele oorzaken zoals langdurige water insijpeling, vorstschade, aardbevingen of wat men maar kan aandragen, is het mogelijk niet anders en ook die kunnen het op een dag ook begeven wanneer een bepaalde trilling de laatste druppel was.

Het is niet uitgesloten dat seismische trillingen van aantallen windturbines die synchroon draaien en via interferentie op bepaalde plaatsen een cumulatie van trillingen kunnen veroorzaken, niet die laatste fatale druppel zouden kunnen vormen.

De vraag wat de instorting veroorzaakt heeft is slechts belangrijk voor de verzekeringsmaatschappij die zal willen onderzoeken of de instorting voorkomen had kunnen worden, en door wie. Maar de belangrijkste vraag is de volgende:

Is het wenselijk en kan een overheid beslissen, in de wetenschap dat elke trilling teveel kan zijn en fatale gevolgen kan hebben, om reeds gewaarschuwd, 2 tot 78 bijkomende risico- veroorzakers te vergunnen zonder voorafgaand fysiek en diepgaand onderzoek dat onbetwistbaar aantoont dat windturbines in deze streek cumulerend niet **kunnen** bijdragen aan instortingen, in welke mate dan ook?

We moeten hier denken aan de *stand still*-verplichting inzake voorkoming van risico's die een milieu- of gezondheidsschade **kunnen** bewerkstelligen en die de vergunningsverlener had **kunnen** voorzien of voorkomen.

Die verantwoordelijkheidsvraag in het geval van potentiele instortingen, mogelijk mede veroorzaakt door toedoen van bijkomende seismische trillingen die niet in eerste instantie technisch aan één windturbine zullen kunnen worden toegeschreven, maar aan bepaalde hoeveelheden windturbines wiens trillingen zich kilometers ver zullen voortplanten en zullen cumuleren en elkaar lokaal exponentieel kunnen versterken, werpt zich op.

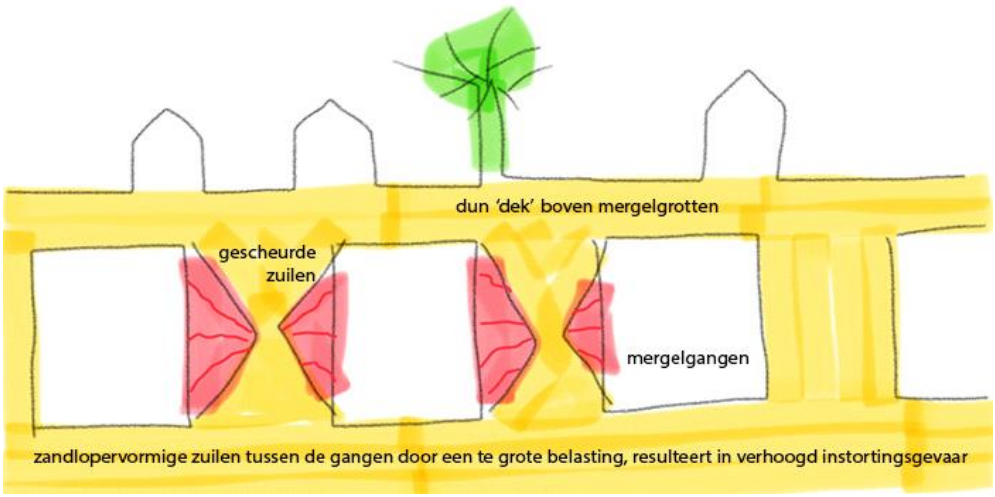

Bovenstaand een schets van de huidige situatie naar aanleiding van de conclusies uit de studie van R.F. Bekendam. Waarop de gebroken steunpilaren en muren worden gevisualiseerd, waar de gemeente Riemst op gebouwd is.

Grote aantallen breuklijnen in die dragende constructie werden veroorzaakt door roofbouw en weinig oriëntatiemogelijkheden destijds. De gangen zijn veel te breed en veel te hoog, waardoor op heel veel plaatsen de stabiliteit sterk werd ondermijnd.

Dit blijkt een structureel probleem aldus R.F. Bekendam, die de titel van zijn studie heel bewust heeft gekozen: ***Pilar Stability and Large Scale Collapse of Abandoned Room and Pillar Limestone Mines in South Limburg, The Netherlands.***

De kwaliteit van de mergel gaat van Oost naar West sterk achteruit, in Riemst is die duidelijk minder sterk dan in Maastricht, het risico is daar mogelijk nog hoger?

Ventori heeft <u>geen nulmeting</u> uitgevoerd, wat betekent dat monitoring van eventuele schade veroorzaakt aan de groeves niet uitvoerbaar is.

Toch is dit voor de bescherming van de groeves van het grootste belang, tevens voor de bescherming van de vleermuis kolonies in 'De Coolen' en 'Elster Coolen' in Elst.

Ventori houdt ook hier geen rekening met het *'worst case scenario'*.

Trillingsstudie SGS

Bepaling van de trillingsoverdracht. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van een rekenmodel van

oppervlaktegolven (Rayleigh waves) in homogene isotrope bodems, ***wat een***

vereenvoudiging is van de werkelijke gelaagde en mogelijk niet-isotrope bodems*. Hiermee*

kan, in functie van de afstand t.o.v. een trillingsbron, de diepte, het vermogen van de

trillingsbron en de elastische eigenschappen van de bodem, de trillingsamplitudes en

elastische spanningen berekend worden. ***Dit vereenvoudigde model laat het toe om***

conclusies te trekken op basis van een analytisch rekenmodel, zonder dat er beroep dient

gemaakt te worden op meer complexe modelleringen en meer geavanceerde rekensoftware

Beoordeling van de trillingsniveaus. Er worden 2 parameters geëvalueerd.

De trillingssnelheden in de bodem t.h.v. de meest nabije grotten worden getoetst naar

de DIN 4150-3: 1999-02 (Effect van trillingen op gebouwen en ondergrondse

leidingen). ***Deze is strikt gezien niet van toepassing op ondergrondse gangen*** *maar*

geeft wel een referentiekader, met grootte-ordes van trillingssnelheden die als veilig

beschouwd worden.

De spanningwisselingen (in een homogene bodem) worden berekend ter hoogte van

de positie van de meest nabije gangen en worden vergeleken met de treksterkte van

het gesteente. Wanneer deze één of meerdere ordes lager zijn, kan er geconcludeerd

worden dat de impact verwaarloosbaar is en een meer gedetailleerde studie zich niet

opdringt.

De probleemstelling van deze studie, namelijk het begroten van de trillingsbronnen, de overdracht en de evaluatie is, vanuit een fysisch standpunt gezien, ***van een dergelijke complexiteit dat vereenvoudigingen zich opdringen****.*

Hier geeft men aan dat het risico niet te berekenen is, men heeft de opdracht en laat er een gesimplificeerd model op los:

"Er wordt abstractie gemaakt van de niet homogene opbouw van de bodem (gelaagdheid) en de mogelijke isotropiteit (elastische eigenschappen afhankelijk van de richting) omdat dit de noodzaak opdringt tot meer geavanceerde rekenmethoden (eindige elementen analyses). Er wordt in deze studie enkel gebruikt gemaakt van een analystische rekenmethode die enkel geldt voor een homogeen isotroop medium, wat voldoende is om de grootte-orde van de trillingsniveaus correct te kunnen inschatten."

"Het aanwezig zijn van gangen in de ondergrond kan als een verstoring beschouwd worden, die kan bijdragen aan spanningsconcentraties, reflectie, diffractie en de koppeling met andere golfvormen, waardoor de berekende trillingsniveaus en materiaalspanningen lokaal zullen afwijken van de berekende niveaus die gelden voor een continu medium."

Men kent het type windturbine niet.

3.3 TRILLINGSBRONNEN

De exacte types van de windturbines zijn nog te bepalen, maar er kan aangenomen worden dat het laagfrequente trillingsgedrag van windturbines van een vergelijkbaar formaat ook vergelijkbaar in amplitude en frequentie zal zijn.

Dat is een aanname die afwijkt van metingen uitgevoerd door de heer Patrick Rens, Ingenieur en geluidsdeskundige, die een sterk trillende mast met een eigenfrequentie van ongeveer 30 Hz heeft gemeten. SGS spreekt niet over frequenties in dat frequentiegebied.

De voornaamste krachtswerkingen doen zich voor bij de eigenfrequentie van de mast die naargelang het type windturbine varieert tussen 0,13 Hz en 0,21 Hz. Kleinere windturbines kunnen, ondanks hun lagere krachtswerkingen op de fundering, op relatief korte afstand toch hogere trillingsniveaus veroorzaken omwille van hun hogere eigenfrequentie.

In de Keele studie worden de gemeten trillingen van de windturbineparken enerzijds toegekend

aan de resonanties van de mast, en anderzijds aan de wiekslagen (voorbijgang wiek langs mast) met een frequentie van ca. 0,5 à 0,6 Hz en de harmonischen daarvan, doorgaans met afnemend belang bij hogere frequenties.

• In de SGS studie werden trillingen als gevolg van de wiekslagen niet verder bestudeerd.

Literatuurstudie toont aan dat de aannames betreffende trillingen t.g.v. mastresonanties vrij conservatief zijn, en dat de werkelijke trillingsamplitudes eerder en factor 10 lager zullen zijn.

Er kan besloten worden dat het effect van de windturbines op de grotten in de omgeving verwaarloosbaar is.

<u>Op basis van bovenstaande citaten uit de SGS trilling studie moet men concluderen dat men er bepaald niet diep in gedoken is en men aannames doet en daar voorbarige conclusies uit trekt.</u>

Wat men vervolgens ook niet meeneemt in de trilling studie is de pompwerking betreffende trillende fundamenten die door die trillingen ruimte laten voor de versnelde verplaatsing van oppervlakte water naar diepere waterlagen.

Daarmee gaat mogelijk een verhoogde contaminatie van onderliggende waterlichamen gepaard.

We wijzen nogmaals op het 'Wezer arrest' van het Europese Hof van Justitie, en de *stand still* verplichting die de **Kader Richtlijn Water** oplegt bij potentiele verslechtering van de waterkwaliteit, mede door de emissie van PFAS en BFA, via erosie van rotorbladen, sproeistoffen etc.

Waarover Ventori geen studie heeft uitgevoerd, de hoofdstukken Bodem, Lucht en Water hebben volgens Ventori geen relevantie, en zijn in de aanvraag onbelicht gebleven.

De trilling studie gaat uit verkeerde aannames, te weinig literatuurstudies, gebruikt te sterk vereenvoudigde analyses en berekeningsmethoden en concludeert onterecht niet dat de werkelijke risico's niet te berekenen zijn (studie Bekendam en het Mijnwezen).

De studie is duidelijk te smal en dus irrelevant. Deze voldoet niet aan de gestelde eis van het bestuur van de gemeente Riemst richting de Vlaamse Regering aangaande een lange termijn fysiek onderzoek naar de trilling risico's voor de mergelgroeves in de gemeente, en de bijbehorende nulmeting.

26. The Redlight zone Tongeren-Oost/Riemst

We citeren hier uit een verzoekschrift tegen windturbines van Windvision, binnen hetzelfde windpark, van enkele jaren geleden. We doen dat omdat dit model staat voor de situatie betreffende Ventori.

> De milieubeoordeling van Windvision in dit dossier betreffende hinder van bebakeningsverlichting, tart alle verbeelding:
>
> *"De lichtsterkte en de kleur van de lichtbebakening is aangepast aan het dagdeel. Zo is er overdag een wit pinklicht en tijdens de avond- en nachtperiode een rood pinklicht met beperkte lichtsterkte.*
>
> *In tegenstelling tot wit licht, verstoort rood licht de slaap niet, waardoor er naar de omwonenden toe geen effecten verwacht worden."*
>
> De realiteit is naar alle waarschijnlijkheid een heel andere:
>
> *"Nacht:*
>
> *• W-rood lichten ofwel obstakellichten medium intensiteit type B (2000 cd rood flitslicht);*
>
> *• **Ofwel verlichting aan de uiteinden van de wieken** en obstakellichten lage intensiteit type A (10 cd rood vast licht) op de gondel.*
>
> *• Steeds obstakellichten lage intensiteit type A (10 cd rood vast licht) op 40m hoogte op de mast."*

Let wel, Windvision heeft het hier over **meedraaiende signaalverlichting aan de tippen van de rotorbladen**, naast knipperende verlichting op ashoogte en op de mast. Een verplichting die later opgelegd wordt indien de luchtvaart autoriteiten in een mogelijk later stadium dit beslissen, afhankelijk van het aantal vergunningen dat nog volgt.

We lezen dat ook in een aantal andere dossiers in hetzelfde projectgebied vanwege de korte afstand naar luchthavens en gelegen in de aanvliegroutes daarvan.

Windturbines zullen dus standaard uitgerust worden met beide opties.

Dus 78 maal 3 meedraaiende lichten boven onze provincie?

Men kan houden van een Vlaamse kermis langs 's Heren autowegen, of permanent kerst zo u wilt, maar zijn de milieueffecten daarvan wel voorafgaand onderzocht? Het antwoord luidt: **Neen.**

Stel u eens voor dat mogelijk 78 windturbines hier gebouwd gaan worden met meedraaiende signaalverlichting.

Dus 78 maal 3 met tot 300km/u door de lucht vliegende lampen betekent 234 rode kometen door de lucht, en dat wordt voor onbepaalde duur vergund?

Hier moet opgemerkt worden dat **het Agentschap Wegen en Verkeer** zich een *mening* heeft gevormd over voor het verkeer hinderende lichteffecten en draaiende windturbines.

> *"Voor zover wij weten is er nog geen onderzoek gevoerd naar de effecten van dergelijke verlichting op windturbines.*
>
> *De effecten blijven echter beperkt, waardoor geen negatieve veiligheidseffecten verwacht worden. Omdat er toch enig effect op het gedrag werd waargenomen, werd wel aanbevolen om dergelijke windturbines niet te plaatsen op locaties waar een verhoogde aandacht van de bestuurder noodzakelijk is, zoals bij knooppunten of filegevoelige gebieden.*
>
> *In het verleden werd ook een simulatoronderzoek uitgevoerd naar de effecten van vrij programmeerbare verlichte borden op de verkeersveiligheid (Mollu, Geraerts, Declercq, Brijs, 2016. Rijsimulatoronderzoek naar het effect op de verkeersveiligheid van vrij programmeerbare verlichte borden). Vrij programmeerbare verlichte borden worden geven boodschappen weer die vaak snel veranderen.*
>
> ***Dit is niet hetzelfde als verlichting op windturbines, maar wel gelijkaardig in die zin dat het gaat om veranderende verlichting**.*
>
> *Uit de rijsimulatorstudie bleek dat de aanwezigheid van dergelijke borden nabij een aandachtsverhogende situatie kan leiden tot hogere reactietijden.* ***Dit kan nadelig zijn voor de verkeersveiligheid**.*
>
> ***We kunnen geen concrete uitspraken doen omtrent de verlichte windturbines, maar op basis van de resultaten uit eerdere onderzoeken kunnen we dus verwachten dat de windturbines best niet geplaatst worden vlakbij aandachtsverhogende situaties zoals knooppunten, kruispunten, oversteekplaatsen...***

AGENTSCHAP WEGEN & VERKEER, *Stafdienst*

Ook deze aanvrager Wind Vision toont in dit dossier twee zaken, namelijk dat er mogelijk meedraaiende rode lampen bevestigd kunnen gaan worden op de uiteinden van de rotorbladen, en ten tweede dat de luchtvaartautoriteiten pas ná vergunning en de bouw beslissen of dat inderdaad vereist wordt.

De toekomstige visuele hinderlijkheid van dit project hangt dus in hoge mate af van hoeveel windturbines er nog vergund zullen worden. Dit project kan nu dus niet individueel beoordeeld worden.

Dat betekent dat **niet vooraf aan vergunning bekend is wat de milieueffecten zijn ná vergunning**.

Maar dat is in strijd met de wet.

De vergunningsverlener dient daarom wanneer hij vergunt terdege rekening te houden met het worst case scenario, voor elke aanvraag. Maar dat betekent ook dat de vergunningverlener zonder voorafgaande passende milieubeoordeling voor de gehele milieutechnische eenheid, toch rekening moet houden met het feit dat er mogelijk 78 maal 3 rode lampen permanent door de lucht gaan zwieren (en hij na vergunning daarmee de wereldpers zal halen).

Defensie: *LUCHTVAART:*

> *"Het project bevindt zich in een zone van **categorie E**. Indien een obstakel 150m of hoger reikt, **is bebakening van het ganse project vereist conform de normen** vastgelegd voor het grondgebied van categorie E volgens Ref 4. Wij vestigen uw aandacht op het feit dat indien de turbines zonder een conforme bebakening worden opgericht, Defensie elke verantwoordelijkheid afwijst in geval van latere problemen. Tevens behouden wij ons het recht voor de naleving van de voorschriften door alle rechtsmiddelen te bekomen.*
>
> *Defensie kan bijgevolg geen definitief advies uiten voor wat de inplanting van de in het onderwerp vermelde windturbines betreft. Een definitief advies zal pas kunnen gegeven worden van zodra de resultaten van bovenvermelde studies gekend zijn.*
>
> *Met de meeste hoogachting, De Chef van de Sectie Infrastructuur In opdracht*
>
> *Signed by: Vincent DE SMET, ir Kapitein-commandant Bureel chef Domaniale Expertise"*

Uit ander recent bezwaar tegen **Aspiravi 2 WT in Bassenge**:

> *"3.1.1.7 Balisage , C'est la circulaire GDF-03 du SPF Mobilité et Transport – section Transport aérien qui définit les prescriptions en matière de balisage des éoliennes sur le territoire belge. Dans le cadre de ce projet, les éoliennes sont situées en zone de catégorie A. Comme cela est rappelé dans l'avis de la Direction Générale Transport Aérien du SPF Mobilité et Transports (DGTA ci-après) repris en annexe 2, les*

éoliennes de hauteur totale supérieure à 150 m par rapport au niveau du sol doivent faire l'objet d'un balisage particulier en zone catégorie A, comme cela est illustré à la figure suivante.

<u>Le Demandeur peut choisir entre plusieurs variantes de balisage de jour et de nuit</u>. *Le choix du Demandeur s'est porté sur le balisage entouré en bleu sur la figure ci-avant, qui consiste :*

- *En situation diurne, en une bande rouge sur le mât et sur chaque pale ainsi qu'un feu « 20.000 cd » sur la nacelle;*
- *En situation nocturne, en des feux d'obstacles de faible intensité (feu rouge à éclats de 10 cd) sur le mât additionnés de feux « W-rouge, 2000 cd » sur la nacelle.*

Il s'agit en effet du balisage le moins impactant d'un point de vue paysager.

Naar onze informatie is deze voorstelling van zaken **<u>niet correct en de keuze zeker niet vrijwillig.</u>**

Het is circulaire GDF-03 van de FOD Mobiliteit en Transport - Luchtvervoer die de vereisten definieert voor het markeren van windturbines op Belgisch grondgebied. <u>Die pas **NA** vergunning beslist over de vereiste vorm van de licht-bebakening.</u>

Dat gebeurt zo ook in Vlaanderen waar windturbines zijn vergund die onder dezelfde cirkel en eisen van de luchtvaartautoriteiten vallen. **<u>Het is dus geen vrije keuze!</u>**

We zien in het dossier van Aspiravi voor dezelfde projectlocatie, en binnen dezelfde cirkel gelegen, dat de aanvrager de <u>meedraaiende verlichting op de rotorbladen</u> dan ook omcirkelt:

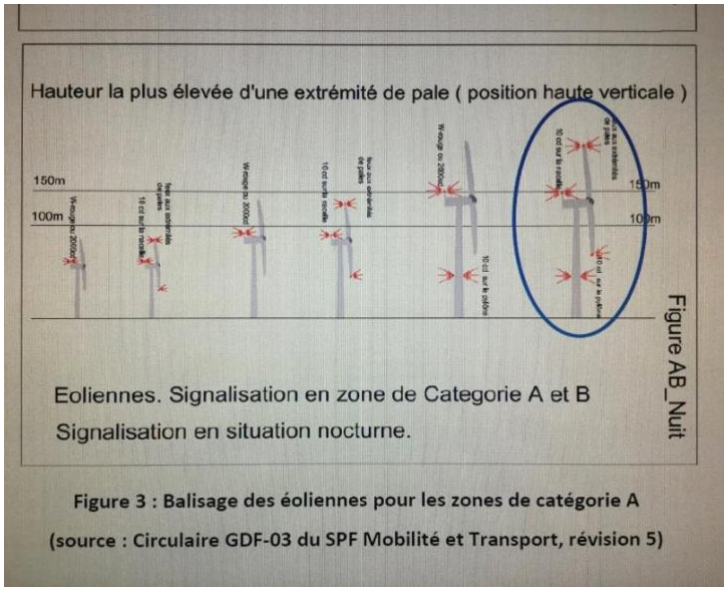

Figure 3 : Balisage des éoliennes pour les zones de catégorie A

(source : Circulaire GDF-03 du SPF Mobilité et Transport, révision 5)

The Red light zone Tongeren-Oost met zicht op de Tongerse basiliek, in het geval er maar twee windturbines vergund zouden zijn, wat duidelijk niet het geval is.

Ook deze aanvraag van Ventori heeft dus géén rekening gehouden met de effecten van de bebakeningsverlichting op mens en milieu, niet op het gedrag van insecten en vleermuizen, maar ook niet op de effecten op de rest van de fauna, laat staan op de vele Natura 2000 gebieden in de buurt. Maar de effecten op de mens zijn minstens zo belangrijk.

https://mobilit.belgium.be/fr/publications/circulaire-gdf-03

Hier hebben we het over windturbines op dezelfde locaties, vallend onder dezelfde wetgeving.

Ook in dit dossier wordt er melding gemaakt dat Ventori afhankelijk is van de zelfde circulaire, CDF-03, dat toont dat windturbines hoger dan 150m in de categorie E vallen waarvoor meedraaiende lichtbebakening verplicht kan zijn.

Ventori kan beweren dat ze geen meedraaiende verlichting zullen toepassen.

Maar zo werkt het niet. De luchtvaartautoriteiten beslissen na de verlening van de vergunning welke bebakeningsverlichting moet worden voorzien. Het gaat hier om tot 250m hoge windturbines, de kans dat men zal verplichten de strengste vorm te moeten voorzien, is zeer groot.

Kan de vergunningsverlener zich nu een beeld vormen wat hier qua verlichting gaat gebeuren? Het antwoord is: Neen.

Ventori geeft mogelijk een valse voorstelling van zaken wanneer men zegt dat er statische licht bebakening zal worden voorzien.

De impact op mens en milieu betreffende de nachtelijke visuele hinder voor de omgeving heeft Ventori in dit dossier niet getoond, en daarmee misleidt Ventori de vergunningsverlener en het betrokken publiek.

Wat dient te gebeuren is een globale milieubeoordeling met inbegrip van alle effecten betreffende de gehele milieutechnische eenheid.

1.7.7 Luchtvaart en radars

De radarstudie opgesteld in het kader van het project-MER beoordeelt een meer ***worst-case situatie*** *voor hogere windturbines. De effectbeoordeling voor lagere windturbines van zone 4 blijft ongewijzigd. De windturbines van zone 4 zullen conform de normen CIR-GDF 03 "Circulaire Bebakening hindernissen****" van de correcte bebakening*** *voorzien worden.*

Dit is een uiterst vage bewering, alle opties staan nog open, men zal moeten doen wat de luchtvaartdiensten nodig achten, en die denken alleen aan de veiligheid van vliegtuigen. Het zal ze in dit geval *worst* zijn hoe het er hier gaat uitzien?

1.8 Conclusie In deze nota werd verduidelijkt hoe de disciplines in het project-MER voor deze aangepaste dimensies nog steeds de worst-case situatie onderzocht en beoordeeld hebben. De verkleining van dimensies leidt voor de meeste disciplines tot een verdere beperking of, worst-case, gelijkblijvende effecten waardoor de conclusies en beoordelingen uit het project-MER behouden kunnen blijven.

Ventori houdt ook hier geen rekening met het *'worst case scenario'*.

27. De Einstein telescoop, kan die er nog komen na vergunning van dit windpark nu?

De definitieve locatie daarvan staat niet vast, ook niet wanneer deze regio wordt uitgekozen.

De definitieve beslissing is nog niet genomen, we zitten in de race en dit windproject heeft de potentie om die te verstoren, minstens veel meer tegenwind te geven.

De minimaal te hanteren afstand naar windparken staat evenmin vast.

Relevante studies werden in de trilling studie niet meegenomen, bovendien zal door interferentie van seismische trillingen door grote aantallen windturbines, afhankelijk van verschillende windrichtingen en windsterktes, de potentiele hinder voor de telescoop in dit stadium uiterst moeilijk te berekenen zijn.

De simpele melding in de aanvraag dat slechts 10 km afstand zou volstaan is te kort door de bocht wanneer aan de huidige realiteit getoetste analyses niet op tafel liggen, ook wanneer men de analyse in de veiligheidsstudie van SGS heeft gelezen. Bovendien staat de exacte locatie van de Einstein telescoop niet vast.

Die berekening wordt zelfs totaal ondoenlijk wanneer men het toekomstscenario meeneemt, en dat moet men.

Repowering wordt door Europa gefaciliteerd met alles wat ze in huis hebben.

De potentiele impact geschat op basis van het nu ter vergunning voorliggende project, zal niet de impact zijn na een eerste golf van Repowering, integendeel.

En wat gebeurt daarna, een tweede golf, nog hoger en met nog meer vermogen en trillingen?

Ook de Keele University studie over het Schotse Windpark rond een gevoelige installatie doet heel andere minimumafstanden.

Er bestaan ook nog Duitse studies over trillingen en windparken in de nabijgelegen Eifel.

België spendeert 500 miljoen extra aan de Einstein Telescoop, zonder voorzorgsmaatregelen te nemen? Het is het één of het ander?

4.7.7 Einsteintelescoop

Naar aanleiding van de omzendbrief OMG/2025/01 van de Vlaamse overheid dient er nagegaan worden of de windturbines geen interferentie met de Einstein Telescope (ET) met zich kunnen meebrengen.

PROJECT-MER WINDPARK VENTORINIET-TECHNISCHE

SAMENVATTING

Datum: 28 augustus 2025 27

De Einstein Telescope wordt een geavanceerd observatorium voor zwaartekrachtgolven en is een Europees project. Overeenkomstig de nota van de Vlaamse regering van 9 december 2022 met betrekking tot een actieplan in het kader van het project Einsteintelescoop bevindt het Einsteintelescoopproject zich nog in voorbereidende fase. Die fase moet uitmonden in de beslissing over de locatie van de Einstein Telescope. In 2025 zouden de Europese ministers een beslissing nemen over de meest geschikte locatie. De grensregio van Nederland, België en Duitsland is daarvoor geselecteerd als een van de twee ideale locaties.

De windturbines van het Ventori windpark bevinden zich buiten het beschermingsgebied van de zoekgebieden voor de Einstein Telescope (ET). Hieruit volgt dat er geen interferentie/bedreiging is voor de Einstein Telescope.

België houdt hier rekening met het *'worst case scenario'*?

Ventori schrijft in de onderhavige aanvraag:

"Indien uit de beoordeling blijkt dat het worst case-scenario aanvaardbaar is, dan is het project aanvaardbaar.

De worst case benadering is een benadering die aanvaard is door de Raad van State en Raad voor Vergunningsbetwistingen en zit ingebakken in de VLAREM-wetgeving."

De worst case is de vergunning van het windpark, zowel voor het betrokken publiek als voor de Vlaamse regering indien zij belang hecht aan de Einstein Telescoop?

Er bestaat geen duidelijkheid over de slaagkans van het binnenhalen van de Einstein telescoop, zeker niet wanneer dit windpark T-R-B-J-O in onderdelen verder wordt

vergund, en relevante seismische studies niet aanwezig zijn op het moment van vergunning.

28. Collectieve schadeclaims richting de vergunningsverlener en de bezitters van met het Unierecht strijdige vergunningen

Het betrokken publiek organiseert zich, ook over de grenzen heen.

Grenzen van het 'maatschappelijk maximaal toelaatbare' worden overschreden door 'misplaatsing' van windparken onshore, in gebieden die duidelijk te dichtbevolkt zijn. Milderende maatregelen en reductiemodi zijn het direct bewijs daarvan.

Vlaanderen wat dit betreft, zo blijkt uit internationale studie over de wetgevingen in de EU, is één van de slechtste voorbeelden. Een sterk verrommeld landschap met lintbebouwing en dus huizen overal.

Het is dus hier dat er voor potentieel steeds groter wordende windturbines de minste bruikbare locaties over zijn.

In combinatie met een sterk versnipperde en zeer vage windturbinewetgeving die niet voldoet aan de wettelijke doelstelling; *bescherming van de burger*, wat bovendien geen 'hindergerichte' wetgeving is maar een wetgeving die geschreven werd, voor en door, de windsector zelf, is het bepaald niet vreemd dat juristen mogelijkheden zien in de haalbaarheid van collectieve schadeclaims door benadeelde publiek.

Het gaat hier om het organiseren van **groeps-schadeclaims** tegen de vergunningverlenende instanties, en tevens tegen de windsector, in bezit van op het eerste gezicht wettige vergunningen, maar waarvan het gebruikmaken strijdig is met o.a. de Uniewetgeving inzake milieu.

Hier zal daar nu niet ver over uitgeweid worden maar het is een ontwikkeling die mede steunend op bestaande wetgeving in lidstaten elders en de jurisprudentie, niet meer te stoppen is.

Prof. mr. dr. H.E.(Herman) Bröring, aan de Rijksuniversiteit Groningen, hoogleraar bestuursrecht aan de faculteit Rechtsgeleerdheid, zei het als volgt:

> *"Is de bezitter van een naar nationaal recht rechtsgeldig afgegeven vergunning, die mogelijk in strijd is met Europese wetgeving, en daar gebruik van maakt, wel een goede buur?*

29. Tot besluit:

Een milieubeoordeling is slechts passend wanneer de juiste focus, inhoud, vorm, diepgang en objectiviteit expliciet gegarandeerd wordt, mede gewaarborgd door een actieve publieke participatie.

Het is de door Europa opgelegde taak van de lidstaat een hoog beschermingsniveau voor mens en milieu permanent te garanderen, door via elke handeling het geboden beschermingsniveau significant te verhogen.

Met kan daar in sommige gevallen van afwijken indien er een groot maatschappelijk belang mee gemoeid is. Maar niet wanneer het hoogste denkbare belang, *primair* dat van de menselijke gezondheid, en *secundair* de biodiversiteit mogelijk disproportioneel geschaad wordt door het gevraagde.

Binnen het milieurecht van de Unie is er een instrument dat moet ingezet worden bij dergelijke maatschappelijke vraagstukken, dat is de plan-MER waarmee tevens wordt voldaan aan de vereisten van het Verdrag van Aarhus. Bij een inter-gewestelijk vraagstuk, ook aan het Verdrag van Espoo.

Hier is sprake van een manifest inhoudelijk gebrek in de keten van milieubeoordeling die hier maar uit één schakeltje bestaat van dubieuze kwaliteit; nl. de irrelevante Project-MER van Project Ventori .

Die manifest onvolledig is, mede veroorzaakt door de opdracht die de aanvrager geeft aan het studiebureau, het gemis aan sturing door de Dienst MER van het Departement Omgeving, en vanwege de aard, vorm en inhoud van de beoordeling.

Het genoemde hiaat/de ketting kan relatief eenvoudig hersteld worden door bestuurlijke beslissingen van de verantwoordelijke overheid ter vermijding van verdere schade aan mens milieu in brede zin, in het manifeste belang van de huidige en toekomstige generaties.

Weigert de verantwoordelijke overheid dat, of is men nog niet zo ver, dan volgt onvermijdelijk de *stand still* verplichting inzake milieuaangelegenheden. Een moratorium biedt ruimte aan definitieve oplossingen.

Een windpark van 70-80 windturbines in het landelijke Droog Haspengouw, is niet verenigbaar met de minimale eisen die aan de ruimtelijke ordening dienen te worden gesteld, er bestaat geen wettelijke gefundeerde maatschappelijk verantwoorde reden die opzij te moeten leggen.

In het landschap zelf, zoals het betrokken publiek dat ervaart, zijn industriële windturbines van de huidige generaties uiterst dominant en dus niet verenigbaar met de goede ruimtelijke ordening omdat deze het landschap met al zijn waarden op uiterst grove wijze hypothekeren en in alle opzichten en zeker hier veranderen in een puur energielandschap waar dat betrokken publiek geen vragende partij voor is, en er zelfs geen enkel bewezen voordeel van ondervindt, alleen de nadelen.

Sterker nog, de burger wordt ernstig geschaad in zijn burgerrechten vanwege het feit dat die windparken de grens van het maximaal maatschappelijk aanvaardbare op manifeste wijze overschrijden.

Het bewijs daarvoor word o.m. geleverd door TNO, die tot 2030 **15,5 miljard euro** aan potentiële schadevergoedingen begroot.

Vlaanderen kent onterecht geen schaderegelingen terwijl zowel de Vlaming als de hier geplaatste windturbines even groot zijn en de problematiek conform is.

Binnen de ecologie bestaan 3 typen samenlevingsvormen, ofwel symbioses:

Mutualisme: beide partijen hebben een voordeel,

Commensalisme: de ene partij heeft een voordeel en de andere heeft géén nadeel,

Parasitisme: de ene partij heeft een voordeel en de andere ondervindt enkel nadelen

De aanvrager bewijst middels dit dossier niet aan de vergunningverlener dat het gevraagde niet binnen de laatste categorie behoort.

Het is aan de vergunningsverlener om op basis van de aanvraag te onderzoeken of het project binnen de eerste twee categorieën moet ingedeeld worden (ook om te weten of het betrokken publiek gecompenseerd moet worden door de verantwoordelijke overheid die de vergunning verleent).

Mocht dit zo zijn, dan nog kan het gevraagde niet vergund worden omdat hier is verduidelijkt dat dit project op deze locatie het klimaat noch de energiebevoorradingszekerheid effectief zal *kunnen* dienen, dit project de prijs van elektriciteit verder de hoogte in zal jagen zonder dat de kwaliteit van leven voor dat publiek daarmee aantoonbaar verbetert/het leven op aarde veiliger wordt, de menselijke gezondheid aantoonbaar positief wordt beïnvloed en daarmee wordt voldaan aan de grond van de EVRM en aan de grond van de Uniewetgeving inzake milieu.

Mocht de inplanting van het project niet *zonevreemd* zijn maar gepland worden in daarvoor geschikte grote industriegebieden op voldoende afstand van menselijke activiteiten, dan is een vooraf aangetoond maatschappelijk nut mogelijk in iets mindere mate van maatschappelijk belang.

Dit project schaadt de instandhoudingsdoelstellingen van de kerngebieden van bijvoorbeeld de grauwe kiekendief en akkervogels in de directe omgeving en daarmee de Habitatrichtlijn. De voorgestelde natuurcompensatie als mitigerende maatregel kan die schade niet voorkomen, bewijs dat dit wél zo zou zijn ligt niet voor.

Hetzelfde geldt voor de Kader Richtlijn Water, de aanvrager heeft niet bewezen dat de emissies van het gevraagde onderliggende waterlichamen, oppervlakte water (en landerijen) niet vervuilt.

Het recente 'Wezer arrest' is echter zeer duidelijk: elke verslechtering betekent dat de vergunning niet verleend mag worden.

Betreffende de bescherming van mens en milieu is elke vorm van verslechtering strikt verboden, de beschermingsgraad moet door elke handeling binnen de EU zelfs verhoogd worden, minstens gelijk blijven, aldus de bepalingen in de oprichtingsakte van de Unie.

Elke achteruitgang betekent de *stand still* verplichting en manifeste onvergunbaarheid omdat ook het vermeende algemeen belang van net-gebonden windenergie niet voorligt.

Ook ligt het bewijs niet op tafel dat dit inter-gewestelijk windpark verenigbaar is met de fysieke vereisten die aan het gebied gesteld worden in verband met het binnenhalen van de Einstein Telescoop.

Die zou mogelijk iets verplaatst worden, dit dossier geeft geen duidelijkheid of de minimum tolerabele afstand tot dit project wordt gegarandeerd.

Verlaagt de vergunning van dit Project Ventori potentieel de kans dat de Einstein telescoop hier wordt gebouwd, terwijl er net 500 miljoen euro extra is voor gereserveerd?

Internationale seismische studies wijzen op veel grotere te vrijwaren cirkels dan die waar dit project rekening mee houdt.

De productie van windenergie in Vlaanderen bedraagt volgens cijfers van Elia en het Internationaal Energie Agentschap (IEA) maximaal 1 tot 2% van de nationale energiebehoefte, dat is een bruto percentage. Staan er 1000 windturbines in Vlaanderen? Dan is ongeveer een honderdste van die 1-2% de maximale potentie van dit project. Dat is marginaal en zelfs verwaarloosbaar.

In welke mate dit project effectief bijdraagt aan 'groene 'stroom' consumeerbaar door burgers en bedrijven, blijkt niet uit dit dossier.

De impact op het klimaat en de leveringszekerheid werden evenmin gekwantificeerd, noch voorafgaand aan deze aanvraag.

Het vermeende "hogere algemeen belang" van dit project werd hier eveneens niet, zelfs nooit aangetoond.

Deze vergunningsaanvraag kadert ontegensprekelijk binnen het illegaal gesaucissoneerde inter-gewestelijk 'Windpark Tongeren-Riemst-Bassenge-Juprelle-Oupeye' (een milieutechnische eenheid waaraan geen wettelijke globale milieubeoordeling aan vooraf is gegaan), ook voor dit deel van die eenheid is de gevolgde vergunningsprocedure manifest in strijd met het Verdrag van Aarhus, de Habitatrichtlijn en de Richtlijn 2001/42/EU.

De context die bepalend is of de vergunningsaanvraag juridisch en maatschappelijk gezien gehonoreerd kan worden is in dit bezwaar reeds voldoende verduidelijkt zodat besloten dient te worden dat het dossier manifest onvolledig is.

Deze samenleving geeft geen absolute vrijheid aan ondernemers tot het plaatsen van windturbines, daar zijn goede redenen voor, de regels voorzien een vergunning. Vergunningsplicht beperkt de vrijheid van de één tegenover de ander, hier de vrijheid van Ventori omwille van de levenskwaliteit van de mensen van Riemst, Tongeren en Bassenge en omliggende dorpen.

Om alle bovenstaande redenen dient de vergunning geweigerd te worden.

Opmerking voor de organisatoren van het Openbaar Onderzoek:

Aan dit bezwaar kunnen meerdere afwegingen tegelijk zijn bevestigd.

Dit om milieuredenen, om papier te sparen en drukinkt, samen voor het milieu.

We weten niet hoeveel deelprojecten en hoeveel vergunningsaanvragen per project er nog gaan volgen, we gaan daar om evidente redenen dus een vaste gewoonte van maken.

Dit betekent concreet dat de bezwaarschriften, met meerdere afwegingen door meerdere personen getekend, voor de statistieken moeten beschouwd worden als individuele persoonlijke bezwaarschriften, per afweging.

We vernemen dat samenvattingen worden gemaakt, en verzoeken ervoor zorg te dragen dat dit bezwaar in zijn geheel aan de Vlaamse Regering en het Departement Omgeving incl. de GOVC en MER-diensten wordt overhandigd ter bestudering, conform de grond van o.a. het Verdrag van Aarhus.

<u>Afweging:</u>

Bezwaarschrift zone: 4

Het geheel van voorstaande elementen dient, naar het ons voorkomt, van aard te zijn om te doen

besluiten tot het niet verstrekken van een omgevingsvergunning voor het gevraagde.

Zelfs indien het een en ander zou voldoen aan nationale/gewestelijke wettelijke voorwaarden, meen

ik dat door de samenhang, de concrete inplanting van de windturbines in de concrete landelijke

omgeving, zo kort bij de bewoonde kernen, een vergunning niet mag worden verleend.

Na opsomming van al deze bezwaren wil ik beleefd, in persoonlijke naam de

vergunningverlenende overheid vragen om de onderhavige onvolledige aanvraag niet te

honoreren met een omgevingsvergunning.

Tevens vraag ik u gezien al het voorstaande, de enige juiste conclusie te trekken, nl. dat dat er

minstens een voorafgaande Plan-MER in overeenstemming met de Europese wetgeving moet

worden uitgevoerd voor het gehele Windpark Tongeren-Riemst-Bassenge-Juprelle-Oupeye, vooraleer

dit in zoveel delen wordt vergund/exploitanten kunnen blijven gebruikmaken van hun vergunning.

Enkel op basis daarvan kan het eventuele maatschappelijk belang van deze eenheid, bestaande uit

zone-vreemde industriële installaties, voorafgaandelijk aan vergunning daarvan worden aangetoond

aan het publiek, dat zeker op termijn nog niet onderzochte ernstige schade van het gevraagde zal

ondervinden, en vanzelfsprekend gecompenseerd moet worden.